

International Institute for
Trade and Development
สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา

แนวทางการลดมาตรการกีดกันทางการค้า

ที่มีใช้ภาษี

(Non-Tariff Measures: NTMs)

ภาคสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง

ในกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน +6

(จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย

อินเดีย นิวซีแลนด์)

แนวทางการลดมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี
(Non-Tariff Measures: NTMs) ภาคสินค้าเกษตร ปศุสัตว์
และประมง ในกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน + 6
(จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์)

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)

The International Institute for Trade and Development (Public Organization)

พ.ศ.2559

International Institute for
Trade and Development
สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา

ลิขสิทธิ์

สงวนลิขสิทธิ์

ดำเนินการผลิตโดย

ออกแบบปก

จัดรูปแบบเล่ม

ตรวจสอบต้นฉบับ

ประสานงานและกำกับการดูแลการผลิต

พิมพ์ที่

พิมพ์ครั้งแรก

จำนวน

ISBN

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)

อาคารวิทยพัฒนา ชั้น 8 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ 12

ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

โทรศัพท์: +66 (0) 2216 1894-7

โทรสาร: +66 (0) 2216 1898-9

อีเมล: info@itd.or.th

ปวิธ ดวงสนิท

สหมิตรกราฟฟิกทิม

นิโลบล ศรีรัตน์, จานันท์ ศรีเกตุ

ภานุมาส เทพทอง, นิโลบล ศรีรัตน์

บริษัท สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด

59/4 หมู่ 10 ถนนกาญจนาภิเษก ต.บางม่วง อ.บางใหญ่

จ.นนทบุรี 11140

โทรศัพท์ +66 (0) 2903 8257-9

พ.ศ. 2559

500 เล่ม

978-616-8067-04-8

รายนามคณะผู้วิจัย

แนวทางการลดมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี (Non-Tariff Measures: NTMs)
ภาคสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ในกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน + 6
(จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์)

คณะผู้วิจัย

1. ดร.ณศรา	สุขพานิช	หัวหน้าโครงการวิจัย
2. รศ.ดร.นิรมล	สุธรรมกิจ	นักวิจัย
3. ดร.อนิณ	อรุณเรืองสวัสดิ์	นักวิจัย
4. ดร.อนันต์	ภาวสุทธิไพศิฐ	นักวิจัย

คณะกรรมการบริหารงานวิจัย

1. นายวิมล	ปั้นคง	ประธานกรรมการ
2. นางสาวปภาวดี	ธโนคมเดช	กรรมการ
3. นายเอกจรินทร์	รอดเจริญ	กรรมการ
4. นายจານันท์	ศรีเกตุ	เลขานุการ/ผู้ประสานงานโครงการ

คำนำ

ในปัจจุบันการเปิดเสรีการค้าได้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว โดยประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ได้บูรณาการเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกันในรูปของประชาคมอาเซียน และในระยะต่อไปก็มีแนวโน้มที่จะผนวก รวมกับอีก 6 ประเทศในภูมิภาคกลายเป็นกลุ่มประชาคมอาเซียน +6 (ASEAN+6: ประกอบด้วยอาเซียน จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์) ภายใต้กรอบความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับ ภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) ที่กำลังจะมีผลบังคับใช้ในอนาคต อันจะส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากบทเรียนต่างๆ ที่ผ่านมาในบริบทของการค้าระหว่างประเทศจะพบว่า ประเด็น ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษีจำเป็นต้องได้รับการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและแนวทางการแก้ไขในระยะยาวอย่างชัดเจน เนื่องจากเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อนสูง และอาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการได้อย่างมีนัยสำคัญ และโดยเฉพาะสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และสินค้าประมง ที่ผู้ส่งออกมักประสบปัญหาการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่างๆ เป็นจำนวนมาก ดังนั้น ประเด็นปัญหานี้ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงลึก อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพและ สร้างผลประโยชน์ทางการค้าแก่ผู้ประกอบการได้ ทั้งในด้านการลดต้นทุนการค้าเงินงาน และการสร้างมูลค่า การการค้าที่สูงขึ้นอย่างยั่งยืน

ในการนี้ สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน) จึงได้ดำเนินการ ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการลดมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี (Non-Tariff Measures: NTMs) ภาคสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ในกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน +6 (จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์)” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการและผลกระทบจากมาตรการกีดกันทาง การค้าที่มีใช้ภาษีของกลุ่มประชาคมอาเซียน +6 ในภาคเกษตร ปศุสัตว์ และการประมง ที่มีต่อผู้ประกอบการไทย ในรูปแบบต่างๆ และนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายแก่ภาครัฐและเอกชนในการพิจารณามาตรการและแนวทาง การส่งออกสินค้าที่เหมาะสมต่อไป

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานวิจัยฉบับนี้ จะเป็นส่วนสำคัญต่อการดำเนินแนวทางการลดมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษีดังกล่าวอย่างเหมาะสม ในส่วนของสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมงในบริบทของกลุ่มประชาคมอาเซียน +6 และก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อภาพรวมของเศรษฐกิจ ทั้งในระดับประเทศและภูมิภาคต่อไป ขอขอบพระคุณ ดร.ณศรา สุขพานิช และ คณะนักวิจัยทุกท่านจากศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้มุ่งมั่นทุ่มเทศึกษา วิจัยอย่างเต็มกำลังความสามารถจนส่งผลให้การดำเนินงานวิจัยประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีทุกประการ

(ดร.กมลินทร์ พินิจกุล)

ผู้อำนวยการสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง.....	IX
สารบัญรูปภาพ.....	XI
บทคัดย่อ.....	XIII
Abstract.....	XV
บทสรุปผู้บริหาร.....	XVII
Executive Summary.....	XXIX
บทที่ 1 บทนำ.....	41
1.1 ความสำคัญของงานศึกษา.....	43
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา.....	47
1.3 ขอบเขตและวิธีการศึกษา.....	47
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	50
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมเชิงวิเคราะห์ ข้อมูลการค้า และการคัดเลือกสินค้าเพื่อการศึกษาเชิงลึก.....	51
2.1 นิยามและประเภทของมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี.....	53
2.2 การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับมาตรการ NTMs ในกลุ่มสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ของประเทศ จีน และการคัดเลือกสินค้าเพื่อทำการศึกษาเชิงลึก ของประเทศจีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย และนิวซีแลนด์.....	54
2.3 การคัดเลือกสินค้าเพื่อการศึกษาเชิงลึก.....	83
บทที่ 3 มาตรฐานสินค้า และการเจรจาด้านมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีที่เกี่ยวข้อง.....	87
3.1 มาตรฐานสินค้าระหว่างประเทศและในประเทศในภาพรวมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร สินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง.....	89
3.2 การเจรจาด้านมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีที่เกี่ยวข้องของไทยกับประเทศที่ศึกษา.....	99
3.3 กรณีพิพาทใน WTO ที่ประเทศ จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์ เป็นผู้ถูกร้องเรียนในสินค้าเกษตร ประมง และ ปศุสัตว์	102

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 สินค้าเกษตร.....	107
4.1 มูลค่าการส่งออกผลไม้และข้าวไทยไปยังประเทศที่ศึกษา.....	109
4.2 มาตรการทางภาษีที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกผลไม้และข้าวไปยังประเทศที่ศึกษา.....	114
4.3 มาตรฐานสินค้าระหว่างประเทศและในประเทศที่เกี่ยวข้องกับผลไม้และข้าว.....	121
4.4 มาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าผลไม้และข้าวของประเทศที่ศึกษา.....	121
4.5 บทบาทองค์กรในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง.....	132
4.6 ตัวอย่างข้อพิพาทที่เกี่ยวข้อง.....	147
4.7 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ไปสัมภาษณ์.....	149
4.8 ผลสรุปจากการสัมภาษณ์.....	149
 บทที่ 5 สินค้าปศุสัตว์	 163
5.1 ผลិតภัณฑ์เนื้อไก่.....	165
5.2 ผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร.....	177
 บทที่ 6 สินค้าประมง.....	 189
6.1 ผลิตภัณฑ์ปลาทูน่า.....	191
6.2 ผลิตภัณฑ์กุ้ง.....	210
 บทที่ 7 บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	 223
7.1 สินค้าเกษตร (ผลไม้ และ ข้าว).....	225
7.2 สินค้าปศุสัตว์ (เนื้อหมู และ เนื้อไก่).....	228
7.3 สินค้าประมง (ผลิตภัณฑ์ปลาทูน่า และ กุ้ง).....	235
 บรรณานุกรม.....	 241
 ภาคผนวก.....	 245
ภาคผนวก ก.	247
ภาคผนวก ข.	249

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1.1	มูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรของไทยไปญี่ปุ่น ปี พ.ศ. 2556	49
ตารางที่ 2.1	มูลค่าการส่งออกสินค้าสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปจีน ตาม HS code 2 หลัก ปี พ.ศ. 2556	56
ตารางที่ 2.2	มูลค่าการส่งออกสินค้าสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปเกาหลีใต้ ตาม HS code 2 หลัก ปี พ.ศ. 2556	62
ตารางที่ 2.3	มูลค่าการส่งออกสินค้าสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปญี่ปุ่น ตาม HS code 2 หลัก ปี พ.ศ. 2556	67
ตารางที่ 2.4	มูลค่าการส่งออกสินค้าสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปอินเดีย ตาม HS code 2 หลัก ปี พ.ศ. 2556	72
ตารางที่ 2.5	มูลค่าการส่งออกสินค้าสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปออสเตรเลีย ตาม HS code 2 หลัก ปี พ.ศ. 2556	76
ตารางที่ 2.6	มูลค่าการส่งออกสินค้าสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปนิวซีแลนด์ ตาม HS code 2 หลัก ปี พ.ศ. 2556	82
ตารางที่ 2.7	รหัส HS code 2 หลักในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และ ประมง เรียงตามมูลค่าการส่งออกของไทยไปยังประเทศต่างๆ ในปี พ.ศ. 2556 เรียงจากมากไปหาน้อย	85
ตารางที่ 3.1	หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจประเมินรับรองฟาร์ม GAP ข้อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจประเมินที่ใช้ในการตรวจรับรองฟาร์ม GAP ทั้ง 3 ระดับ	97
ตารางที่ 3.2	กรณีข้อพิพาทใน WTO กรณีพิพาทใน WTO ที่ประเทศ จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์ เป็นผู้ถูกร้องเรียนในสินค้าเกษตร ประมง และ ปศุสัตว์	103
ตารางที่ 4.1	ข้อมูลสถิติการส่งออกผลไม้ไทยไปประเทศจีน	110
ตารางที่ 4.2	ข้อมูลสถิติการส่งออกผลไม้ไทยไปประเทศญี่ปุ่น	111
ตารางที่ 4.3	ข้อมูลสถิติการส่งออกผลไม้ไปประเทศเกาหลีใต้	112
ตารางที่ 4.4	ข้อมูลสถิติการส่งออกผลไม้ไปประเทศอินเดีย	112
ตารางที่ 4.5	ข้อมูลสถิติการส่งออกผลไม้ไปประเทศออสเตรเลีย	113
ตารางที่ 4.6	ข้อมูลสถิติการส่งออกผลไม้ไปประเทศนิวซีแลนด์	113
ตารางที่ 4.7	มูลค่าการส่งออกข้าวไทยไปยังประเทศทั้ง 6 ประเทศ	114
ตารางที่ 4.8	อัตรารายชีพศุลกากรนำเข้าผลไม้ของจีน	115
ตารางที่ 4.9	อัตรารายชีพศุลกากรนำเข้าผลไม้ของญี่ปุ่น	116
ตารางที่ 4.10	อัตรารายชีพศุลกากรนำเข้าผลไม้ของเกาหลี	117
ตารางที่ 4.11	อัตรารายชีพศุลกากรนำเข้าผลไม้ของอินเดีย	117
ตารางที่ 4.12	อัตรารายชีพศุลกากรนำเข้าผลไม้ของออสเตรเลีย	118
ตารางที่ 4.13	อัตรารายชีพศุลกากรนำเข้าผลไม้ของนิวซีแลนด์	119
ตารางที่ 4.14	แสดงอัตรารายชีพศุลกากรนำเข้าข้าวของจีน ญี่ปุ่น เกาหลี อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์	120

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.15 มาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าผักและผลไม้ของประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์	124
ตารางที่ 5.1 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อไก่แปรรูป (HS 160232)	165
ตารางที่ 5.2 มูลค่าการส่งออกเนื้อไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง (HS 0207)	166
ตารางที่ 5.3 อัตราภาษีศุลกากรนำเข้าของประเทศที่ศึกษา กรณีผลิตภัณฑ์เนื้อไก่	167
ตารางที่ 5.4 ระบบมาตรฐานการประกันคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไก่	169
ตารางที่ 5.5 ระบบมาตรฐานการบริหารจัดการของโรงงาน (ผลิตภัณฑ์เนื้อไก่)	170
ตารางที่ 5.6 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรปรุงสุก-ของขาหลัง (HS 160241)	178
ตารางที่ 5.7 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรปรุงสุก-เบคอน (HS 160249)	178
ตารางที่ 5.8 มูลค่าการส่งออกเนื้อสุกรสดแช่เย็นแช่แข็ง (HS 0203)	179
ตารางที่ 5.9 อัตราภาษีศุลกากรนำเข้าของประเทศที่ศึกษา กรณีผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร	180
ตารางที่ 6.1 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลา (HS 160414)	192
ตารางที่ 6.2 มาตรฐานทางเคมีของประเทศญี่ปุ่นสำหรับผลิตภัณฑ์ปลา	194
ตารางที่ 6.3 มาตรฐานทางจุลชีววิทยาของประเทศญี่ปุ่นสำหรับผลิตภัณฑ์ปลา	195
ตารางที่ 6.4 มาตรฐานทางเคมีของประเทศเกาหลีใต้สำหรับผลิตภัณฑ์ปลา	196
ตารางที่ 6.5 มาตรฐานทางเคมีของประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ สำหรับผลิตภัณฑ์ปลา	200
ตารางที่ 6.6 มาตรฐานทางเคมีของประเทศจีนสำหรับผลิตภัณฑ์ปลา	202
ตารางที่ 6.7 มูลค่าการส่งออกกุ้ง (HS 160520)	211
ตารางที่ 6.8 มาตรฐานทางเคมีของประเทศญี่ปุ่นสำหรับผลิตภัณฑ์กุ้ง	214
ตารางที่ 6.9 มาตรฐานทางเคมีของประเทศเกาหลีใต้สำหรับผลิตภัณฑ์กุ้ง	215
ตารางที่ 6.10 มาตรฐานทางเคมีของประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์สำหรับผลิตภัณฑ์กุ้ง	217
ตารางที่ 6.11 มาตรฐานทางเคมีของประเทศจีนสำหรับผลิตภัณฑ์กุ้ง	219
ตารางที่ 7.1 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรปรุงสุกไปประเทศญี่ปุ่น	233

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปที่ 1.1	สัดส่วนความถี่ในการใช้มาตรการและสินค้าที่ครอบคลุม แบ่งตามประเภทของ NTMs44
รูปที่ 1.2	ดัชนีความถี่ในการใช้มาตรการและสัดส่วนสินค้าที่ครอบคลุม แบ่งตามภูมิภาคและประเภทของ NTMs45
รูปที่ 1.3	ดัชนีความถี่ในการใช้มาตรการ NTMs และสัดส่วนสินค้าที่ครอบคลุม แบ่งตามประเทศ46
รูปที่ 2.1	การแบ่งประเภทมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีโดย UNCTAD ในปี พ.ศ. 255554
รูปที่ 2.2	มูลค่าการนำเข้าจากไทยของประเทศจีน54
รูปที่ 2.3	อัตราการเติบโตการนำเข้ารวมของประเทศจีนและการนำเข้าจากไทย55
รูปที่ 2.4	มูลค่าการนำเข้าจากไทยของประเทศเกาหลีใต้61
รูปที่ 2.5	อัตราการเติบโตการนำเข้ารวมของประเทศเกาหลีและการนำเข้าจากไทย61
รูปที่ 2.6	มูลค่าการนำเข้าจากไทยของประเทศญี่ปุ่น65
รูปที่ 2.7	อัตราการเติบโตการนำเข้ารวมของประเทศญี่ปุ่นและการนำเข้าจากไทย66
รูปที่ 2.8	มูลค่าการนำเข้าจากไทยของประเทศไทย70
รูปที่ 2.9	อัตราการเติบโตการนำเข้ารวมของประเทศไทยและการนำเข้าจากไทย71
รูปที่ 2.10	มูลค่าการนำเข้าจากไทยของประเทศออสเตรเลีย74
รูปที่ 2.11	อัตราการเติบโตการนำเข้ารวมของประเทศออสเตรเลียและการนำเข้าจากไทย75
รูปที่ 2.12	มูลค่าการนำเข้าจากไทยของประเทศไทย80
รูปที่ 2.13	อัตราการเติบโตการนำเข้ารวมของประเทศไทยและการนำเข้าจากไทย81
รูปที่ 4.1	องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานและการรับรองสินค้าของจีน134
รูปที่ 4.2	ความปลอดภัยทางด้านอาหารของญี่ปุ่น139
รูปที่ 4.3	องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลมาตรการทางด้านอาหารของเกาหลีใต้.....140

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นการศึกษามาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษี จากประเทศ อาเซียน plus 6 ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เพื่อนำเสนอ ข้อเสนอแนะทางนโยบายในการบรรเทาปัญหา หรือ แก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยศึกษาเฉพาะสินค้าเกษตร สินค้าปศุสัตว์ และ สินค้าประมง โดยพิจารณาคัดเลือกสินค้าจากปริมาณการส่งออกและปัญหา NTMs ที่ประสบอยู่ ได้แก่ ผลไม้ ข้าว เนื้อไก่ เนื้อหมู ทุเรียน และกุ้ง การศึกษาใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากงานศึกษาที่มีอยู่แล้ว และข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ การระดมสมอง และ การเยี่ยมชมกิจการ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากภาคเอกชนและองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปประเด็นปัญหาและอุปสรรค และนำเสนอข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา พบว่า สำหรับสินค้าเกษตร (ผลไม้และข้าว) ส่วนใหญ่มาตรการ NTMs ที่เป็นประเด็น จะเป็นมาตรการทางด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) ที่เกี่ยวกับโรค แมลง และสารพิษตกค้าง สินค้าปศุสัตว์ (เนื้อหมู และเนื้อไก่) จะเผชิญกับมาตรการ NTMs ทางด้าน SPS เช่นกัน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับ โรคที่มากับสัตว์ (โดยเฉพาะโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกและโรคปากเท้าเปื่อยในสุกร) และมาตรการทางเทคนิค (TBT) ต่างๆ เช่น การปิดฉลาก นอกจากนี้ยังมีประเด็นด้านสวัสดิภาพสัตว์ที่ประเทศพัฒนาแล้ว หลายประเทศให้ความสำคัญ สำหรับสินค้าประมง (ทูน่าและกุ้ง) มาตรการ SPS ที่เผชิญจะเป็นเรื่องสารพิษตกค้าง (ซึ่งในบางมาตรการมีข้อกำหนดที่ไม่สมเหตุสมผล) มาตรฐานฮาลาล และโรคระบาด นอกจากนี้ ยังมีมาตรการ NTMs ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานและด้านสิ่งแวดล้อมร่วมด้วย สำหรับความเข้มข้นในการใช้มาตรการของแต่ละประเทศที่ศึกษาต่อสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ส่งออกของไทย แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการนำเข้าสินค้าเกษตรต่อผู้บริโภคและผู้ผลิต ความสามารถในการผลิตสินค้าดังกล่าวในประเทศผู้นำเข้า อัตราภาษีสินค้านำเข้าที่จัดเก็บ โดยทั่วไป พบว่า ประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ค่อนข้างเข้มงวดในการบังคับใช้ มาตรการ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะประเทศดังกล่าวมีสภาพภูมิประเทศเป็นเกาะจึงต้องมีความระมัดระวังเรื่องโรคและแมลงที่อาจเข้ามาพร้อมกับผลไม้นำเข้า รวมถึงประเทศดังกล่าวค่อนข้างให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัยทางด้านอาหารสำหรับผู้บริโภค สำหรับประเทศจีนและอินเดียนั้น พบว่ามีกรนำมามาตรการ NTMs มาใช้ แต่มักไม่มีการตรวจสอบเข้มงวด

สำหรับข้อเสนอแนะในภาพรวมภาครัฐฯ เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการส่งออก ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเจรจาทางการค้าในเวทีเจรจาการค้าระหว่างประเทศ โดยการประสานความร่วมมือกับสมาคมผู้ผลิตหรือ ผู้ส่งออกสินค้าที่เกี่ยวข้องในการเจรจาเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าที่เข้มงวดเกินความจำเป็น ควรมีระบบฐานข้อมูลผู้ส่งออก พร้อมทั้งคอยติดตามรายชื่อบริษัทที่มีปัญหาส่งออกสินค้าที่ไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานสินค้าของประเทศผู้นำเข้า และควรขึ้นบัญชีดำ บริษัทส่งออกที่มีปัญหาอย่างต่อเนื่อง การจัดระบบไซเนนนิ่งที่มีประสิทธิภาพเพื่อแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของโรค และ การห้ามการนำเข้า การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน รวมถึงระบบการตรวจมาตรฐานสินค้าที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล เพื่อรองรับกฎระเบียบรูปแบบใหม่ ด้านสิ่งแวดล้อม และ สวัสดิภาพสัตว์ ที่จะมามากขึ้นเรื่อยๆ ภาครัฐควรมีมาตรการส่งเสริม เช่น มาตรการจูงใจทางภาษี ให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตจากผู้ผลิตรายใหญ่สู่ผู้ผลิตรายย่อย

ABSTRACT

This research project studies Non-Tariff Measures (NTMs) implemented by ASEAN + 6 countries including China, Japan, South Korea, India, Australia and New Zealand to propose policy recommendations to alleviate problems occurred. This research studies only NTMs on products in agricultural sector, livestock sector and fishery sector. The criteria to choose commodities in those three sectors to include in the study are export value and interesting NTMs issues in those sectors. The products chosen are Thai export of fruits, rice, chicken, swine, tuna and shrimp products. This study also analyzes information primary data (in depth interview, focus group and company or institution visits) to summarize important NTM issues in each sector and propose policy recommendations.

The results of the study show that for agricultural products (fruits and rice), important NTMs issues are normally related to Sanitary and Phytosanitary (SPS) measures regarding disease, pest and remaining hazardous chemical substance. Livestock products exported from Thailand also encounter NTMs problems from SPS measures (especially measures regarding the H5N1 disease for chicken product and foot and mouth disease in swine products) and Technical Barriers to Trade (TBT) measures (such as labelling measures). In addition, there are also issues regarding animal welfare that many developed countries have paid attention to. For fishery products, SPS measures the exporters encounters are measures related to remaining hazardous chemical substance (in some case there exist unreasonable measures), halal standard, epidemic disease. Moreover, fishery products also encounter measures pertaining use of labor regulations and environmental effects regulations. The restrictive level of measures implementation in each country on agricultural product, livestock products, and fishery products are varied based on different factors; for example, risks from imported agricultural products on consumers and producers in the importing countries, domestic production capability in the importing countries, import duties impose on the imported products. The study finds that in general Australia, New Zealand, Japan and South Korea is quite strict in measures implementation and enforcement. This could be partly because these countries are island so they need to be cautious for the disease and pest come with those imported agricultural products. In addition, those countries normally have high concern on food safety for consumers. For China and India, they still employ some non-tariff measures with imported agricultural products but less restrictive compared to the four countries mentioned earlier.

Regarding overall policy recommendations to promote Thai exports are as follows. Thai government shall encourage more private participation, especially representative from SMEs and farmers, to provide their opinions and comments during the preparation of trade negotiation and dispute settlement procedures. Thai government shall implement system to reward exporters that products can meet the standard and punish exporters with problematic products by creating the publicly available list of good vs bad exporters. Effective zoning policy should be implemented to prevent the spread of disease in livestock industry so that the products from safety zone could be identified and preventing the import ban from Thailand as a whole. Thailand product quality standard and internal standard inspection system must be improved over time in order to prepare for new product standards related to environment and animal welfare. Production technology transfer from large firms to SMEs could be encouraged through tax incentive.

บทสรุปผู้บริหาร

1. ความสำคัญของงานศึกษา

มาตรการทางการค้าที่ไม่มีภาษี (Non-Tariff Measures: NTMs) หมายถึงมาตรการทางการค้าต่างๆ ที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรที่มีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ ทั้งมาตรการที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ (Non-Tariff Barriers, NTBs) และมาตรการที่เป็นการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามในงานศึกษาชิ้นนี้จะเน้นศึกษามาตรการที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ด้านการนำเข้า ทั้งมาตรการทางเทคนิค (Technical Measures) เช่น มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary, SPS) อุปสรรคทางเทคนิค (Technical Barriers to Trade, TBT) และมาตรการการตรวจสอบและพิธีการอื่นๆ ก่อนการส่งสินค้า (Pre-shipment Inspection and other Formalities, PSI) และมาตรการที่ไม่ใช่มาตรการทางเทคนิค (Non-Technical Measures) เช่น มาตรการการควบคุมราคา (Price Control) และ มาตรการควบคุมปริมาณ (Quantity Control) เป็นต้น

ในกรณีของกรอบการค้าระหว่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน กับอีก 6 ประเทศ (จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า ASEAN+6 นั้นแม้มีการลงนามเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) แต่ประเทศต่างๆ ยังอาจประสบปัญหาการกีดกันทางการค้าที่ไม่มีภาษีในภาคเกษตรกรรม ปศุสัตว์และการประมง จากงานศึกษาของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (2557) เรื่อง “แนวทางการลดมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่มีภาษี (Non-Tariff Measures: NTMs) ในภาคสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ในกลุ่มประเทศภูมิภาคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” พบว่า แม้อัตราภาษีสินค้านำเข้าในสินค้าดังกล่าวจะปรับตัวลดลง แต่ในแต่ละประเทศยังมีการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่มีภาษี ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าสินค้าในกลุ่มดังกล่าว งานศึกษาชิ้นนี้จึงต้องการที่จะศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าวกับอีก 6 ประเทศที่อาเซียนจัดทำกรอบการค้าเสรี เพื่อให้ผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการดังกล่าวมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง และมีการปรับตัวอย่างเหมาะสมทั้งด้านการผลิตและการส่งออก รวมทั้งเพื่อให้ภาครัฐสามารถนำผลการศึกษามาใช้กำหนดนโยบายพัฒนาภาคการเกษตร ปศุสัตว์ และประมง และยกระดับศักยภาพของผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐสามารถใช้ข้อมูลการศึกษาในการเจรจากับประเทศคู่ค้าเพื่อลดหรือยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่มีภาษี

2. วัตถุประสงค์งานศึกษา

เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการและผลกระทบจากมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่มีภาษีของกลุ่มประชาคมอาเซียน + 6 (จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์) ในภาคเกษตร ปศุสัตว์ และการประมง ที่มีต่อผู้ประกอบการไทยในรูปแบบต่างๆ และนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายแก่ภาครัฐและเอกชนในการพิจารณามาตรการและแนวทางการส่งออกสินค้าที่เหมาะสมต่อไป

3. ขอบเขตและวิธีการศึกษา

งานศึกษาชิ้นนี้ศึกษารวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลกระทบจากมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่มีภาษี (NTMs) ของกลุ่มประเทศ ASEAN + 6 โดยเน้นประเด็นการศึกษามาตรการของ 6 ประเทศ

ได้แก่ (จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์) สำหรับการนำเข้าสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และ ประมง ในส่วนของสินค้าเกษตรจะพิจารณามาตรการการนำเข้าผลไม้ และข้าว สำหรับสินค้าปศุสัตว์จะ พิจารณามาตรการการนำเข้าผลิตภัณฑ์เนื้อไก่และเนื้อสุกร ในขณะที่การนำเข้าสินค้าประมงจะพิจารณา มาตรการการนำเข้าผลิตภัณฑ์ปลาและกุ้ง

ในส่วนของวิธีการศึกษาทางานศึกษาขั้นนี้ทั้งศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลต่างๆ และ ข้อมูลปฐมภูมิจาก

(1) การสัมภาษณ์ตัวแทนจากองค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงผู้ประกอบการและเกษตรกรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- องค์กรภาครัฐในประเทศ ประกอบด้วย สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร แห่งชาติ (มกอช.)

- องค์กรภาคเอกชนในประเทศ ประกอบด้วย สมาคมผู้ค้าและส่งออกผลไม้ไทย สมาคมผู้ผลิตเนื้อไก่เพื่อส่งออกไทย สมาคมผู้ผลิตและแปรรูปสุกรเพื่อการส่งออก สมาคมอุตสาหกรรม พู่น้ำไทย สมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป สมาคมการประมงนอกลำน้ำไทย สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย

- องค์กรไทยในต่างประเทศ ประกอบด้วย สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำกรุงโตเกียว และ สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ประจำนครโอซากา

(2) ผู้ประกอบการและเกษตรกรที่เกี่ยวข้อง: ผู้ประกอบการที่มีการส่งออกผลไม้ ข้าว ผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ เนื้อสุกร และผลิตภัณฑ์ประมงต่างๆ และอาหารสัตว์ และ เกษตรกรผู้ส่งออกมะม่วง การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังปัญหา อุปสรรค และ รับฟังข้อเสนอแนะในการปรับตัวกับปัญหาการ กีดกันการส่งออกสินค้าเกษตร ประมง และ ปศุสัตว์ จากผู้ประกอบการ และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. สรุปผลการศึกษา

สินค้าเกษตร (ผลไม้ และ ข้าว)

สินค้าเกษตรที่งานศึกษานี้เลือกศึกษา คือ ผลไม้หลากหลายชนิดและข้าว โดยผลไม้เป็นหนึ่งใน สินค้าเกษตรส่งออกสำคัญไปยังกลุ่มประเทศที่ศึกษา อีกทั้งยังเป็นสินค้าที่ตามข้อตกลงการค้าเสรี ระหว่างไทยหรืออาเซียนไปยังกลุ่มประเทศที่ศึกษามีการลดหรือยกเว้นภาษีนำเข้า จึงมีโอกาสที่ประเทศ เหล่านี้จะนำมาตราการ NTMs มาใช้กับสินค้านำเข้าจากไทย นอกจากนี้ผลไม้ ยังเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิด การระบาดของโรคและแมลงไปยังผู้ผลิตของประเทศผู้นำเข้าได้ และอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของ ผู้บริโภคโดยตรงเพราะผู้บริโภคจะบริโภคโดยไม่ได้นำไปปรุงสุกต่อไปเหมือนสินค้าอาหารประเภทอื่นๆ จึงเป็นสินค้าที่ผู้นำเข้ามีโอกาสจะนำมาตราการ NTMs ต่างๆ มาใช้กับสินค้าจากไทย โดยเฉพาะมาตรการ SPS สำหรับข้าว เป็นสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญของไทย โดยทั่วไปเป็นสินค้าที่ผู้นำเข้าจะมีการปกป้อง ผู้ผลิตในประเทศ เพราะถือเป็นสินค้ายุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารของประเทศต่างๆ

ด้านมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรไปยัง 6 ประเทศที่ศึกษา พบว่า การส่งออกผลไม้ไทยไปยัง ประเทศที่ศึกษาจะแตกต่างกันไป เนื่องจากประเทศต่างๆ จะนำเข้าผลไม้จากไทยเป็นบางชนิดเท่านั้น โดยจะมีการระบุนิคมผลไม้ที่อนุญาตนำเข้าไว้ชัดเจน ผลไม้ของไทยที่มีการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศ ที่ศึกษาทุกประเทศ ได้แก่ มะม่วง ทุเรียน และมังคุด ในกรณีของข้าวไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2552 ถึง

พ.ศ. 2557 ไทยมีมูลค่าการส่งออกข้าวไปยังประเทศที่ศึกษาทั้ง 6 ประเทศรวมกันอยู่ที่ 362 - 444 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีการส่งออกไปจีนมากที่สุด (153 - 384 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) รองลงมา คือ ญี่ปุ่น (110 - 153 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) และออสเตรเลีย (74 - 103 ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

มาตรฐานสินค้าระหว่างประเทศและในประเทศที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรจะเป็นมาตรฐานตามความตกลงตามโครงการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (The CODEX Alimentarius) ความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัย (Agreement on The Application of SPS) อนุสัญญาอารักขาพืชระหว่างประเทศ (International Plant Protection Convention, IPPC) ระบบการจัดการสุขลักษณะที่ดีในการผลิตอาหาร (Good Manufacturing Practice, GMP) ระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (Hazard Analysis and Critical Control Point, HACCP) การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice, GAP)

มาตรการทางภาษี ในกรณีของผลไม้พบว่า การนำเข้าผลไม้ในชนิดที่ระบุว่าอนุญาตให้นำเข้าได้ของแต่ละประเทศนั้น ผลไม้ไทยที่ส่งไปจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ไม่ต้องเสียภาษีนำเข้า (ภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดญี่ปุ่น - ไทย และความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - สาธารณรัฐเกาหลี ตามลำดับ) สำหรับผลไม้ที่ไทยส่งไปออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ได้นั้น อัตราภาษีนำเข้า MFN rate ผลไม้เหล่านั้นเป็นศูนย์ อยู่แล้ว แต่ในกรณีของอินเดีย ผลไม้ไทยที่ส่งไปขายในอินเดียได้ต้องเผชิญกับภาษีนำเข้าและค่าธรรมเนียมอื่นๆ ในอัตรามากกว่าร้อยละ 30 สำหรับการนำเข้าข้าวมีการลดภาษีนำเข้าระหว่างไทยกับประเทศคู่ค้าภายใต้ AFTA และการส่งออกข้าวไทยไปญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ไม่ต้องเสียภาษีนำเข้า (ภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดญี่ปุ่น - ไทย และความตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย และ ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย - นิวซีแลนด์ ตามลำดับ) สำหรับความตกลงการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่มนั้น ประเทศคู่เจรจาส่วนใหญ่จัดข้าวเป็นสินค้าอ่อนไหวและไม่นำมาลดภาษีไทยจึงไม่ได้นำสินค้าข้าวมาลดภาษีเช่นกัน

การกำหนดมาตรการ NTMs และการบังคับใช้มาตรการ NTMs กับการนำเข้าสินค้าเกษตรชนิดต่างๆ ของประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลี อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ทั้งด้านกฎเกณฑ์และมาตรฐานการนำเข้าสินค้าจะมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการนำเข้าสินค้าต่อการบริโภคของผู้บริโภค (เช่น ประเด็นเกี่ยวกับสารพิษตกค้างในผลไม้ชนิดต่างๆ และข้าว) และความเสี่ยงที่เกิดขึ้นต่อผู้ผลิต (เช่น ประเด็นเกี่ยวกับโรคและแมลงที่เข้ามา กับสินค้าเกษตรนำเข้า) หรือเป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (เช่น ความสามารถในการผลิตสินค้าดังกล่าวในประเทศผู้นำเข้า ความต้องการสินค้าของผู้บริโภคเป็นต้น) นอกจากนี้แต่ละประเทศมีความเข้มข้นในการบังคับใช้มาตรการแตกต่างกัน โดยทั่วไปประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ค่อนข้างเข้มงวดในการบังคับใช้มาตรการ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะประเทศดังกล่าวมีสภาพภูมิประเทศเป็นเกาะจึงต้องมีความระมัดระวังเรื่องโรคและแมลงที่อาจเข้ามาพร้อมกับผลิมนำเข้า รวมถึงประเทศดังกล่าวค่อนข้างให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัยทางด้านอาหารสำหรับผู้บริโภค สำหรับประเทศจีนและอินเดียนั้น พบว่ามีการนำมาตรการ NTMs มาใช้ แต่มักไม่มีการตรวจสอบเข้มงวด อย่างไรก็ตามสำหรับทุกๆ ประเทศ การบังคับใช้มาตรการมากหรือน้อยยังคงมีการพิจารณาเรื่องปริมาณ

ผลผลิตและความต้องการของผู้บริโภคในประเทศร่วมด้วย รวมถึงข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ ด้านภาษี ซึ่งอาจส่งผลต่อการใช้มาตรการ NTMs ในกรณีของข้าวโดยทั่วไปข้าวเป็นสินค้าที่ประเทศต่างๆ ยังพยายามปกป้อง และมีปรากฏอยู่ในรายการสินค้าอ่อนไหวในข้อตกลงการเจรจาการค้าต่างๆ จึงยังคงมีภาษีอากรการนำเข้าสินค้าอยู่ การนำมาตรการ NTMs มาใช้ของประเทศผู้นำเข้าจึงมักไม่รุนแรงมากนัก ในขณะที่ในกรณีของการนำเข้าผลไม้ไทยของ 6 ประเทศที่ศึกษา ผลไม้ที่อนุญาตให้นำเข้าส่วนใหญ่ได้รับการยกเว้นภาษีอากรนำเข้าไม่ว่าจะเป็นจากข้อตกลงทวิภาคีหรือข้อตกลงของ ASEAN กับประเทศเหล่านี้ การนำมาตรการ NTMs มาใช้จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการดังที่กล่าวมาก่อนหน้า

ข้อเสนอแนะสำหรับการส่งออกสินค้าเกษตรไปยังประเทศที่ศึกษามีดังต่อไปนี้

(1) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเจรจาการค้าและความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนไทย ด้านการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

แม้องค์การภาครัฐไทยจะมีกลไกในการเจรจาการค้ากับประเทศผู้นำเข้าต่างๆ และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นบ้าง อย่างไรก็ตามเอกชนบางส่วนยังมองว่าการรับฟังความคิดเห็นบางครั้งอาจยังไม่ครอบคลุมทั้งในด้านผู้ให้ความเห็นและประเด็นพิจารณาหรือ ทั้งในกรณีก่อนมีการเจรจาเพื่อนำผลไม้ชนิดใหม่เพิ่มเติมจากรายการเก่าเข้าไปขายในประเทศต่างๆ รวมถึงเมื่อประเทศผู้นำเข้าอยู่ในกระบวนการการกำหนดกฎเกณฑ์ใหม่ หรือเมื่อมีปัญหาข้อพิพาทเกิดขึ้น ดังนั้นในด้านการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ภาครัฐ (กรมเจรจาการค้า กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ควรส่งเสริมให้ภาคเอกชน (เช่น ตัวแทนจากสมาคมการค้าต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในกรณีของผู้ประกอบการรายใหญ่และระดับ SME และตัวแทนเกษตรกร) เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นทั้งในด้านผู้ให้ความเห็นและประเด็นหรือ ทั้งในกรณีก่อนมีการเจรจาเพื่อนำผลไม้ชนิดใหม่เพิ่มเติมจากรายการเก่าเข้าไปขายในประเทศต่างๆ รวมถึงเมื่อประเทศผู้นำเข้าอยู่ในกระบวนการการกำหนดกฎเกณฑ์ใหม่ หรือเมื่อมีปัญหาข้อพิพาทเกิดขึ้น

(2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการและการตรวจสอบสินค้าของประเทศ ผู้นำเข้า และการรับรองมาตรฐานของไทย

ในการกำหนดมาตรการการนำเข้าผลไม้บางชนิดของบางประเทศนั้นอาจเกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือความตั้งใจในการกำหนดมาตรการเพื่อปกป้องผู้ผลิตในประเทศ เช่น การเตือนหรือห้ามนำเข้าผลไม้บางชนิดจากโรคหรือแมลงในผลไม้ ทั้งที่โรคดังกล่าวอาจเป็นโรค ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอื่นที่ไกลออกไปจากไทย เป็นต้น ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับผลไม้ส่งออกของไทยเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้แล้วกระบวนการในการรับรองสินค้าของไทย ในบางครั้งยังล่าช้าและความสอดคล้องกันของการตรวจแต่ละรอบหรือผู้ตรวจคนละกลุ่มได้ผลต่างกันแม้สินค้าจะมีลักษณะเหมือนกันก็ตาม ซึ่งอาจเกิดจากปัญหาความชำนาญการของผู้ตรวจ หรือเทคนิคการตรวจที่ต่างกัน

ดังนั้นภาครัฐควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของการกำหนดและบังคับใช้มาตรการของประเทศผู้นำเข้า รวมทั้งหารือกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งในเรื่องการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบและการบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเหมาะสม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศประจำกรุงปักกิ่ง ประเทศจีน รวบรวมศึกษามาตรการของจีน สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศประจำกรุงโตเกียว ประเทศ

ญี่ปุ่น ศึกษามาตรการของประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศประจำ กรุงแคนเบอร์รา ประเทศออสเตรเลีย ศึกษามาตรการของประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ สำหรับ ในกรณีของประเทศอินเดีย ไม่มีสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ จึงเสนอให้สำนักงานพาณิชย์ ณ นครมุมไบ ประเทศอินเดีย ศึกษามาตรการของอินเดีย และเพื่อให้การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร มีความทันสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง สำนักงานมาตรฐาน สินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) อาจต้องมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับ มาตรการสากลที่ใช้ในรายสินค้า รวมถึงประสานงานกับสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรในต่างประเทศ ดังที่ได้เสนอไปก่อนหน้านี้ในการศึกษามาตรการใหม่ๆ ที่ประเทศต่างๆ นำมาใช้กับสินค้าเกษตรที่ประเทศ นั้นๆ นำเข้าทั้งจากไทยและประเทศอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร ในไทยได้อย่างเหมาะสมและทันท่วงทีต่อไป

นอกจากนี้ภาครัฐไทยควรมีการพัฒนาการบริการตรวจรับรองสินค้าเกษตรให้มีประสิทธิภาพ มากขึ้น จากการที่ผู้ประกอบการบางรายกล่าวว่าการขอรับรองมาตรฐานบางชนิดมีความล่าช้า และ/หรือ ผู้ตรวจมีมาตรฐานต่างๆ กัน กรมวิชาการเกษตรจึงอาจพัฒนาให้มีบุคลากรดำเนินการตรวจสอบสินค้าเกษตร ให้เพียงพอและให้ความเข้าใจข้อกำหนดอย่างแท้จริง นอกจากนี้อาจพิจารณาให้ภาคเอกชนที่มีศักยภาพ และสามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดเข้ามาเป็น ผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับความต้องการในการตรวจรับรองที่มีมากขึ้นโดยเฉพาะจากการส่งออกสินค้าเกษตรและ อาหารไทยไปต่างประเทศ โดยในปัจจุบันสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ได้อนุญาต ให้ภาคเอกชนเป็นผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตร จำนวน 6 ราย ได้แก่ บริษัท โกลบอล เซอร์ติฟิเคชัน เซอร์วิส จำกัด บริษัท เอเจเอริจิส ทรัสต์ จำกัด บริษัท เอสจีเอส (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท ทูฟ นอร์ด(ประเทศไทย) จำกัด บริษัท บูโร เวอร์ทิส เซอทิฟิเคชัน (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัท ห้องปฏิบัติการกลาง (ประเทศไทย) จำกัด หรือเซ็นทรัลแล็บ จึงอาจมีการประเมินผลการดำเนินงานของ ผู้ประกอบการตรวจสอบทั้ง 6 ราย ว่าดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ และหากยังไม่เพียงพอ อาจพิจารณาเพิ่มจำนวนผู้ประกอบการตรวจสอบเอกชน

ในกรณีการส่งออกข้าวไทยไปประเทศจีน บริษัทที่สามารถออกไปรับรองสินค้าข้าวหอมมะลิ ที่จะส่งออกไปยังประเทศจีนมีเพียงบริษัทเดียวที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลจีน ทำให้เกิดอำนาจผูกขาด ประเทศไทยควรทำการเจรจาเพื่อให้ประเทศจีนยอมรับใบอนุญาตในการนำเข้าจากหน่วยงานของ ประเทศไทยเพิ่มเติม

(3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการส่งออกสินค้าสินค้าโดยการจัดทำประวัติบริษัท ผู้ส่งออก

ในการส่งสินค้าออกผลไม้ไปยังต่างประเทศ หากสินค้าของผู้ส่งออกไทยรายใดรายหนึ่งมีปัญหา ไม่ได้มาตรฐานตามกฎหมายที่ประเทศผู้นำเข้ากำหนด ประเทศผู้นำเข้าอาจมีการส่งกลับสินค้าดังกล่าว ของผู้ส่งออกทุกรายที่ส่งมาในตู้คอนเทนเนอร์เดียวกัน หรือในบางกรณีอาจต้องมีการทำลายสินค้าดังกล่าว ทั้งเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ผู้นำเข้าจึงอาจจะเหมารวมว่าสินค้าจากประเทศไทยกำลังมีปัญหา ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกสินค้าประเภทนั้นๆ ของผู้ส่งออกรายอื่นที่มาจากประเทศไทย ภาครัฐฯ จึงควรมี ระบบในการให้ข้อมูลกับผู้ส่งออกที่ได้มาตรฐาน และให้โทษกับบริษัทส่งออกสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน

โดยการจัดทำฐานข้อมูลในการส่งออกสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน มูลได้ว่าบริษัทใดเป็นบริษัทที่เกิดปัญหา ผู้นำเข้าจึงอาจจะเหมารวมว่าสินค้าจากประเทศประวัติการส่งออกของแต่ละบริษัทว่าเคยมีปัญหาสินค้า ถูกตีกลับหรือส่งสินค้าไม่ได้มาตรฐานบ่อยครั้ง เพื่อให้ผู้นำเข้าสามารถตรวจสอบประวัติการส่งออกได้ โดยเจ้าภาพในการจัดทำประวัติผู้ส่งออกดังกล่าว อาจเป็นกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ แต่อาจต้องมีคณะกรรมการร่วมจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตัวแทนจากสมาคมผู้ส่งออกสินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ระบบเช่นนี้จะส่งเสริมให้บริษัทผู้ส่งออกที่ไม่ได้มาตรฐานพยายามปรับปรุงการส่งออกสินค้าของตนให้ดีขึ้นเนื่องจากจะมีผลต่อชื่อเสียงของบริษัทที่ผู้นำเข้าสามารถตรวจสอบได้โดยง่าย

(4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันการเอาเปรียบจากผู้นำเข้า

ปัจจุบัน มีนักธุรกิจชาวต่างชาติโดยเฉพาะจีนเข้ามาตั้งบริษัทในประเทศไทยเพื่อรับซื้อผลไม้จากเกษตรกรโดยตรงส่งไปขายในประเทศต่างๆ (ในกรณีของผู้ประกอบการจีนอาจส่งสินค้ามาขายที่ประเทศจีน บางรายเป็นตัวแทนนำเข้าสินค้าดังกล่าวในจีนอยู่แล้ว) โดยผู้ประกอบการชาวต่างชาติมักให้ราคาซื้อผลผลิตสูงกว่าผู้ประกอบการไทย ซึ่งหากผู้ประกอบการไทยไม่สามารถสู้ในเรื่องของราคาซื้อได้ ในระยะยาวเมื่อผู้ประกอบการไทยไม่สามารถดำเนินการต่อได้ ผู้ประกอบการต่างชาติอาจกลายเป็นผู้ผูกขาดการรับซื้อ อาจกดราคาซื้อให้กับเกษตรกรไทยต่อไปได้ ดังนั้นภาครัฐ (กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์) ควรมีการตรวจสอบการดำเนินการรับซื้อของผู้ประกอบการต่างชาติว่าเป็นไปตามกฎหมายที่ภาครัฐกำหนดหรือไม่ (เช่น กฎเกณฑ์ภายใต้กฎหมายแข่งขันทางการค้า) หรือมีการดำเนินการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการผูกขาดตลาดรับซื้อสินค้าหรือไม่

(5) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตสินค้าเกษตร

ปัจจุบันประเทศไทยมักไม่ค่อยเข้มงวดในเรื่องการตรวจสินค้าเกษตรนำเข้าจากต่างประเทศมากนัก ทำให้เกิดความเสียหายที่จะเกิดโรคระบาด หรือ ปัญหาแมลงที่ปนเปื้อนมากับผลไม้ที่นำเข้าจากต่างประเทศ และส่งผลต่อการผลิตสินค้าเกษตรของไทย กรมวิชาการเกษตร จึงควรเพิ่มความเข้มงวดในการการตรวจผลไม้ที่นำเข้าให้มากขึ้น นอกจากนี้บ่อยครั้งที่เกษตรกรต้องประสบปัญหาสินค้าที่มีสารพิษที่ห้ามใช้ตกค้างโดยไม่รู้ตัว เนื่องจากสารเคมีที่ใช้ทั่วไปไม่มีการระบุงค์ประกอบสารเคมีทั้งหมดที่ฉลากสารเคมีดังกล่าว หรืออาจเป็นผลจากการที่เกษตรกรอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียงมีการใช้สารต้องห้ามดังกล่าวแล้วมีการแพร่ไปยังแปลงของเกษตรกรที่ส่งออก เมื่อนำผลผลิตไปตรวจอาจพบว่าผลผลิตมีการเจือปนของสารต้องห้ามดังกล่าว ในการนี้ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ควรมีการกำหนดการระบุงค์ประกอบสารเคมีในตัวสารเคมีต่างๆ ที่ใช้ในการเกษตรให้ครบถ้วน เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาสารพิษต้องห้ามตกค้างในผลไม้ เพราะเกษตรกรใช้สารตัวหนึ่งโดยไม่ทราบว่ามียุงค์ประกอบของสารต้องห้ามอยู่ หรือกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์อาจมีการจัดระบบการตรวจสอบแปลงเกษตรเป็นระยะหรือเมื่อมีการร้องเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ปัญหาด้านการผลิตอีกประการหนึ่ง คือ ปริมาณสินค้าเกษตรที่ได้คุณภาพไม่เพียงพอต่อความต้องการของประเทศผู้นำเข้า นอกจากนี้เกษตรกรบางรายซึ่งเป็นเกษตรกรรายเล็ก ไม่มีอำนาจตลาดในการซื้อวัตถุดิบหรือต่อรองราคาสินค้า รวมถึงขาดความรู้ความเข้าใจในการเตรียมผลผลิตที่

เหมาะสมเพื่อการส่งออก การวางแผนการผลิต และการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการผลิตจึงมีความจำเป็น กรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถรวมกลุ่มกันซื้อวัตถุดิบได้ในราคาถูก รวมถึงการบริหารจัดการผลผลิตสินค้าส่งออกของกลุ่มสู่ตลาดได้อย่างเหมาะสม และยังเป็นประโยชน์ต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเกษตรกรในกลุ่มอีกด้วย

(6) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเปิดตลาดสินค้าใหม่

โดยทั่วไปเกษตรกรจะทำการส่งออกผ่านบริษัทส่งออก ดังนั้นการทำตลาดผลไม้ไทยในประเทศ ผู้นำเข้าจึงมักเป็นหน้าที่ของบริษัทส่งออกและองค์การภาครัฐไทยในการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ผลไม้ไทยในประเทศผู้นำเข้า ในกรณีที่ผู้บริโภคในประเทศผู้นำเข้ามีรสนิยมใหม่ๆ ในการบริโภค หรือมีการเปลี่ยนแปลงรสนิยมในการบริโภค ข้อมูลทางการตลาดเกี่ยวกับการบริโภคผลไม้ของประเทศผู้นำเข้าจึงมีความจำเป็น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เกษตรกรมักไม่ได้เข้าถึงมากนัก ซึ่งบางครั้งเมื่อได้ตัดสินใจลงทุนไปแล้ว อาจไม่สามารถเปลี่ยนชนิดหรือพันธุ์ผลไม้ที่ปลูกได้ง่ายนัก ดังนั้นสำนักที่ปรึกษาการเกษตรในต่างประเทศ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์อาจต้องมีการทบทวนวิจัยตลาดผลไม้ในประเทศผู้นำเข้าผลไม้หลักๆ ของไทยมากขึ้น และมีการเผยแพร่ข้อมูลที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ นอกจากนี้สำนักที่ปรึกษาการเกษตรในต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ และกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ จะต้องทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ผลไม้ของไทยให้เป็นที่รู้จักด้วย เช่น จัดหรือประชาสัมพันธ์ผลไม้ไทยในงานแสดงสินค้าต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเตรียมความพร้อมการส่งออกได้ตลอดห่วงโซ่อุปทาน เนื่องจากในการส่งออกสินค้าชนิดใหม่ๆ จะต้องมีการเจรจาเพื่อเปิดตลาดสินค้าใหม่ๆ และจะต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งกระบวนการผลิตและการส่งออก เพื่อให้ได้มาตรฐานส่งออกตามที่ประเทศผู้นำเข้าต้องการ ดังนั้นองค์กรที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องจึงต้องร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชน คือ สำนักที่ปรึกษาการเกษตรในต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และสมาคมผู้ค้าและผู้ส่งออกผลไม้ไทย เป็นต้น

สินค้าปศุสัตว์ (ไก่ และ สุกร)

มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ไปยังประเทศคู่เจรจา 6 ประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2552 – 2557 สำหรับ HS 160232 (สินค้าไก่ปรุงสุก) และ HS 0207 (สินค้าไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง) พบว่า การส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ปรุงสุกมีมูลค่ามากกว่าเนื้อไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง โดยส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด (600 -1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) รองลงมาคือเกาหลีใต้ (16 – 55 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) สำหรับประเทศอื่นนั้น มีมูลค่าน้อยกว่า 2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในส่วนมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรไปยังประเทศคู่เจรจา 6 ประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2552 – 2557 สำหรับ HS 160241 (ผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรปรุงสุก-ของขาหลัง) HS 160249 (ผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรปรุงสุก-ส่วนอื่นของสัตว์ที่ปรุงแต่งหรือทำไว้ไม่ให้เสีย) และ HS 0203 (สินค้าเนื้อสุกรสดแช่เย็นแช่แข็ง) พบว่า ประเทศที่ไทยสามารถส่งออกได้มาก คือ ประเทศญี่ปุ่น ส่วนประเทศอื่น ๆ นั้นแทบจะไม่นำเข้าจากประเทศไทย

สำหรับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ และ เนื้อสุกร (แปรรูปและปรุงสุกพร้อมรับประทาน) ที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลทั่วไป ได้แก่ (ก) มาตรฐานด้านความปลอดภัยต่อผู้บริโภค (food safety standard)

(ข) มาตรฐานคุณภาพอาหาร (food quality standard) เช่น Bio-Security, GMP, HACCP, European Standard Approved, Halal และ Food Security (ค) มาตรฐาน SPS ที่เน้นสวัสดิภาพของสัตว์ เช่น มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับอาหารสัตว์ และ มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่คือ Bio-Security, GMP, HACCP และ GAP (ง) มาตรฐานฮาลาล ที่เป็นไปตามหลักการของศาสนาอิสลาม และ (จ) มาตรฐานความปลอดภัยเกี่ยวกับโรคระบาด (Guaranteed Disease Free and Antibiotics & Pesticides Free) เช่น มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาใช้หวัดนก และ โรคปากเท้าเปื่อยอีกด้วย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีมาตรฐานด้านอื่นๆ ด้วย ซึ่งเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน (management) ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและการจ้างงาน ตัวอย่างเช่น มาตรฐาน ISO14001 (ด้านสิ่งแวดล้อม) มาตรฐานอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน (OHSAS / TIS 18001) มาตรฐานแรงงาน ที่เป็นไปตามพันธกรณีของประเทศไทยต่อองค์การ ILO มาตรฐานด้านการค้าปลีก เช่น อังกฤษมีมาตรฐาน BRC (British Retail Certification) เป็นต้น

มาตรการทางภาษีสกุลการสำหรับผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ส่งออกไปยังประเทศที่ศึกษา พบว่าแต่ละประเทศผู้ค้ากำหนดอัตราศุลกากรนำเข้าแตกต่างกันไปอย่างมากสำหรับผลิตภัณฑ์เนื้อไก่มีอัตราภาษีต่ำสุดคือ 0% และ อัตราสูงสุดคือ 100% ในขณะที่ผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรมีอัตราภาษีนำเข้าอยู่ในช่วง 0% - 30%

มาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าผลิตภัณฑ์เนื้อไก่และเนื้อสุกรของประเทศที่ศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ (ก) ประเทศญี่ปุ่น โรงงานผู้ผลิตต้องผ่านการตรวจสอบรับรองจากกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง (Ministry of Agricultural, Forestry and Fisheries: MAFF) ของญี่ปุ่น และต้องผ่านการตรวจกักกันโรคสัตว์ ณ ด่านนำเข้า โดยมีใบรับรองสุขอนามัยที่ออกโดยกรมปศุสัตว์ ต้องติดฉลากระบุชื่อผู้ผลิต (ผู้นำเข้า) วันเดือนปีที่ผลิต และวิธีการเก็บรักษา ต้องติดฉลากอาหารก่อกูมิแพ้ ติดเครื่องหมาย JAS (Japan Agricultural Standard) (ตามความสมัครใจ) และ สำหรับเนื้อสุกร ต้องผ่านการขออนุญาต/ อนุมัติ/ อนุมัติตามอุณหภูมิและระยะเวลาที่กำหนดเพื่อควบคุมโรคปากเท้าเปื่อย (ข) ประเทศเกาหลีใต้ การตรวจสอบและรับรองโรงงานจากสำนักสุขอนามัยสัตว์ของเกาหลีใต้ ผลิตภัณฑ์ต้องผ่านการฆ่าเชื้อด้วยความร้อน (Heat Treatment) ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยจากกรมปศุสัตว์ของไทยและการปิดฉลากบ่งบอกประเทศต้นทาง มีการสั่งห้ามนำเข้าสินค้าที่มาจากไทยเนื่องจากปัญหาโรคปากเท้าเปื่อย ต้องผ่านการตรวจสอบมาตรฐานสุขอนามัยโดย National Veterinary Research and Quarantine Service (NVRQS) (ค) ประเทศออสเตรเลีย เพิ่งอนุญาตให้นำเข้าเนื้อไก่ต้มสุกจาก 3 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา เดนมาร์ก และไทย โดยกำหนดให้สินค้าติดฉลากผ่านการปรุงสุก ผ่านกระบวนการใช้ความร้อนตามอุณหภูมิที่กำหนดเพื่อป้องกันเชื้อ IBD (เชื้อไข้-หวัดนก) ผู้นำเข้าเนื้อสัตว์ต้องทำรายงานประเมินความเสี่ยง (appropriate risk management) ที่มาต่อสุขภาพประชาชน พืช และสัตว์ (ง) ประเทศนิวซีแลนด์ มีมาตรการเฉกเช่นเดียวกับของออสเตรเลีย (จ) ประเทศจีน กำหนดให้สินค้าอาหารสด (รวมทั้งเนื้อสัตว์) ที่วางจำหน่ายจะต้องมีหลักฐานที่สามารถบ่งชี้ได้ว่า สินค้าชิ้นนั้นมาจากแหล่งใด (ระบบตรวจสอบย้อนกลับ Traceability) และ มาตรการเรื่อง เครื่องหมายรับรองมาตรฐานอาหาร (Quality and Safety mark : QS Mark) และ (ฉ) ประเทศอินเดีย ยังไม่พบมาตรการที่ชัดเจน นอกจากการประกาศห้ามนำเข้ากรณีเนื่องจากปัญหาไข้หวัดนก และปัญหาเชื้อโรค Transmissible Spongiform Encephalopathy (TSE)

เพื่อรองรับปัญหา NTMs ดังกล่าว ภาครัฐโดยกรมปศุสัตว์และภาคเอกชนต้องประสานความร่วมมือกันในการกำหนดพื้นที่การผลิต (zoning) ที่ชัดเจน และมีระบบที่สร้างความมั่นใจในการควบคุมโรค

ไม่ให้เกิดการระบาดข้ามพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการยกเลิกการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์จากประเทศไทยทั้งหมดเนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าสินค้าปศุสัตว์มาจากพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคหรือไม่ เสนอให้มีกลไกและมาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการ NTMs เนื่องจากไม่มีเทคโนโลยีในการผลิตที่เพียงพอ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกับผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ที่มีความพร้อมกว่าในทุกด้าน โดยผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะมีบทบาทในด้านการเชื่อมโยงห่วงโซ่การผลิต (supply chain) มากขึ้น เพื่อรองรับแนวโน้มความต้องการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และดูแลสวัสดิภาพสัตว์ ตลอดจนกิจกรรมด้าน CSR มากขึ้น ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ต้องหันมาใส่ใจปรับปรุงคุณภาพการเพาะเลี้ยง/โรงฆ่า/โรงชำแหละ/เกษตรกร/ชุมชน/สิ่งแวดล้อม มากขึ้นตามไปด้วย ด้วยเหตุนี้ ภาครัฐควรต้องสร้างกลไกและมาตรการในการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการขนาดใหญ่เข้ามามีบทบาทมากขึ้น อาทิ การรับรองกิจกรรม CSR สำหรับผู้ประกอบการที่ให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคในการพัฒนาคุณภาพการเลี้ยงสัตว์และการป้องกันเชื้อโรคให้แก่เกษตรกรรายเล็ก ที่ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อการส่งออกโดยแท้ หรือ โรงฆ่า/ชำแหละเนื้อสัตว์ระดับท้องถิ่น (ที่มีได้อยู่ใกล้โรงงานเท่านั้น) เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ในด้านความปลอดภัยอาหาร (Food Safety & Hygiene) และด้านมาตรฐาน GAP และ GMP และเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพสินค้าให้แก่ผู้บริโภคในระดับท้องถิ่น/จังหวัดต่างๆ ซึ่งอาจจะสามารถพัฒนาเป็นผู้ผลิตเพื่อการส่งออกในระดับชายแดนได้อย่างมีคุณภาพในอนาคต มาตรการในการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการขนาดใหญ่เข้ามามีบทบาทมากขึ้น อาทิ (1) การลดหย่อนภาษีทางด้านธุรกิจ (2) มาตรการกึ่งบังคับ สำหรับผู้ผลิตเพื่อการส่งออก ที่ต้องรับภาระในการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยของโรงเลี้ยง/โรงฆ่า/โรงชำแหละ/ตลาดสด ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริโภคภายในประเทศ เกิดความตระหนักถึงความปลอดภัยทางด้านอาหารให้มากขึ้น (3) มาตรการสมัครใจ สำหรับผู้ผลิตเพื่อการส่งออก ที่จะร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด ในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านมาตรการ SPS และ มาตรการ TBT เพื่อให้ผู้ผลิตขนาดกลางและเล็ก รวมทั้งเกษตรกรในระดับจังหวัด มาตรการเหล่านี้ต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด กรมปศุสัตว์ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรแห่งชาติ กรมอนามัย เป็นต้น

จากแนวโน้มเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจึงต้องพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้ถูกสุขลักษณะ / เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องด้วยประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศเล็งเห็นปัญหาบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์อาหารปรุงสุกและแปรรูปที่มีอยู่จำนวนมาก ปัญหาในการจัดการขยะครัวเรือนมากขึ้นรูปแบบหรือส่วนผสมของบรรจุภัณฑ์จะเป็นไปในทิศทางของการใช้วัสดุชีวภาพทางการเกษตร (Bio-packaging) หรือการย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ (Bio-degradable) หรือ การใช้พลาสติกที่ย่อยสลายได้ด้วยตนเอง (Compostable Plastic) จะต้องถูกนำมาใช้มากขึ้นและอาจจะกลายเป็นมาตรการ TBT อีกประเภทหนึ่งก็ได้ นอกจากนี้การขนส่งก็เป็นต้นเหตุหนึ่งของการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ดังนั้น การลดระยะทางการขนส่งได้ ก็อาจจะช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลง ผนวกกับปัจจัยทางด้านสุขอนามัยในการผลิตสินค้าแปรรูปเนื้อไก่และเนื้อสุกร ทำให้ระบบการขนส่งจะต้องมีมาตรการความปลอดภัยของสัตว์และปลอดภัยโรคอีกด้วย มาตรการ NTM ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต อาจจะมีเรื่อง “การปล่อยก๊าซเรือนกระจก” ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง และ “สวัสดิภาพของสัตว์ในระหว่างการขนส่ง” ภาครัฐจำเป็นต้องมีการเตรียมการรับมือในประเด็นการพัฒนาสวัสดิภาพสัตว์ ดังกล่าวซึ่ง จะครอบคลุมทั้ง การเลี้ยง

การขนส่ง และการฆ่า/ชำแหละ (หรือตั้งแต่ฟาร์ม การขนส่ง และ โรงเชือด/ฆ่า) โดยมีมาตรฐานสากลของ World Organization of Animal Health ที่เรียกว่า OIE Standards เป็นเกณฑ์ โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือกับภาคเอกชนในการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิต การขนส่ง และ การพัฒนาสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพอากาศของไทยที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหากประเทศไทยมีความพร้อมก็สามารถเจรจาจัดทำ Mutual Recognition Agreement (MRA) ระดับทวิภาคี เพื่อประโยชน์ความร่วมมือทางด้านเทคโนโลยีการผลิตที่ได้มาตรฐานจากประเทศผู้นำเข้า และสามารถขยายโควตาสินค้าภายใต้กรอบการเจรจาที่มีอยู่แล้ว เช่น JTEPA ซึ่งเป็นประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญได้อีกด้วย

สินค้าประมง (ปลาทูน่า และ กุ้ง)

การศึกษามาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์จากประมงของประเทศคู่เจรจากับอาเซียนครั้งนี้เน้นศึกษาเฉพาะกรณีการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลาและผลิตภัณฑ์กุ้งเท่านั้น เนื่องจากสินค้าทั้งสองรายการนี้มีมูลค่าการส่งออกไปยังประเทศคู่เจรจาทั้ง 6 ประเทศในมูลค่าที่ค่อนข้างสูง

โดยผลิตภัณฑ์ HS 160414 ที่เลือกศึกษา (ปลาทูน่า สลัดแช่แข็ง และ โบนีโต้ที่ปรุงแต่งหรือทำให้ไม่เสียหาย) นั้นประเทศออสเตรเลียและญี่ปุ่นมีการนำเข้าที่ใกล้เคียงกันและสูงกว่าประเทศอื่น ๆ ในบรรดา 6 ประเทศที่ศึกษา ส่วนประเทศจีน เกาหลีใต้ และอินเดียนั้นมีการนำเข้าที่ค่อนข้างน้อยโดยเฉพาะเมื่อเทียบขนาดของประชากร สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะรสนิยมในการบริโภคและอุปสรรคที่มาจากภาษีและมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี ส่วนผลิตภัณฑ์ HS 160520 (กุ้งที่ปรุงแต่งหรือทำให้ไม่เสียหาย) นั้นไทยสามารถส่งออกให้แก่ประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด รองลงมาคือเกาหลีใต้ ในขณะที่ประเทศที่มีประชากรสูง เช่น จีนและอินเดีย มูลค่าที่ไทยสามารถส่งออกได้นั้นค่อนข้างน้อย สำหรับประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ มูลค่าการส่งออกของกุ้งค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับปลา เหตุผลหนึ่งนั้นเกี่ยวกับมาตรการ SPS ที่เกี่ยวกับการปรุงให้สุก

ในกรณีของประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์นั้น ไม่มีการเรียกเก็บภาษีในสินค้าประมงสืบเนื่องมาจากข้อตกลงทางการค้าเสรีและความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด ในกรณีของประเทศญี่ปุ่นนั้น อัตราภาษีสำหรับสินค้าประมงค่อนข้างต่ำสืบเนื่องมาจากความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด ในกรณีของประเทศจีนก็ไม่มีการเรียกเก็บสำหรับพิคัด 16 มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 แต่เนื่องด้วยรสนิยมในการบริโภคของคนจีน มูลค่าการนำเข้าจึงค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับขนาดของประชากรและเมื่อเทียบกับมูลค่าการนำเข้าของออสเตรเลียและญี่ปุ่น (สำหรับสินค้าประมงปลาทูน่า) ส่วนประเทศอินเดียและเกาหลีใต้ ถึงแม้จะมีข้อตกลงทางการค้าแต่สินค้าประมงยังไม่ได้อยู่ภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีและอัตราภาษีที่พบนั้นค่อนข้างสูง

มาตรการ NTM ที่พบได้แก่มาตรฐานด้านความปลอดภัยต่อผู้บริโภค มาตรฐานคุณภาพอาหาร มาตรฐานฮาลาล มาตรฐานความปลอดภัยเกี่ยวกับโรคระบาด มาตรฐานทางเคมีและสุขชีววิทยา จากการสัมภาษณ์ มาตรการ NTMs ส่วนใหญ่ที่พบนั้นผู้ประกอบการไทยไม่เห็นว่า เป็นปัญหาในทางปฏิบัติ และมีเกณฑ์หลายอย่างที่ผู้ประกอบการจากประเทศไทยสามารถทำได้เกินกว่ามาตรฐานเหล่านั้น แต่ก็มีมาตรการบางอย่างที่ผู้ประกอบการเห็นว่าเป็นปัญหาต่อการค้าหรือไม่สมเหตุผล เช่น การที่ประเทศออสเตรเลียกำหนดให้กุ้งสุกจากประเทศไทยต้องผ่านกระบวนการทำให้สุกโดยมี holding time ที่อุณหภูมิใจกลางกุ้ง 70 องศาเซลเซียสอย่างน้อย 11 วินาที ซึ่งมาตรการนี้จะทำให้รสชาติของกุ้งที่ได้นั้น

ด้อยลงและเนื้อกุ้งจะแห้งเกินไปซึ่งเมื่อนำไปแช่แข็งเนื้อกุ้งก็จะยิ่งแห้งลงไปอีก หรือการกำหนดปริมาณของยาปฏิชีวนะบางประเภทที่น้อยมากแต่นั่นเป็นประเภทเดียวกับยาหยอดตาของคนซึ่งในการใช้แต่ละครั้งนั้น คนจะใช้ยาในปริมาณที่มากกว่านั้นมาก สำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูปบางประเภท เช่น กุ้งชุบขนมปัง มาตรการกีดกันนั้นไปอยู่ที่การตรวจจับ GMO ของข้าวโพดซึ่งเป็นส่วนผสมของขนมปังแทน ซึ่งขนมปังสำหรับชุปกุ้งนั้นส่วนใหญ่จะมีส่วนผสมของข้าวโพดอยู่ แต่การตรวจจับนี้จะมีผลทำให้ตัวผลิตภัณฑ์คือกุ้งชุบแป้งนั้นไม่ผ่านการตรวจสอบ

จากการสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าสิ่งที่เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการส่งออกผลิตภัณฑ์ประมงของไทยนั้นไม่ใช่ NTMs แต่เป็นภาษี โดยผู้ประกอบการเห็นว่าสิ่งที่กำหนดขึ้นมาในด้าน NTMs นั้นหลายอย่างได้ผ่านกระบวนการทางการทูต มีการเจรจาต่อรองมาแล้ว แต่สำหรับภาษีนั้นส่งผลกระทบต่อราคาส่งออกอย่างชัดเจนโดยผู้ประกอบการเห็นว่าหากรัฐสามารถเจรจาต่อรองให้ลดภาษีลงได้ในระดับหนึ่งที่ดูสมเหตุสมผลกว่าที่เป็นอยู่ขณะนี้ เช่น กรณีของ EU หากลดลงจาก 24% เป็น 15-18% ก็จะเป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยแต่ในขณะเดียวกันผู้ประกอบการก็เข้าใจว่าเป็นการยากที่รัฐบาลจะเจรจาให้เกิดขึ้นได้ เพราะผู้ประกอบการภายในกลุ่ม EU เอง เช่น สเปน มีอำนาจในการต่อรองสูงและต้องการให้คงอัตราภาษีที่สูงไว้ปกป้องกิจการของตนและกำจัดคู่แข่งทางการค้า

นอกเหนือจากมาตรการที่ออกโดยรัฐแล้ว ผู้ประกอบการบางส่วนยังระบุถึงอุปสรรคที่เป็นผลมาจากภาคส่วนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่รัฐบาล เช่น NGOs โดยเรื่องที่เป็นอุปสรรคสำหรับผู้ประกอบการและถือเป็นการกีดกันทางการค้าในรูปแบบหนึ่งคือการรณรงค์ของ NGOs ในด้านความยั่งยืนของสายพันธุ์สัตว์น้ำ ซึ่งในหลักการนั้นเป็นเรื่องที่ดี แต่ในทางปฏิบัติ เกณฑ์หลายอย่างที่ NGOs กำหนดไว้นั้นทำตามได้ยาก และถ้าทำจริงจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการประกอบการรวมทั้งปริมาณสัตว์น้ำที่จะจับได้อาจไม่พอต่อความต้องการในการบริโภค การที่ผู้ประกอบการบางส่วนไม่สามารถทำตามความต้องการของ NGOs ได้จะทำให้ผลการจัดอันดับของแบรนด์ดังกล่าวโดย NGOs นั้นอยู่ในลำดับที่ไม่ดีซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อปริมาณการค้าของแบรนด์เหล่านั้นได้

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากมาตรการ NTMs ต่อผู้ประกอบการนั้น สืบเนื่องมาจากข้อกำหนดบางอย่างที่ไม่สมเหตุสมผลและผู้ประกอบการภาคเอกชนเห็นว่าเกิดขึ้นเพื่อเป็นการกีดกันทางการค้า รัฐบาลหรือเอกชนรายใหญ่จึงควรส่งเสริมงานวิจัยในการสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาในภาคเอกชนเพื่อหลีกเลี่ยงมาตรการบางอย่างที่บางประเทศใช้เป็นมาตรการกีดกันทางการค้า และเป็นการยกระดับคุณภาพของสินค้าให้สูงขึ้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการขยายตลาดให้กว้างขึ้นด้วย นอกจากนี้การสร้างระบบตรวจสอบย้อนกลับได้ที่สมบูรณ์ มากขึ้นจะเป็นการสร้างแรงจูงใจและการลงโทษที่เหมาะสมในระดับย่อยได้ดีขึ้น ในด้านข้อมูลข่าวสารและการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ภาครัฐและภาคเอกชนควรให้ข้อมูลต่อตลาดเพื่อให้ผู้บริโภคตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของข้อกำหนดบางอย่างของ NGOs ว่าเป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติ และหากปฏิบัติตามนั้นอาจทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนอาหารขึ้นได้ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในการเลือกบริโภคสินค้าของผู้บริโภค และข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้นนั้นสามารถสะท้อนออกมาในพฤติกรรมบริโภคของผู้บริโภคในระบบตลาดเสรีและมีความสมเหตุสมผลที่มากขึ้น นอกจากนี้หากรัฐบาลหรือภาคเอกชนร่วมมือกันในการพัฒนาระบบตรวจสอบ

โดยอิงกับเกณฑ์มาตรฐานที่ประเทศส่วนใหญ่ใช้นั้นใช้กันและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะผู้ประกอบการกิจการขนาดกลางและขนาดเล็กก็สามารถใช้ประโยชน์และเป็นข้อมูลหนึ่งในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น

สำหรับปัญหาแรงงานผิดกฎหมายในกิจการประมงนั้น รัฐบาลเองก็ตระหนักถึงและพยายามแก้ไขปัญหายุติในขณะนี้ แต่สิ่งที่ควรทำเพิ่มคือการทำให้ประชาชนทั้งในและต่างประเทศตระหนักและเชื่อมั่นถึงความยั่งยืนและความต่อเนื่องในการแก้ปัญหา รวมถึงการมีทางออกให้ปัญหาได้ในระยะยาว และเมื่อมีกฎหมายที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลใช้แล้ว การบังคับใช้กฎหมายต้องเป็นไปอย่างจริงจัง โปร่งใส และเจ้าหน้าที่รัฐต้องไม่ห่อนยานในการทำหน้าที่ นอกจากนั้นแล้วควรมีการติดตามดูแลตั้งแต่ต้น กล่าวคือ ปกติแล้วเจ้าของเรือประมงจะรู้ว่าเรือแต่ละลำของตนนั้นต้องการใช้คนจำนวนเท่าใด ก็ให้ไปขึ้นทะเบียนกับทางกรมจัดหางานขอโควตาใช้แรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนเท่านั้นคน และกำหนดคุณสมบัติรวมถึงค่าแรงและสวัสดิการเพิ่มเติมไว้ จากนั้นบริษัทจัดหาคนงานของประเทศต่างๆ ซึ่งสามารถส่งออกแรงงานได้ตาม MOU ก็จะไปจัดหาแรงงานที่มีคุณสมบัติในจำนวนดังกล่าวส่งมา ซึ่งเมื่อแรงงานต่างชาติเหล่านี้เข้ามาในไทย ก็จะอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ/เจ้าของเรือต่างๆ กรมจัดหางานก็ต้องออกบัตรให้ถูกต้อง ไม่เป็นแรงงานเถื่อน ถ้าแรงงานหายหรือเกิดอะไรขึ้นกับแรงงาน ผู้ประกอบการ/เจ้าของเรือจะต้องเป็นคนดูแลและรับผิดชอบ หากแรงงานนั้นหนีไปก็เป็นหน้าที่ของเจ้าของเรือที่จะต้องไปแจ้งความที่สถานีตำรวจและกรมจัดหางานว่าแรงงานได้หนีไป วิธีนี้จะทำให้ภาครัฐเองมีข้อมูลแรงงานที่ถูกต้องแม่นยำขึ้น เป็นการช่วยลดปัญหาอาชญากรรมและช่วยในเรื่องความมั่นคงได้

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ต่างประเทศยังไม่ไวใจประเทศไทยคือการที่ไทยยังไม่มีมาตรการที่ชัดเจนในการไปช่วยเหลือชาวประมงที่ประสบปัญหา เพราะเรือประมาณ 3,000 ลำที่มีปัญหา (มีอาชญาบัตร แต่เครื่องมือไม่ตรงกับที่ระบุไว้ ซึ่งเป็นมาตั้งแต่ปี 2539) ไม่สามารถทำประมงได้ ในขณะนี้ประเทศไทยยังคงควบคุมห้ามไม่ให้เรือเหล่านี้ดำเนินการงานได้เพราะการที่มีรัฐบาลทหาร แต่ในอนาคตเมื่อรัฐบาลทหารไม่อยู่แล้วในขณะที่เรือกว่า 3,000 ลำนี้ยังอยู่และมีเครื่องมือทำการประมงอยู่ ก็อาจจะลักลอบออกไปทำการประมงได้ สุดท้ายก็จะควบคุมไม่ได้เหมือนเดิม แต่วิธีแก้ปัญหานี้มีหลายแบบ เช่น ถ้าเป็นเรือเล็กก็ตัดทำลายทิ้งหรือซื้ออาชญาบัตรคืนแล้วถอดเครื่องมือประมงออกและนำเรือไปทำเป็นเรือสินค้าแทน โดยอาจนำไปใช้ประโยชน์ทางการทูต หรือจ้างไปทำ stock assessment ซึ่งวิธีเหล่านี้เป็นวิธีที่ต่างประเทศใช้ เป็นที่ยอมรับได้

ข้อเสนอแนะประการสุดท้ายนั้นเกี่ยวกับการปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำประมง การที่ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าประมงรายใหญ่เป็นอันดับสามของโลกนั้นมาจากปริมาณเป็นหลัก แต่ประสิทธิภาพในการทำประมงของไทยนั้นยังไม่สูงนัก โดยเทคโนโลยีที่เรือประมงไทยใช้อยู่ นั้นยังห่างไกลกับต่างประเทศอยู่มาก ในระยะสั้นสิ่งที่ทำได้คือการปรับใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ในโลกขณะนี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำประมงของไทย ซึ่งการที่เราสามารถปรับใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ในโลกเพิ่ม ประสิทธิภาพในการทำประมงของไทยก็จะเป็นการช่วยลดปัญหาจากมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีได้ทางหนึ่ง เพราะเทคโนโลยีเหล่านี้เป็นที่ยอมรับกันในระดับสากลและส่วนหนึ่งเป็นการลดจำนวนการใช้แรงงานลงแต่เพิ่มประสิทธิภาพของแรงงานแทน ในระยะยาวสิ่งที่ควรทำคือการปรับปรุงพัฒนาทั้งทางด้านเทคโนโลยีและทักษะของแรงงานเพื่อทำให้ประสิทธิภาพในการทำประมงของไทยนั้นสูงขึ้นและทำให้เกิดความยั่งยืนในการทำประมง

Executive Summary

Executive Summary

1. Statement of the problem.

Non-Tariff Measures (NTMs) are measures, apart from tariff measure, affecting international trade. These measures include, for example, sanitary and phytosanitary (SPS) measures, technical barriers to trade (TBT), pre-shipment inspection and other formalities (PSI) measures and non-technical measures such as price and quantity control. NTMs could either support or obstruct free international trade, however, this study focuses on the ones that adversely affect Thailand's export.

International Institute for International Trade and Development (2014)¹ studied NTMs in agricultural sector, livestock sector and fishery sector, among ASEAN countries. They found that although tariffs among ASEAN countries have been reduced significantly due to free trade area agreement, yet NTMs have been increasingly implemented to protect national domestic industries. They proposed policy guidelines that could reduce NTMs and help Thailand's export. As we are moving toward ASEAN+6 free trade area (ASEAN countries plus China, South Korea, Japan, Australia, India and New Zealand), it is necessary for Thailand to be prepared for existing NTMs in the "plus six" countries. How do affected industries be prepared for NTMs? What government policies should be implemented in order to reduce NTMs or reduce the impacts of NTMs? This study aims to answer those questions by studying the existing NTMs in those countries focusing mainly on NTMs in agricultural sector, livestock sector and fishery sector, then providing guidelines to various relevant parties.

2. Objective of the study

This study aims to analyze existing NTMs in agricultural sector, livestock sector and fishery sector among "plus six" countries and their impacts on Thailand's industries. The policy guidelines to cope with those NTMs will also be provided.

3. Scope and method of study

This study focuses only on NTMs in agricultural sector, livestock sector and fishery sector among "plus six" countries. Specific products in each sector are chosen for this study based on their export value and existing NTMs. These products are fruits, rice, chicken, bovine, tuna and shrimp.

¹ International Institute for International Trade and Development (2014) "Policy guidelines for reducing NTMs in agricultural, livestock and fishery sectors in ASEAN"

We gather information regarding NTMs on various products and their impacts on producers and exporters by conducting on-site farm visit, focus group and interviews of private sector and related government office for example:

- Government office: National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards
- Private sector: Thai Fresh Fruit Traders and Exporters Association, Thai Broiler Processing Exporters Association, Swine Producers and Processors for Exporting Association, Thai Food Processors' Association, Thai Tuna Industry Association, Thai Overseas Fisheries Association, and Thai Rice Exporters Association etc.
- International office of some Thai organizations: Office of Agricultural Affairs in Tokyo and Thai Trade Center in Osaka.
- Entrepreneurs producing and exporting the products in this study.

4. Summary of the results

4.1 Agricultural products (Fruits and Rice)

For agricultural products, this study focuses on the export of fruits and rice products. Fruits are chosen due to the fact that (1) They are one of important agricultural products exported to the six countries focused in this study (2) Based on Free Trade Agreement (FTA) between Thailand or ASEAN with those six countries, fruits are one of products that import duties have been reduced or exempted from import duties. Accordingly, it is possible that those countries may employ non-tariff measures with fruits exported from Thailand (3) Fruits are one of the products with risk on disease and pest that might affect production of fruits in the importing countries and might directly affect consumer health since consumers normally consume without further cooking or heating up the products like other food products. Therefore, importing countries may employ non-tariff measures, especially SPS measure with imported fruits. Rice products are chosen due to the fact that they have been important exporting agricultural products from Thailand and normally highly protected by importing countries since they are strategic products for food security issues.

In terms of exporting value of agricultural products to the six countries focused in this study, fruit exporting values are varied since types of fruit allowed to export from Thailand to each of those countries could be different. Fruits from Thailand exported to all six countries are mango, durian and mangosteen. In the case of rice, during 2009 – 2014 the values of rice exported from Thailand to those six countries have been between 362 - 444 million US dollars. The highest export values are to China (153 – 384 million US dollars), followed by Japan (110 – 153 million US dollars)

and Australia (74 – 103 million US dollars).

Standards relevant to agricultural products include The CODEX Alimentarius, Agreement on The Application of SPS, International Plant Protection Convention (IPPC), Good Manufacturing Practice, (GMP), Hazard Analysis and Critical Control Point (HACCP), and Good Agricultural Practice (GAP).

In terms of tariff measures, in the case of fruits allowed to export from Thailand to the six countries, fruits export to China, Japan and South Korea are exempted from import duties (under ASEAN – China Free Trade Area, Japan – Thailand Economic Partnership Agreement (JTEPA), ASEAN – Korea Free Trade Area (AKFTA). For Thai fruits exported to Australia and New-Zealand, the MFN rates have already been zero. However, in the case of Thai fruits exported to India the import duties rates are greater than 30 percent. For Thai rice export products to Japan, Australia and New Zealand the import duty rates are zero under the Japan – Thailand Economic Partnership Agreement (JTEPA), Thailand – Australia Free Trade Agreement (TAFTA), Thailand – New Zealand Closer Economic Partnership (TNZCEP). Regarding ASEAN agreement with non-member countries, the partner countries normally categorize rice as sensitive products. Thailand does not reduce import duty on imported rice.

The imposition and implementation of non-tariff measures to agricultural import products by China, Japan, Korea, Indian, Australia and New Zealand in terms of regulations and standards could be varied based on various factors for example; risk to consumer from the agricultural import products (such as from hazard chemical left in fruits and rice import); risk to producers (such as from disease and pest in imported agricultural products); economic issues (such as ability of domestic producers to produce product and consumer demand on the products). The level of strictness in exercising non-tariff measures of each country is different. In general, Australia, New Zealand, Japan and Korea are quite strict in terms of policy implementation, partly because those countries are island so they need to be cautious for the disease and pest come with those imported agricultural products). In addition, those countries normally have high concern on food safety for consumers. For China and India, they still employ some non-tariff measures with imported agricultural products but less restrictive compared to the four countries mentioned earlier. However, the NTMs implementation in each country also depends on production level and consumer demand in each country together with trade agreements on tariff measures. For rice products, each country normally tries to protect rice producer so that rice products are normally appeared in the sensitive list in various free trade agreement. That means the importing countries still impose import tariff on imported rice products; therefore, each country tends to use less NTMs on imported rice products. However for fruits allowed to export from

Thailand to the six countries, most import fruits are exempted from import duties based on the bilateral free trade agreements of Thailand or agreements of ASEAN with those countries. Accordingly the implementation of NTMs from those countries on fruits exported from Thailand could depend on various factors as mentioned earlier.

The key problems and suggestions for NTMs issues in agricultural products exported to China, Japan, Korea, Indian, Australia and New Zealand are as follows

(1) Recommendations regarding trade negotiation and collaboration between Thai public and private sector on trade negotiation procedure

Although there are trade negotiation mechanisms between Thai government with the importing countries (regarding list of agricultural products allowed to export from Thailand to those trading partners, trade measures, trade dispute etc.) and the government allows private sector to provide comments to some extent, the private sector mentioned that sometimes the public hearing process does not cover all relevant parties, especially the representative from the small and medium enterprise and farmers, and does not cover all issues that shall be considered. Therefore, it is recommended that Thai government (Department of Trade Negotiation, Ministry of Commerce, Office of Agricultural Affairs and Department of Agriculture, Ministry of Agriculture and Cooperatives) shall encourage more private participation, especially representative from SMEs and farmers, to provide their opinions and comments during the preparation of trade negotiation and dispute settlement procedures.

(2) Recommendations regarding imposition of measures and inspection procedure of importing countries and Thai agricultural products certifying procedures

For some countries, the NTMs imposed on agricultural import products might be based on their misapprehension on problems (such as implement measures to agricultural products imported from Thailand based on disease and pest found in agricultural products imported from other regions which are normally not found in Thai agricultural products exported to their countries) or their intention to use the measure to protect domestic producers. These could cause problems to agricultural products exported from Thailand. Moreover, there are some problems regarding certifying procedures of Thai agricultural products including delaying process (due to inadequacy of inspection personals) and inconsistency of different inspector decision (could be partly because of the skills or technic of each inspector).

Accordingly, the government shall study and analyze non-tariff measures imposed and implemented by importing countries and consult with various public and private parties to solve problems both in terms of the imposition and implementation of NTMs on Thai agricultural products by importing countries. Key relevant Thai government agencies shall study those measures include Office of Agricultural Affairs (under Ministry

of Agriculture and Cooperatives) in Tokyo (to study measures implemented by Japan and Korea); Office of Agricultural Affairs in Beijing (to study measures implemented by China); Office of Agricultural Affairs in Canberra (to study measures implemented by Australia and New Zealand); Thai Trade Center (under Ministry of Commerce) in Mumbai (to study measures implemented by India). Moreover, National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards may also develop their officers' expertise by asking them to conduct in depth studies on international agricultural product standards and coordinate with Office of Agricultural Affairs or Thai Trade Center in foreign countries to study new measures implemented by importing countries imposed on Thai agricultural export products so that they could determine appropriate standards for Thai products.

Moreover, Thai government shall improve standard certifying process to be more efficient. The Department of Agriculture may have to recruit more personals needed for the inspection process and enhance existing inspectors' expertise and skills. Moreover, the government may consider allowing more qualified private institutions to inspect and certify agricultural products. Currently there are six private institutions allowed to inspect and certify agricultural products based on existing agricultural standards. The government may evaluate those private institutions to be able to decide whether more private institutions shall be granted the right to inspect and certify Thai agricultural products.

Regarding Thai rice export to China, there is only one firm allowed to certify jasmine rice from Thailand exported to China. This creates monopoly power to that firm and could be one of the key obstacle of Thai rice exporters to export jasmine rice to China. Accordingly, Thai government may negotiate with China to allow more institutions certifying rice export products from Thailand.

(3) Recommendations regarding trade promotion by preparing list and information of exporters

When export agricultural products from Thailand to other countries, if the importing countries detect problems of any products that do not meet their standards they may reject all products sending to each of those countries in the same container or ask to destroy all of those products to prevent the contamination of disease on their agricultural products. This kind of measure will hurt other exporters even if their products do not have such problems. For these reasons, Thai government shall implement system to reward exporters export products that can meet the specified standard and punish exporters with problematic products so that the importers can examine records of each exporter. The organization that should conduct and gather the list of goods and problematic exporters should be Department of Foreign Trade, Ministry of Commerce but there should also form the committee for the matter consisting of

other government and private institutions such as representatives from Department of Agriculture, Ministry of Agriculture and Cooperatives and relevant agricultural product associations, etc. This system may encourage exporters exported products that do not meet importing countries standards to improve since they would concern about their reputation to their current and future importers.

(4) Recommendation to prevent problems from importer exercising their monopoly power

Currently, there are foreign investors established company in Thailand to purchase agricultural products directly from farmers then sell the products to home country (in the case of Chinese entrepreneurs, they may export those agricultural products to China. Some of them are actually the importers in China). Foreign enterprises may buy agricultural products from farmers with higher price than Thai firms. In the long run, Thai exporters might not be able to compete with those foreign firms and go out of business. Then, that foreign firms will have monopoly power to buy products from farmers so that they could buy those agricultural products with very low price. This might directly affect farmers' welfare. Accordingly, the government (Department of Internal Trade, Ministry of Commerce) may examine buying procedure of suspicious foreign enterprises whether it violates regulations under Competition Law

(5) Recommendations regarding agricultural product production in Thailand

In general, Thailand is not that strict on the inspection of agricultural products imported from other countries. This could incur risks pertaining disease and pest from those importing products to spread in Thailand affecting production of Thai agricultural products. Accordingly, Department of Agriculture, Ministry of Agriculture and Cooperatives, may be more restrictive for the agricultural product import inspection. In addition, sometimes farmers encounter problems regarding remain hazardous chemical substance in their agricultural products higher than required standard. One of the reasons of the problem is that chemical substances that farmers use are not clearly specified all of their ingredients so that the farmers do not know that these chemical products consist of some of the prohibited substance specified by importing countries or it could be the case that those prohibited chemical substance spread out from other farms to their farms. Accordingly relevant organizations may help alleviate these problems. For example, Thai Industrial Standards Institute, Ministry of Industry, may impose regulations regarding labelling composition of all chemical substance in the chemical products. Department of Agriculture, Ministry of Agriculture and Cooperatives may design more efficient farm inspection system with sufficient rounds of inspection or when receiving complaint or petition from any farmer.

Other problems of agricultural production include amount of quality agricultural products are inadequate to meet with importing countries demand; most farmers have

small farm size and do not have negotiation power to negotiate with suppliers and with buyers of their products; inadequate knowledge to produce appropriate products for export. For these reasons, Department of Agriculture, Ministry of Agriculture and Cooperatives, may encourage cooperation between farmers to enjoy various integration benefits such as more negotiation power with suppliers to be able to buy raw material at lower price; ability to manage production of agricultural products for export properly; technology transfer within the group.

(6) Recommendations for introducing new products to the market

For fruits exported from Thailand, most farmers export their products through exporting company. Accordingly, marketing is normally the responsibility of exporting company and Thai government to promote Thai fruits to importing countries. In the case that consumers in importing countries have new consumption taste or change their consumption behavior, market information regarding consumer taste in the importing countries is needed. Farmers normally do not have access to such kind of information. Once they invest in growing any fruit, it is quite difficult to change type of fruits to grow. For these reasons, Office of Agricultural Affairs in foreign countries and Office of Agricultural Economics under Ministry of Agricultural and Cooperatives may conduct more marketing research or consumer demand from importing countries and propagate information in the way that farmers can access to the information. Moreover, Office of Agricultural Affairs in foreign countries under Ministry of Agricultural and Cooperatives and Thai Trade Center under Ministry of Commerce shall also promote Thai fruits in foreign countries (for example promote Thai fruits in various trade fairs or organize the fairs themselves). These could help prepare fruit exporting in all supply chains since introducing new fruits to any importing countries need to go through trade negotiation process and preparation ranging from production and exporting procedures to meet standards and regulations imposed by importing countries. Collaborations between various government organizations and private sectors are also needed. Those organizations may include Office of Agricultural Affairs in foreign countries under Ministry of Agricultural and Cooperatives, Department of International Trade Promotion under Ministry of Commerce, Thai Fresh Fruit Traders and Exporters Association, etc.

4.2 Livestock products (Chicken and Swine)

During 2009 to 2014, Japan, among “plus six” countries, is the largest export market for chicken meat products defined by HS 160232 (cooked chicken products) and HS 0207 (frozen chicken products) from Thailand. The import value to Japan is about 600 to 1,000 million US dollars. South Korea is the second largest export market with the import value of 16 to 55 million US dollars and the rest of the “plus six” countries

have the import value less than 2 million US dollars. For swine products, Japan is the largest importer among “plus six” countries with the import value about 60 million US dollars in 2014. The tariff rates for chicken meat products are ranging from 0% to 100% while tariff rates for swine products are ranging from 0% to 30%.

Chicken meat and swine products are required to meet various type of product standards which are (1) food safety standards such as SPS, HACCP (2) food quality standards such as Bio-Security, GMP, HACCP, European Standard Approved (3) Animal welfare standards such as animal food standard and chicken farm standard (4) religious related food standard such as Halal for Muslim foods and (5) Guaranteed Disease Free and Antibiotics & Pesticides free standards. In addition to food standards, there are standards related to factory or farm management such as environmental standards (ISO 14001), labor safety standard (OHSAS/TIS 18001) and retailing standards such as BRC (British Retail Certification).

Non-tariff measures for chicken meat and swine products among “plus six” countries are as follows. For Japan, product’s processing factory must be inspected by Ministry of Agricultural, Forestry and Fisheries and must go through quarantine process at the port of entry. Food safety certificate must be issued and product’s labeling is required to indicate manufacturing date, product’s origin and storage methods. Producers can voluntarily get the Japan Agricultural Standard labelling (JAS). Swine products must be processed with required high temperature to prevent Foot and Mouth Disease. For South Korea, meat products must be sanitized by heat treatment to prevent Infectious Bursal Disease and Foot and Mouth Disease and must pass inspection by National Veterinary Research and Quarantine Services (NVRQS), food safety certificate must be issued, processing factory must be certified by South Korean’s authorities and product’s origin must be labelled. For Australia, only USA, Denmark and Thailand are allowed to export chicken products to Australia. All meat importers must have appropriate health risk management report. The products must be processed with required high temperature in order to prevent Infectious Bursal Disease (IBD). The same processing requirement is applied to chicken products imported to New Zealand. For China, all fresh meat products must be traceable to their origins and Chinese quality and Safety mark (QS mark) is required. For India, there is no obvious NTMs besides import restriction dues to Infectious Bursal Diseases and Transmissible Spongiform Encephalopathy (TSE)

Policy recommendations to cope with aforementioned NTMs are as follows. In order to prevent the spread of disease that could lead to import restrictions, government should have a clear and effective zoning policy so that products from non-infected zone could be identified and exported. In order to produce the products that meet various food safety and new kind of product standards, producers are required to invest in technology and research and development which could be an

obstacle for SMEs. By giving income tax incentive or CSR expenditure deductible, government should encourage large entrepreneurs with technology and knowhow to support small and medium size entrepreneurs in the supply chain such as small and medium size farm, slaughter house and butcher house with the food safety standards such as GAP or GMP. This might increase the product quality and could upgrade SMEs to become cross-border exporters. Other measures to encourage support from large entrepreneurs could be compulsory such as requirement for exporters to help raising product standards from SMEs in local market.

Due to the change in consumer preference toward environmental friendly products and animal welfare concerns, producers must be prepared for such future product standards which could become technical barrier to trade (TBT). Food packaging is the major source of household garbage and thus entrepreneurs should develop and use bio degradable packaging such as compostable plastic. Furthermore, tighter carbon emission policy and animal welfare policy such as OIE standards by World Organization of Animal Health could raise cost of transportation and production. New disease could be developed due to climate change. To cope with this future standards, government and private sector should be prepared by investing in research and development to increase transportation efficiency, raise animal welfare and develop new breed of livestock that have high tolerance of climate change. International operation for technological support should be done through existing bilateral Mutual Recognition Agreement such as JTEPA which could lead to the extension of quota if the products meet required standards.

4.3 Fishery products (Tuna and Shrimp)

For fishery products, this study focuses on the export of fish and shrimp products because of the export values to the six countries are relatively high and these products are also well known to other countries. Accordingly, there might be issues related to NTMs on fishery products import from those countries.

For product HS 160414 (prepared or preserved Tuna, skipjack and bonito), Thai export value to Australia and Japan are at similar level and higher than the other four countries. China, South Korea and India import values are relatively low, especially when compared to the size of the population. One reason is due to the taste of consumers in those countries, and barriers to trade in terms of tax and non-tariff barriers. For product HS 160520 (prepared or preserved shrimps and prawns), Thai export values to Japan and South Korea are higher than those of the other four countries while populous countries such as China and India, the export values are relatively low. For Australia and New Zealand the export values of shrimp from Thailand are relatively small compared to the fish products. One of the reasons is related to SPS measures

on cooking process of cooked products.

For Australia and New Zealand, there is no tax in fishery products due to free trade agreements and closer economic partnership agreements. For Japan, taxes on fishery products are relatively low due to the agreement on closer economic partnership. For China, there is no tax impose on the HS code 16 since 2012. However, due to the tastes of Chinese consumers, the value of imports is relatively small compared to the size of population and compared to the value of imports of Australia and Japan. For India and South Korea, fishery products are not subjected to free trade agreements and import duties are relatively high.

Thai firms in general do not consider most NTMs as their main export problems in practice. Moreover, there are several criteria that Thai products exceed those standards. However there are some criteria that obstruct international trade or unreasonable. For instance, Australia determines that the process for cooked shrimps must have holding time measured by temperature at 70 degrees Celsius for 11 seconds. This requirement would make shrimp loss its taste, and its meat will be too dry, and when they are frozen, their meat will dry up even further. Another measure is about the amount of a certain type of antibiotic medicine that is very small but this medicine is used in people in quantities much greater than that. For some processed products such as bread plated fried prawn. The barriers are instead relevant to the detection of GMO corn used as main ingredient of a plating mixture. This can result in a rejection of those shrimp products.

Many Thai firms mentioned that their main export problems to the six countries focused in this study are not NTMs, but the tariff measures that directly affect export values. They propose that the government should negotiate for lower import tax rates to some certain level. For example, in the case of the EU, if the import tax falls from 24% to 15-18%, it will increase the competitiveness of Thai firms in this market. However, they understand that it is difficult for the government to do so as domestic firms in the EU such as those from Spain have the power to negotiate and to retain high tariffs in order to protect their business and eliminate competition.

In addition to the NTMs issued by the state, some firms also identify the obstacles that result from other sectors such as NGOs, and they consider it as one type of trade barriers by NGOs. They mentioned that the NGOs campaign to promote sustainability of fish species, in principle it is a good measure but in practice many NGOs defined criteria that are too difficult to follow and, if follow, it would substantially increase the operation costs to the firms. This measure can affect the amount of fish that can be supplied to the market which may not be enough to meet the demand. For those firms who failed to meet the criteria of the NGOs, this would result in low

rating of the brand which could affect the volume of trade of those brands.

For recommendations to reduce the impact of the NTMs to Thai firms, due to certain requirements that are unreasonable and private sectors consider them as trade barriers, government or large private firms with research capacity should encourage greater innovation and product development to be able to avoid these unreasonable measures that some countries used for trade barriers. This would also enhance the quality of the product, and will raise the opportunity to expand Thai fishery products to a wider market in the future.

Another recommendation is to create more complete traceability systems, as ability to trace back and punish would create incentives for firms to do well in their steps of involvement. For public information and campaign, both public and private sectors should provide information to the market so that consumers can recognize the validity of certain provisions of the NGOs, and its possibility to cause a shortage of food supply. This information can affect consumer behavior in the market as more complete information can be reflected in the consumption habits of consumers in the free market, which should be more sensible. Moreover, if the government or the private sector have joined forces to develop a monitoring system based on standard criteria used by most countries and is internationally recognized. Thai firms, especially small and medium ones can take advantage of this system to better develop their products.

For the problem of illegal labor in the fishing industry, Thai government is aware of the problem and currently trying to fix the problem. But what should be done is to increase both domestic and international public awareness and confidence on its strong intention and continued efforts to solve the problems, including a long term solution to the problem. And when there is a law that is recognized universally and it is implemented. Law enforcement must be transparent. The state authorities should also take it seriously. In addition, the foreign labor workers in this industry should be monitored since the beginning. Usually ship owners will know how many people they want to have in their boats. They should register with the Department of Employment for quota of foreign workers and specify wage and additional benefits that workers would receive. From there, firms in each country that acquire workers to export to Thailand according to the MOU will provide qualified labor in the number of such submissions. When these foreign workers enter into Thailand, this would become the responsibility of the boat owners. The Department of Employment will issue a card or ID to those workers so that they will not be counted as illegal labors. If the workers escape, the boat owner will have to inform the police and the Department of Employment. This way, the government workforce data will be more accurate, and it will help reducing

crime and increase security.

Another important issue that has not earned foreign trusts is that there is no clear measures to assist fishermen in distress. There are about 3,000 ships with a problem (with license, but the tools specified in the license do not match what they actually have, this problem has been ongoing since 1996). Thailand now can control and prohibit these ships to operate because of the military government. But in the future, when government troops are gone, given that there are about 3,000 ship with illegal fishery tools, they might sneaking to use those boats, and the problem will repeat again. There are many ways to handle this, such as destroying these boats, buy back the license and remove their fishery tools and use these boats for other purposes like doing stock assessment, or use them as diplomatic tools. These methods are well known, and internationally accepted.

The last recommendation is about the improvement in efficiency of the fishery industry in Thailand. Thailand is the third main exporter of fishery products, but this is due to the amount of workers involved in this industry. But in terms of efficiency, the current technology that Thailand use are far from the existing ones used in advanced countries. In the short run, what can be done is to adopt these advanced and better technology to improve the industry efficiency in Thailand. And this will help reducing the problem related to NTMs because these technology are used and accepted at international level. This can also reduce the number of workers involved in the industry, but increase its productivity instead. In the long run, what should be done is to improve both the technology and the skills of the workforce to increase productivity in this industry which will help making fishery more sustainable.

บทที่ 1

บทนำ

บทที่ 1 บทนำ

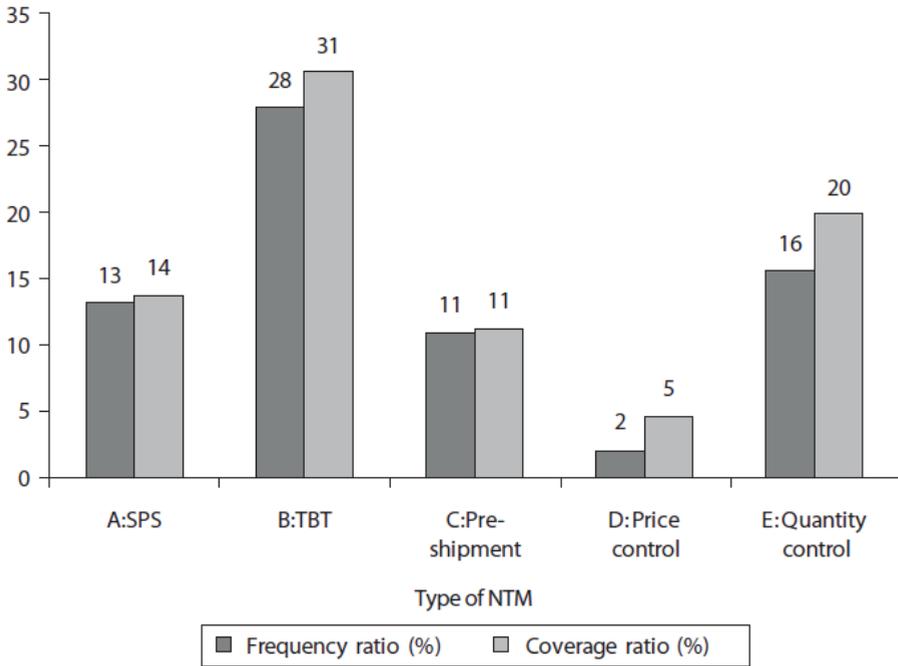
1.1 ความสำคัญของงานศึกษา

มาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Measures: NTMs) โดยทั่วไปอาจหมายถึงถึง มาตรการทางการค้าต่างๆ ที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรที่มีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ ทั้งมาตรการที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ (Non-Tariff Barriers, NTBs) และมาตรการที่เป็นการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามในงานศึกษาชิ้นนี้จะเน้นศึกษา มาตรการ ที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศด้านการนำเข้า ทั้งมาตรการทางเทคนิค (Technical Measures) เช่น มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary, SPS) อุปสรรคทางเทคนิค (Technical Barriers to Trade, TBT) และมาตรการการตรวจสอบและพิธีการอื่นๆ ก่อนการส่งออก (Pre-shipment Inspection and other Formalities, PSI) และมาตรการ ที่ไม่ใช่มาตรการทางเทคนิค (Non-Technical Measures) เช่น มาตรการการควบคุมราคา (Price Control) และ มาตรการควบคุมปริมาณ (Quantity Control) เป็นต้น (ประเภทหรือการจัดหมวดหมู่ของมาตรการ NTMs แสดงใน Cadot, Malouche and Sáez, 2012)

การใช้มาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (NTMs) (จากนี้ไปหากใช้คำว่า “มาตรการฯ” จะหมายถึง มาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี) ของประเทศต่างๆ อาจต้องชั่งน้ำหนักระหว่างต้นทุนทางการค้าระหว่างประเทศ (trade cost) ที่สูงขึ้นจากการใช้มาตรการฯ รวมถึงผลกระทบทางลบอื่นๆ จากการใช้มาตรการฯ และการบรรลุเป้าหมายสาธารณะ (public objectives) บางประการ ที่ต้องการให้เกิดขึ้น เช่น การเติบโตของการผลิตในประเทศ ความเพียงพอของอาหาร ความปลอดภัยในการบริโภคสินค้าและบริการ และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เป็นต้น

Cadot, Malouche and Sáez (2012) นำเสนอข้อมูลการใช้มาตรการ NTMs ของประเทศต่างๆ ในสหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และประเทศกำลังพัฒนา 29 ประเทศ แสดงให้เห็นว่า ในกรณีของมาตรการ NTMs ทางเทคนิค (Technical Measures) ในการนำเข้าสินค้า โดยเฉพาะมาตรการอุปสรรคทางเทคนิค (Technical Barriers to Trade, TBT) และมาตรการสุขอนามัยพืชและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary, SPS) มีความสำคัญ โดยมาตรการ TBT ส่งผลกระทบต่อประมาณร้อยละ 31 ของประเภทสินค้า (coverage ration) และร้อยละ 28 ของมูลค่าการค้า (frequency ratio) ในขณะที่มาตรการ SPS ส่งผลกระทบต่อประมาณร้อยละ 14 ของประเภทสินค้า และร้อยละ 13 ของมูลค่าการค้า สำหรับมาตรการ NTMs ที่ไม่ใช่มาตรการทางเทคนิค (Non-Technical Measures) ที่มีความสำคัญได้แก่ มาตรการการควบคุมปริมาณการนำเข้า (Quantity Control) โดยส่งผลกระทบต่อประมาณร้อยละ 20 ของประเภทสินค้า และร้อยละ 16 ของมูลค่าการค้า (รูปที่ 1.1)

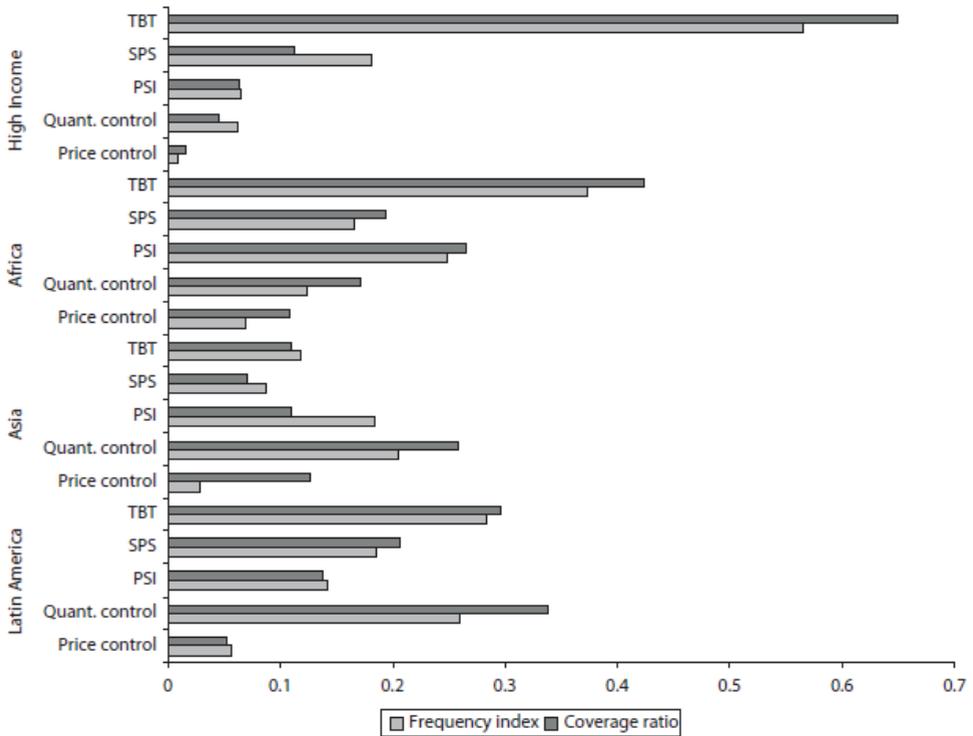
รูปที่ 1.1 สัดส่วนความถี่ในการใช้มาตรการและสินค้าที่ครอบคลุม แบ่งตามประเภทของ NTMs

ที่มา: Gourdon and Nicita (2012) และใน Cadot, Malouche and Sáez (2012)

สำหรับการใช้มาตรการ NTMs ประเภทต่างๆ แบ่งตามภูมิภาคและระดับแสดงได้ ดังรูปที่ 1.2 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประเทศที่มีรายได้สูงมีการใช้มาตรการ NTMs ที่เป็นมาตรการ TBT มากกว่าประเทศกำลังพัฒนา ในขณะที่ประเทศในเอเชีย มีการใช้มาตรการควบคุมปริมาณ (Quantity Control) มากกว่าภูมิภาคอื่น ยกเว้นประเทศในแถบลาตินอเมริกา สำหรับการใช้มาตรการ NTMs รายประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น รูปที่ 1.3 แสดงให้เห็นว่า ประเทศลาว ฟิลิปปินส์ และบังคลาเทศ มีการใช้มาตรการ NTMs มากกว่ากัมพูชาและอินโดนีเซีย

รูปที่ 1.2 ดัชนีความถี่ในการใช้มาตรการและสัดส่วนสินค้าที่ครอบคลุม แบ่งตามภูมิภาคและประเภทของ NTMs

ที่มา: Gourdon and Nicita (2012) แสดงใน Cadot, Malouche and Sáez (2012)

ในกรณีของกรอบการค้าระหว่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน กับอีก 6 ประเทศ (จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า ASEAN+6 นั้นแม้มีการลงนาม เปิดเขตการค้าเสรี (FTA) แต่ประเทศต่างๆ ยังอาจประสบปัญหาการกีดกันทางการค้าไม่ใช่ภาษีในภาค เกษตรกรรม ปศุสัตว์ และการประมง จากงานศึกษาของสถาบันระหว่างประเทศ เพื่อการค้าและการพัฒนา (2557) เรื่อง “แนวทางการลดมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช่ภาษี (Non-Tariff Measures: NTMs) ใน ภาคสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ในกลุ่มประเทศภูมิภาคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” พบว่า แม้อัตราภาษีสินค้านำเข้าในสินค้าดังกล่าวจะปรับตัวลดลง แต่ในแต่ละประเทศยังมีการใช้มาตรการกีดกัน ทางการค้าที่มีใช่ภาษี ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าสินค้าในกลุ่มดังกล่าว งานศึกษาชิ้นนี้จึงต้องการที่จะ ศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าวกับอีก 6 ประเทศที่อาเซียนจัดทำกรอบการค้าเสรีเพื่อให้ผู้ประกอบการ ที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการดังกล่าวมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องและมีการปรับตัวอย่างเหมาะสม ทั้งด้านการผลิตและการส่งออก รวมทั้งเพื่อให้ภาครัฐสามารถนำผลการศึกษามาใช้กำหนดนโยบาย พัฒนาภาคการเกษตร และยกระดับศักยภาพของผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเพื่อให้ หน่วยงานภาครัฐสามารถใช้ข้อมูลการศึกษาในการเจรจากับประเทศคู่ค้าเพื่อลดหรือยกเลิกมาตรการ กีดกันทางการค้าที่มีใช่ภาษี

1.2 วัตถุประสงค์งานศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการและผลกระทบจากมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช่ ภาษีของกลุ่มประชาคมอาเซียน + 6 (จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์) ในภาคเกษตร ปศุสัตว์และการประมง ที่มีต่อผู้ประกอบการไทยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น มาตรการสุขอนามัยและ สุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary: SPS) มาตรการทางเทคนิค (Technical Barriers to Trade, TBT) เป็นต้น

1.2.2 เพื่อศึกษาหามาตรการและแนวทางส่งออกสินค้าโดยการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติ ปรับปรุงมาตรฐาน หรือปรับกลยุทธ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับมาตรการกีดกันทางการค้า

1.2.3 เพื่อนำองค์ความรู้มาเสนอแนะแนวทางการเจรจากรการค้าระหว่างประเทศ ของหน่วยงานภาครัฐ ในการขอลดหรือยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้า

1.2.4 เพื่อนำองค์ความรู้มาประกอบการฝึกอบรมของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อ การค้าและการพัฒนา

1.3 ขอบเขตและวิธีการศึกษา

1.3.1 ศึกษารวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลกระทบจากมาตรการกีดกันทางการค้าที่ มีใช่ภาษี (NTMs) ของกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน (ยกเว้นไทย)¹ + 6 (จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์) โดยมีการกำหนดขอบเขตและการดำเนินการศึกษาเฉพาะ บางรายการสินค้า ดังขั้นตอนต่อไปนี้

¹ สาเหตุที่ไม่รวมประเทศไทย เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ต้องการทราบผลกระทบของมาตรการฯ ที่มีต่อประเทศไทยในฐานะ ผู้ส่งออก มิได้สนใจมาตรการฯ ที่ประเทศไทยนำมาใช้กับสินค้านำเข้าจากประเทศอื่น

1.3.1.1 รวบรวมข้อมูลมาตรการฯ ของประเทศประชาคมอาเซียน (ยกเว้นไทย) +6 เฉพาะมาตรการฯ ที่เกี่ยวข้องกับกรนำเข้าสินค้า ของประเทศประชาคมอาเซียน (ยกเว้นไทย) + 6 และเป็นมาตรการที่ประเทศไทยประสบปัญหา โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย ข่าว และ เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง โดยมีขอบเขตเฉพาะสินค้า 3 กลุ่มสินค้า คือ (1) สินค้าเกษตร (2) สินค้าปศุสัตว์ และ (3) สินค้าประมง

1.3.1.2 รวบรวมข้อมูลในข้อ 1.3.1.2 จากการสัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อให้ทราบถึง มาตรการฯ ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย และ ความรุนแรงของปัญหา โดยทำการสัมภาษณ์ หน่วยงาน ภาครัฐ และ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเช่น กรมปศุสัตว์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมการค้าระหว่างประเทศ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ และ สมาคมผู้ประกอบการส่งออกสินค้าทั้ง 3 กลุ่มสินค้า เป็นต้น

1.3.1.3 เพื่อให้สามารถทำการศึกษาวเคราะห์ผลกระทบของมาตรการฯ ในเชิงลึกได้ จำเป็นที่จะต้องจำกัดรายการสินค้าที่จะทำการศึกษาทั้งหมดในการศึกษา ครั้งนี้ โดยจะทำการคัดเลือกสินค้าให้เหลือไม่เกิน 10 รายการสินค้าเพื่อที่จะทำการศึกษาเชิงลึก (กลุ่มสินค้าละ 3 รายการเป็นอย่างน้อย) โดยอาศัยเกณฑ์การคัดเลือกสินค้าดังนี้

- (ก) เป็นรายการสินค้าที่มีมูลค่าสินค้าส่งออกไปยังแต่ละประเทศ ในประชาคมอาเซียน + 6 ในสัดส่วนที่สูง หรือ
- (ข) เป็นรายการสินค้าที่ได้จากการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในข้อ 3.1.2 ที่แม้ว่าจะมีการส่งออกน้อยแต่ได้รับผลกระทบ จากมาตรการฯ
- (ค) ข้อจำกัดของการเข้าถึงข้อมูล อันอาจจะเนื่องมาจากอุปสรรค ด้านภาษา หรือ ความไม่มีอยู่ของข้อมูล

เพื่อให้เห็นภาพในการคัดเลือกสินค้า จะขอยกตัวอย่าง ข้อมูลมูลค่าสินค้าส่งออกของไทยไปยังประเทศ ญี่ปุ่น ณ ปี 2556 ดังตารางที่ 1.1 จะพบว่าหากพิจารณาจากสัดส่วนสินค้าเกษตรที่ส่งออกไปยังประเทศ ญี่ปุ่นที่มีสัดส่วนสูงเป็นอันดับต้นๆ แล้ว รายการสินค้าที่น่าจะทำการศึกษา ในกรณีของประเทศญี่ปุ่น ได้แก่ ไข่ กุ้ง และ ทุ่น อย่างไรก็ดี หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลว่ามีสินค้าอื่นที่ประสบปัญหา เกี่ยวกับมาตรการฯ อีก ก็ให้นำมาพิจารณาเพื่อคัดเลือกเป็นสินค้าที่จะทำการศึกษาต่อไปได้ด้วยเช่นกัน

ผู้วิจัยจะทำการหาข้อมูลเช่นเดียวกันนี้ของแต่ละประเทศในประชาคมอาเซียน + 6 และใช้ หลักเกณฑ์ในข้อ 1.3.1.3 ในการคัดเลือกรายการสินค้าที่น่าจะทำการศึกษาในแต่ละประเทศ จากนั้น จะทำการคัดเลือกสินค้าให้เหลือทั้งสิ้น ไม่เกิน 10 รายการสินค้า โดยพิจารณาจาก (1) เป็นรายการสินค้าที่ ประสบปัญหาในหลายๆ ประเทศ (2) เป็นรายการที่ส่งออกไปยังประเทศ คู่ค้าที่สำคัญ และ (3) ความเห็น จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางภาครัฐและเอกชน (หมายเหตุ: เนื่องจากกรอบการวิเคราะห์ ในเชิงลึกเน้นที่รายการสินค้าเป็นหลัก ดังนั้นอาจจะเป็นไปได้ว่าในท้ายที่สุดแล้ว ประเทศที่ใช้มาตรการฯ กับสินค้าที่ถูกคัดเลือกมาทำการศึกษาอาจจะไม่ครอบคลุมทุกประเทศในประชาคมอาเซียน + 6)

1.3.2 ศึกษากลไกและมาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากมาตรการ กีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายในปัจจุบัน รวมทั้งวิเคราะห์และประเมินประสิทธิภาพ ความเหมาะสม ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค ของรายการสินค้าที่คัดเลือกในข้อ 1.3.1.3

1.3.2.1 รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องประสิทธิภาพ ความเหมาะสม ปัญหาและอุปสรรค

1.3.2.2 สัมภาษณ์ความเห็นของผู้ประกอบการไทยเกี่ยวกับกลไกและมาตรการ ให้ความช่วยเหลือของภาครัฐ และข้อเสนอแนะอื่น

1.3.3 ศึกษามาตรฐานการตรวจสอบสินค้าในภาคเกษตร ปศุสัตว์และการประมง ของรายการสินค้าในข้อ 1.3.1.3 ของหน่วยงานในกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน + 6 (จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์)

1.3.3.1 โดยการศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ในฐานะ ประเทศผู้ส่งออก

1.3.3.2 โดยการศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ ในฐานะประเทศ ผู้นำเข้าสินค้าของไทย *โดยจะมีการเดินทางไปต่างประเทศเพื่อเก็บข้อมูล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ กำหนดมาตรการฯ ในต่างประเทศ 1 ประเทศ (ในบรรดากลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน + 6) โดยจะ คัดเลือกประเทศที่ใช้มาตรการกักรายการสินค้าที่สำคัญของไทยที่ได้คัดเลือกมา*

ตารางที่ 1.1 มูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรของไทยไปญี่ปุ่น ปี พ.ศ. 2556

ลำดับที่	รหัสสินค้า (HS)	รายการ	มูลค่า (ล้านบาท)	%
1	16023290000	ผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูปอื่นๆ	30,051.40	15.8
2	40012130000	ยางแผ่นรมควันชั้น 3	11,124.30	5.8
3	16052190003	กึ่งขาวแวนนาไม่บรรจุภาชนะที่อากาศผ่านเข้าออกไม่ได้	10,324.00	5.4
4	40012220000	ยางธรรมชาติที่กำหนดไว้ในทางเทคนิคชั้น 20	6,475.40	3.4
5	3061720000	กึ่งขาวแวนนาไม่แช่เย็นจนแข็ง	5,940.70	3.1
6	16041411000	ทูน่าบรรจุภาชนะอากาศผ่านเข้าออกไม่ได้	5,193.00	2.7
7	23091010090	อื่นๆ	4,213.80	2.2
8	10063099010	ข้าวเจ้าขาวอื่น 100 % ชั้น 2	3,834.30	2
9	44012200001	ยูคาลิปตัส เป็นชิ้นหรือสะเก็ด ไม่ใช่ไม้จำพวกสน	3,571.90	1.9
10	35051090003	โมดิไฟด์สตาร์ชอื่นๆที่ทำจากแป้งมันสำปะหลัง	3,400.70	1.8
11	23091010001	ปลาบรรจุภาชนะที่อากาศผ่านเข้าออกไม่ได้	3,374.50	1.8
12	40111000000	ยางนอกชนิดอัดลม ที่ใช้กับรถยนต์นั่ง	3,248.90	1.7
13	17011400005	น้ำตาลทรายดิบ	2,805.90	1.5
14	16023900000	อื่นๆ ของสัตว์ปีกเลี้ยง	2,739.60	1.4
15	2071499000	ส่วนอื่น ๆ ของไก่แช่เย็นจนแข็ง	12	0
16		สินค้าเกษตรกรรมอื่นๆ	93,915.70	49.4
		รวม	190,226.20	100

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (http://www.oae.go.th/oe_report/country_profile/t1_result.php) สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พ.ย. 2557

1.3.4 สํารวจข้อมูลภาคสนาม โดยสัมภาษณ์ และ/หรือ ประชุมกลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์กลุ่มชาวประมง และผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี

1.3.4.1 โดยจะทำการคัดเลือกพื้นที่ในการสัมภาษณ์ และ/หรือ ประชุมกลุ่มอย่างน้อยกลุ่มสินค้าละ 1 พื้นที่ (รวม 3 พื้นที่) โดยคัดเลือกจากสินค้าที่ทำการคัดเลือกในข้อ 1.3.1.3 ทั้งนี้แนวทางการเก็บข้อมูลภาคสนาม จะพิจารณาตามความเหมาะสมสำหรับแต่ละกลุ่มสินค้า (เกษตรกรปศุสัตว์ และ ประมง) และที่เหมาะสมกับสินค้าที่ทำการคัดเลือกในข้อ 1.3.1.3 ที่อาจจะไม่มีหรือไม่มีกรรวมกลุ่มเกษตรกร/ผู้เลี้ยงสัตว์/ผู้ประกอบการประมง

1.3.5 สํารวจข้อมูลภาคสนาม โดยสัมภาษณ์ และ/หรือ ประชุมกลุ่มนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิในภาคเกษตรกรรม ปศุสัตว์และการประมง ถึงผลกระทบจากมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี และแนวทางในการแก้ปัญหา

1.3.6 จัดประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group) อย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากนักวิชาการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและรอบด้านที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 30-40 ราย (ตัวแทนจาก 3 กลุ่มสินค้า และกลุ่มนักวิชาการ รวมทั้ง ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ)

1.3.7 สังเคราะห์และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้ตามมาตรฐานของหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการเสนอกลยุทธ์เพื่อหลีกเลี่ยงมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี

1.3.8 จัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะต่อร่างรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Draft Final Report) 1 ครั้ง เพื่อนำความคิดเห็นมาปรับปรุงรายงานวิจัย จำนวนประมาณ 30-40 ราย (ตัวแทนจาก 3 กลุ่มสินค้า และ กลุ่มนักวิชาการ รวมทั้ง ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ)

1.3.9 จัดทำรายงานสรุปเชิงนโยบาย (Policy Brief) (ความยาวประมาณ 8 หน้า) อย่างน้อย 1 ฉบับ

1.3.10 เสนอผลงานในการสัมมนาเผยแพร่งานวิจัยตามวันเวลาและสถานที่ที่ทางสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนากำหนด

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 เกษตรกร ผู้เลี้ยงสัตว์ ชาวประมง ผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี และรับทราบถึงมาตรฐานการตรวจสอบสินค้าของหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ และสามารถผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพตามที่หน่วยงานตรวจสอบกำหนด

1.4.2 หน่วยงานภาครัฐ สามารถนำข้อเสนอแนะจากการวิจัยไปพัฒนาทั่วโลกให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากมาตรการกีดกันฯ และนำไปปรับใช้เพื่อกำหนดนโยบายที่เหมาะสมรวมทั้งระบบติดตามและประเมินผล ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและผลกระทบได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

1.4.3 เพื่อนำองค์ความรู้มาประกอบการฝึกอบรมของสถาบันฯ

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมเชิงวิเคราะห์
ข้อมูลการค้า และการคัดเลือกสินค้า
เพื่อการศึกษาเชิงลึก

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมเชิงวิเคราะห์ ข้อมูลการค้า และการคัดเลือกสินค้าเพื่อการศึกษาเชิงลึก

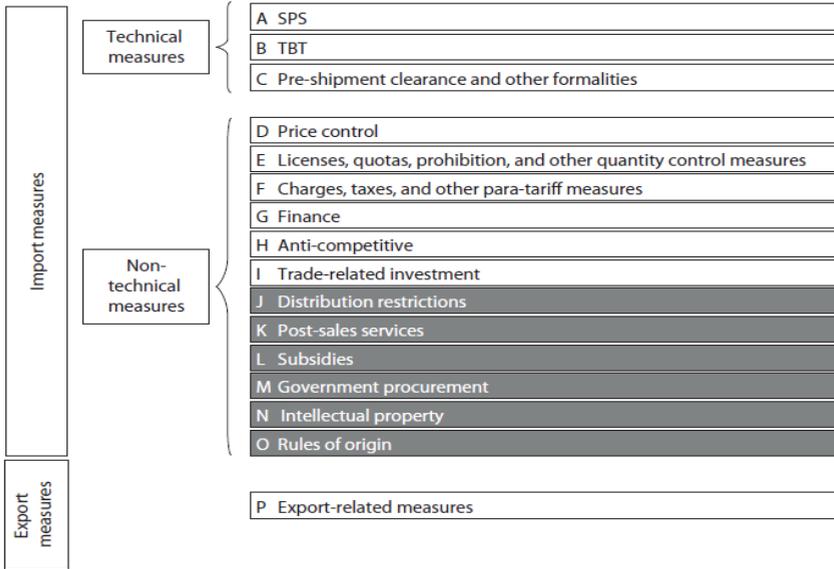
2.1 นิยามและประเภทของมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี

UNCTAD (2012) อธิบายว่า มาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non –Tariff Measures: NTMs) รวมต้นทุนทางการค้าที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่างๆ ตั้งแต่การผลิตจนถึงการบริโภคของผู้บริโภคขั้นสุดท้าย (โดยไม่รวมมาตรการทางด้านภาษี)

องค์การสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conferences on Trade and Development: UNCTAD) เริ่มให้มีการจัดระบบมาตรฐานการจำแนกประเภทมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (NTMs) ในปี พ.ศ. 2552 และมีการปรับปรุงในปี พ.ศ. 2555 โดยมีกรจำแนกประเภทมาตรการ NTMs ออกเป็นมาตรการด้านการนำเข้า (Import Measures) และมาตรการด้านการส่งออก (Export Measure) โดยมีรายละเอียดดังนี้ (รูปที่ 2.1)

- มาตรการด้านการนำเข้า (Import Measures) แบ่งเป็น
 - มาตรการทางเทคนิค (Technical Measure)
 - หมวด A: มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary, SPS)
 - หมวด B: มาตรการอุปสรรคการค้าทางเทคนิค (Technical Barriers to Trade, TBT)
 - หมวด C: มาตรการการตรวจสอบก่อนการส่งสินค้าและพิธีการอื่นๆ (Pre-shipment Inspection and other Formalities, PSI)
 - มาตรการที่ไม่ใช่มาตรการทางเทคนิค (Non-Technical Measures)
 - หมวด D: มาตรการการควบคุมราคา (Price control)
 - หมวด E: มาตรการเกี่ยวกับใบอนุญาตนำเข้าโควตานำเข้า การห้ามนำเข้า และมาตรการควบคุมปริมาณอื่นๆ (Licenses, quotas, prohibition & other quantity control measures)
 - หมวด F: ค่าธรรมเนียม ภาษี (ที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร) และมาตรการกึ่งภาษีต่างๆ (Charges, taxes and other para-tariff measures)
 - หมวด G: มาตรการทางการเงิน (Finance)
 - หมวด H: มาตรการที่ส่งผลต่อการแข่งขัน (Anti-competitive)
 - หมวด I: มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน (Trade-related Investment)
 - หมวด J: มาตรการเกี่ยวกับข้อจำกัดในการจัดจำหน่ายสินค้า (Distribution restrictions)
 - หมวด K: มาตรการเกี่ยวกับบริการหลังการขาย (Post-sales services)
 - หมวด L: มาตรการการอุดหนุน (Subsidies)
 - หมวด M: มาตรการเกี่ยวกับการจัดซื้อของภาครัฐ (Government procurement)
 - หมวด N: มาตรการทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual property)
 - หมวด O: มาตรการเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of origin)

รูปที่ 2.1 การแบ่งประเภทมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีโดย UNCTAD ในปี พ.ศ. 2555

Source: MAST 2009.

Note: NTM data are collected only for categories A-I. The shaded categories J-P are used only to collect information from the private sector through surveys and web portals.

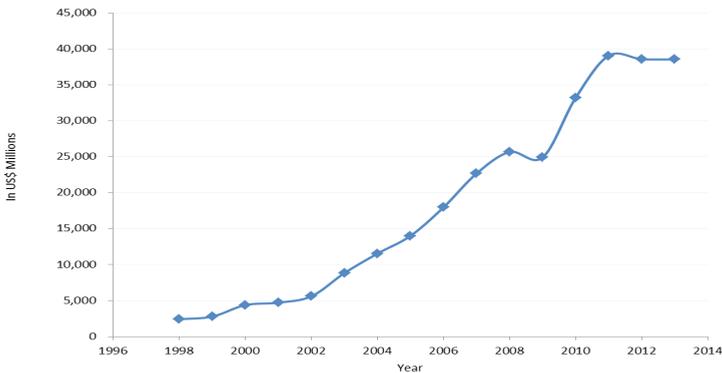
ที่มา: Cadot, Malouche and Sáez (2012)

2.2 การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับมาตรการ NTMs ในกลุ่มสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ของประเทศ จีน และการคัดเลือกสินค้าเพื่อทำการศึกษาระเบียงการค้าของประเทศจีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย และนิวซีแลนด์

2.2.1 ประเทศจีน

มูลค่าการส่งออกสินค้าไทยไปจีน

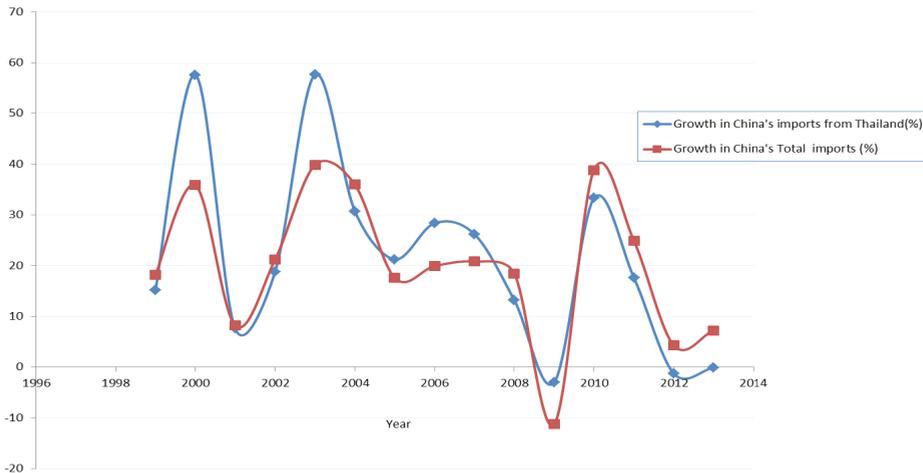
รูปที่ 2.2 มูลค่าการนำเข้าจากไทยของประเทศจีน

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

จากรูปที่ 2.2 แสดงให้เห็นว่าประเทศจีนนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2013 ประเทศจีนนำเข้าสินค้าจากไทยมีมูลค่ามากถึงเกือบ 40,000 ล้านดอลลาร์ สรอ. อย่างไรก็ตามในช่วงสองสามปีที่ผ่านมาการนำเข้าสินค้าของจีนจากไทยมีแนวโน้มที่คงตัว

รูปที่ 2.3 อัตราการเติบโตการนำเข้ารวมของประเทศจีนและการนำเข้าจากไทย

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

เมื่อพิจารณาจากรูปที่ 2.3 ซึ่งแสดงอัตราการเติบโตของการนำเข้าของจีนจะพบว่าในช่วงปี 2010 อัตรานำเข้าสินค้าของจีนจากทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด สูงถึงร้อยละ 40 จากปีก่อนหน้านี้ สำหรับอัตราการเติบโตของสินค้านำเข้าจากไทยก็สูงถึงร้อยละ 35 เช่นกันอย่างไรก็ดีอัตราการเติบโตของการนำเข้าสินค้าจากจีนกลับมีแนวโน้มลดลงและคงที่ในปีที่ผ่านมา

มูลค่าการส่งออกสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปจีน

ตารางที่ 2.1 มูลค่าการส่งออกสินค้าสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปจีน ตาม HS code 2 หลัก ปี พ.ศ. 2556

รหัสสินค้า (HS)	รายการ	มูลค่า(\$)	%
01	สัตว์มีชีวิต	2,823,197	0%
02	เนื้อสัตว์และส่วนอื่นของสัตว์ที่บริโภคได้	8,703	0%
03	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสเตเชีย โมลลัสก์และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	144,574,001	1%
04	ผลิตภัณฑ์นม ไข่สัตว์ปีก น้ำผึ้งธรรมชาติผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่บริโภคได้ซึ่งไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	4,073,200	0%
05	ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	2,198,051	0%
06	ต้นไม้และพืชอื่น ๆ ที่มีชีวิต หัว รากและสิ่งที่คล้ายกันดอกไม้และใบไม้ที่ใช้ประดับ	4,763,374	0%
07	พืชผักรวมทั้งรากและหัวบางชนิดที่บริโภคได้	1,320,244,522	12%
08	ผลไม้และลูกนัตที่บริโภคได้เปลือกผลไม้จำพวกส้มหรือเปลือกแดง	447,329,475	4%
09	กาแฟ ชา ชามาค้า และเครื่องดื่ม	1,451,935	0%
10	ธัญพืช	252,017,876	2%
11	ผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมไม้เส้นใยผลิตภัณฑ์กระดาษ ใยลินิน และกอลูเทนจากข้าวสาลี	556,954,329	5%
12	เมล็ดพืชและผลไม้ ที่มีน้ำมัน เมล็ดธัญพืช เมล็ดพืชและผลไม้เบ็ดเตล็ด พืชที่ใช้ในอุตสาหกรรม หรือใช้เป็นยา ฟางและหญ้าแห้งที่ใช้เป็นอาหารสัตว์	13,288,814	0%
13	ครั่ง รวมทั้งกัม เรซิน น้ำเลี้ยง (แชรบ) และสิ่งสกัด อื่น ๆ จากพืช	179,687	0%
14	วัตถุดิบจากพืชที่ใช้ถักสาน ผลิตภัณฑ์จากพืชที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	985,458	0%
15	ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืชและผลิตภัณฑ์แยกได้จากไขมันและน้ำมันดังกล่าว ไขมันที่บริโภคได้ซึ่งจัดทำแล้ว ไขมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช	51,521,987	0%
16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำจำพวกครัสเตเชีย โมลลัสก์ หรือสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	26,808,477	0%
17	น้ำตาลและขนมทำจากน้ำตาล (ซูการ์คอนเฟกชันเนอร์)	160,820,334	2%
18	โกโก้และของปรุงแต่งที่ทำจากโกโก้	3,335,033	0%
19	ของปรุงแต่งจากธัญพืช แป้ง สัตว์นม หรือนม ผลิตภัณฑ์อาหารจำพวกเพสตรี	25,268,548	0%
20	ของปรุงแต่งทำจากพืชผัก ผลไม้ ลูกนัต หรือส่วนอื่นของพืช	43,231,331	0%
21	ของปรุงแต่งเบ็ดเตล็ดที่บริโภคได้	63,962,625	1%
22	เครื่องดื่ม สุรา น้ำส้มสายชู	19,466,457	0%
23	กากและเศษที่เหลือจากอุตสาหกรรมผลิตอาหาร อาหารที่จัดทำไว้สำหรับเลี้ยงสัตว์	53,490,343	1%
24	ยาสูบและผลิตภัณฑ์ที่ใช้แทนยาสูบ	542,842	0%
40	ยางและของทำด้วยยาง	6,161,156,118	58%
44	ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้	1,104,573,308	10%
50	ไหม	134,748	0%
52	ฝ้าย	137,827,094	1%
	รวม	10,603,031,867	100%

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 2.1 ซึ่งแสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าที่เกี่ยวข้องกับหมวดสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปจีน ซึ่งได้แก่สินค้าตามพิกัดศุลกากรตามระบบ Harmonized System Code (HS code) 2 หลัก ในหมวด 01 ถึง 24 และ 40, 44, 50, 52 จะพบว่าสินค้าส่งออกของไทยไปจีนที่สำคัญได้แก่ ยางและของทำด้วยยาง (HS 40) ซึ่งมีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 58 ของสินค้าที่ไทยส่งออกไปจีน รองลงมาได้แก่ สินค้าประเภทพืชผัก (HS 06) ร้อยละ 12 สินค้าประเภทไม้และของทำด้วยไม้ (HS 44) ร้อยละ 10 จะเห็นได้ว่าสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปจีนจะเป็นสินค้าประเภทสินค้าเกษตร ส่วนสินค้าประมง และ ปศุสัตว์ มีสัดส่วนที่ไม่มากนัก

มาตรการ NTMs ของจีนเกี่ยวกับสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง กับประเทศต่างๆ

ข้อมูลจาก UNCTAD (2014) แสดงให้เห็นว่าในปี พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2554 จีนมีการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดสินค้าจำพวกสัตว์ปีก (broiler products) จากสหรัฐอเมริกา (ในสินค้าพิกัดศุลกากร 020711 020712 020713 020714 และ 050400)

ในปี พ.ศ. 2555 จีนมีการใช้มาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีครอบคลุมชนิดสินค้าจำนวนมากขึ้นมาก (101,620 รายการ) เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2554 (289 และ 178 รายการ) โดยในขั้นนี้หมายถึงสินค้าทุกชนิด (ไม่เฉพาะสินค้าในกลุ่มสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง) สำหรับสินค้าในกลุ่มเกษตร ปศุสัตว์ และประมง นั้นก็มีการใช้มาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีในหลายสินค้าจากหลายประเทศ โดยเน้นที่การห้ามนำเข้าสัตว์หรือเนื้อสัตว์บางชนิดจากประเทศที่มีการระบาดของโรค หรือด้วยเหตุผลอื่นๆ เช่น

- การหยุดการนำเข้าชั่วคราวสัตว์ปีกและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ปีกจากประเทศที่มีการระบาดของโรคไข้หวัดนก (Avian Flu) ซึ่งรวมถึงประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย กัมพูชา ญี่ปุ่น เกาหลี โรมานีเย โครเอเชีย คาซัคสถาน แอฟริกาใต้ มองโกเลีย ตุรกี รัสเซีย และสวีเดน
- การห้ามนำเข้าสินค้าจำพวกสัตว์มีกีบ ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ดังกล่าว และอาหารของสัตว์ดังกล่าว จากประเทศรัสเซีย
- การห้ามนำเข้าสินค้าจำพวกสุกร เนื้อหมูดิบ และสินค้าที่เกี่ยวข้องจากประเทศที่มีการระบาดของโรคอหิวาต์สุกร (swine เช่น สัตว์ดังกล่าวจากแอฟริกา ลาตินอเมริกา มอลตา อิตาลี (ชาติเนีย) และประเทศแอฟริกาอื่นๆ
- การห้ามนำเข้าสินค้าจำพวกสุกรและเนื้อ ทั้งการนำเข้าโดยตรงจากเยอรมนีและการผ่านสินค้าที่เยอรมนี เนเธอร์แลนด์
- การห้ามนำเข้าสินค้าจำพวกนกและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ดังกล่าวจากอังกฤษ ซึ่งรวมทั้งสินค้าที่เป็นการนำเข้าโดยตรง (direct import) และการส่งออกกลับ (re-export)
- การห้ามนำเข้าแกะและสินค้าที่เกี่ยวข้องจากประเทศที่มีการระบาดของโรคสแกรปี (scrapie) ในแกะ ซึ่งรวมทั้งสินค้าที่เป็นการนำเข้าโดยตรง (direct import) และการส่งออกกลับ (re-export)
- APHIS และการกักกันโรคสัตว์ขอหยุดรับใบสมัครขออนุญาตนำเข้าสินค้าจำพวก ปศุสัตว์ และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องจากประเทศบอทสวานา

○ การห้ามนำเข้าสินค้าจำพวกสัตว์มีกีบแยก ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ดังกล่าว และอาหารของสัตว์ดังกล่าว จากประเทศกรีซ เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2556 จีนมีการใช้มาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีครอบคลุมสินค้า 198 รายการ โดยในที่นี้หมายถึงสินค้าทุกชนิด (ไม่เฉพาะสินค้าในกลุ่มสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง) ซึ่งมีจำนวนสินค้าที่ครอบคลุมลดลงมากเมื่อเทียบกับจำนวนสินค้าที่ครอบคลุมในปี พ.ศ. 2555 แต่ใกล้เคียงกับจำนวนสินค้าที่ครอบคลุมในปี พ.ศ. 2554 สำหรับสินค้าในกลุ่มเกษตร ปศุสัตว์ และประมง นั้นก็มีการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดสินค้าจำพวกสัตว์ปีก (broiler products) จากสหรัฐอเมริกา (ในสินค้าพิทักตุลกากร 020711 020712 020713 020714 และ 050400)

มาตรการ NTMs ของจีนเกี่ยวกับสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ที่มีผลต่อประเทศไทย

สำหรับในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทย ได้รับผลกระทบจากการใช้มาตรการการกีดกันการนำเข้าชั่วคราวสัตว์ปีกและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ปีกจากประเทศที่มีการระบาดของโรคไข้หวัดนก (Avian Flu) โดยประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในประเทศที่มีการระบาดของโรค (UNCTAD, 2014)

สำหรับในปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 ข้อมูลจากกรมเจรจาการค้า กระทรวงพาณิชย์ (2556 และ 2557) และกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ (2555) ยังแสดงให้เห็นว่าสำหรับสินค้าในหมวดสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยต้องเผชิญกับมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีจากจีนในสินค้าในกลุ่มสินค้าเกษตรเป็นหลัก โดยเฉพาะในส่วนของการนำเข้าผลไม้ ข้าว มันสำปะหลัง สำหรับสินค้าในหมวดสินค้าประมงนั้นมีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ นอกจากนี้ยังมีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับอาหารต่างๆ ในภาพรวม

ในกรณีของผลไม้ไทยที่ส่งออกไปจีน ต้องเผชิญกับมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีต่างๆ รวมถึงมาตรการห้ามนำเข้า (import prohibition) โดยมีการห้ามนำเข้าชมพูทับทิมจันทร์ จากไทย เนื่องจากตรวจพบแมลงวันผลไม้ปะปน

- มาตรการด้านใบอนุญาตนำเข้า (import licensing) ผลไม้ของไทยจะไปจำหน่ายในจีนได้ต้องผ่านผู้ที่มีใบรับรองอนุญาตนำเข้าจากกระทรวงต่างประเทศและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Ministry of Foreign Trade and Economic Cooperation) โดยกำหนดให้ผู้มีใบรับรองดังกล่าวมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำในระดับต่างๆ แตกต่างกันไปในแต่ละมณฑล
- มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (sanitary and phytosanitary, SPS) โดยผลไม้ที่ส่งเข้าไปขายในจีนจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการนำเข้าและส่งออกผลไม้ของกระทรวงพาณิชย์จีนเรื่องการตรวจโรคพืช แมลง สารตกค้าง และสิ่งเจือปน เช่น ในกรณีของลำไย กำหนดให้มีข้อกำหนดในการใช้สารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) ต้องไม่เกิน 50 ppm (เนื้อใน)
- มาตรการที่เป็นอุปสรรคทางการค้าทางด้านเทคนิค (technical barriers to trade) เช่น ลำไยและลิ้นจี่นำเข้ามีก้านยาวได้ไม่เกิน 15 ซม. เป็นต้น

- มาตรการด้านราคาและการเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมอื่นเพิ่มเติม โดยการส่งออกผลไม้ไทยไปจีนประสบกับปัญหาความไม่ชัดเจนในการประเมินราคาหน้าด่าน นอกจากนี้แม้ภาษีนำเข้าจะลดลงเหลือศูนย์แต่จีนยังมีการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจาก ผู้นำเข้าร้อยละ 13 สำหรับผลไม้สด และร้อยละ 17 จากผลไม้แปรรูป

สำหรับสินค้าเกษตรอื่นๆ สินค้าไทยต้องเผชิญกับมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีต่างๆ ของจีน เช่น

- มาตรการโควตาดำเนินการนำเข้า (import quota) ในกรณีของข้าว ผู้นำเข้าข้าวจากไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับความยุ่งยากของกฎระเบียบและขั้นตอนการขอโควตาดำเนินการนำเข้า
- มาตรการด้านพิธีการศุลกากร (custom procedure) ในกรณีของมันสำปะหลัง ผู้นำเข้ามันสำปะหลังในมณฑลกว่างตุง ประสบกับปัญหาในการปฏิบัติตามมาตรการห้ามขนถ่ายมันสำปะหลังแบบเทกองไม่บรรจุกระสอบ เป็นต้น
- มาตรการด้านใบอนุญาตนำเข้า (import licensing) การนำเข้าอย่างพารา เป็นระบบการอนุญาตการนำเข้าโดยอัตโนมัติ (Automatic Import Permit) คือ สามารถขออนุญาตการนำเข้าได้โดยใช้สัญญาการซื้อขายอย่างพารา รวมทั้งหลักฐานการจดทะเบียนของบริษัท ผู้นำเข้าเป็นเอกสารประกอบในการขออนุญาตการนำเข้าแต่ละครั้ง (เดิมที่ใช้ระบบการกำหนดโควตาดำเนินการนำเข้าเป็นรายปี)
 - ผู้นำเข้าอย่างพาราของจีนจะต้องเป็นบริษัทที่รัฐบาลจีนกำหนด หรือบริษัทร่วมทุนต่างชาตินำเข้ามาเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตของบริษัทดังกล่าว
 - ผู้นำเข้าอย่างพาราของจีนต้องขอ Automatic Import Permit ก่อนนำเข้า และต้องใช้เวลาในการขอประมาณ 10 วันทำการ (Automatic Import Permit) มีอายุใช้ได้ไม่เกิน 6 เดือนนับจากวันที่ได้รับอนุมัติการนำเข้า

ในกรณีสินค้าประมงที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ และอาหารทะเลสดและอาหารทะเลแช่แข็ง

- มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (sanitary and phytosanitary, SPS) เช่น การส่งออกผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำของไทยไปจีน ต้องมีใบรับรองคุณภาพ (Health Certificate) จากกรมประมงของไทยโดยต้องระบุไม่มีสารปนเปื้อนสารไนโตรฟูแลน, คลอแรมเฟนิเคิล (โคลโรมายเซติน), อ็อกซิเตตราไซคลิน, กรดอ็อก-โซลิโนลิก และกลุ่มซัลฟา ส่วนการส่งออกอาหารทะเลสดและอาหารทะเลแช่แข็งไปจีน ไม่ต้องขออนุญาตจาก AQSIQ แต่ต้องเป็นบริษัท/โรงงานที่ขึ้นทะเบียนกับกรมประมง พร้อมแนบใบรับรองคุณภาพ (Health Certificate) พร้อมกับการส่งออกไปจีน
- มาตรการที่เป็นอุปสรรคทางการค้าทางด้านเทคนิค (technical barriers to trade) เช่น การติดฉลาก การติดฉลากด้านนอกต้องเป็นภาษาจีนระบุชื่อสินค้าและแหล่งที่มาของประเทศผู้ส่งออก และต้องแสดงชื่อผลิตภัณฑ์ (product name) ส่วนผสม (Ingredients) มาตรฐานสินค้า (Standard code) ฉลากที่ได้รับการรับรอง (Approved label) วันผลิต (Production date) ระยะเวลาที่เก็บรักษา (Preservation period) วิธีการเก็บรักษา (Storage Method) ชื่อและที่อยู่ผู้ผลิต (manufacture's name

and address) เลขที่รับรองมาตรฐานสุขอนามัย (Quarantine and sanitary registration and certificate registration number)

- มาตรการทางด้านภาษีศุลกากร (custom procedure) มีการคุ้มครองสินค้า ณ ด่านนำเข้า โดยหน่วยงาน The State Quality and Quarantine Administration : CIQ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานศุลกากรและหน่วยงานตรวจสอบและกักกัน เป็นต้น

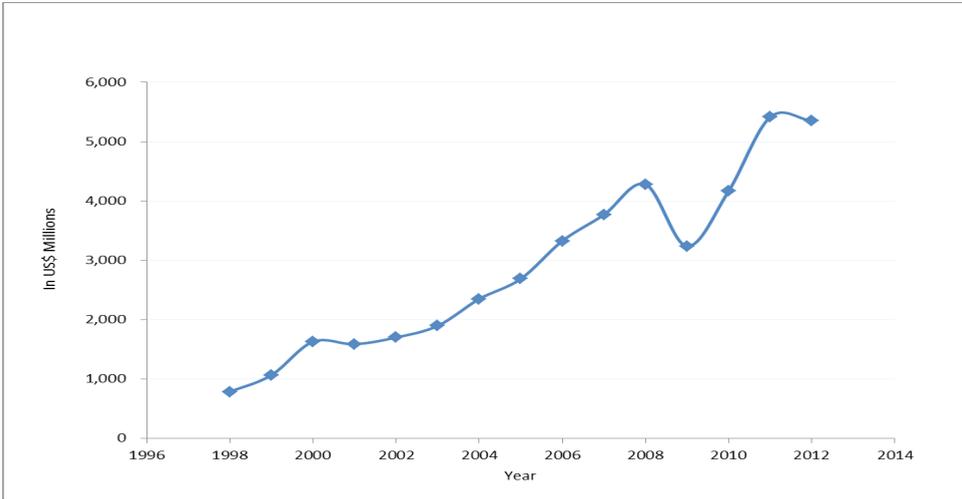
ในกรณีของสินค้าอาหารในภาพรวมต้องเผชิญกับมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีต่างๆ เช่น

- มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (sanitary and phytosanitary, SPS) อาหารที่ส่งเข้าไปขายในจีนจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายความปลอดภัยด้านอาหาร (Food Safety Law) ของจีน นอกจากนี้จีนยังมีมาตรการ SPS ต่างๆ เช่น กำหนดปริมาณสูงสุดของยาปราบศัตรูพืช 322 ประเภทที่เหลือไว้ในสินค้าเกษตรและอาหาร 10 ประเภท ซึ่งครอบคลุมสินค้า 2,293 รายการ
- มาตรการเกี่ยวกับข้อกำหนดในการซื้อสินค้าและบริการของภาครัฐ (government procurement restrictions) รัฐบาลจีนมีการออกมาตรการสนับสนุนให้รัฐบาลท้องถิ่นมีการใช้สินค้าในประเทศ ซึ่งรวมถึงสินค้าที่เป็นอาหาร
- มาตรการที่เป็นอุปสรรคทางการค้าทางด้านเทคนิค (technical barriers to trade) เช่น
 - มาตรการที่เกี่ยวกับการติดฉลากอาหารนำเข้าส่งออก และการติดฉลากโภชนาการ เช่น สำหรับสินค้าอาหาร 28 ประเภท โดยอาหารที่กำหนดและได้รับการอนุญาตให้วางจำหน่ายจะต้องผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงานของจีน คือ State Food and Drug Administration (SFDA) และเมื่อได้รับอนุญาตจะต้องตีพิมพ์เครื่องหมาย QS ลงบนบรรจุภัณฑ์อาหาร
 - มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และหีบห่อ เช่น มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และหีบห่อของผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูป โดยกำหนดให้บรรจุภัณฑ์และ หีบห่อของผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปต้องบรรจุเป็นห่อเล็กและบรรจุรวมเป็นซองใหญ่ โดยด้านนอกต้องติดฉลากสินค้าระบุชื่อผลิตภัณฑ์ ส่วนผสม รหัสมาตรฐาน (Standard Code) ฉลากที่ได้รับการรับรอง วันที่ผลิต ระยะเวลา/วิธีการเก็บรักษา ชื่อที่อยู่ผู้ผลิต เลขที่หนังสือรับรองสุขอนามัย

2.2.2 ประเทศเกาหลีใต้

มูลค่าการส่งออกสินค้าไทยไปเกาหลีใต้

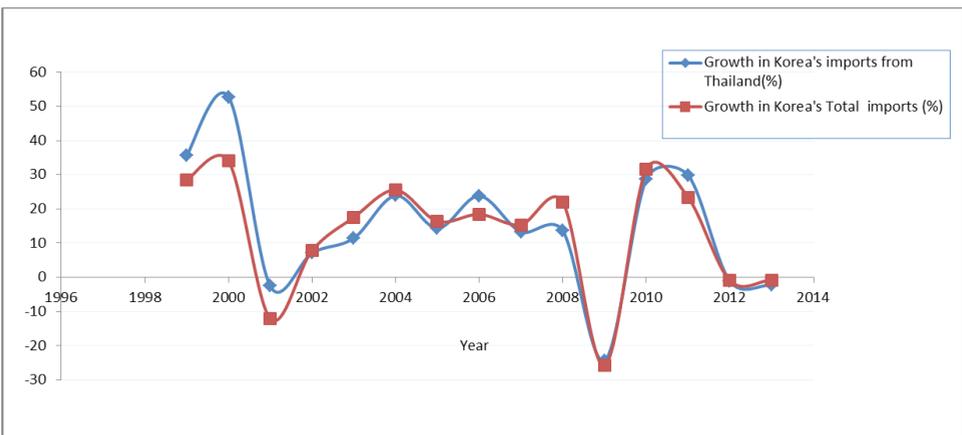
รูปที่ 2.4 มูลค่าการนำเข้าจากไทยของประเทศเกาหลีใต้

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

จากรูปที่ 2.4 แสดงให้เห็นว่าประเทศเกาหลีใต้นำเข้าสินค้าจากประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 1998 โดยมีการชะลอตัวลงในปี 2009 จนกระทั่งในปี 2013 ประเทศเกาหลีใต้นำเข้าสินค้าจากไทยมีมูลค่ามากถึงเกือบ 5,500 ล้านบาท หรือ

รูปที่ 2.5 อัตราการเติบโตการนำเข้ารวมของประเทศเกาหลีและการนำเข้าจากไทย

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

เมื่อพิจารณาจากรูปที่ 2.5 ซึ่งแสดงอัตราการเติบโตของการนำเข้าของเกาหลีใต้จะพบว่าในช่วงปี 2010 อัตรานำเข้าสินค้าของเกาหลีใต้จากทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด สูงถึงร้อยละ 30 จากปีก่อนหน้าที่มีอัตราการเติบโตติดลบ สำหรับอัตราการเติบโตของสินค้านำเข้าจากไทยก็สูงถึงร้อยละ 30 เช่นกันอย่างไรก็ตามอัตราการเติบโตของการนำเข้าสินค้าไทยของเกาหลีใต้กลับมีแนวโน้มลดลงและคงที่ในปีที่ผ่านมา

มูลค่าการส่งออกสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปเกาหลีใต้

ตารางที่ 2.2 มูลค่าการส่งออกสินค้าสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปเกาหลีใต้ ตาม HS code 2 หลัก ปี พ.ศ. 2556

รหัสสินค้า (HS)	รายการ	มูลค่า(\$)	%
01	สัตว์มีชีวิต	114,959	0%
02	เนื้อสัตว์และส่วนอื่นของสัตว์ที่บริโภคได้	1,281	0%
03	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย โมลลัสก์และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	70,368,852	5%
04	ผลิตภัณฑ์นม ไข่สัตว์ปีก น้ำมันธรรมชาติผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่บริโภคได้ซึ่งไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	10,152	0%
05	ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	93,393	0%
06	ต้นไม้และพืชอื่น ๆ ที่มีชีวิต หัว รากและสิ่งที่คล้ายกันดอกไม้และใบไม้ที่ใช้ประดับ	1,911,670	0%
07	พืชผักรวมทั้งรากและหัวบางชนิดที่บริโภคได้	1,725,448	0%
08	ผลไม้และลูกนัตที่บริโภคได้เปลือกผลไม้จำพวกส้มหรือเปลือกแดง	15,175,856	1%
09	กาแฟ ชา ชามาค้า และเครื่องเทศ	535,814	0%
10	ธัญพืช	18,740,475	1%
11	ผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมไม้อีสเมลดัญพืชมอลต์ สตาร์ช อินูลิน และกลูเทนจากข้าวสาลี	16,466,312	1%
12	เมล็ดพืชและผลไม้ ที่มีน้ำมัน เมล็ดธัญพืช เมล็ดพืชและผลไม้แปดเมล็ด พืชที่ใช้ในอุตสาหกรรม หรือใช้เป็นยา ฟางและหญ้าแห้งที่ใช้เป็นอาหารสัตว์	1,200,021	0%
13	ครั่ง รวมทั้งกัม เรซิน น้ำเลี้ยง (แซบ) และสิ่งสกัด อื่น ๆ จากพืช	74,581	0%
14	วัตถุดิบจากพืชที่ใช้ถักสาน ผลิตภัณฑ์จากพืชที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	216,317	0%
15	ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืชและผลิตภัณฑ์ที่แยกได้จากไขมันและน้ำมันดังกล่าว ไขมันที่บริโภคได้ซึ่งจัดทำแล้ว ไขมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช	38,452,668	3%
16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย โมลลัสก์ หรือสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	99,085,954	8%
17	น้ำตาลและขมทำจากน้ำตาล (ซูการ์คอนเฟกชันเนอร์)	248,481,988	19%
18	โกโก้และของปรุงแต่งที่ทำจากโกโก้	1,180,316	0%
19	ของปรุงแต่งจากธัญพืช แป้ง สตาร์ช หรือนม ผลิตภัณฑ์อาหารจำพวกเพสทรี	13,381,030	1%
20	ของปรุงแต่งทำจากพืชผัก ผลไม้ ลูกนัต หรือส่วนอื่นของพืช	43,045,488	3%
21	ของปรุงแต่งเบ็ดเตล็ดที่บริโภคได้	25,995,352	2%
22	เครื่องดื่ม สุรา น้ำส้มสายชู	8,272,867	1%

รหัสสินค้า (HS)	รายการ	มูลค่า(\$)	%
23	กากและเศษที่เหลือจากอุตสาหกรรมผลิตอาหาร อาหารที่จัดทำไว้สำหรับเลี้ยงสัตว์	72,911,601	6%
24	ยาสูบและผลิตภัณฑ์ที่ใช้แทนยาสูบ	4,217,378	0%
40	ยางและของทำด้วยยาง	498,673,191	38%
44	ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้	86,300,114	7%
50	ไหม	27,757	0%
52	ผ้าย	41,924,603	3%
	รวม	1,308,585,438	100%

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 2.2 ซึ่งแสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าที่เกี่ยวข้องกับหมวดสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปเกาหลีใต้ ซึ่งได้แก่สินค้าตามพิกัดศุลกากรตามระบบ Harmonized System Code (HS code) 2 หลัก ในหมวด 01 ถึง 24 และ 40, 44, 50, 52 จะพบว่าสินค้าส่งออกของไทยไปเกาหลีใต้ที่สำคัญได้แก่ ยางและของทำด้วยยาง (HS 40) ซึ่งมีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 38 ของสินค้าที่ไทยส่งออกไปเกาหลีใต้ รองลงมาได้แก่ น้ำตาล (HS 17) ร้อยละ 19 สินค้าประเภทของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือ สัตว์น้ำ (HS 16) ร้อยละ 8 จะเห็นได้ว่าสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปเกาหลีใต้จะเป็นสินค้าประเภทสินค้าเกษตร และ สินค้าประมง ส่วนสินค้าในหมวดปศุสัตว์ มีสัดส่วนที่ไม่มากนัก

มาตรการ NTMs ของเกาหลีใต้เกี่ยวกับสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ ประมงและอื่น ๆ กับประเทศต่าง ๆ

ข้อมูลจากสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงโซล และกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2557) ระบุว่าเกาหลีใต้มีมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้หลายชนิดโดยเฉพาะมาตรการซึ่งเป็นอุปสรรคทางเทคนิค (TBT) เช่น

- มาตรการปิดฉลากเป็นภาษาเกาหลีโดยเกาหลีใต้กำหนดให้อาหารทุกชนิด (ยกเว้นเมล็ดพืช ปลาแช่แข็ง ผลไม้บรรจุภาชนะ หรือถั่วและอาหารที่นำเข้าเพื่อการผลิตหรือทำอาหาร) ต้องทำการปิดฉลากโดยระบุชื่อสินค้า ชื่อที่อยู่ผู้นำเข้า วันเดือนปีที่ผลิต วันหมดอายุ ปริมาณ ส่วนประกอบ คุณค่าทางโภชนาการ และข้อควรระวัง ซึ่งต้องระบุเป็นภาษาเกาหลี และมีขนาดใหญ่กว่า 12 point
- กำหนดให้สินค้าปศุสัตว์สำหรับการบริโภค เช่น นมและผลิตภัณฑ์นม เนื้อและผลิตภัณฑ์ เนื้อไข่และผลิตภัณฑ์จากไข่ ต้องปิดฉลากตามมาตรฐานการปิดฉลากสินค้าปศุสัตว์ โดยต้องระบุเป็นภาษาเกาหลีและมีรายละเอียดเกี่ยวกับ 1. ส่วนประกอบที่สำคัญ รวมถึงส่วนประกอบที่ได้จากพืช 2. ชื่อหน่วยงานเกี่ยวกับพืชและโรงบรรจุหีบห่อ 3. เมื่อมีการฉายรังสีสินค้าปศุสัตว์อื่น ๆ ต้องระบุในรายการของส่วนประกอบ
- กำหนดให้สินค้าเกษตร GMO ได้แก่ ถั่วเหลือง ถั่วงอก ข้าวโพด และมันฝรั่ง ต้องขออนุญัตินำเข้าโดยยื่นเอกสารต่อสำนักบริการจัดการคุณภาพผลิตภัณฑ์เกษตรแห่งชาติของเกาหลีใต้ โดยมี 1. สัญญาซื้อขาย/ใบสั่งซื้อสินค้า 2. เอกสารระบุชื่อสินค้า คุณลักษณะ และการนำไปใช้ 3. สัญญาการขนส่งสินค้า แสดงเส้นทางการขนส่ง วิธีการขนส่ง และ

ผู้ขนส่ง 4. ระบบรักษาความปลอดภัย 5. Environment risk assessment ที่จัดทำโดยผู้วิจัย ผู้ผลิตหรือผู้ส่งออก 6. ใบรับรองความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ออกโดยผู้วิจัยหรือกรมวิชาการเกษตร ที่แสดงว่าผ่านการวิเคราะห์ environment risk assessment และต้องปิดฉลากสินค้าเกษตร GMO โดยต้อง ระบุว่า “GMO (name)”, GMO (name of product) included” ส่วนสินค้าที่อาจมีส่วนประกอบของ GMO ต้องระบุว่า “may contain GMO (name of product)” และสำหรับสินค้าที่ไม่มีส่วนประกอบของ GMO อาจระบุว่า “non-GMO” ได้โดยความสมัครใจ โดยหน่วยงาน NAQS จะสุ่มเก็บตัวอย่างและทดสอบสินค้าที่วางจำหน่ายตามท้องตลาด

- กำหนดให้อาหารปรุงแต่งต้องปิดฉลากระบุส่วนประกอบในกรณีที่มี 1. ส่วนประกอบหลักเป็นพืช ได้แก่ ถั่วเหลือง ถั่ววงอก และข้าวโพด 2. มีส่วนประกอบของ GM ร้อยละ 20 ของปริมาณทั้งหมด 3. อาหารปรุงแต่งที่มีส่วนประกอบของ DNA ที่ถูกตัดแปลง รวมถึงโปรตีนต่าง ๆ
- กำหนดให้สินค้าประมงแช่เย็น แช่แข็ง กระป๋อง และแปรรูปต้องปิดฉลากระบุชื่อสินค้าประเทศที่ผลิต วันเดือนปีที่ผลิต ชื่อโรงงานผู้ผลิตและหมายเลขรับรองโรงงาน

มาตรการ NTMs ของเกาหลีใต้เกี่ยวกับสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ที่มีผลต่อประเทศไทย

ข้อมูลจากกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2557) ระบุว่า นอกเหนือจากมาตรการ NTMs ซึ่งเกาหลีใต้ใช้กับประเทศต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้ว สินค้าจากไทยที่ส่งออกไปเกาหลีใต้ในกลุ่มสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมงยังต้องเผชิญกับมาตรการ NTMs อื่นๆ ดังต่อไปนี้

ในกรณีของสินค้าเกษตรไทยที่ส่งออกไปเกาหลีใต้ต้องเผชิญกับมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีต่างๆ ของเกาหลีใต้ เช่น

- มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary, SPS) เช่น
 - เกาหลีใต้มีมาตรการห้ามนำเข้าสินค้าเกษตรเพื่อควบคุมโรคพืชและแมลง มีผลให้เกาหลีใต้อนุญาตให้นำเข้าผลไม้จากไทยได้เพียง 7 ชนิด ได้แก่ ทูเรียน กล้วยหอม มะพร้าว สับปะรด องุ่น มะม่วงอบไอน้ำ (น้ำดอกไม้ม) และมังคุด
 - มาตรการ SPS ที่ใช้กับข้าวสาลี/ต้มสุก
- มาตรการโควตาการนำเข้า (Import quota) เกาหลีใต้กำหนดโควตาสินค้านำเข้า เช่น ข้าว แป้งมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ ถั่วแดง

ในกรณีของสินค้าปศุสัตว์ไทยที่ส่งออกไปเกาหลีใต้ต้องเผชิญกับมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีต่างๆ ของเกาหลีใต้ เช่น

- มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary, SPS) เช่น การห้ามนำเข้าเนื้อวัว/เนื้อหมูแช่แข็งจากไทย เนื่องจากปัญหาโรคปากและเท้าเปื่อย

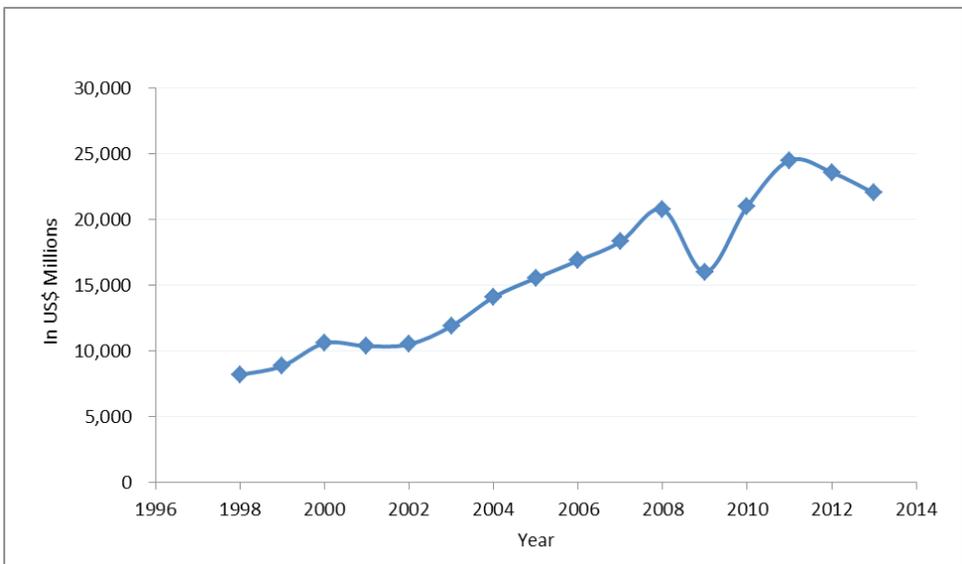
ในกรณีของสินค้าประมงไทยที่ส่งออกไปเกาหลีใต้ต้องเผชิญกับมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีต่างๆ ของเกาหลีใต้ เช่น

- มาตรการโควตาการนำเข้า (Import quota) สมาคมการค้าการประมงเกาหลี (Korea Fisheries Trade Association) ได้ประกาศโควตาสำหรับกุ้ง และวันเสนอราคา 2 ครั้งต่อปี
- มาตรการอื่นๆ ที่สินค้าไทยในกลุ่มเกษตร ปศุสัตว์ และประมง เผชิญในการส่งสินค้าออกไปยังเกาหลีใต้
- การจำกัดการนำเข้าตามวัตถุประสงค์ในการใช้งาน เกาหลีใต้มีข้อกำหนด end user requirement ทำให้การนำเข้าสินค้าบางประเภทต้องนำเข้าเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะกรณีเท่านั้น เช่น แป้งมันสำปะหลังต้องนำไปใช้เป็นอุตสาหกรรมสิ่งทอ กระดาษ กาว และเภสัชภัณฑ์เท่านั้น ยางธรรมชาติต้องนำไปใช้ในอุตสาหกรรมเท่านั้น
- การติดโลโก้ “Organic/Bio/Eco” สำหรับสินค้า Organic Food จะต้องผ่านการรับรองจากหน่วยงานของเกาหลีใต้ (Korea Food Research Institute และ Doalnara Certified Organic Korea LLC) โดยจะมีการตรวจสอบแหล่งผลิตซึ่งผู้ยื่นขอการรับรองจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด

2.2.3 ประเทศญี่ปุ่น

มูลค่าการส่งออกสินค้าไทยไปญี่ปุ่น

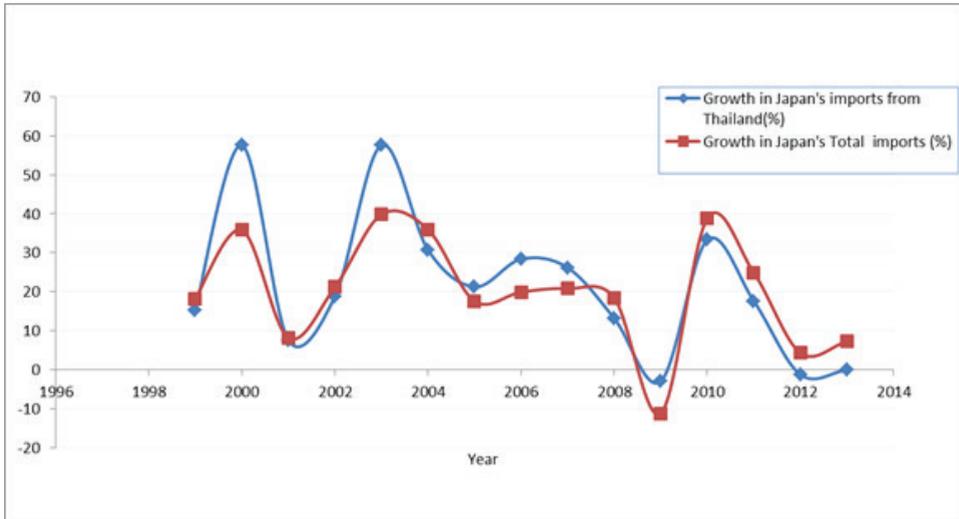
รูปที่ 2.6 มูลค่าการนำเข้าจากไทยของประเทศญี่ปุ่น

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

จากรูปที่ 2.6 แสดงให้เห็นว่าประเทศญี่ปุ่นนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 1998 โดยมีการชะลอตัวลงในปี 2009 จึงได้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องอีกครั้ง อย่างไรก็ตาม การนำเข้าสินค้าไทยของญี่ปุ่นกลับมีแนวโน้มลดลงมาตั้งแต่ปี 2011 เนื่องจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจญี่ปุ่น ในปี 2013 ประเทศญี่ปุ่นนำเข้าสินค้าจากไทยมีมูลค่ามากกว่า 20,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ.

รูปที่ 2.7 อัตราการเติบโตการนำเข้ารวมของประเทศญี่ปุ่นและการนำเข้าจากไทย

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

เมื่อพิจารณาจากรูปที่ 2.7 ซึ่งแสดงอัตราการเติบโตของการนำเข้าของญี่ปุ่นจะพบว่าในช่วงปี 2010 อัตรานำเข้าสินค้าของเกาหลีใต้จากทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด สูงถึงร้อยละ 40 จากปีก่อนหน้าที่มีอัตราการเติบโตติดลบ สำหรับอัตราการเติบโตของสินค้านำเข้าจากไทยก็สูงถึงร้อยละ 35 เช่นกันอย่างไรก็ตามอัตราการเติบโตของการนำเข้าสินค้าไทยของญี่ปุ่นกลับมีแนวโน้มลดลงและคงที่ในปีที่ผ่านมา

มูลค่าการส่งออกสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปญี่ปุ่น

ตารางที่ 2.3 มูลค่าการส่งออกสินค้าสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมงไทยไปญี่ปุ่น ตาม HS code 2 หลัก ปี พ.ศ. 2556

รหัสสินค้า (HS)	รายการ	มูลค่า(\$)	%
01	สัตว์มีชีวิตร	77,101	0%
02	เนื้อสัตว์และส่วนอื่นของสัตว์ที่บริโภคได้	2,989,773	0%
03	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย โมลลัสกและสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	663,120,955	11%
04	ผลิตภัณฑ์นม ไข่สัตว์ปีก น้ำผึ้งธรรมชาติผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่บริโภคได้ซึ่งไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	8,277,943	0%
05	ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	5,937,258	0%
06	ต้นไม้และพืชอื่น ๆ ที่มีชีวิต หัว รากและสิ่งที่คล้ายกันดอกไม้และใบไม้ที่ใช้ประดับ	31,822,048	1%
07	พืชผักรวมทั้งรากและหัวบางชนิดที่บริโภคได้	107,901,507	2%
08	ผลไม้และลูกนัตที่บริโภคได้เปลือกผลไม้จำพวกส้มหรือเปลือกแดง	22,065,731	0%
09	กาแฟ ชา ซาหมาด้า และเครื่องเทศ	15,188,133	0%
10	ธัญพืช	142,829,070	2%
11	ผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมไม้อัดเมล็ดธัญพืชมอลต์ สตาร์ช อินูลิน และกลูเทนจากข้าวสาลี	105,439,190	2%
12	เมล็ดพืชและผลไม้ ที่มีน้ำมัน เมล็ดธัญพืช เมล็ดพืชและผลไม้เบ็ดเตล็ด พืชที่ใช้ในอุตสาหกรรม หรือใช้เป็นยา ฟางและหญ้าแห้งที่ใช้เป็นอาหารสัตว์	12,259,108	0%
13	ครั่ง รวมทั้งกัม เรซิน น้ำเลี้ยง (แซบ) และสิ่งสกัด อื่น ๆ จากพืช	3,621,353	0%
14	วัตถุดิบจากพืชที่ใช้ถักสาน ผลิตภัณฑ์จากพืชที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	850,793	0%
15	ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืชและผลิตภัณฑ์แยกได้จากไขมันและน้ำมันดังกล่าว ไขมันที่บริโภคได้ซึ่งจัดทำแล้ว ไขที่ได้จากสัตว์หรือพืช	19,755,194	0%
16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย โมลลัสก หรือสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	1,997,237,559	34%
17	น้ำตาลและขมทำจากน้ำตาล (ซูการ์คอนเฟกชันเนอร์)	376,825,178	6%
18	โกโก้และของปรุงแต่งที่ทำจากโกโก้	9,826,119	0%
19	ของปรุงแต่งจากธัญพืช แป้ง สตาร์ช หรือนม ผลิตภัณฑ์อาหารจำพวกเพสทรี	59,439,862	1%
20	ของปรุงแต่งทำจากพืชผัก ผลไม้ ลูกนัต หรือส่วนอื่นของพืช	179,098,784	3%
21	ของปรุงแต่งเบ็ดเตล็ดที่บริโภคได้	183,440,061	3%
22	เครื่องดื่ม สุรา น้ำส้มสายชู	42,975,079	1%
23	กากและเศษที่เหลือจากอุตสาหกรรมผลิตอาหาร อาหารที่จัดทำไว้สำหรับเลี้ยงสัตว์	343,060,881	6%
24	ยาสูบและผลิตภัณฑ์ที่ใช้แทนยาสูบ	279,226	0%
40	ยางและของทำด้วยยาง	1,262,234,109	22%
44	ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้	166,337,920	3%
50	ไหม	3,589,722	0%
52	ผ้าย	55,677,378	1%
	รวม	5,822,157,035	100%

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 2.3 ซึ่งแสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าที่เกี่ยวข้องกับหมวดสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปญี่ปุ่น ซึ่งได้แก่สินค้าตามพิกัดศุลกากรตามระบบ Harmonized System Code (HS code) 2 หลัก ในหมวด 01 ถึง 24 และ 40, 44, 50, 52 จะพบว่าสินค้าส่งออกของไทยไปญี่ปุ่นที่สำคัญได้แก่ สินค้าประเภทของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือ สัตว์น้ำ (HS 16) ซึ่งมีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 34 รองลงมาได้แก่ ยางและของทำด้วยยาง (HS 40) ร้อยละ 22 และ ปลา (HS 03) ร้อยละ 11 จะเห็นได้ว่าสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปญี่ปุ่นจะเป็นสินค้าประเภทสินค้าเกษตร และสินค้าประมง ส่วนสินค้าในหมวดปศุสัตว์ มีสัดส่วนที่ไม่มากนัก

มาตรการ NTMs ของญี่ปุ่นเกี่ยวกับสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ที่มีผลต่อประเทศไทย

ข้อมูลจากกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2557) ได้สรุปมาตรการ NTMs ในภาคเกษตร ปศุสัตว์และประมง ที่มีผลกระทบต่อสินค้าไทยไว้ดังต่อไปนี้

- สินค้าเกษตรและอาหาร ปัจจุบันญี่ปุ่นอนุญาตนำเข้าสินค้าผัก และผลไม้สดจากไทย ดังนี้ (1) ผักสด 21 ชนิด ได้แก่ คื่นช่าย คะเี่ยง กะหล่ำใบ คื่นห่าน ยี่หระ ส้มป่อย/ชะอม ผักชีฝรั่ง ผักชีลาว ผักชี โหระพา ใบกะเพรา ใบสะระแหน่ ใบบัวบก ใบแมงลัก ใบมะกรูด แพรว ถั่วลิสงเตา ตะไคร้ ผักเป็ด กระเจี๊ยบเขียว และผักกระเฉด (2) ผลไม้สด 6 ชนิด ได้แก่ พุรีเย็น กล้วย สับปะรด มะพร้าว มังคุด และมะม่วง โดยต้องมีการควบคุมสารเคมีทางการเกษตร ดังนี้ สารเคมีที่มีการกำหนดค่า Maximum Residue Limits : MRLs ชั่วโมงจำนวน 758 รายการ ในจำนวนนั้นมีสารเคมี 16 รายการที่เื้ออนุญาตให้มีการตกค้างหรือห้ามใช้ในอาหาร และ สารเคมีอื่นๆ ที่ยังไม่ถูกกำหนดค่า MRLs ให้ใช้ค่า MRLs ที่ระดับ 0.01 ppm เป็นมาตรฐานทั่วไป ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยที่ออกโดยกรมวิชาการเกษตรของไทยกำกับมาพร้อมการนำเข้า ต้องผ่านการอบไอน้ำร้อนโดยต้องมีเจ้าหน้าที่กักกันพืชญี่ปุ่นมาควบคุมการอบไอน้ำและลงนามร่วมเจ้าหน้าที่กักกันพืชไทย (กำจัดแมลงวันผลไม้)
- ข้าว และ ผลิตภัณฑ์ ต้องผ่านการตรวจวิเคราะห์สารเคมีตามขั้นตอน ดังนี้ (1) Pre-shipment Sample Inspection สารเคมีที่ไม่มีการกำหนดค่า MRLs จำนวน 208 รายการ ณ โรงสี คลังสินค้าของผู้ส่งออก โดยผู้ส่งออกเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย (2) Pre-shipment Sample Inspection สุ่มตรวจสอบสารเคมีที่มีการกำหนดค่า MRLs จำนวน 310 รายการ ณ โรงสี คลังสินค้าของผู้ส่งออก ผู้นำเข้าต้องจ่ายเงินค่าประกันการตรวจสอบคุณภาพข้าวก่อนการส่งออกจากประเทศ ต้นทาง ทั้งนี้ผู้นำเข้าสามารถนำค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบนี้บวกรวมเป็นราคาขายข้าวได้ (3) Loading Sample Inspection สุ่มตรวจสอบสารเคมีที่มีการกำหนดค่า MRLs จำนวน 310 รายการ (4) Regulatory Monitoring โดยเจ้าหน้าที่ของ MHLW จะทำการสุ่มตรวจสอบสินค้าทุกล็อตโดยการเก็บตัวอย่างสินค้า ณ ด่านนำเข้าในญี่ปุ่น และตรวจสอบสารเคมีจำนวน 98 รายการ นอกจากนี้ผู้ที่ประกอบธุรกิจด้านข้าวและผลิตภัณฑ์ต้องจัดเก็บข้อมูลการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์เป็นเอกสาร หรือเป็นแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยข้อมูลที่ต้องเก็บ

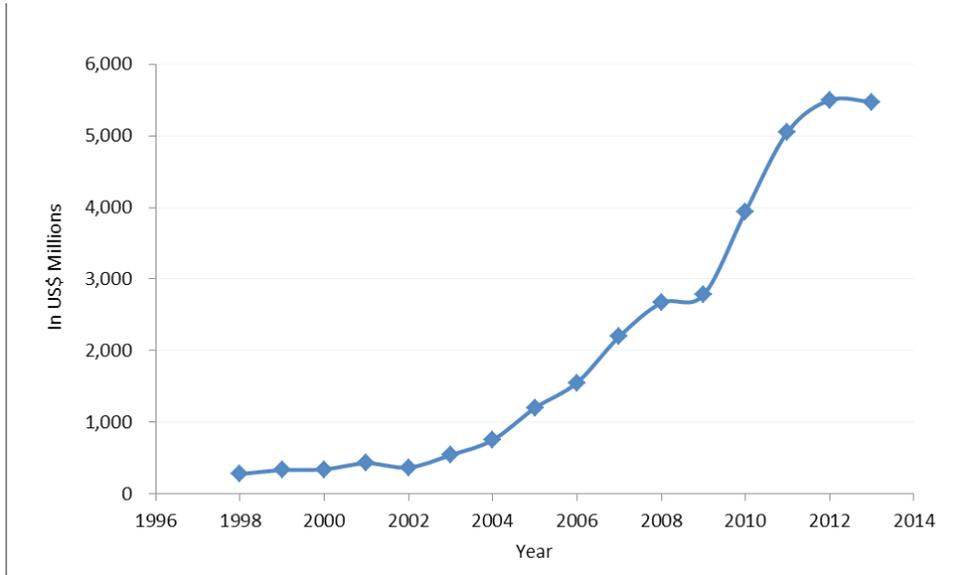
ประกอบด้วย ชื่อผลิตภัณฑ์ ปริมาณ ชื่อผู้ซื้อ/ผู้จำหน่าย ประเทศแหล่งกำเนิด วันที่สถานที่จัดส่ง/ปลายทาง และข้อกำหนดเรื่องการใช้งานเฉพาะ (ถ้ามี) (2) การระบุข้อมูลประเทศแหล่งกำเนิด สำหรับในกรณีที่จำหน่ายในผู้บริโภค ต้องแสดงข้อมูลบนบรรจุภัณฑ์ หรือ ณ สถานที่จำหน่าย

- เนื้อวัวสดเย็น หรือ แช่แข็ง กำหนดลักษณะและมาตรฐานของเนื้อวัวสำหรับกินดิบ
- เนื้อสัตว์ แปรรูป หรือ ประสุก เช่น เนื้อหมูและเนื้อวัว เป็นต้น (1) โรงงานผู้ผลิตต้องผ่านการตรวจสอบรับรองจากกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง (MAFF) ของญี่ปุ่น (2) ต้องผ่านการตรวจกักกันโรคสัตว์ ณ ด่านนำเข้า โดยมีใบรับรองสุขอนามัยที่ออกโดยกรมปศุสัตว์กำกับมาพร้อมการนำเข้า (3) กำหนดค่า MRL ของสารปรุงแต่งอาหารตาม Food Sanitation Law (4) มี Potassium nitrate ไม่เกิน 0.07g/kg (5) ต้องติดฉลากระบุชื่อสินค้า ชื่อผู้ผลิต (ผู้นำเข้า) ที่อยู่โรงงานผู้ผลิต (ผู้นำเข้า) วันเดือนปีที่ผลิต และวิธีการเก็บรักษา (6) ต้องติดฉลากอาหารก่อภูมิแพ้ กรณีที่อาหารมีส่วนประกอบของเนื้อหมูและเนื้อวัว
- อาหารทะเลแปรรูป เช่น ปลาทูน่ากระป๋อง ปลาแมคคาเรลกระป๋อง และปลาแซลมอนกระป๋อง เป็นต้น (1) ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยโดยหน่วยงานของรัฐบาลไทยที่ผ่านการเห็นชอบจากรัฐบาลญี่ปุ่น (2) มีข้อกำหนดเกี่ยวกับ Sodium Saccharin (สารตกค้าง) ว่าต้องมีปริมาณน้อยกว่า 0.2 g/kg (3) สินค้าที่ผ่านการรับรองโดยระบบ Pre-certification จาก MHLW สามารถนำเข้าได้โดยไม่ต้องหยุดตรวจ ณ ด่านนำเข้า เพียงแต่เก็บตัวอย่างสินค้าไว้ตรวจสอบภายหลัง

2.2.4 ประเทศอินเดีย

มูลค่าการส่งออกสินค้าไทยไปอินเดีย

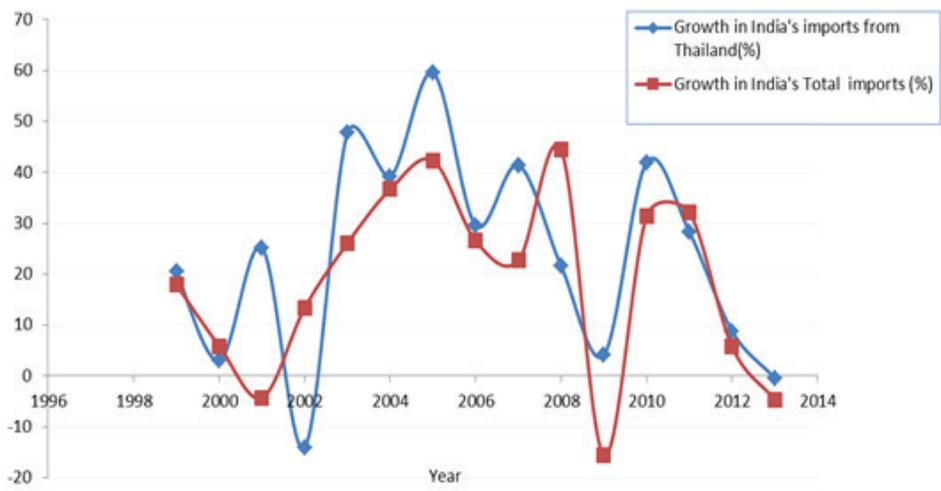
รูปที่ 2.8 มูลค่าการนำเข้าจากไทยของประเทศไทย

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

จากรูปที่ 2.8 แสดงให้เห็นว่าประเทศอินเดียนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 1998 จนกระทั่งในปี 2013 ประเทศอินเดียนำเข้าสินค้าจากไทยมีมูลค่าประมาณ 5,500 ล้านดอลลาร์ สรอ. อย่างไรก็ตามในช่วงปีที่ผ่านมาการนำเข้าสินค้าของอินเดียจากไทยมีแนวโน้มที่คงตัว

รูปที่ 2.9 อัตราการเติบโตของการนำเข้ารวมของประเทศอินเดียและการนำเข้าจากไทย

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

เมื่อพิจารณาจากรูปที่ 2.9 ซึ่งแสดงอัตราการเติบโตของการนำเข้าของอินเดียจะพบว่าในช่วงปี 2010 อัตรานำเข้าสินค้าของอินเดียจากทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด สูงถึงร้อยละ 30 จากปีก่อนหน้าที่มีอัตราการเติบโตติดลบ อย่างไรก็ตามสินค้าส่งออกของไทยกลับมีอัตราการเติบโตที่สูงอยู่ที่ร้อยละ 40 เช่นกันอย่างไรก็ดีอัตราการเติบโตของการนำเข้าสินค้าไทยของอินเดียมีแนวโน้มลดลงและคงที่ในปีที่ผ่านมา

มูลค่าการส่งออกสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปอินเดีย

ตารางที่ 2.4 มูลค่าการส่งออกสินค้าสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมงไทยไปอินเดีย ตาม HS code 2 หลัก ปี พ.ศ. 2556

รหัสสินค้า (HS)	รายการ	มูลค่า(\$)	%
01	สัตว์มีชีวิตร	3,484	0%
02	เนื้อสัตว์และส่วนอื่นของสัตว์ที่บริโภคได้	68,350	0%
03	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย โมลลัสก์และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	1,013,276	0%
04	ผลิตภัณฑ์นม ไข่สัตว์ปีก น้ำผึ้งธรรมชาติผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่บริโภคได้ซึ่งไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	16,543	0%
05	ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	54,134	0%
06	ต้นไม้และพืชอื่น ๆ ที่มีชีวิต หัว รากและสิ่งที่คล้ายกันดอกไม้และใบไม้ที่ใช้ประดับ	3,402,681	1%
07	พืชผักรวมทั้งรากและหัวบางชนิดที่บริโภคได้	867,563	0%
08	ผลไม้และลูกนัตที่บริโภคได้เปลี่ยนผลไม้จำพวกส้มหรือเปลือกแดง	7,205,193	1%
09	กาแฟ ชา ซามาค้า และเครื่องเทศ	733,413	0%
10	ธัญพืช	840,797	0%
11	ผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมไม่มีเมล็ดธัญพืชมอลต์ สตาร์ช อินูลิน และกลูเทนจากข้าวสาลี	3,298,238	1%
12	เมล็ดพืชและผลไม้ ที่มีน้ำมัน เมล็ดธัญพืช เมล็ดพืชและผลไม้เบ็ดเตล็ด พืชที่ใช้ในอุตสาหกรรม หรือใช้เป็นยา พวงและหญ้าแห้งที่ใช้เป็นอาหารสัตว์	12,989,043	2%
13	ครั่ง งามทั้งกัม เรซิน น้ำเลี้ยง (แซบ) และสิ่งสกปรก อื่น ๆ จากพืช	12,883,887	2%
14	วัตถุดิบจากพืชที่ใช้ถักสาน ผลิตภัณฑ์จากพืชที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	21,670	0%
15	ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืชและผลิตภัณฑ์ที่แยกได้จากไขมันและน้ำมันดังกล่าว ไขมันที่บริโภคได้ซึ่งจัดทำแล้ว ไขที่ได้จากสัตว์หรือพืช	150,877,358	23%
16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย โมลลัสก์ หรือสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	524,756	0%
17	น้ำตาลและขนมทำจากน้ำตาล (ซูการ์คอนเฟกชันเนอร์)	4,468,505	1%
18	โกโก้และของปรุงแต่งที่ทำจากโกโก้	386,147	0%
19	ของปรุงแต่งจากธัญพืช แป้ง สตาร์ช หรือนม ผลิตภัณฑ์อาหารจำพวกเพสเทรี	3,955,302	1%
20	ของปรุงแต่งทำจากพืชผัก ผลไม้ ลูกนัต หรือส่วนอื่นของพืช	8,675,710	1%
21	ของปรุงแต่งเบ็ดเตล็ดที่บริโภคได้	11,621,978	2%
22	เครื่องดื่ม สุรา น้ำส้มสายชู	1,224,644	0%
23	กากและเศษที่เหลือจากอุตสาหกรรมผลิตอาหาร อาหารที่จัดทำไว้สำหรับเลี้ยงสัตว์	30,366,343	5%
24	ยาสูบและผลิตภัณฑ์ที่ใช้นานยาสูบ	6,601	0%
40	ยางและของทำด้วยยาง	350,195,136	53%
44	ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้	50,784,288	8%
50	ไหม	17,733	0%
52	ผ้าฝ้าย	2,117,583	0%
	รวม	658,620,356	100%

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 2.4 ซึ่งแสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าที่เกี่ยวข้องกับหมวดสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปอินเดีย ซึ่งได้แก่สินค้าตามพิกัดศุลกากรตามระบบ Harmonized System Code (HS code) 2 หลัก ในหมวด 01 ถึง 24 และ 40, 44, 50, 52 จะพบว่าสินค้าส่งออกของไทยไปอินเดียที่สำคัญได้แก่ ยางและของทำด้วยยาง (HS 40) ซึ่งมีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 53 รองลงมาได้แก่ สินค้าประเภทไขมันและน้ำมันจากสัตว์ ร้อยละ 23 และ ไม้และของทำด้วยไม้ ร้อยละ 8 จะเห็นได้ว่าสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปอินเดีย จะเป็นสินค้าประเภทสินค้าเกษตร ส่วนสินค้าประมง และ ปศุสัตว์ มีสัดส่วนที่ไม่มากนัก

มาตรการ NTMs ของอินเดียที่ใช้กับประเทศต่าง ๆ

ข้อมูลจากเอกสารและฐานข้อมูลจากประเทศต่าง ๆ พบว่า มาตรการ NTMs ที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการนำเข้าสินค้าสู่ประเทศอินเดียคือ 1. มาตรการเกี่ยวกับสุขอนามัย และความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ (Sanitary and Phytosanitary: SPS) และ 2. อุปสรรคทางการค้าในทางเทคนิค (Technical Barriers to Trade: TBT) สำหรับอุปสรรคด้านขั้นตอน (Procedural Obstacles: POs) นั้น พบว่าความโปร่งใสในทางปฏิบัติ (Transparency in Practices) และค่าธรรมเนียมที่สูงคืออุปสรรคสำคัญต่อการนำเข้าสินค้า และสินค้าประเภทเกษตร อาหาร ยา เนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเนื้อสัตว์คือสินค้าที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการ SPS และ TBT (UNCTAD 2010)

ข้อมูลจากการสำรวจหน่วยธุรกิจของ UNCTAD แสดงให้เห็นว่าหน่วยธุรกิจที่นำเข้าสินค้าสู่ประเทศอินเดียประสบปัญหาจาก NTMs โดยมาตรการ NTMs ที่หน่วยธุรกิจที่ทำการนำเข้าในประเทศอินเดียพบบ่อยสุดสองอันดับแรกคือ 1. TBT 2. SPS โดยประเทศคู่ค้าสำคัญซึ่งประสบปัญหานี้ คือ จีน ฝรั่งเศส เยอรมัน สหรัฐอเมริกา และ ไทย และสินค้านำเข้าด้านอาหารเป็นสิ่งที่ได้รับผลกระทบจาก NTMs เป็นอย่างมาก ซึ่งอาจจะเป็นเพราะเกณฑ์ในด้านความปลอดภัยในด้านอาหารที่เข้มงวดของอินเดีย (UNCTAD 2010)

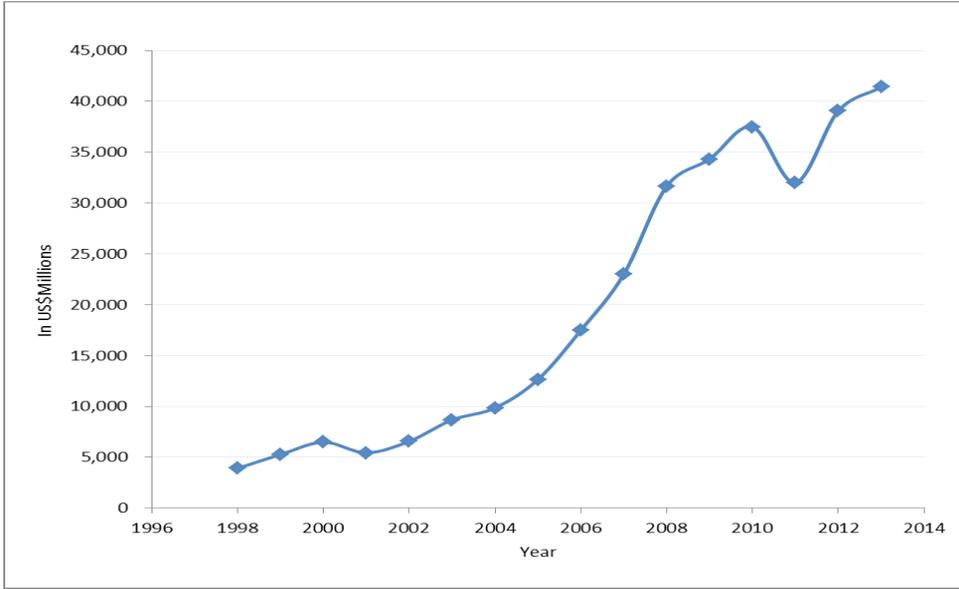
มาตรการ NTMs ของอินเดียเกี่ยวกับสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ที่มีผลต่อประเทศไทย

มาตรการ NTMs ที่ไทยพบบ่อยในการส่งออกสินค้าไปสู่ประเทศอินเดียคือ TBT และ อุปสรรคด้านขั้นตอน (procedural obstacles: POs) โดยสินค้าเกษตรที่ได้รับผลกระทบจาก NTMs คือข้าว อินเดียมีการกำหนดใบอนุญาตนำเข้า (Import Licensing) สำหรับสินค้าบางประเภท เช่น พืชน้ำมันและเมล็ดธัญพืช เครื่องจักรมือสอง สินค้าบางชนิดตัวแทนของรัฐเป็นผู้นำเข้าได้แต่เพียงผู้เดียว เช่น สินค้าข้าว ข้าวสาลี เนื้อมะพร้าวแห้ง ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม และปุ๋ย เป็นต้น และปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งคือ การประเมินราคาศุลกากรของอินเดีย ซึ่งมักจะปฏิเสธมูลค่าสินค้าที่ผู้นำเข้าแจ้งและให้ทำการประเมินราคาใหม่ ส่งผลให้ผู้นำเข้าต้องเสียภาษีมากขึ้น สำหรับผลิตภัณฑ์เกษตรและอาหารนั้นหลายมาตรฐานสินค้าที่อินเดียกำหนดนั้น ยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ซึ่งส่งผลกระทบต่อสินค้าประเภทสัตว์ปีก อาหารสัตว์ ที่อินเดียนำเข้าจากต่างประเทศ รวมทั้งมาตรการกักกับการนำเข้าพืชของอินเดีย (Plant Quarantine) ได้ส่งผลกระทบต่อส่งออกผักและผลไม้สดจากไทยไปอินเดีย

2.2.5 ประเทศออสเตรเลีย

มูลค่าการส่งออกสินค้าไทยไปออสเตรเลีย

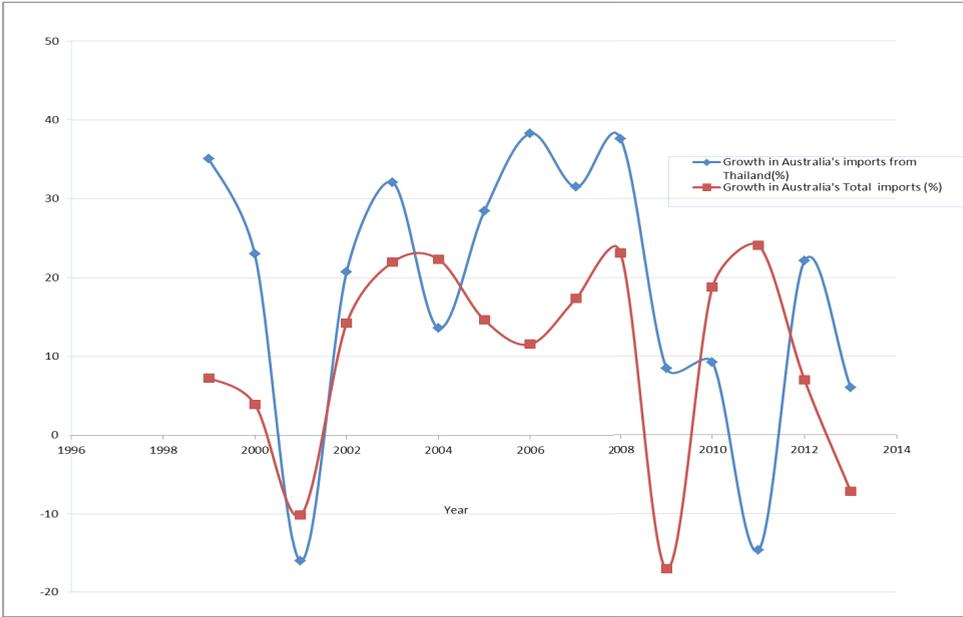
รูปที่ 2.10 มูลค่าการนำเข้าจากไทยของออสเตรเลีย

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

จากรูปที่ 2.10 แสดงให้เห็นว่าประเทศออสเตรียนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 1998 และชะลอตัวในปี 2011 จนกระทั่งในปี 2013 ประเทศออสเตรียนำเข้าสินค้าจากไทยมีมูลค่าประมาณ 40,000 ล้านบาท หรือ. และยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

รูปที่ 2.11 อัตราการเติบโตการนำเข้ารวมของประเทศออสเตรเลียและการนำเข้าจากไทย

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

เมื่อพิจารณาจากรูปที่ 2.11 ซึ่งแสดงอัตราการเติบโตของการนำเข้าของออสเตรเลียจะพบว่าในช่วงปี 2010 อัตรานำเข้าสินค้าของออสเตรเลียจากทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด สูงถึงร้อยละ 20 จากปีก่อนหน้าที่มีอัตราการเติบโตติดลบ อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาดังกล่าวสินค้าส่งออกของไทยกลับมีอัตราการเติบโตที่ค่อนข้างคงที่ อย่างไรก็ตามในปี 2011 การส่งออกของไทยไปออสเตรเลียลดลงอย่างมาก แต่ก็มีแนวโน้มขยายตัวในปีถัดมา

มูลค่าการส่งออกสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปออสเตรเลีย

ตารางที่ 2.5 มูลค่าการส่งออกสินค้าสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมงไทยไปออสเตรเลีย ตาม HS code 2 หลัก ปี พ.ศ. 2556

รหัสสินค้า (HS)	รายการ	มูลค่า(\$)	%
01	สัตว์มีชีวิตร	36,824	0%
02	เนื้อสัตว์และส่วนอื่นของสัตว์ที่บริโภคได้	13,508	0%
03	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย โมลลัสกและสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	55,165,896	5%
04	ผลิตภัณฑ์นม ไข่สัตว์ปีก น้ำผึ้งธรรมชาติผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่บริโภคได้ซึ่งไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	637,168	0%
05	ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	99,457	0%
06	ต้นไม้และพืชอื่น ๆ ที่มีชีวิต หัว รากและสิ่งที่ยึดกันดอกไม้และใบไม้ที่ใช้ประดับ	2,374,422	0%
07	พืชผักรวมทั้งรากและหัวบางชนิดที่บริโภคได้	3,293,234	0%
08	ผลไม้และลูกนัตที่บริโภคได้เปลือกผลไม้จำพวกส้มหรือเปลือกแดง	12,748,407	1%
09	กาแฟ ชา ซามาต้า และเครื่องดื่ม	852,333	0%
10	ธัญพืช	74,281,459	7%
11	ผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมไม่มีเมล็ดธัญพืชเมล็ด สตาร์ช อินูลิน และกลูเทนจากข้าวสาลี	15,862,997	1%
12	เมล็ดพืชและผลไม้ ที่มีน้ำมัน เมล็ดธัญพืช เมล็ดพืชและผลไม้เบ็ดเตล็ด พืชที่ใช้ในอุตสาหกรรม หรือใช้เป็นยา พางและหญ้าแห้งที่ใช้เป็นอาหารสัตว์	274,010	0%
13	ครั่ง รวมทั้งกัม เรซิน น้ำเลี้ยง (แซบ) และสิ่งสกัด อื่น ๆ จากพืช	839,014	0%
14	วัตถุจากพืชที่ใช้ถักสาน ผลิตภัณฑ์จากพืชที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	228,823	0%
15	ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืชและผลิตภัณฑ์ที่แยกได้จากไขมันและน้ำมันดังกล่าว ไขมันที่บริโภคได้ซึ่งจัดทำแล้ว ไขที่ได้จากสัตว์หรือพืช	15,553,587	1%
16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย โมลลัสก หรือสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	330,766,089	29%
17	น้ำตาลและขนมทำจากน้ำตาล (ซูการ์คอนเฟกชันเนอร์)	33,030,585	3%
18	โกโก้และของปรุงแต่งที่ทำจากโกโก้	6,370,429	1%
19	ของปรุงแต่งจากธัญพืช แป้ง สตาร์ช หรือนม ผลิตภัณฑ์อาหารจำพวกเพสเทรี	66,389,439	6%
20	ของปรุงแต่งทำจากพืชผัก ผลไม้ ลูกนัต หรือส่วนอื่นของพืช	62,386,858	6%
21	ของปรุงแต่งเบ็ดเตล็ดที่บริโภคได้	99,982,511	9%
22	เครื่องดื่ม สุรา น้ำส้มสายชู	7,635,124	1%
23	กากและเศษที่เหลือจากอุตสาหกรรมผลิตอาหาร อาหารที่จัดทำไว้สำหรับเลี้ยงสัตว์	66,492,262	6%
24	ยาสูบและผลิตภัณฑ์ที่ใช้แทนยาสูบ	400,887	0%
40	ยางและของทำด้วยยาง	266,890,115	24%
44	ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้	7,048,380	1%
50	ไหม	76,594	0%
52	ฝ้าย	964,143	0%
	รวม	1,130,694,555	100%

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 2.5 ซึ่งแสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าที่เกี่ยวข้องกับหมวดสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปออสเตรเลีย ซึ่งได้แก่สินค้าตามพิกัดศุลกากรตามระบบ Harmonized System Code (HS code) 2 หลัก ในหมวด 01 ถึง 24 และ 40, 44, 50, 52 จะพบว่าสินค้าส่งออกของไทยไปออสเตรเลียที่สำคัญได้แก่ สินค้าประเภทของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือ สัตว์น้ำ (HS 16) ซึ่งมีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 29 รองลงมาได้แก่ ยางและของ-ทำด้วยยาง (HS 40) ร้อยละ 24 และ ธัญพืช (HS 10) ร้อยละ 11 จะเห็นได้ว่าสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปออสเตรเลียจะเป็นสินค้าประเภทสินค้าเกษตร และ สินค้าประมง ส่วนสินค้าในหมวดปศุสัตว์ มีสัดส่วนที่ไม่มากนัก

มาตรการ NTMs ของออสเตรเลียเกี่ยวกับสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง กับประเทศต่างๆ

การศึกษาของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (2557) ระบุว่า ออสเตรเลียเป็นประเทศที่มีมาตรการทางด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary: SPS) ที่เข้มงวดมากประเทศหนึ่ง การนำมาตรการ SPS มาใช้เพื่อป้องกันและบริหารจัดการกับความเสี่ยงจากการนำเข้าสินค้า มาตรการ SPS ของออสเตรเลียที่เป็นหลักปฏิบัติปกติคือ การกำหนดให้มีการขอใบอนุญาตส่งออก-นำเข้าสินค้าหลายรายการโดยมีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะของสินค้า (Licensing Restriction) นอกจากมาตรการ SPS แล้ว รัฐบาลออสเตรเลียยังใช้มาตรการทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นเงื่อนไขในการทำความตกลงทางการค้าเสรีระหว่างประเทศ รัฐบาลออสเตรเลียตั้งหน่วยงานชื่อ Biosecurity Australia (เมื่อปี พ.ศ. 2547) เพื่อทำการวิเคราะห์ทางด้านวิทยาศาสตร์ ที่เป็นการสนับสนุนมาตรการ SPS ของตน

ข้อมูลจาก UNCTAD (2014) แสดงให้เห็นว่า ในปี พ.ศ. 2553 สินค้าเกษตรที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการ NTMs ของออสเตรเลีย คือ มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดในสับปะรด (สินค้าในพิกัดศุลกากร 200820) ทั้งจากไทย จีน และฟิลิปปินส์

ในปี พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2555 สินค้าเกษตรที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการ NTMs ของออสเตรเลีย คือ มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดในองุ่นแห้ง (สินค้าในพิกัดศุลกากร 080620) จากกรีซ เหตุที่มีการทำไว้ไม่ให้เสีย (สินค้าในพิกัดศุลกากร 200310) จากจีน และสับปะรด (สินค้าในพิกัดศุลกากร 200820) ทั้งจากไทยและฟิลิปปินส์ (UNCTAD, 2014)

ในปี พ.ศ. 2556 สินค้าเกษตรที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการ NTMs ของออสเตรเลีย คือ มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดในมะเขือเทศทั้งที่ปรุงแต่งและทำไว้ไม่ให้เสีย (สินค้าในพิกัดศุลกากร 200210) จากอิตาลี องุ่นแห้ง (สินค้าในพิกัดศุลกากร 080620) จากกรีซ เหตุที่มีการทำไว้ไม่ให้เสีย (สินค้าในพิกัดศุลกากร 200310) จากจีน และสับปะรด (สินค้าในพิกัดศุลกากร 200820) ทั้งจากไทย และฟิลิปปินส์ (UNCTAD, 2014)

มาตรการ NTMs ของออสเตรเลียเกี่ยวกับสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ที่มีผลต่อประเทศไทย

ข้อมูลจาก UNCTAD (2014) แสดงให้เห็นว่า ในหมวดสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ในปี พ.ศ. 2553 ไทยได้รับผลกระทบจากมาตรการการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-dumping measures) ในการส่งออกสับปะรด (สินค้าพิกัดศุลกากร 200820) ไปออสเตรเลีย

ข้อมูลจากกรมเจรจาการค้า (2557) และข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ แสดงให้เห็นว่า ในปี พ.ศ. 2557 สำหรับสินค้าในหมวดสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยต้องเผชิญกับมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีจากออสเตรเลียดังนี้

ในกรณีของสินค้าในหมวดสินค้าปศุสัตว์นั้นสินค้าส่งออกของไทยที่ได้รับผลกระทบ คือ ไก่

- มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary: SPS) ที่พบได้แก่
 - Biosecurity Australia เปลี่ยนแปลงมาตรการการจัดการเกี่ยวกับไวรัสไข้หวัดนก แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เชื้อรุนแรง (HPNAI) และไม่รุนแรง (LPNAI) โดยผลิตภัณฑ์ไก่จากเขตที่พบเชื้อต้องมาจากเนื้อไก่ที่เลี้ยงในพื้นที่ (country of zone) ที่ปลอดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดนกเท่านั้น
 - ในกรณีของไก่ต้มสุก อนุญาตให้นำเข้าเนื้อไก่ต้มสุกจาก 3 ประเทศ คือ สหรัฐฯ เดนมาร์ก และไทย โดยกำหนดการนำเข้าเนื้อไก่ต้มสุกที่อุณหภูมิ 74°C ภายในเวลา 165 นาที หรือ 80°C ภายในอนุญาตให้นำ

ในกรณีของสินค้าในหมวดสินค้าประมง สินค้าส่งออกของไทยที่ได้รับผลกระทบ คือ กุ้งและปลาสวยงาม และอาหารทะเลแช่แข็ง/แปรรูป

- มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary: SPS) ที่พบได้แก่
 - การนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ ต้องอยู่ภายใต้ระเบียบว่าด้วยการวิเคราะห์ความเสี่ยง (Import Risk Analysis for Prawns and Prawn Products) ผลิตภัณฑ์กุ้งประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์กุ้งที่คลุกแป้ง หรือผลิตภัณฑ์กุ้งประเภทกึ่ง (Dumping) ปอเปียะ (Spring Roll) กะหรี่ปั๊พ (Samosa) ต้มซิม (Dim-Sim) ฯลฯ และกำหนดให้มีการจัดการความเสี่ยงต่อโรค 4 ชนิด ได้แก่ โรคจุดขาว หรือโรคตัวแดงดวงขาว (WSSV) โรคไวรัสหัวเหลือง (YHV) โรคทอราซินโดรม (TSV) และโรค necrotizing hepatopancreatitis bacterium (NHPB) เฉพาะกุ้งที่ไม่แช่แข็ง เป็นต้น สินค้ากุ้งและผลิตภัณฑ์กุ้งดิบ ต้องมีใบรับรอง จากหน่วยงานรับผิดชอบ (CA) ของประเทศผู้ส่งออกทุก Shipment ยืนยันว่า สินค้าได้ถูกตรวจสอบแปรรูปและผ่านกระบวนการจากโรงงานที่อยู่ในความควบคุมของ CA เป็นต้น
 - การนำเข้ากุ้งต้มสุกกำหนดให้กุ้งทุกขนาดต้มโดยมีอุณหภูมิแกนกลางที่ 70°C ภายในเวลา 11 วินาที ต้องแนบใบรับรองจากกรมประมงว่า “ผ่านการปรุงสุกในโรงงาน ซึ่งได้รับการรับรองจากกรมประมงที่อุณหภูมิที่กึ่งกลางอย่างน้อย 70°C เป็นเวลาอย่างน้อย 11 วินาที โดยกุ้งจะต้องผ่านความร้อนจนเนื้อสุกทั่วทั้งชิ้นและไม่มีลักษณะเนื้อดิบปรากฏอยู่และเหมาะต่อการบริโภค”
 - กุ้งที่ไม่แช่แข็งต้องมาจากประเทศที่ปลอดโรค white spot syndrome virus (WSSV) yellowedhead virus (YHV) Tuara Syndrome virus (TSV) necrotising hepatopancreatitis bacterium (NHPB) ตัดหัว/ปอกเปลือกให้เหลือเฉพาะข้อสุดท้ายของส่วนหางและหากไม่ได้มาจากแหล่งที่ปลอดโรค สินค้าจะต้องถูกตรวจโรค WSSV และ YHV ที่ด่านนำเข้าทุก batch หรือเป็นกุ้งแปรรูป (ตัดหัว/ปอกเปลือก

ให้เหลือเฉพาะข้อสุดท้ายของส่วนหาง) คลุกแป้ง น้ำขอส เลียบไม้ หรือกึ่งดิบแปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทเกี่ยว ปอเปียะ กะหรี่ปั๊พ ต้มยำ

- สินค้ากึ่งดิบและผลิตภัณฑ์กึ่งดิบต้องมีใบรับรองจาก Competent Authority ของ ประเทศผู้ส่งออกทุก shipment เพื่อยืนยันว่า ได้รับการตรวจสอบแปรรูปและผ่าน กระบวนการจากโรงงานที่อยู่ในความควบคุมของ CA ไม่ปรากฏอาการของโรคและ เหมาะสมกับการบริโภคของมนุษย์ ทั้งนี้ กึ่งดิบนำเข้าเพื่อบริโภคที่ไม่ใช่ประเภท แปรรูป ต้องมีข้อความ “for human consumption only” และ “not to be used a bait or feed for aquatic animals” กำกับ
- อาหารทะเลแปรรูป กำหนดให้มีสาร Histamine ตกค้างได้ไม่เกิน 100 ppm
- ปลาสดขายนม (น้ำจืด) ต้องเผชิญกับมาตรการด้านความปลอดภัยในการนำเข้า
- มาตรการที่เป็นอุปสรรคทางการค้าทางเทคนิค (technical barriers to trade) เช่น
 - Australian Quarantine and Inspection Service (AQIS) กำหนดให้ผลิตภัณฑ์ กลุ่ม molluscs ทั้งแช่เย็นและแช่แข็งทุกกล่องที่นำเข้ามาเป็นอาหารไม่ต้องขอ อนุญาตนำเข้า แต่ต้องติดฉลากว่า For Human Consumption only - not to be used as bait or feed for aquatic animals ส่วนที่นำมาใช้เป็นเหยื่อหรืออาหาร สัตว์น้ำ หรืออาหารสัตว์ต้องขออนุญาตนำเข้า

ในกรณีของสินค้าในหมวดสินค้าเกษตร สินค้าส่งออกของไทยที่ได้รับผลกระทบ คือ ผักและ ผลไม้ ข้าวและผลิตภัณฑ์จากข้าว

- สินค้าผักและผลไม้ที่นำเข้าออสเตรเลียต้องผ่านขั้นตอนการกำจัดแมลงอย่างเข้มงวด เช่น มะม่วงต้องอบไอน้ำ และมีใบรับรองด้านสุขอนามัยก่อนการส่งออก
- สับปะรด (สินค้าพิกัดศุลกากร 200820) ไทยที่ส่งออกไปออสเตรเลีย ต้องเผชิญกับ มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดในช่วงปี พ.ศ. 2553 ถึง พ.ศ. 2556 (UNCTAD, 2014)
- ข้าวและผลิตภัณฑ์ข้าว จะต้องปราศจากดิน แมลง หรือ สิ่งเจือปนต่างๆ (ในทุก Consignment) และจะต้องถูกตรวจ ณ จุดขาเข้า นอกจากนี้ เมล็ดข้าวที่นำเข้า (จำนวน 1 กิโลกรัม) จะต้องนำไปทดสอบที่ Quarantine Office ซึ่งจะอนุญาตให้มีเมล็ดพืชอื่นๆ เจือปนได้ไม่เกิน 70 เมล็ด

ในกรณีของสินค้าเกษตรอื่นๆ ไทยที่ได้รับผลกระทบ

- การเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตร GMO โดยหน่วยงาน FSANZ และ The Office of the Gene Technology Regulator (OGTR) ดำเนินงานภายใต้กฎหมาย Gene Technology Act 2000 ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในด้านของสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ OGTR จะประเมินความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์ GMO ที่คาดว่าจะมีผลต่อสุขอนามัยและ สิ่งแวดล้อมก่อนที่จะออกใบอนุญาตในการนำเข้าสินค้าดังกล่าว

ในกรณีของสินค้าอาหารในภาพรวมต้องเผชิญกับมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีต่างๆ เช่น

- กำหนดให้สินค้านำเข้าประเภทอาหารต้องมีการติดฉลากประเทศถิ่นกำเนิดสินค้า (country of origin food labeling)

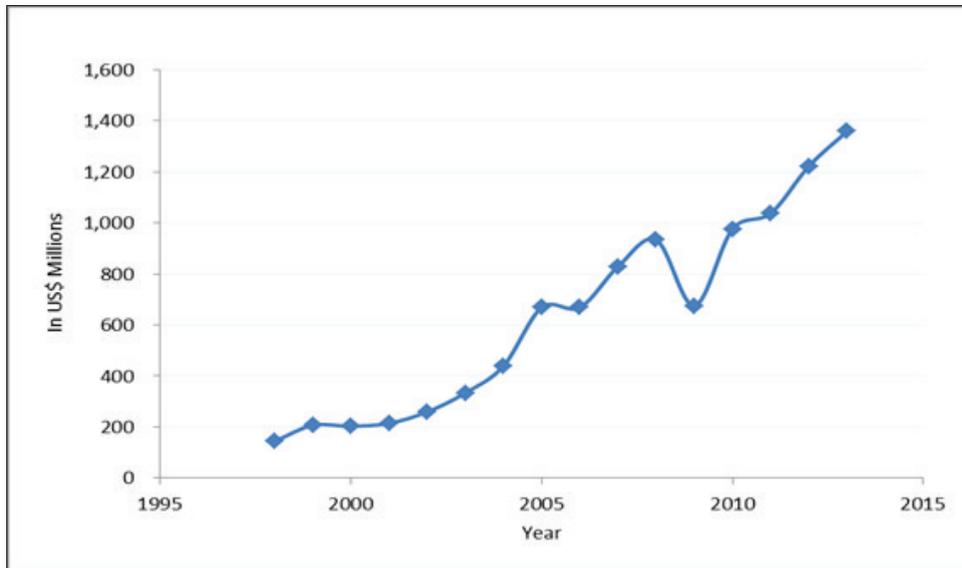
- ไม่อนุญาตการนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่มีเนยสดเป็นส่วนประกอบผสมมากกว่า 10% สำหรับสินค้าครัวของดีแช่แข็ง ขนมอบเคอร์รี่แช่แข็ง
- กำหนดให้สินค้านำเข้าประเภทอาหารต้องมีการติดฉลากประเทศถิ่นกำเนิดสินค้า (country of origin food labeling)

2.2.6 ประเทศนิวซีแลนด์

มาตรการคล้ายคลึงกับประเทศออสเตรเลีย (ดูรายละเอียดในบทที่ 4 บทที่ 5 และบทที่ 6 ในส่วนของมาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าต่างๆ)

มูลค่าการส่งออกสินค้าไทยไปนิวซีแลนด์

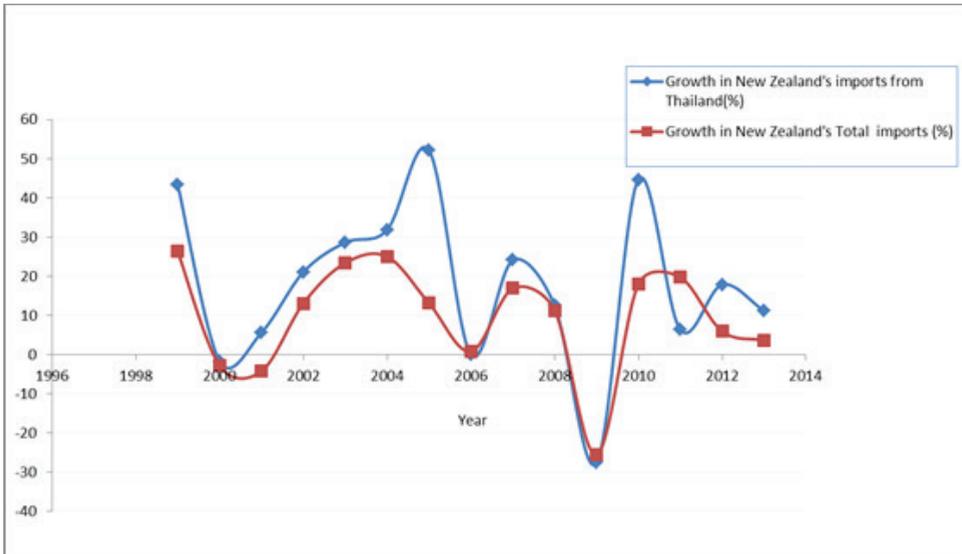
รูปที่ 2.12 มูลค่าการนำเข้าจากไทยของประเทศนิวซีแลนด์

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

จากรูปที่ 2.12 แสดงให้เห็นว่าประเทศนิวซีแลนด์นำเข้าสินค้าจากประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 1998 และชะลอตัวในปี 2009 จนกระทั่งในปี 2013 ประเทศออสเตรเลียนำเข้าสินค้าจากไทยมีมูลค่าประมาณ 1,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ. และยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

รูปที่ 2.13 อัตราการเติบโตการนำเข้ารวมของประเทศนิวซีแลนด์และการนำเข้าจากไทย

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

เมื่อพิจารณาจากรูปที่ 2.13 ซึ่งแสดงอัตราการเติบโตของการนำเข้าของออสเตรเลียจะพบว่า ในช่วงปี 2010 อัตรานำเข้าสินค้าของนิวซีแลนด์จากทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด สูงถึงร้อยละ 20 จากปีก่อนหน้าที่มีอัตราการเติบโตติดลบ อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาดังกล่าวสินค้าส่งออกของไทยกลับมีอัตราการเติบโตที่สูงกว่าอยู่ที่ร้อยละ 40 จากนั้นการส่งออกของไทยไปนิวซีแลนด์ มีแนวโน้มที่ลดลง

มูลค่าการส่งออกสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปนิวซีแลนด์

ตารางที่ 2.6 มูลค่าการส่งออกสินค้าสินค้าในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และประมงไทยไปนิวซีแลนด์ ตาม HS code 2 หลัก ปี พ.ศ. 2556

รหัสสินค้า (HS)	รายการ	มูลค่า(\$)	%
01	สัตว์มีชีวิตร	82	0%
02	เนื้อสัตว์และส่วนอื่นของสัตว์ที่บริโภคได้	19,708	0%
03	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย โมลลัสก์และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	4,942,934	3%
04	ผลิตภัณฑ์นม ไข่สัตว์ปีก น้ำผึ้งธรรมชาติผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่บริโภคได้ซึ่งไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	123,473	0%
05	ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	9,052	0%
06	ต้นไม้และพืชอื่น ๆ ที่มีชีวิต หัว รากและสิ่งที่คล้ายกันดอกไม้และใบไม้ที่ใช้ประดับ	33,494	0%
07	พืชผักรวมทั้งรากและหัวบางชนิดที่บริโภคได้	1,281,248	1%
08	ผลไม้และลูกนัตที่บริโภคได้เปลือกผลไม้จำพวกส้มหรือเปลือกแดง	1,602,969	1%
09	กาแฟ ชา ชามาค้า และเครื่องเทศ	1,949,978	1%
10	ธัญพืช	11,228,031	6%
11	ผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมไม่มีเมล็ดธัญพืชมอลต์ สตาร์ช อินูลิน และกลูเทนจากข้าวสาลี	5,684,571	3%
12	เมล็ดพืชและผลไม้ ที่มีน้ำมัน เมล็ดธัญพืช เมล็ดพืชและผลไม้แปรรูปแล้ว พืชที่ใช้ในอุตสาหกรรม หรือใช้เป็นยา พางและหญ้าแห้งที่ใช้เป็นอาหารสัตว์	61,398	0%
13	ครึ่ง รวมทั้งกัม เรซิน น้ำเลี้ยง (แซบ) และสิ่งสกปรก อื่น ๆ จากพืช	10,222	0%
14	วัตถุดิบจากพืชที่ใช้ถักสาน ผลิตภัณฑ์จากพืชที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	12,712	0%
15	ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืชและผลิตภัณฑ์ที่แยกได้จากไขมันและน้ำมันดังกล่าว ไขมันที่บริโภคได้ซึ่งจัดทำแล้ว ไขที่ได้จากสัตว์หรือพืช	5,978,414	3%
16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย โมลลัสก์ หรือสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	40,126,229	23%
17	น้ำตาลและขมทำจากน้ำตาล (ซูการคอนเฟกชันเนอร์)	11,504,585	7%
18	โกโก้และของปรุงแต่งที่ทำจากโกโก้	6,222	0%
19	ของปรุงแต่งจากธัญพืช แป้ง สตาร์ช หรือนม ผลิตภัณฑ์อาหารจำพวกเพสตรี	13,721,553	8%
20	ของปรุงแต่งทำจากพืชผัก ผลไม้ ลูกนัต หรือส่วนอื่นของพืช	12,710,415	7%
21	ของปรุงแต่งแปรรูปที่บริโภคได้	10,385,558	6%
22	เครื่องดื่ม สุรา น้ำดื่มยาสูบ	1,175,894	1%
23	กากและเศษที่เหลือจากอุตสาหกรรมผลิตอาหาร อาหารที่จัดทำไว้สำหรับเลี้ยงสัตว์	12,206,417	7%
24	ยาสูบและผลิตภัณฑ์ที่ใช้แทนยาสูบ	0	0%
40	ยางและของทำด้วยยาง	37,457,331	22%
44	ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้	368,971	0%
50	ไหม	32,515	0%
52	ผ้าฝ้าย	1,052,053	1%
	รวม	173,686,029	100%

ที่มา : Uncomtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2557

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 2.6 ซึ่งแสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าที่เกี่ยวข้องกับหมวดสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง ไทยไปนิวซีแลนด์ ซึ่งได้แก่สินค้าตามพิกัดศุลกากรตามระบบ Harmonized System Code (HS code) 2 หลัก ในหมวด 01 ถึง 24 และ 40, 44, 50, 52 จะพบว่าสินค้าส่งออกของไทยไปออสเตรเลียที่สำคัญได้แก่ สินค้าประเภทของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือ สัตว์น้ำ (HS 16) ซึ่งมีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 23 รองลงมาได้แก่ ยางและของ-ทำด้วยยาง (HS 40) ร้อยละ 22 ของปรุงแต่งจากธัญพืช (HS 19) และ ของปรุงแต่งจากพืชผัก ร้อยละ 8 และ 7 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปนิวซีแลนด์จะเป็นสินค้าประมง และ สินค้าเกษตร ส่วนสินค้าในหมวดปศุสัตว์ มีสัดส่วนที่ไม่มากนัก

มาตรการ NTMs ของนิวซีแลนด์เกี่ยวกับสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง กับประเทศต่างๆ

การศึกษาของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (2557) ระบุว่า นโยบายการค้าของนิวซีแลนด์คือการสนับสนุนและส่งเสริมการเปิดเสรีทางการค้า โดยผ่านเครื่องมือทางด้านการค้าพหุภาคี (Multilateral Trading System) นิวซีแลนด์ได้มีการจัดทำ Preferential Trade Agreement (PTAs) เป็นผลให้นิวซีแลนด์ได้ทำความตกลงการค้าเสรีกับประเทศคู่ค้าสำคัญๆ ได้แก่ ไทย จีน และอาเซียน (ASEAN)

นโยบายการค้าของนิวซีแลนด์มีหลักการว่า สินค้าทุกชนิดของประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุดจะได้รับกรยกเว้นภาษีนำเข้า (ตั้งแต่ ค.ศ. 2001) สำหรับประเทศกำลังพัฒนานั้น นิวซีแลนด์ยกเลิกสิทธิพิเศษทางภาษี (GSP) และเปลี่ยนมาใช้เกณฑ์การลดภาษีศุลกากรตามกรอบ MFN

ตัวอย่างของมาตรการ NTMs ของนิวซีแลนด์ที่นำเข้าจากต่างประเทศ ในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และ ประมง ได้แก่

- สินค้าผักและผลไม้ กำหนดให้มีการตรวจสอบว่า ผลไม้ที่นำเข้าจะต้องปลอดจากแมลงศัตรูพืช และแบคทีเรียกับเชื้อรา
- เนื้อสัตว์แปรรูป กำหนดให้ต้องปรุงสุก ต้องอยู่ในบรรจุภัณฑ์พร้อมจำหน่าย และ ดัดฉลากผ่านการปรุงสุก ผ่านกระบวนการใช้ความร้อนตามอุณหภูมิที่กำหนด
- ข้าวและผลิตภัณฑ์ข้าว ต้องมีใบรับรองสุขอนามัย ข้าวต้องผ่านการ Treatment ด้วยการรมยาด้วย Methyl Bromide ที่ 40 g/m³ ด้วยอุณหภูมิ 10-15 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 24 ชม. กรณีที่ข้าวไม่มีใบรับรองสุขอนามัยจะถูกตรวจ ณ จุดตรวจขาเข้า และจะต้องเข้าสู่ขั้นตอนการรมด้วย Methyl Bromide ซึ่งค่าใช้จ่ายในการ Treatment นี้ ผู้นำเข้าจะต้องเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายทั้งหมด
- ผลิตภัณฑ์นม จะต้องผ่านกระบวนการ Pasteurization หรือ กระบวนการอื่นที่ได้รับอนุมัติ

2.3 การคัดเลือกสินค้าเพื่อการศึกษาเชิงลึก

จากที่ได้ทำวรรณกรรมปริทัศน์ในส่วนก่อนหน้านี้นี้จะเห็นได้ว่าแต่ละประเทศมีมาตรการ NTMs ที่แตกต่างกันออกไปและครอบคลุมสินค้าหลายชนิด ดังนั้นเพื่อให้ได้การศึกษาในเชิงลึกจึงจำเป็นที่จะ

ต้องทำการคัดเลือกสินค้าให้มีจำนวนที่น้อยลงเพื่อให้สามารถศึกษาเจาะลึกลงในรายสินค้าได้ ทั้งนี้การคัดเลือกสินค้าจะพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้ คือ (1) เป็นรายการสินค้าที่มีมูลค่าสินค้าส่งออกในสัดส่วนที่สูง และ มีปัญหาเกี่ยวกับมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี หรือ (2) แม้ว่าจะมีมูลค่าการส่งออกจะน้อยแต่เป็นสินค้าที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการ NTMs ที่ได้จากการทำวรรณกรรมปริทัศน์ ตารางที่ 2.7 เป็นการนำเอาตารางที่ 2.1 ถึง 2.6 มาจัดเรียงใหม่เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสินค้าส่งออกของไทยเฉพาะหมวดสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และ ประมง ตามรหัส HS code ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หมวด 01 ถึง 24 และ 40, 44, 50, 52 จะเห็นว่าสินค้าไทยที่มีการส่งออกมากได้แก่ HS 40 ยางและของทำด้วยยาง ซึ่งมีมูลค่าส่งออกสูงสุดไปยังประเทศจีน อินเดีย และ เกาหลีใต้ HS 16 ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ หรือ สัตว์น้ำ HS 07, 08 พืชผัก และ ผลไม้ HS 03 ปลา สัตว์น้ำ HS 10 , 11 ธัญพืช และ ผลิตภัณฑ์ และ HS 17 น้ำตาล จะเห็นว่าสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกสูงจะเป็นสินค้าจำพวกสินค้าเกษตร และ ประมง เท่านั้น ส่วนสินค้าประเภท ปศุสัตว์ เช่น HS 02 เนื้อสัตว์นั้น มีสัดส่วนการส่งออกในลำดับท้ายๆ

จากข้อมูลการส่งออกและ ข้อมูลปัญหา NTMs ที่ประเทศไทยประสบกับประเทศทั้ง 6 ประเทศ ผู้วิจัยจึงได้ทำการคัดเลือกสินค้า (หรือ หมวดสินค้า) ที่จะทำการศึกษาดังต่อไปนี้ คือ

สินค้าเกษตร จะศึกษาลงลึกใน **ผลไม้หลากหลายชนิด และ ข้าว** โดยผลไม้เป็นหนึ่งในสินค้าเกษตรส่งออกสำคัญไปยังกลุ่มประเทศที่ศึกษา อีกทั้งยังเป็นสินค้าที่ตามข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยหรืออาเซียนไปยังกลุ่มประเทศที่ศึกษามีการลดหรือยกเว้นภาษีนำเข้า จึงมีโอกาที่ประเทศเหล่านี้จะนำมาตรการ NTMs มาใช้กับสินค้านำเข้าจากไทย นอกจากนี้ผลไม้ยังเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดการระบาดของโรคและแมลงไปยังผู้ผลิตของประเทศผู้นำเข้าได้ และอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคโดยตรง เพราะผู้บริโภคจะบริโภคโดยไม่ได้นำไปปรุงสุกต่อไปเหมือนสินค้าอาหารประเภทอื่นๆ จึงเป็นสินค้าที่ผู้นำเข้ามีโอกาสจะนำมาตรการ NTMs ต่างๆ มาใช้กับสินค้าจากไทย โดยเฉพาะมาตรการ SPS ส่วนสินค้าข้าวเป็นสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญของไทย โดยทั่วไปเป็นสินค้าที่ผู้นำเข้าจะมีการปกป้องผู้ผลิตในประเทศ เพราะถือเป็นสินค้ายุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารของประเทศ และมีปัญหา NTMs กับประเทศจีนซึ่งเป็นประเทศผู้นำเข้ารายใหญ่ของประเทศไทย

สินค้าปศุสัตว์ จะศึกษาลงลึกใน **ผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ และ ผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร** เนื่องจากเป็นสินค้าปศุสัตว์ส่งออกหลักของประเทศไทย และมีปัญหาเรื่องมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีเรื่อยมา

สินค้าประมง จะศึกษาลงลึกใน **ผลิตภัณฑ์ปลาทูน่า และ ผลิตภัณฑ์กุ้ง** เนื่องจากเป็นสินค้าประมงส่งออกหลักของประเทศไทย และมีปัญหาเรื่องมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีเรื่อยมา

ตารางที่ 2.7 รหัส HS code 2 หลักในหมวดเกษตร ปศุสัตว์ และ ประมง เรียงตามมูลค่าการส่งออก
 ของไทยไปยังประเทศต่างๆ ในปี พ.ศ. 2556 เรียงจากมากไปหาน้อย

ลำดับที่	HS code					
	ออสเตรเลีย	จีน	อินเดีย	ญี่ปุ่น	นิวซีแลนด์	เกาหลีใต้
1	16	40	40	16	16	40
2	40	07	15	40	40	17
3	21	44	44	03	19	16
4	10	11	23	17	20	44
5	23	08	12	23	23	23
6	19	10	13	21	17	03
7	20	17	21	20	10	20
8	03	03	20	44	21	52
9	17	52	08	10	15	15
10	11	21	17	07	11	21
11	15	23	19	11	03	10
12	08	15	06	19	09	11
13	22	20	11	52	08	08
14	44	16	52	22	07	19
15	18	19	22	06	22	22
16	07	22	03	08	52	24
17	06	12	07	15	44	06
18	52	06	10	09	04	07
19	09	04	09	12	12	12
20	13	18	16	18	06	18
21	04	01	18	04	50	09
22	24	05	02	05	02	14
23	12	09	05	13	14	01
24	14	14	14	50	13	05
25	05	24	50	02	05	13
26	50	13	04	14	18	50
27	01	50	24	24	01	04
28	02	02	01	01	24	02

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

บทที่ 3

มาตรฐานสินค้า และการเจรจา
ด้านมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี
ที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3

มาตรฐานสินค้า และการเจรจาตามมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีที่เกี่ยวข้อง

3.1 มาตรฐานสินค้าระหว่างประเทศและในประเทศในภาพรวมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร สินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง¹

3.1.1 องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO)

ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2537 ในฐานะผู้ร่วมก่อตั้งร่วมกับประเทศอื่นๆ อีก 80 ประเทศ ด้านความตกลงมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี ประเทศสมาชิกมีข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามความตกลง 2 ฉบับหลัก คือ ความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures : SPS) ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Agreement on Technical Barrier to Trade : TBT) เพื่อให้มั่นใจว่าการนำมาตราการด้าน SPS และมาตรการด้านกฎระเบียบทางเทคนิค และขั้นตอนการประเมินความสอดคล้องใด ๆ จะไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคที่ไม่จำเป็นต่อการค้าระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีข้อตกลงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีที่ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตาม เช่น ความตกลงว่าด้วยการตอบโต้การทุ่มตลาด ความตกลงว่าด้วยการตอบโต้การอุดหนุน เป็นต้น

3.1.2 ความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัย (Agreement on The Application of SPS)

ความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัย (Agreement on The Application of SPS) อยู่ภายใต้ความตกลง SPS ขององค์การการค้าโลก WTO เป็นสิทธิที่ให้กับประเทศสมาชิกในการกำหนดมาตรการที่จะคุ้มครองมนุษย์ พืช และสัตว์ โดยมีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์อ้างอิงในการกำหนดมาตรการ แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดการบิดเบือนทางการค้า และการเลือกปฏิบัติ โดยมาตรการ SPS ที่เกี่ยวข้องอาจเป็นมาตรการเพื่อ

1. ปกป้องชีวิตมนุษย์และสัตว์ จากสารปรุงแต่งสารปนเปื้อน สารพิษ หรือเชื้อโรคในอาหาร
2. ปกป้องชีวิตมนุษย์จากโรคที่ติดมากับพืชหรือสัตว์
3. ปกป้องชีวิตพืชและสัตว์จากศัตรูพืชและศัตรูสัตว์
4. ปกป้องอาณาเขตประเทศจากการแพร่ระบาดของโรคแมลง โดยมาตรการ SPS จะไม่ครอบคลุมเรื่องสิ่งแวดล้อม ความกังวลของผู้บริโภค และสวัสดิภาพของสัตว์ (animal welfare)

¹ สรุปรูข้อมูลจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

อย่างไรก็ตามในบางกรณีประเทศผู้นำเข้าอาจอ้างใช้มาตรการ SPS เพื่อเป็นเครื่องมือในการกีดกันการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหาร ด้วยเหตุนี้ในการกำหนดมาตรการ SPS ประเทศผู้นำเข้าจะต้องมีข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะการกำหนดให้ประเทศสมาชิกใช้มาตรฐานระหว่างประเทศที่กำหนด โดย 3 องค์กร คือ

1. คณะกรรมาธิการโครงการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex Alimentarius Commission หรือ ที่เรียกย่อ ๆ ว่า Codex) ว่าด้วยมาตรฐานความปลอดภัยของอาหาร
2. องค์กรโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (Office International des Epizooties หรือ World Organisation for Animal Health: OIE) ว่าด้วยมาตรฐานการควบคุมโรคของสัตว์
3. อนุสัญญาอารักขาพืชระหว่างประเทศ (International Plant Protection Convention: IPPC) ว่าด้วยมาตรฐานการอารักขาพืช

ในกรณีของประเทศไทย สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานของประเทศไทยกับ Codex, OIE และ IPPC โดย มกอช. ยังทำหน้าที่ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อจัดเตรียมท่าทีของประเทศไทย ในการเข้าร่วมพิจารณาของทั้ง 3 องค์กร

3.1.3 โครงการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (The CODEX Alimentarius)

Codex เป็นชื่อใช้เรียกคณะกรรมการโครงการมาตรฐานอาหารระหว่าง FAO และ WHO (Codex Alimentarius Commission - CAC) มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานอาหารให้เป็นมาตรฐานสากล โดย CAC มีอำนาจหน้าที่ในการ

1. ดำเนินการเพื่อปกป้องคุ้มครองสุขภาพอนามัยของผู้บริโภคและเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในด้านการค้าระหว่างประเทศ
2. ดำเนินงานร่วมกับองค์กรระหว่างรัฐบาลและองค์กรระหว่างประเทศที่ไม่ใช่ระหว่างรัฐในงานที่เกี่ยวกับมาตรฐานอาหาร
3. จัดลำดับความสำคัญ ริเริ่ม และให้ข้อเสนอแนะในการเตรียมร่างมาตรฐานของ โคเด็กซ์ โดยผ่านหรืออาศัยความช่วยเหลือจากองค์กรอื่นที่เหมาะสม
4. รับรองมาตรฐานของโคเด็กซ์ที่จัดทำขึ้นตามข้อ 3. และประกาศใช้เป็นมาตรฐานภูมิภาคหรือมาตรฐานสากล
5. ปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานโคเด็กซ์ที่ประกาศใช้แล้วตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนา

3.1.4 องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (Office International des Epizooties: OIE)

องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (Office International des Epizooties; OIE) เป็นองค์การระหว่างรัฐบาล มีการลงนามเพื่อก่อตั้ง OIE ตามข้อตกลงของนานาชาติ เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2467 และในปี พ.ศ. 2546 ได้เปลี่ยนชื่อองค์การเป็น World Organization for Animal Health แต่คงชื่อย่อ OIE ไว้ โดยการจัดตั้ง OIE มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นองค์กรกลาง ในการประสานความร่วมมือในการป้องกันและควบคุมโรคระบาดสัตว์ที่มีความสำคัญ เพื่อไม่ให้โรคระบาดสัตว์ก่อความสูญเสียต่อชีวิตสัตว์และมนุษย์ รวมถึงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของโลก ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกผู้ก่อตั้งของ OIE จาก 28 ประเทศในปี พ.ศ. 2467 จนถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2553) OIE มีสมาชิกทั้งหมด 176 ประเทศ โดย OIE มีพันธกิจในการ

1. สร้างความโปร่งใสเกี่ยวกับสถานการณ์โรคระบาดสัตว์ทั่วโลก (Transparency: Ensure transparency in the global animal disease situation) ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะต้องรายงานโรคสัตว์ที่ตรวจพบในเขตพื้นที่ให้ OIE ทราบหลังจากนั้น OIE จะทำการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวให้ประเทศสมาชิกอื่นๆ ทราบ เพื่อให้สามารถเตรียมมาตรการป้องกันโรคอย่างเหมาะสม ซึ่งรวมถึงข้อมูลโรคสัตว์ที่สามารถติดต่อสู่คนและข้อมูลของเชื้อก่อโรค ข้อมูลดังกล่าวจะถูกเผยแพร่ทันที หรือรวบรวมเพื่อเผยแพร่เป็นระยะๆ ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของโรคที่พบ การเผยแพร่ข้อมูลโรคระบาดสัตว์นี้จะทำผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือระบบเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อการสืบค้นของฐานข้อมูลสุขภาพสัตว์ทางอิเล็กทรอนิกส์ (World Animal Health Information Database; WAHID) ในเว็บไซต์ของ OIE
2. รวบรวม วิเคราะห์ และเผยแพร่ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Information: Collect, analyse and disseminate veterinary scientific information) OIE ทำการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นปัจจุบันเกี่ยวกับการควบคุมโรคสัตว์ โดยอาศัยข้อมูลจากเครือข่ายผู้ประสานงานของ OIE และห้องปฏิบัติการอ้างอิงแล้วเผยแพร่ให้ประเทศสมาชิกผ่านช่องทางต่างๆ ซึ่งประเทศสมาชิกสามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการปรับปรุงวิธีการควบคุมและกำจัดโรคได้
3. เสริมสร้างความเข้มแข็งของกิจกรรมด้านการควบคุมโรคสัตว์ให้กับประเทศสมาชิก (International Solidarity: Encourage international solidarity in the control of animal diseases) OIE ให้การสนับสนุนทางเทคนิคในการควบคุม กำจัดโรคสัตว์ และโรคสัตว์สู่คน โดย OIE จะให้ความช่วยเหลือในการจัดหาผู้เชี่ยวชาญให้กับประเทศที่ขาดแคลนงบประมาณ เพื่อช่วยเหลือในการวางมาตรการควบคุมโรคสัตว์ที่ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อธุรกิจการเลี้ยงสัตว์หรือก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพของมนุษย์
4. ออกข้อกำหนดด้านสุขภาพสัตว์เพื่อใช้เป็นมาตรฐานกลาง ในการเจรจาเพื่อการค้าสัตว์ รวมถึงผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์ (Sanitary Safety: Safeguard world trade by publishing health standards for international trade in animals and animal products) โดยการกำหนดกฎเกณฑ์ทางการค้าที่เกี่ยวกับสุขอนามัยสัตว์และความ

ปลอดภัยของผลิตภัณฑ์จากสัตว์ เพื่อให้ประเทศสมาชิกใช้เป็นเกณฑ์อ้างอิงร่วมกันเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเข้าสู่ประเทศผู้นำเข้าผ่านทางการค้าสัตว์ ผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์ และเพื่อไม่ให้มีการนำหลักสุขอนามัยมาใช้เพื่อกีดกันทางการค้าอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่ง OIE ได้จัดทำเอกสารอ้างอิงในรูปแบบของข้อกำหนดและคู่มือดังนี้

- 4.1 TerrestrialAnimal Health Code
- 4.2 Manual of Diagnostic Tests and Vaccines for Terrestrial Animals
- 4.3 AquaticAnimalHealth Code
- 4.4 Manual of Diagnostic Tests for Aquatic Animal

เอกสารอ้างอิงทั้ง 4 เล่มของ OIE นี้ได้รับการยอมรับจากองค์การอนามัยโลก (WTO) ให้เป็นเอกสารอ้างอิงเกี่ยวกับสุขอนามัยสัตว์ระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ ยังมีห้องปฏิบัติการที่ให้ความร่วมมือในการเป็น Collaborating Centres และ Reference laboratories สำหรับโรคระบาดใน List ของ OIE มากถึง 152 ห้องปฏิบัติการ

5. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการให้บริการทางสัตวแพทย์ ในระดับนานาชาติ (Promotion of veterinary services: Improve the legal framework and resources of national Veterinary Services) OIE ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนา กิจกรรมการให้บริการทางสัตวแพทย์ และห้องปฏิบัติการแก่ประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน โดยจัดหาปัจจัยพื้นฐาน ทรัพยากร และการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็น เพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถปฏิบัติงานในกรอบตามมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชขององค์การการค้าโลก (WTO Sanitary and Phytosanitary Agreement; SPS Agreement) ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถปกป้องสุขภาพสัตว์และสุขอนามัยของมนุษย์ได้
6. การประกันความปลอดภัยอาหารจากสินค้าปศุสัตว์ และส่งเสริมการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์บนพื้นฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ (Food safety and animal welfare: To provide a better guarantee of food of animal origin and to promote animal welfare through a science-based approach) ประเทศสมาชิกของ OIE เห็นชอบร่วมกันในการสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยอาหารสำหรับผลิตภัณฑ์อาหารที่มีแหล่งที่มาจากสัตว์ โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมระหว่าง OIE และโครงการมาตรฐานอาหาร FAO/WHO หรือ Codex Alimentarius Commission ขึ้น ทั้งนี้ OIE มีหน้าที่หลักในการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการผลิตสัตว์ในระดับฟาร์ม จนถึงโรงฆ่าสัตว์ หรือจนได้ผลผลิตจากสัตว์นั้น (เนื้อ นม และไข่) นอกจากนี้ OIE ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานของโคเด็กซ์ผ่านทางการประชุมคณะกรรมการโคเด็กซ์ (Codex Committee) สาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

OIE ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมให้มีการปฏิบัติต่อสัตว์อย่างมีมนุษยธรรม จึงได้ริเริ่มจัดทำมาตรฐานด้านสวัสดิภาพสัตว์ขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางให้สมาชิกนำไปปฏิบัติ และเป็นเกณฑ์อ้างอิงร่วมกันเพื่อลดปัญหาการนำหลักสวัสดิภาพสัตว์มาใช้ในกรณีติดกันทางการค้า

3.1.5 อนุสัญญาอารักขาพืชระหว่างประเทศ (International Plant Protection Convention, IPPC)

อนุสัญญาอารักขาพืชระหว่างประเทศ (International Plant Protection Convention, IPPC) เป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศซึ่งเกิดจากการที่ประเทศภาคีสถนามให้สัตยาบันร่วมกันโดยอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) มีผลบังคับใช้เป็นฉบับแรกใน พ.ศ. 2495 ซึ่งอนุสัญญา IPPC มีการปรับปรุงแก้ไขอีกหลายครั้งต่อมา และในปี พ.ศ. 2538 มีการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยมีผลให้เกิดการจัดระเบียบการค้าโลกขึ้นใหม่ และมีการจัดตั้ง The World Trade Organization (WTO) ซึ่งให้ความสำคัญต่อการใช้มาตรการทางการค้าที่มีใช้ภาษี โดยในส่วนของสินค้าเกษตรประเทศสมาชิก WTO ต้องตระหนักถึงความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) ดังนั้นจึงมีการปรับปรุงแก้ไขสาระของอนุสัญญา IPPC ให้สอดคล้องกับ SPS ในปี 2540 ซึ่งอนุสัญญาที่ปรับปรุงแก้ไขมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 ตุลาคม 2548 จนถึงปัจจุบัน โดยในปัจจุบัน IPPC มีประเทศภาคี 170 ประเทศ(รวมทั้งประเทศไทย)

วัตถุประสงค์ของ IPPC คือ การสร้างความมั่นใจต่อประสิทธิภาพการป้องกันการเข้ามาและเกิดการแพร่ระบาดของศัตรูพืช (แมลง โรคพืช วัชพืช) ที่ติดมากับพืช ผลผลิตจากพืช และวัสดุอื่นๆ ที่มีโอกาสเป็นพาหะของศัตรูพืช (วัสดุบรรจุภัณฑ์ ดิน เครื่องจักร และ อุปกรณ์) จากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่ง รวมทั้งสนับสนุนมาตรการที่เหมาะสมในการควบคุมศัตรูพืชเหล่านั้น นอกจากนี้ IPPC ฉบับปัจจุบันได้ขยายให้มีการอารักขาพืชทุกชนิด ได้แก่ พืชปลูก พืชในสภาพธรรมชาติ (ป่าไม้) และพืชน้ำ มีการกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศด้านมาตรการสุขอนามัยพืช (International Standard Phytosanitary Measures, ISPMs) เพื่อให้การค้าเดินทางมาตรฐานด้านสุขอนามัยพืชของประเทศต่างๆ มีความสอดคล้องกัน ซึ่งปัจจุบัน (พ.ศ. 2552) มาตรฐาน ISPMs ที่ประกาศใช้แล้วมี 32 เรื่อง

3.1.6 ระบบการจัดการสุขลักษณะที่ดีในการผลิตอาหาร (Good Manufacturing Practice, GMP)²

มาตรการ GMP เป็นการปรับเปลี่ยนระบบโดยใช้กฎหมายเป็นมาตรการรองรับ ซึ่งจะเป็นวิธีที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในรูปธรรมได้อย่างแท้จริง แต่การเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าว ในระยะเริ่มแรก ซึ่งเป็นระยะการปรับตัวของระบบ ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบหรือปัญหาอุปสรรคแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้ประกอบการด้านอาหารทั้งหมดของประเทศ ดังนั้น จึงได้มีการกำหนดให้มีระยะเวลาผ่อนผันเพื่อประโยชน์ในการปรับตัวและเตรียมความพร้อมของสถานประกอบการในปัจจุบัน GMP ได้ถูกกำหนดให้เป็นกฎหมาย เพื่อมุ่งมั่นเน้นให้เกิดผลดีต่อคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์อาหาร ประกอบด้วย

1. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 193) พ.ศ.2543 และ (ฉบับที่ 239) พ.ศ. 2544 เรื่อง วิธีการผลิต เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต และการเก็บรักษาอาหาร (GMP สุขลักษณะทั่วไป)

² ข้อมูลจาก กัลยาณี ดิประเสริฐวงศ์ ระบบคุณภาพอาหาร (Quality System) : GMP/HACCP

2. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 220) พ.ศ.2544 เรื่อง น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท (ฉบับที่ 3) (GMP น้ำบริโภค) ประกาศกระทรวงฯ ทั้ง 2 ฉบับนี้ มีผลบังคับใช้สำหรับผู้ประกอบการรายใหม่ตั้งแต่วันที่ 24 กรกฎาคม 2544 ส่วนรายเก่ามีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 24 กรกฎาคม 2546

ข้อกำหนด GMP สุขลักษณะทั่วไป มีอยู่ 6 ข้อกำหนด ดังนี้

1. สถานที่ตั้งและอาคารผลิต
2. เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ในการผลิต
3. การควบคุมกระบวนการผลิต
4. การสุขาภิบาล
5. การบำรุงรักษาและการทำความสะอาด
6. บุคลากรและสุขลักษณะ

ในแต่ละข้อกำหนดมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้ผลิตมีมาตรการป้องกันการปนเปื้อนอันตรายทั้งทางด้านจุลินทรีย์ เคมี และกายภาพ ลงสู่ผลิตภัณฑ์ ซึ่งอาจมาจากสิ่งแวดล้อมตัวอาคาร เครื่องจักร อุปกรณ์ที่ใช้การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนการผลิต รวมถึงการจัดการในด้านสุขอนามัย ทั้งในส่วนของความสะอาด การบำรุงรักษาและปฏิบัติงาน

นอกจาก GMP กฎหมายดังกล่าวข้างต้น กรณีผู้ผลิตจะจัดทำระบบ GMP ให้เทียบเท่าสากลเพื่อการส่งออกหรือเพื่อพัฒนาระบบให้สูงขึ้นก่อนที่จะเข้าสู่ระบบ HACCP นั้น ก็สามารถดำเนินการตามมาตรฐาน codex (General Principle of Food Hygiene) ซึ่งขณะนี้ประเทศไทย ได้รับมาประกาศใช้เป็นมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก. 7000-2540) แล้ว ซึ่งมีหัวข้อสำคัญๆ ดังนี้

1. การออกแบบและสิ่งอำนวยความสะดวก
2. การควบคุมการปฏิบัติงาน
3. การบำรุงรักษาและการสุขาภิบาล
4. สุขลักษณะส่วนบุคคล
5. การขนส่ง
6. ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการสร้างความเข้าใจให้กับผู้บริโภค

3.1.7 ระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (Hazard Analysis and Critical Control Point, HACCP)³

ระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (Hazard Analysis and Critical Control Point) เป็นระบบคุณภาพอาหารที่สูงขึ้นไปกว่าระบบ GMP การที่ผู้ผลิตจะดำเนินการจัดทำระบบนี้ต้องมีพื้นฐานในเรื่องระบบ GMP ที่ดีเสียก่อน ปัจจุบันในวงการอุตสาหกรรมต่างๆ ยอมรับว่าระบบบริหารคุณภาพเป็นระบบที่ให้อุบัติการณ์อยู่รอดและเติบโตได้ระยะยาว อุตสาหกรรมก็เช่นกันได้เริ่มให้ความสำคัญในการนำระบบบริหารคุณภาพมาใช้อย่างกว้างขวางขึ้น แนวคิดเรื่องการจัดการคุณภาพเปลี่ยนไปโดยหันมาให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพที่มุ่งการป้องกันเน้นการดำเนินงานที่ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้นและตลอดสายการผลิตมากกว่าการตรวจสอบผลิตภัณฑ์สุดท้าย หลายประเทศเริ่มกำหนดกฎหมาย

³ ข้อมูลจาก กัลยาณี ตีประเสริฐวงศ์ ระบบคุณภาพอาหาร (Quality System) : GMP/HACCP

บังคับให้ผู้ประกอบการต้องนำระบบ HACCP มาใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร เพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้แก่อาหารที่ผลิตขึ้น และในปี 2540 องค์การมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex) ร่วมกับ เอฟ เอ โอ/ดับบลิว เอช โอ (FAO/WHO) ประกาศใช้ข้อแนะนำสำหรับการนำระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (Codex Alimentarius Supplement to Volume 1B-1997; Annex to CAC/RCP-1 (1969), Rev.3(1997) : Hazard Analysis and Critical Control Point (HACCP) System and Guidelines for its Application) เป็นข้อกำหนดสากลโดยรวมหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับสุขลักษณะอาหาร (Recommendation Codex Code of Practices : General Principle for Food Hygiene) เป็นโปรแกรมพื้นฐานที่ต้องดำเนินการ

หลักการของระบบ HACCP ครอบคลุมถึงการป้องกันปัญหาจากอันตราย 3 สาเหตุ ได้แก่ อันตรายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นอันตรายจากเชื้อจุลินทรีย์ อันตรายจากสารเคมี ได้แก่ สารเคมีที่ใช้ในการเพาะเลี้ยง เพาะปลูก ในกระบวนการผลิตวัตถุดิบ อาทิ สารปฏิชีวนะ สารเร่งการเจริญเติบโต สารเคมีกำจัดศัตรูพืช สารเคมีที่ใช้เป็นวัตถุเจือปนในอาหาร เช่น วัตถุกันเสีย และสารเคมีที่ใช้ในโรงงาน เช่น น้ำมันหล่อลื่นจาระบี สารเคมีทำความสะอาดเครื่องจักรอุปกรณ์ในโรงงาน เป็นต้น และอันตรายทางกายภาพสิ่งปลอมปนต่างๆ อาทิ เศษแก้ว เศษกระจก โลหะอันตรายทางชีวภาพเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญมากที่สุดในระบบ HACCP เนื่องจากอันตรายประเภทอื่นมีขอบเขตการก่อให้เกิดปัญหาต่อผู้บริโภคในวงจำกัด และบางครั้งผู้บริโภคสามารถตรวจพบได้ด้วยตัวเอง แต่การบริโภคอาหารที่ปนเปื้อนด้วยจุลินทรีย์นั้น อาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคโดยแพร่หลายและพิษที่เกิดขึ้นอาจรุนแรงจนถึงชีวิตได้ระบบ HACCP เกี่ยวข้องกับการควบคุมปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อวัตถุดิบกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ วัตถุประสงค์ของการใช้ระบบ HACCP เพื่อให้สามารถพิสูจน์ได้ว่าผลิตภัณฑ์นั้น ได้ผลิตขึ้นอย่างถูกสุขลักษณะและปลอดภัยต่อผู้บริโภค และการประยุกต์ใช้หลักการ HACCP อย่างได้ผล ขึ้นกับการมุ่งมั่นและสนับสนุนจากฝ่ายบริหารความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ ในองค์กรและที่สำคัญยิ่ง คือ การที่หน่วยงานนั้นๆ ต้องมีการจัดทำระบบพื้นฐานเกี่ยวกับสุขลักษณะโรงงานเสียก่อนระบบ HACCP สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับอุตสาหกรรมอาหารทุกประเภทและทุกขนาดธุรกิจ ทั้งกับกระบวนการผลิตที่เรียบง่ายและซับซ้อน โดยสามารถจะนำไปใช้กับผลิตภัณฑ์ที่ทำการผลิตแล้วหรือที่จะเริ่มทำการผลิตระบบ HACCP ประกอบด้วยหลักการ 7 ข้อ ดังนี้

1. ดำเนินการวิเคราะห์อันตราย (Conduct a hazard analysis)
2. หาจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (Determine the critical control point CCPs)
3. กำหนดค่าวิกฤต (Establish critical limit)
4. กำหนดระบบเพื่อเฝ้าระวังจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (Establish a system to monitor control of the CCP)
5. กำหนดวิธีแก้ไข เมื่อตรวจพบว่าจุดวิกฤตที่ต้องควบคุมเฉพาะจุดใดจุดหนึ่งไม่อยู่ภายใต้การควบคุม (Establish the corrective action to be taken when monitoring indicates that a particular CCP is not under control)
6. กำหนดการทวนสอบเพื่อยืนยันประสิทธิภาพการดำเนินงานของระบบ HACCP (Establish procedures for verification to confirm that the HACCP system is working effectively)

เพาะปลูกพืชตามหลัก GAP สำหรับพืชที่สำคัญของไทยจำนวน 24 ชนิด ประกอบด้วย ผลไม้ ทุเรียน ลำไย สับปะรด ส้มโอ มะม่วง และส้มเขียวหวาน พืช ผัก มะเขือเทศ หน่อไม้ฝรั่ง คენห่า หอมหัวใหญ่ กะหล่ำปลี พริก ถั่วฝักยาว ถั่วลันเตา ผักกาดขาวปลี ข้าวโพดฝักอ่อน หัวหอมปลี และ หอมแดง ไม้ดอก กล้วยไม้ตัดดอก และปทุมมา พืชอื่นๆ กาแฟโรบัสต้า มันสำปะหลัง และยางพารา

การตรวจรับรองระบบ GAP ของกรมวิชาการเกษตรได้แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. กระบวนการผลิตที่ได้ผลิตผลปลอดภัย
2. กระบวนการที่ได้ผลิตผลปลอดภัยและปลอดภัยจากศัตรูพืช
3. กระบวนการผลิตที่ได้ผลิตผลปลอดภัย ปลอดภัยจากศัตรูพืชและคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภค

หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจประเมินรับรองฟาร์ม GAP ข้อกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจประเมินที่ใช้ในการตรวจรับรองฟาร์ม GAP ทั้ง 3 ระดับ ประกอบด้วยข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจประเมินรับรองฟาร์ม GAP ข้อกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจประเมินที่ใช้ในการตรวจรับรองฟาร์ม GAP ทั้ง 3 ระดับ

ลำดับข้อกำหนด	เกณฑ์ที่กำหนด	วิธีการตรวจประเมิน
1. แหล่งน้ำ	- น้ำที่ใช้ต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตรายและจุลินทรีย์	- ตรวจสอบสภาพแวดล้อมหากอยู่ในสภาวะเสี่ยงให้ตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพน้ำ
2. พื้นที่ปลูก	- ต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายและจุลินทรีย์ที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลิตผล	- ตรวจสอบสภาพแวดล้อม หากอยู่ในสภาวะเสี่ยงให้ตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพดิน
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	- หากมีการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตให้ใช้ตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือ ตามฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - ต้องใช้สารเคมีให้สอดคล้องกับรายการ - ห้ามใช้วัตถุอันตรายที่ระบุในทะเบียนวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้	- ตรวจสอบสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายทางการเกษตร - สารเคมีที่ประเทศคู่ค้าอนุญาตให้ใช้ ตรวจสอบทั้งข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร และสู่มตัวอย่างวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลิตผลกรณีมีข้อสงสัย

ลำดับข้อกำหนด	เกณฑ์ที่กำหนด	วิธีการตรวจประเมิน
4. การเก็บรักษาและการขนย้ายผลิตภัณฑ์ภายในแปลง	<ul style="list-style-type: none"> - สถานที่เก็บรักษาต้องสะอาด อากาศถ่ายเทได้ดีและสามารถป้องกันการปนเปื้อนของวัตถุแปลกปลอมวัตถุอันตรายและสัตว์พาหะนำโรค - อุปกรณ์และพาหะในการขนย้ายต้องสะอาดปราศจากการปนเปื้อนสิ่งอันตรายที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค - ต้องขนย้ายผลิตภัณฑ์อย่างระมัดระวัง 	<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจพินิจสถานที่ อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ ขั้นตอนและวิธีการขนย้ายผลิตภัณฑ์
5. การบันทึกข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องมีการบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร - ต้องมีการบันทึกข้อมูลการสำรวจและการป้องกันกำจัดศัตรูพืช - ต้องมีการบันทึกข้อมูลการจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจสอบบันทึกข้อมูลของเกษตรกรตามแบบบันทึกข้อมูล
6. การผลิตให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช	<ul style="list-style-type: none"> - ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว ต้องไม่มีศัตรูพืชติดอยู่ถ้าพบต้องตัดแยกไว้ต่างหาก 	<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจสอบบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูและการป้องกันกำจัด - ตรวจพินิจผลการตัดแยก
7. การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - การปฏิบัติและการจัดการตามแผนควบคุมการผลิต - ตัดแยกผลผลิตต่อคุณภาพไว้ต่างหาก 	<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจสอบบันทึกข้อมูลการปฏิบัติและการจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ - ตรวจพินิจผลการตัดแยก
8. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	<ul style="list-style-type: none"> - เก็บเกี่ยวผลในระยะเวลาที่เหมาะสมตามเกณฑ์ในแผนควบคุมการผลิต - อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยว ภาชนะบรรจุ และวิธีการเก็บเกี่ยวต้องสะอาดไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อคุณภาพของผลผลิต และปนเปื้อนสิ่งอันตรายที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค 	<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจสอบบันทึกการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว - ตรวจพินิจอุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ ขั้นตอนและวิธีการเก็บเกี่ยว

หมายเหตุ: ข้อกำหนดในข้อ 1-5 สำหรับกระบวนการผลิตที่ได้ผลผลิตปลอดภัย

ข้อกำหนดในข้อ 1-6 สำหรับกระบวนการผลิตที่ได้ผลผลิตปลอดภัยและปลอดภัยจากศัตรูพืช

ข้อกำหนดในข้อ 1-8 สำหรับกระบวนการผลิตที่ได้ผลผลิตปลอดภัย ปลอดภัยจากศัตรูพืชและคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภค

ที่มา: กรมวิชาการเกษตร

(2) ความตกลงการค้าเสรี ไทย-ออสเตรเลีย (Thailand-Australia Free Trade Agreement: TAFTA)

ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย หรือ Thailand-Australia Free Trade Agreement (TAFTA) มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2548 โดยกำหนดให้ไทยและออสเตรเลียเริ่มเปิดเสรีการค้าทั้งในด้านสินค้า การบริการ และการลงทุน ระหว่างกัน รวมทั้งร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้อยู่ เช่น มาตรการด้านสุขอนามัยที่เข้มงวดของออสเตรเลีย และมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด และในสาขาต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า อาทิ พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ ทรัพย์สินทางปัญญา การจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ และนโยบายการแข่งขัน เป็นต้น

ความตกลง TAFTA มีข้อบทเกี่ยวกับ Non-tariff Measures (NTM) ไว้ในส่วนต่างๆ เช่น ใน Article 209 ที่ระบุมิให้ประเทศภาคีออกมาตรการใดๆ ที่จะเป็นอุปสรรคต่อการนำเข้าหรือส่งออกของอีกประเทศหนึ่ง หากต้องใช้มาตรการ NTM ก็ต้องเป็นมาตรการที่มีความโปร่งใส และต้องเป็นมาตรการที่ไม่เป็นอุปสรรคทางการค้าโดยไม่จำเป็น⁸

ความตกลงการค้าเสรี TAFTA ในหมวดอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าของสินค้าอุตสาหกรรม (Chapter 7 Industrial Technical Barriers to Trade) ระบุว่า ประเทศภาคีมีอำนาจอธิปไตยในการออกมาตรการทางเทคนิค (TBT) ที่อยู่ภายใต้ความตกลงของ WTO และความตกลงนานาชาติ รวมทั้งความตกลงด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มาตรการ TBT ต่อไปนี้ เป็นมาตรการที่ประเทศภาคีสามารถดำเนินการได้ คือ (ก) มาตรการทางเทคนิคที่จำเป็นสำหรับความมั่นคงของประเทศ และ (ข) มาตรการทางเทคนิคที่จำเป็นสำหรับการปกป้องคุ้มครองสุขภาพคน พืช สัตว์ และสิ่งแวดล้อม⁹ นอกจากนี้ ประเทศภาคีมีอำนาจในการห้ามนำเข้า/นำออกจากตลาดได้/ห้ามเคลื่อนย้ายเสรี ถ้าสินค้านั้นมิได้ปฏิบัติตามมาตรการ TBT ที่กำหนด

⁸ Article 209 (Non-Tariff Measures) 1) Except as otherwise provided in this Agreement, a Party shall not adopt or maintain any prohibition or restriction on the import of any good of the other Party or on the export or sale for export of any good destined for the territory of the other Party, except in accordance with Article XI of GATT 1994. 2) Each Party shall ensure the transparency of its non-tariff measures permitted in Paragraph 1 and shall ensure that any such measures are not prepared, adopted or applied with a view to or with the effect of creating unnecessary obstacles to trade between the Parties.

⁹ Chapter 7 Industrial Technical Barriers to Trade (Article 703 Scope and Obligations) 1) The Parties affirm with respect to each other their existing rights and obligations relating to technical regulations under the WTO Agreement on Technical Barriers to Trade and all other international agreements, including environmental and conservation agreements, to which the Parties are party. 2) Nothing in this Chapter shall prevent a Party from adopting or maintaining, in accordance with its international rights and obligations, and conditions set out in the WTO Agreement on Technical Barriers to Trade: (a) technical regulations necessary to ensure its national security requirements; and (b) technical regulations necessary for the protection of human, animal or plant life or health, or the environment, or for the prevention of deceptive practices or to fulfil other legitimate objectives, as specified in the WTO Agreement on Technical Barriers to Trade.

(3) ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น ไทย-นิวซีแลนด์ (Thailand-New Zealand Closer Economic Partnership Agreement: TNZCEP)

ความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจฯ ไทย-นิวซีแลนด์ มีลงนามเมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2548 โดยกำหนดให้ไทยและนิวซีแลนด์ เปิดเสรีการค้าทั้งในด้านสินค้า การบริการ การลงทุน รวมทั้งลดมาตรการที่เป็นอุปสรรคทางการค้า เช่น การลดอากรศุลกากรนำเข้า และ มาตรการที่มีใช้ภายในศุลกากร นอกจากนี้ยังส่งเสริมมาตรการ Mutual Recognition ในด้านต่างๆ เพื่อลดขั้นตอนในกระบวนการด้านศุลกากร

ในหมวดการค้าสินค้า (Chapter 2 Trade in Goods) Article 2.7 ระบุว่า ประเทศภาคีจะต้องไม่ใช้มาตรการที่มีใช้ภายในศุลกากรมาเป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่างกัน และหากมีข้อกำหนดมาตรการ NTM ก็สามารถดำเนินการได้แต่จะต้องมีความโปร่งใสและจะต้องไม่เป็นอุปสรรคทางการค้าโดยไม่จำเป็น

ในหมวด 7 อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade) มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความร่วมมือและการยอมรับมาตรการทางเทคนิคของประเทศภาคี จักได้ไม่เป็นอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนระหว่างกัน¹⁰ Article 7.3 ระบุขอบเขตของมาตรการ TBT ได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ มาตรการที่เกี่ยวกับ SPS และมาตรฐานอาหาร (food standard) ที่มีได้ระบุในความตกลง SPS ขององค์การการค้าโลก และยิ่งระบุอีกว่า ประเทศภาคีจะต้องไม่ขัดขวางการออกมาตรการทางด้านเทคนิคที่จำเป็นในการรักษาความมั่นคงประเทศและการปกป้องคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (รวมถึง ความปลอดภัยต่อสัตว์ พืช และสุขภาพของประชาชน)¹¹ และ ประเทศภาคีจะต้องดำเนินการอย่างเหมาะสมและทันที่สำหรับการจัดการสินค้าที่มีความเสี่ยงจะสร้างความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม¹² (รวมถึง สุขภาพ และความปลอดภัย)

ไทยและนิวซีแลนด์จัดตั้งคณะกรรมการด้านมาตรการสุขอนามัยขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหามาตรการสุขอนามัยพืชและสัตว์ที่เข้มงวดของนิวซีแลนด์ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการส่งออกสินค้าผัก ผลไม้ และเนื้อสัตว์ของไทย ทั้งนี้ สินค้าเบื้องต้น (Priority Products) ที่ไทยได้ระบุไว้เพื่อให้นับเป็นการแก้ไขภายใน 2 ปี ได้แก่ ลำไย ลิ้นจี่ มังคุด ขิงสด และทุเรียน (Side Letter: Product Priorities for SPS Market Access)

¹⁰ Article 7.2 The objectives of this Chapter are: (a) to facilitate trade and investment between the Parties through collaborative efforts which minimise the impact of technical regulations and/or assessments of manufacturers or manufacturing processes on the goods traded between the Parties, in the most appropriate or cost-effective manner; (b) to complement bilateral agreements and arrangements between the Parties relating to technical regulations; and (c) to build on the mutual recognition arrangements developed by international and regional organisations including APEC.

¹¹ Article 7.3 (Scope and Obligations) ... (4) Nothing in this Chapter shall prevent a Party from adopting or maintaining, in accordance with its international rights and obligations and the conditions set out in the TBT Agreement: (a) technical regulations necessary to ensure its national security requirements; and (b) technical regulations necessary for the protection of human health or safety, animal or plant life or health, or the environment, or for the prevention of deceptive practices.

¹² Article 7.3 (Scope and Obligations) ... (5) Each Party shall retain all authority under its legislation to take appropriate and timely measures for goods which pose an immediate risk to health, safety or the environment.

(4) ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจญี่ปุ่น-ไทย (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement: JTEPA)

ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจญี่ปุ่น-ไทย มีลงนามเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2550 โดยกำหนดให้ไทยและญี่ปุ่น เปิดเสรีการค้าทั้งในด้านสินค้า การบริการ การลงทุน รวมทั้งลดมาตรการที่เป็นอุปสรรคทางการค้า เช่น การลดอากรศุลกากรนำเข้า การลดเงินอุดหนุนเพื่อการส่งออกสินค้าเกษตร และ มาตรการที่ไม่มีภาษีศุลกากร นอกจากนี้ยังส่งเสริมมาตรการ Mutual Recognition ในด้านต่างๆ เพื่อลดขั้นตอนในกระบวนการด้านศุลกากร

สำหรับหมวดการค้าสินค้า (Chapter 2 Trade in Goods) ระบุเรื่อง NTM ไว้ใน Article 21 Non-Tariff Measure ที่เน้นถึงหลักการเช่นเดียวกับความตกลงอื่นๆ ดังกล่าวมาข้างต้น กล่าวคือ ประเทศภาคีไม่ควรออกมาตรการ NTM ที่จะมาเป็นอุปสรรคต่อการค้าของประเทศภาคี และหากต้องมีมาตรการ NTM ก็ต้องเป็นมาตรการที่โปร่งใสและต้องเป็นมาตรการที่จำเป็นจริงๆ¹³

นอกจากนี้ มาตรา 68 (General Exception)¹⁴ ที่ระบุให้ประเทศภาคีมีความเข้าใจร่วมกันว่า จะต้องไม่มีการขัดขวางดำเนินการของประเทศภาคี ในกรณีที่ประเทศภาคีเห็นว่าจำเป็นและต้องดำเนินการ (appropriate) ในการปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

3.3 กรณีพิพาทใน WTO ที่ประเทศ จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์ เป็นผู้ถูกร้องเรียนในสินค้าเกษตร ประมง และ ปศุสัตว์

โดยกติกาของ WTO แล้ว หากเกิดประเด็นข้อพิพาททางการค้า กล่าวคือ ประเทศสมาชิกไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของ WTO ประเทศผู้ได้รับผลกระทบสามารถยื่นประเด็นข้อพิพาททางการค้าให้คณะกรรมการพิจารณาข้อพิพาทตัดสินได้ ตารางที่ 3.1 ได้สรุปกรณีข้อพิพาทที่มีการนำขึ้นสู่คณะกรรมการพิจารณาข้อพิพาท โดยคัดเลือกเฉพาะข้อพิพาทที่ประเทศ 6 ประเทศ เป็นผู้ถูกร้องเรียนเฉพาะสินค้าเกษตร ประมง และปศุสัตว์ โดยใช้ข้อมูลแสดงรายการข้อพิพาทของ WTO เพื่อเป็นข้อมูลในเบื้องต้นว่าประเทศใดใน 6 ประเทศเป็นประเทศที่ได้รับการร้องเรียนผ่านกลไก ของ WTO มากที่สุด อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหา NTMs ในประเทศต่างๆ

¹³ Article 21 (Non-Tariff Measures) 1) Except as otherwise provided for in this Agreement, each Party shall not introduce or maintain any non-tariff measures on the importation of any good of the other Party or on the exportation or sale for export of any good destined for the other Party which are inconsistent with its obligations under the WTO Agreement. 2) Each Party shall ensure the transparency of its nontariff measures permitted in paragraph 1 above and shall ensure the full compliance with its obligations under the WTO Agreement.

¹⁴ Article 68 (General Exceptions) Nothing in this Chapter shall be construed to limit the authority of a Party to take measures it considers appropriate, for protecting health, safety or the environment, or for preventing deceptive practices.

ตารางที่ 3.2 กรณีข้อพิพาทใน WTO กรณีพิพาทใน WTO ที่ประเทศ จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์ เป็นผู้ถูกร้องเรียนในสินค้าเกษตร ประมง และ ปศุสัตว์

ประเทศ ผู้ถูกร้องเรียน	ประเทศ ผู้ร้องเรียน	สินค้า	รายละเอียดโดยสังเขป
จีน	ถูกร้องเรียนทั้งสิ้น 33 ข้อพิพาท แต่ไม่มีข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับ สินค้าเกษตร ประมง และ ปศุสัตว์		
เกาหลีใต้ (ถูกร้องเรียน ทั้งสิ้น 15 ข้อพิพาท แต่ข้อพิพาท ที่เกี่ยวข้องกับ สินค้าเกษตร ประมง และ ปศุสัตว์ เพียง 4 ข้อพิพาท)	สหรัฐอเมริกา	สินค้าเกษตร	ในปี 1995 และ ปี 1996 สหรัฐฯ ได้ขอหารือข้อพิพาทเกี่ยวกับ มาตรการการตรวจสอบสินค้าเกษตรของประเทศเกาหลีใต้ โดย สหรัฐฯ ได้อ้างว่ามาตรการของเกาหลีใต้ขัดต่อ GATT Articles III or XI, Articles 2 and 5 of the Agreement on Sanitary and Phytosanitary Measures (SPS), TBT Articles 5 and 6 and Agriculture Article 4.
	สหภาพยุโรป (ร่วมด้วย สหรัฐอเมริกา)	ผลิตภัณฑ์ จากนม (Dairy products)	ในปี 1997 เกาหลีใต้ได้ใช้มาตรการ ปกป้องจากการนำเข้าสินค้า ที่มากขึ้น (safeguard measure) โดยการจำกัดการนำเข้าสินค้า ผลิตภัณฑ์จากนมบางชนิด ซึ่งทางสหภาพยุโรปเห็นว่าขัดต่อ Articles 2, 4, 5 and 12 of the Agreement on Safeguard Measures, as well as a violation of Article XIX of GATT 1994.
	สหรัฐอเมริกา (ร่วมด้วย ออสเตรเลีย แคนาดา นิวซีแลนด์)	เนื้อวัว	ในปี 1999 สหรัฐฯ ร้องเรียนว่าเกาหลีใต้ได้ใช้กฎเกณฑ์ที่ทำให้เกิด การปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันต่อสินค้าเนื้อวัวนำเข้า เช่น การจำกัด สถานที่ขาย การจำกัดการแสดงตัวสินค้า และ สร้างข้อจำกัดใน การขายสินค้า นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังกล่าวหาว่า ในประเด็นเกี่ยวกับ มาตรการให้เงินช่วยเหลือภายในประเทศเกาหลีอีกด้วย โดย สหรัฐฯ มองว่าเป็นการขัดข้อตกลง Articles II, III, XI, and XVII of GATT 1994; Articles 3, 4, 6, and 7 of the Agreement on Agriculture; and Articles 1 and 3 of the Import Licensing Agreement.
	แคนาดา	Bovian Meat	ในปี 2009 แคนาดาได้ร้องเรียนเกาหลีใต้เกี่ยวกับมาตรการการ ห้ามการนำเข้าสินค้า bovine โดยอ้างว่าเป็นการป้องกันความเสี่ยง จาก bovine spongiform encephalopathy (BSE) โดยแคนาดา มองว่าเป็นการขัดข้อตกลง SPS และ the GATT 1994, Articles 2.2, 2.3, 3.1, 3.3, 5.1, 5.5, 5.6, 5.7, 6.1, 8 and Annex C of the SPS Agreement; และ Articles I:1, III:4 and XI:1 of the GATT 1994.

ประเทศ ผู้ร้องเรียน	ประเทศ ผู้ร้องเรียน	สินค้า	รายละเอียดโดยสังเขป
ญี่ปุ่น (ผู้ร้องเรียน ทั้งสิ้น 15 ข้อ พิพาท แต่ ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับ สินค้าเกษตร ประมง และ ปศุสัตว์ เพียง 3 ข้อพิพาท)	สหภาพยุโรป	เนื้อหมู	ในปี 1997 สหภาพยุโรปได้ขอหารือกับญี่ปุ่นเกี่ยวกับมาตรการที่ส่งผลกระทบต่อ การนำเข้าเนื้อสุกร และ ผลิตภัณฑ์จากเนื้อสุกร ซึ่งสหภาพยุโรปเป็นว่าขัดข้อตกลง Articles I, X:3 and XIII of the GATT 1994
	สหรัฐอเมริกา (ร่วมกับ บราซิล สหภาพยุโรป อังการี)	สินค้าเกษตร	ในปี 1997 สหรัฐได้ขอหารือกับญี่ปุ่นเกี่ยวกับมาตรการในการ กักกันสินค้าเกษตร ที่ญี่ปุ่นนำมาใช้โดยต้องการให้มีการทดสอบ สินค้าในทุกๆ สารเคมี (variety) ทั้งๆ ที่มาตรการ quarantine treatment ที่ได้ทำไปแล้วจะได้รับการพิสูจน์แล้วว่าสามารถ จัดการกับสารเคมีตัวอื่นได้ (variety) ที่ไม่ได้ทำการทดสอบได้ สหรัฐฯ เห็นว่าญี่ปุ่นผิดข้อตกลง Articles 2, 5 and 8 of the SPS Agreement, Article XI of GATT 1994, และ Article 4 ของ Agreement on Agriculture
	สหรัฐอเมริกา	แอปเปิ้ล	ในปี 2002 สหรัฐร้องเรียนว่ามาตรการกักกันแอปเปิ้ลนำเข้าของ ญี่ปุ่น เพื่อป้องกัน fire blight โดยห้ามการนำเข้า แอปเปิ้ลจาก สวนที่มีการตรวจพบ fire blight ซึ่งจะต้องมีการตรวจ 3 ครั้งต่อปี และจะนำเข้าไม่ได้หาตรวจพบเจอแมลงดักล่าวในระยะ 500 เมตร รอบๆ สวนแอปเปิ้ล โดยสหรัฐเห็นว่ามาตรการดังกล่าว ขัดต่อข้อตกลง Article XI of the GATT, Articles 2.2, 2.3, 5.1, 5.2, 5.3, 5.6, 6.1, 6.2 และ 7 และ Annex B of the SPS Agreement, และ Article 14 ของ Agreement on Agriculture.
ออสเตรเลีย (ผู้ร้องเรียน ทั้งสิ้น 15 ข้อ พิพาท แต่ ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับ สินค้าเกษตร ประมง และ ปศุสัตว์ เพียง 4 ข้อพิพาท)	แคนาดา	แซลมอน	ในปี 1995 แคนาดาได้ขอหารือกับออสเตรเลียเกี่ยวกับการห้าม การนำเข้าปลาแซลมอนจากแคนาดาโดยอ้างมาตรการกักกันสินค้า ซึ่งแคนาดาเห็นว่าผิดข้อตกลง Articles XI และ XIII ของ GATT 1994 และ SPS Agreement.
	ฟิลิปปินส์ (ร่วมกับ ซิลี จีน สหภาพยุโรป เอกวาดอร์ อินเดีย ไทย และ สหรัฐฯ)	ผักผลไม้สด	ในปี 2002 ฟิลิปปินส์ ได้ขอหารือเกี่ยวกับมาตรการที่ส่งผลกระทบต่อ การนำเข้าผักผลไม้สด เช่น กัลย ที่เกี่ยวข้องกับ Quarantine Proclamation 1998 ภายใต้ Quarantine Act 1908 โดย ฟิลิปปินส์เห็นว่าเป็นการผิดข้อตกลง Articles XI และ XIII ของ GATT 1994; Articles 2, 3, 4, 5, 6 และ 10 ของ SPS Agreement; และ Articles 1 and 3 of the Agreement on Import Licensing Procedures.
	ฟิลิปปินส์	สับปะรด	เป็นเรื่องหารือเดียวกันกับกรณี ผักผลไม้สด ที่ได้กล่าวไปแล้ว
	นิวซีแลนด์ (ร่วมกับ ซิลี สหภาพ ยุโรป ญี่ปุ่น ปากีสถาน ได้หวัน และ สหรัฐฯ)	แอปเปิ้ล	ในปี 2007 นิวซีแลนด์ได้ขอหารือเกี่ยวกับมาตรการต่อการนำเข้า แอปเปิ้ล ที่จะต้องเป็นไปตาม Quarantine Act 1908 และ มาตรการทางด้านสุขอนามัยที่ได้รับระบุไว้ใน Final import risk analysis report for apples from New Zealand, November 2006 ซึ่งทางนิวซีแลนด์เห็นว่าเป็นว่าขัดต่อ SPS Agreement Articles 2.1, 2.2, 2.3, 5.1, 5.2, 5.3, 5.5, 5.6, 8 และ Annex C.

บทที่ 4

สินค้าเกษตร

บทที่ 4 สินค้าเกษตร

การศึกษามาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรของประเทศคู่เจรจากับอาเซียนครั้งนี้ จะเน้นศึกษาเฉพาะกรณีการส่งออกผลไม้ และข้าว เท่านั้น เนื่องจากสินค้าทั้งสองรายการนี้มีมูลค่าการส่งออกไปยังประเทศคู่เจรจาทั้ง 6 ประเทศในมูลค่าที่ค่อนข้างสูง

เนื้อหาในบทนี้จะประกอบด้วย การนำเสนอภาพรวมของการส่งออกผลิตภัณฑ์ผลไม้ และ ข้าว ไปยัง 6 ประเทศที่ศึกษา มาตรการทางภาษี ตามด้วยมาตรการ NTM ที่พบในประเทศที่ศึกษา บทบาทขององค์กรในประเทศไทยและประเทศที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับมาตรการ NTM รวมทั้งปัญหาที่กลุ่มตัวอย่าง (จากการสัมภาษณ์) เผชิญอยู่ในปัจจุบัน และส่วนสุดท้ายคือข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาสินค้าผลไม้และข้าวเพื่อการส่งออกไปยัง ประเทศที่ศึกษา

ผลไม้ และ ข้าว

4.1 มูลค่าการส่งออกผลไม้และข้าวไทยไปยังประเทศที่ศึกษา

4.1.1 มูลค่าการส่งออกผลไม้ไทยไปจีน

ตารางที่ 4.1 แสดงมูลค่าการส่งออกผลไม้ไทยไปจีน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009 ในภาพรวมการส่งออกผลไม้ไทยไปจีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะทุเรียนมูลค่าการส่งออกเพิ่มสูงขึ้นจาก 59.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ค.ศ. 2009 เป็น 160.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมะพร้าวที่มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 310,000 ดอลลาร์สหรัฐ เป็น 5.79 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ค.ศ. 2014 ในปี ค.ศ. 2014 การส่งออกลำไยที่ลดลงในปี ค.ศ. 2014 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้าส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากการที่ลำไยไทยบางส่วนที่ส่งออกไปจีนมีปริมาณสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ตกค้างในเนื้อผลลำไยสูงกว่าเกณฑ์ที่จีนกำหนดที่ 50 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม (ppm) ทั้งนี้จีนเป็นตลาดรองรับลำไยส่งออกของไทยที่ใหญ่ที่สุด

ตารางที่ 4.2 แสดงมูลค่าการส่งออกผลไม้ไทยไปญี่ปุ่น โดยผลไม้ไทยที่ส่งออกไปญี่ปุ่นมาก ได้แก่ มะม่วงและมังคุด ทุเรียน กล้วย อย่างไรก็ตามในช่วงปี ค.ศ. 2013 และ ค.ศ. 2014 มูลค่าการส่งออก มีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับปี ค.ศ. 2012

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลสถิติการส่งออกผลไม้ไทยไปประเทศญี่ปุ่น

ลำดับ	HS Code	ชื่อสินค้า	มูลค่าการส่งออก (USD)					
			2009	2010	2011	2012	2013	2014
1	08011900	มะพร้าวอ่อน	176,000	174,000	235,000	272,000	132,000	145,000
2	08031000	กล้วย	2,200,000	2,150,000	2,574,000	2,080,000	1,664,000	1,591,000
3	08043000	สับปะรด	138,000	171,000	151,000	57,000	76,000	105,000
4	08045020	มะม่วง 5 สายพันธุ์	6,442,000	7,232,000	8,440,000	8,843,000	5,905,000	5,357,000
5	08045030	มังคุด						
6	08054000	ส้มโอ พันธุ์ทองดี	-	-	1,000	131,000	4,000	21,000
7	08106000	ทุเรียน	337,000	350,000	309,000	522,000	291,000	387,000
8	08109091	สละ	102,000	131,000	158,000	615,000	1,275,000	775,000
9	08109060	มะขามหวาน						

ที่มา: UN comtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 2558

ตารางที่ 4.3 แสดงมูลค่าการส่งออกผลไม้ไทยไปเกาหลีใต้ โดยผลไม้ไทยที่ส่งออกไปเกาหลีใต้ มาก ได้แก่ มะม่วงและมังคุด ทุเรียน มะพร้าว และกล้วย โดยทั่วไปในช่วงปี ค.ศ. 2012 เป็นต้นมา การส่งออกผลไม้ไทยไปเกาหลีใต้มีแนวโน้มสูงขึ้น ยกเว้นมูลค่าการส่งออกมะพร้าวที่ค่อนข้างผันผวน และมูลค่าการส่งออกทุเรียนที่ลดลงเล็กน้อยในปี ค.ศ. 2014

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลสถิติการส่งออกผลไม้ไปประเทศเกาหลีใต้

ลำดับ	HS Code	ชื่อสินค้า	มูลค่าการส่งออก(USD)					
			2009	2010	2011	2012	2013	2014
1	08011900	มะพร้าว	68,000	19,000	-	558,000	22,000	171,000
2	08031000	กล้วย	12,000	-	8,000	12,000	30,000	62,000
3	08043000	สับปะรด	2,000	73,000	327,000	23,000	51,000	68,000
4	08045020	มะม่วง	760,000	1,520,000	3,765,000	4,887,000	9,055,000	16,959,000
5	08045030	มังคุด						
6	08106000	ทุเรียน	82,000	77,000	213,000	160,000	282,000	280,000

ที่มา: UN comtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 2558

ตารางที่ 4.4 แสดงมูลค่าการส่งออกผลไม้ไทยไปอินเดีย ในภาพรวมการส่งออกผลไม้ไทยไปอินเดียมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นอู่นที่การส่งออกอู่นไทยไปอินเดียมีมูลค่าไม่มากและค่อนข้างผันผวน

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลสถิติการส่งออกผลไม้ไปประเทศอินเดีย

ลำดับ	HS Code	ชื่อสินค้า	มูลค่าการส่งออก(USD)					
			2009	2010	2011	2012	2013	2014
1	08045020	มะม่วง	9,000	14,000	20,000	50,000	52,000	73,000
2	08045030	มังคุด						
3	0806	อู่น	-	1,000	17,000	17,000	1,000	-
4	08106000	ทุเรียน	591,000	1,073,000	1,739,000	2,128,000	2,457,000	2,925,000
5	08109010	ทับทิม						
6	0810901000	ลำไย						
7	0810903000	เงาะ						

ที่มา: UN comtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 2558

ตารางที่ 4.5 แสดงมูลค่าการส่งออกผลไม้ไทยไปออสเตรเลีย ในภาพรวมมูลค่าการส่งออกมีแนวโน้มสูงขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 2012 ลดลงในช่วงปี ค.ศ. 2013 และเพิ่มขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 2014 ยกเว้น สับปะรดที่การส่งออกมีแนวโน้มลดลงในช่วงปี ค.ศ. 2014

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลสถิติการส่งออกผลไม้ไปประเทศออสเตรเลีย

ลำดับ	HS Code	ชื่อสินค้า	มูลค่าการส่งออก(USD)					
			2009	2010	2011	2012	2013	2014
1	08043000	สับปะรด	1,000	-	22,000	84,000	41,000	31,000
2	08045020	มะม่วง	1,195,000	552,000	889,000	1,266,000	792,000	959,000
3	08045030	มังคุด						
4	081060	ทุเรียน	105,000	154,000	365,000	45,000	28,000	49,000
5	0810901000	ลำไย	1,389,000	1,839,000	1,456,000	1,705,000	760,000	845,000
6	0810902000	ลิ้นจี่						
7	0810903000	เงาะ						
8	08109092	แก้วมังกร						

ที่มา: UN comtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 2558

ตารางที่ 4.6 แสดงมูลค่าการส่งออกผลไม้ไทยไปนิวซีแลนด์ โดยการส่งออกผลไม้ไทยไปนิวซีแลนด์มีแนวโน้มลดลงในปี ค.ศ. 2010 อย่างไรก็ตามหลังจากปี ค.ศ. 2010 การส่งออกกล้วยไปนิวซีแลนด์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่การส่งออกผลไม้ในกลุ่มอื่นๆ มีความผันผวนบ้าง

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลสถิติการส่งออกผลไม้ไปประเทศนิวซีแลนด์

ลำดับ	HS Code	ชื่อสินค้า	มูลค่าการส่งออก(USD)					
			2009	2010	2011	2012	2013	2014
1	0803	กล้วย	75,000	55,000	88,000	85,000	94,000	95,000
2	08043000	สับปะรด	120,000	65,000	41,000	81,000	60,000	44,000
3	08045020	มะม่วง						
4	08045030	มังคุด						
5	0810901000	ลำไย	748,000	634,000	566,000	649,000	617,000	1,061,000
6	0810902000	ลิ้นจี่						
7	0810903000	เงาะ						
8	08109092	แก้วมังกร						

ที่มา: UN comtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 2558

4.1.2 มูลค่าการส่งออกข้าวไทยไปยังประเทศที่ศึกษา

จากตารางที่ 4.7 และ รูปภาพที่ 4.7 แสดงตัวเลขการส่งออกข้าว (HS 1006) จะเห็นได้ว่าประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ คือ ประเทศ จีน ญี่ปุ่น และ ออสเตรเลีย โดยประเทศจีนนำเข้าข้าวจากประเทศไทยในปี 2014 สูงถึงสามร้อยล้านเหรียญสหรัฐ

ตารางที่ 4.7 มูลค่าการส่งออกข้าวไทยไปยังประเทศทั้ง 6 ประเทศ

ประเทศ	มูลค่าการส่งออก(USD)					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
จีน	210,835,223	222,770,057	235,352,250	152,581,513	251,133,038	384,463,000
ญี่ปุ่น	133,912,724	153,223,342	155,974,557	110,132,254	139,625,502	140,463,000
ออสเตรเลีย	103,095,294	101,974,153	92,950,410	70,204,176	74,258,316	74,764,000
นิวซีแลนด์	15,010,578	13,985,914	13,359,312	10,576,469	11,223,638	11,303,000
เกาหลี	13,461,686	27,702,010	56,660,630	18,373,978	18,739,440	32,227,000
อินเดีย	23,787	61,359	266,874	253,713	497,342	804,000
รวม	476,339,292	519,716,835	554,564,033	362,122,103	495,477,276	644,024,000

ที่มา: UN comtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 2558

4.2 มาตรการทางภาษีที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกผลไม้และข้าวไปยังประเทศที่ศึกษา

4.2.1 อัตราภาษีศุลกากรนำเข้าผลไม้ของประเทศที่ศึกษา

ตารางที่ 4.8 แสดงอัตราภาษีศุลกากรนำเข้าผลไม้ของจีน (เฉพาะผลไม้ที่ไทยสามารถส่งออกไปจีนได้) จะเห็นว่าโดยทั่วไปจีนมีอัตราภาษีนำเข้าผลไม้ MFN rate อยู่ในช่วงร้อยละ 12 ถึงร้อยละ 30 อย่างไรก็ตาม ภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน (ASEAN - China Free Trade Agreement, ACFTA) ผลไม้ไทยดังปรากฏในตารางที่ 4.8 ได้รับการยกเว้นภาษีอากรนำเข้า

ตารางที่ 4.9 แสดงอัตราภาษีศุลกากรนำเข้าผลไม้ของญี่ปุ่น (เฉพาะผลไม้ที่ไทยสามารถส่งออกไปญี่ปุ่นได้) จะเห็นว่าโดยทั่วไปญี่ปุ่นมีอัตราภาษีนำเข้าผลไม้ MFN rate ต่ำ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงร้อยละ 3 ถึงร้อยละ 5 ยกเว้นกล้วยที่มีอัตราภาษีนำเข้าสูงกว่าผลไม้อื่นๆ คือ อยู่ที่ร้อยละ 20 และร้อยละ 25 อย่างไรก็ตาม ภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดญี่ปุ่น – ไทย (Japan – Thailand Economic Partnership Agreement, JTEPA) และภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน – ญี่ปุ่น (ASEAN – Japan Comprehensive Economic Partnership, AJCEP) ผลไม้ไทยดังปรากฏในตารางที่ 4.9 ได้รับการยกเว้นภาษีอากรนำเข้า

ตารางที่ 4.9 อัตราภาษีศุลกากรนำเข้าผลไม้ของญี่ปุ่น

HS Code	ชื่อสินค้า	อัตราภาษี		
		MFN rate	ภาษีภายใต้ FTA Thai-Japan	ภาษีภายใต้ FTA ASEAN-Japan
08011900	มะพร้าวอ่อน	3%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
08031000	กล้วย	20% or 25%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
08043000	สับปะรด	3%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
08045020	มะม่วง 5 สายพันธุ์	3%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
08045030	มังคุด	3%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
08054000	ส้มโอพันธุ์ทองดี	3%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
08106000	ทุเรียน	5%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
08109091	สละ	5%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
08109060	มะขามหวาน	5%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร

ที่มา: www.thaifita.com

ตารางที่ 4.10 แสดงอัตราภาษีศุลกากรนำเข้าผลไม้ของเกาหลี (เฉพาะผลไม้ที่ไทยสามารถส่งออกไปเกาหลีได้) จะเห็นว่าโดยทั่วไปเกาหลีมีอัตราภาษีนำเข้าผลไม้ MFN rate สูง ส่วนใหญ่อยู่ที่ร้อยละ 30 และภาษีการนำเข้าทุเรียนสูงถึงร้อยละ 45 อย่างไรก็ตาม ภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน – สาธารณรัฐเกาหลี (ASEAN – Korea Free Trade Agreement) ผลไม้ไทยดังปรากฏในตารางที่ 4.10 ได้รับการยกเว้นภาษีอากรนำเข้า

ตารางที่ 4.10 อัตราภาษีศุลกากรนำเข้าผลไม้ของเกาหลี

HS Code	ชื่อสินค้า	อัตราภาษี	
		MFN rate	ภาษีภายใต้ FTA ASEAN-Korea
08011900	มะพร้าว	30%	ยกเว้นอากร
08031000	กล้วย	30%	ยกเว้นอากร
08043000	สับปะรด	30%	ยกเว้นอากร
08045020	มะม่วง	30%	ยกเว้นอากร
08045030	มังคุด	30%	ยกเว้นอากร
08106000	ทุเรียน	45%	ยกเว้นอากร

ที่มา: www.thaifta.com

ภายใต้ความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย-อินเดีย (India – Thailand Free Trade Area, ITFTA) ทั้งสองประเทศได้ลงนามเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2546 และได้มีการตกลงให้เร่งลดภาษีสินค้าบางส่วนทันที (Early Harvest Scheme: EHS) ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2549 จำนวน 83 รายการ ซึ่งรวมถึงผลไม้สดจำนวน 8 ชนิดได้แก่ มะม่วง มังคุด ทุเรียน เงาะ ลำไย ทับทิม แอปเปิ้ล และองุ่น สำหรับความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย (ASEAN – India Free Trade Area, AIFTA) สำหรับผลไม้สดที่อยู่ภายใต้ความตกลงนี้มีมากกว่า 20 ชนิด เช่น อินทผลัม ลูกแพร์ ลูกพีช แคนเบอร์รี่ น้อยหน่า ทุเรียน ทับทิม มะขาม ละมุด ลิ้นจี่ ฯลฯ ซึ่งรายการผลไม้ดังกล่าวจัดอยู่ในกลุ่มสินค้าปกติ (Normal Track) ซึ่งทำการลดอัตราภาษีลงเหลือศูนย์ เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2556 สำหรับรายการผลไม้สดที่ไม่ได้ถูกรวมอยู่ในความตกลงเขตการค้าเสรีสองฉบับข้างต้น จะต้องเสียภาษีอากรตามปกติ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.11 อัตราภาษีศุลกากรนำเข้าผลไม้ของอินเดีย

HS Code	ชนิดผลไม้	อัตราภาษี
080300	กล้วย	ภาษีศุลกากรขาเข้า (Basic Duty) 30%
		ค่าธรรมเนียมการศึกษา (Education Case) 3%
		รวม 31.21%
080430 080450	สับปะรด ฝรั่ง	ภาษีศุลกากรขาเข้า (Basic Duty) 30%
		ค่าธรรมเนียมการศึกษา (Education Case) 3%
		ภาษีพิเศษอื่นๆ 4%
		รวม 36.50%

HS Code	ชนิดผลไม้	อัตรากาซี	
080510	ส้ม	ภาษีศุลกากรขาเข้า (Basic Duty)	30%
080550	เลมอน	ค่าธรรมเนียมการศึกษา (Education Case)	3%
		ภาษีพิเศษอื่นๆ	4%
		รวม	36.50%
080711	แตงโม	ภาษีศุลกากรขาเข้า (Basic Duty)	30%
080720	มะละกอ	ค่าธรรมเนียมการศึกษา (Education Case)	3%
		รวม	31.21%
080920	เชอร์รี่	ภาษีศุลกากรขาเข้า (Basic Duty)	30%
		ค่าธรรมเนียมการศึกษา (Education Case)	3%
		รวม	31.21%

ที่มา: <http://www.thaiindia.net/>

ตารางที่ 4.12 แสดงอัตรากาซีศุลกากรนำเข้าผลไม้ของออสเตรเลีย (เฉพาะผลไม้ที่ไทยสามารถส่งออกไปออสเตรเลียได้) จะเห็นว่าออสเตรเลียไม่มีกาซีนำเข้าผลไม้ดังกล่าว ดังนั้น ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย (Thai – Australia Free Trade Agreement, TAFTA) และภายใต้ความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน – ออสเตรเลีย – นิวซีแลนด์ (Agreement Establishing the ASEAN – Australia- New Zealand Free Trade Area, AANZFTA) ผลไม้ไทยดังปรากฏในตารางที่ 4.12 ได้รับการยกเว้นกาซีอากรนำเข้า

ตารางที่ 4.12 อัตรากาซีศุลกากรนำเข้าผลไม้ของออสเตรเลีย

ลำดับ	HS Code	ชื่อสินค้า	อัตรากาซี		
			MFN rate	กาซีภายใต้ FTA Thai-Australia	กาซีภายใต้ FTA ASEAN-Australia-New Zealand
1	08043000	สับปะรด	0%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
2	08045020	มะม่วง	0%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
3	08045030	มังคุด	0%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
4	081060	ทุเรียน	0%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
5	0810901000	ลำไย	0%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
6	0810902000	ลิ้นจี่	0%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
7	0810903000	เงาะ	0%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
8	08109092	แก้วมังกร	0%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร

ที่มา: www.thaifta.com

ตารางที่ 4.13 แสดงอัตราภาษีศุลกากรนำเข้าผลไม้ของนิวซีแลนด์ (เฉพาะผลไม้ที่ไทยสามารถส่งออกป็นิวซีแลนด์ได้) จะเห็นว่าออสเตรเลียไม่มีภาษีนำเข้าผลไม้ดังกล่าว ดังนั้น ภายใต้ ความตกลงการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย (Thai – New Zealand Free Trade Agreement, TAFTA) และ ภายใต้ ความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน – ออสเตรเลีย – นิวซีแลนด์ (Agreement Establishing the ASEAN – Australia- New Zealand Free Trade Area, AANZFTA) ผลไม้ไทยดังปรากฏในตารางที่ 4.13 ได้รับการยกเว้นภาษีอากรนำเข้า

ตารางที่ 4.13 อัตราภาษีศุลกากรนำเข้าผลไม้ของนิวซีแลนด์

ลำดับ	HS Code	ชื่อสินค้า	อัตราภาษี		
			MFN rate	ภาษีภายใต้ FTA Thai-New Zealand	ภาษีภายใต้ FTA ASEAN-Aus-New Zealand
1	0803	กล้วย	0%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
2	08043000	สับปะรด	0%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
3	08045020	มะม่วง	0%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
4	08045030	มังคุด	0%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
5	0810901000	ลำไย	0%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
6	0810902000	ลิ้นจี่	0%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
7	0810903000	เงาะ	0%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร
8	08109092	แก้วมังกร	0%	ยกเว้นอากร	ยกเว้นอากร

ที่มา: www.thaifta.com

4.2.2 อัตราภาษีศุลกากรนำเข้าข้าวของประเทศที่ศึกษา

ข้าวเป็นสินค้าที่ไทยมีศักยภาพในการผลิตและส่งออก จึงลดภาษีนำเข้าระหว่างไทยกับประเทศคู่ค้าภายใต้ AFTA และ FTA ทวิภาคี เป็น 0 ได้แก่ ไทย-ออสเตรเลีย, ไทย-นิวซีแลนด์ และ ไทย-ญี่ปุ่น สำหรับ FTA ระหว่างอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่มนั้น ประเทศคู่เจรจาส่วนใหญ่จัดข้าวเป็นสินค้าอ่อนไหวและไม่นำมาลดภาษี ไทยจึงไม่ได้นำเข้าสินค้าข้าวมาลดภาษีเช่นกัน

ตารางที่ 4.14 แสดงอัตราภาษีศุลกากรนำเข้าข้าวของจีน ญี่ปุ่น เกาหลี อินเดีย ออสเตรเลีย และ นิวซีแลนด์

พิกัด	ไทย - ออสเตรเลีย			ไทย - นิวซีแลนด์			อาเซียน - ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์			
	ไทย ¹	ออสเตรเลีย	ROO	ไทย ¹	นิวซีแลนด์	ROO	ไทย ¹	ออสเตรเลีย	นิวซีแลนด์	ROO
1006	0% (MFN=TRQ)	0% (MFN=0%)	CC	0% (MFN=TRQ)	0% (MFN=0%)	CC	Unbound (MFN=TRQ)	0% (MFN=0%)	0% (MFN=0%)	WO

พิกัด	ไทย - ญี่ปุ่น			อาเซียน - ญี่ปุ่น			อาเซียน - จีน		
	ไทย ¹	ญี่ปุ่น	ROO	ไทย ¹	ญี่ปุ่น	ROO	ไทย ¹	จีน	ROO
1006	13.64% (MFN=TRQ)	ไม่นำมาลดภาษี (MFN=341 ¥/kg) ²	CC	ไม่นำมาลด ภาษี (MFN=TRQ)	ไม่นำมาลดภาษี (MFN=341 ¥/kg) ²	CC	ยังไม่ได้เจรจา ลดภาษี (MFN=TRQ)	ยังไม่ได้เจรจา ลดภาษี (MFN=65%) ³	WO หรือ RVC 40%

พิกัด	อาเซียน - อินเดีย			อาเซียน - เกาหลี		
	ไทย ¹	อินเดีย	ROO	ไทย ¹	สาธารณรัฐ เกาหลี	ROO
1006	EL (MFN=TRQ)	EL (MFN=70, 80%)	WO	in-Quota tariff 13.33% (MFN=TRQ) ยกเว้น เกาหลี พม่า ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย	EL (MFN=5%) ⁴	WO

¹TRQ = in-Quota tariff 30% (249,757ตัน)/ out-Quota tariff 52%

²TRQ = in-Quota tariff 0% + import mark-up ≤ 292 ¥/kg (682,200ตัน)/ out-Quota tariff 341 ¥/kg

³TRQ = in-Quota tariff 1% (5,320,000ตัน(รวมข้าวและแป้งจากธัญพืช))/ out-Quota tariff 65%

⁴TRQ = 5% + import mark-up (ในปี 2555 Minimum Market Access: MMA 368,006 ตัน Country-Specific Quota: CSQs จีน 116,159 ตัน สหรัฐอเมริกา 50,076 ตัน ไทย 29,963 ตัน ออสเตรเลีย 9,030 ตัน)

4.3 มาตรฐานสินค้าระหว่างประเทศและในประเทศที่เกี่ยวข้องกับผลไม้และข้าว

มาตรฐานสินค้าระหว่างประเทศและในประเทศที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรจะเป็นมาตรฐานตามความตกลงดังต่อไปนี้¹

- (1) โครงการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (The CODEX Alimentarius)
- (2) ความตกลงว่าด้วยการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัย (Agreement on The Application of SPS)
- (3) อนุสัญญาอารักขาพืชระหว่างประเทศ (International Plant Protection Convention, IPPC)
- (4) ระบบการจัดการสุขลักษณะที่ดีในการผลิตอาหาร (Good Manufacturing Practice, GMP)
- (5) ระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (Hazard Analysis and Critical Control Point, HACCP)
- (6) การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice, GAP)

4.4 มาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าผลไม้และข้าวของประเทศที่ศึกษา

4.4.1 มาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าผลไม้ของประเทศที่ศึกษา

ตารางที่ 4.15 แสดงข้อมูลมาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับผักและผลไม้ของประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์

ประเทศจีน

ไทยสามารถส่งออกผลไม้ไปประเทศจีนได้ 23 ชนิด ได้แก่ มะขาม ส้ม ส้มโอ ส้มเขียวหวาน ลองกอง น้อยหน่า มะม่วง มะพร้าว มะละกอ มะเฟือง เงาะ ชมพู่ ขนุน สับปะรด ละครุด กล้วย เสาวรส ลำไย ทูเรียน ลิ้นจี่ มังคุด สละ และฝรั่ง

- สำหรับมาตรการ NTM ที่ผู้ประกอบการเผชิญในการส่งออกผักและผลไม้ไปจีนประกอบด้วย
- มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) โดยผู้ส่งออกต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนดต่างๆ เช่น การปฏิบัติตามขั้นตอนกฎระเบียบการนำเข้าและส่งออกผลไม้ของกระทรวงพาณิชย์จีน เรื่องการตรวจโรคพืช แมลง สารตกค้าง และสิ่งเจือปนอื่นๆ ข้อกำหนดเกี่ยวกับภาชนะและกล่องบรรจุ และข้อความที่ต้องระบุ เป็นต้น
 - มาตรการการขอใบอนุญาตนำเข้า (Import Licensing) เช่น การนำเข้าผลไม้สดเข้าไปในจีนต้องขอใบอนุญาตจากกระทรวงพาณิชย์จีน และผู้นำเข้าผลไม้ในจีนจะต้องเป็นผู้ที่มีใบรับรองอนุญาต
 - มาตรการที่เกี่ยวกับราคาและภาษี แม้อัตราภาษีนำเข้าจะลดเหลือศูนย์ตามข้อตกลง FTA แต่จีนยังมีการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากผู้นำเข้า ร้อยละ 13 สำหรับผลไม้สด

¹ ข้อมูลการอธิบายมาตรฐานต่างๆ ในบทที่ 3

และร้อยละ 17 สำหรับผลไม้แปรรูป นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีความชัดเจนของการเปลี่ยนแปลงราคาประเมินที่หน้าด่านศุลกากร

- มาตรการหรือข้อกำหนดเฉพาะสำหรับผักและผลไม้บางชนิด เช่น
 - ลำไยที่ส่งออกมีข้อกำหนดในการใช้สารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) ต้องไม่เกิน 50 ppm. (เนื้อใน)
 - ลำไยและลิ้นจี่มีก้านยาวไม่เกิน 15 ซม.
 - ห้ามนำเข้าชมพูทับทิมจันทน์จากไทย เนื่องจากตรวจพบแมลงวันผลไม้ปะปนทางการเงินได้แจ้งเตือนมาหลายครั้งแต่ก็ยังตรวจพบอยู่

ประเทศญี่ปุ่น

ไทยสามารถส่งออกผลไม้สดไปประเทศญี่ปุ่นได้ 9 ชนิด ได้แก่ ทูเรียน กล้วย สับปะรด มะพร้าว มังคุด มะม่วง ส้มโอ สลละ และมะขาม

มาตรการ NTM ที่ผู้ประกอบการเผชิญในการส่งออกผักและผลไม้ไปญี่ปุ่นส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) เช่น ผู้ส่งออกต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวกับโรคพืช แมลง สารตกค้าง และสิ่งเจือปนอื่นๆ หรืออาจต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช เป็นต้น สำหรับมาตรการหรือข้อกำหนดเฉพาะสำหรับการผักและผลไม้บางชนิด เช่น

- ห้ามนำเข้ามะละกอ มะเขือเทศ แก้วมังกร เนื่องจากเป็นที่อาศัยของศัตรูพืช คือ *Bactrocra dosalis* และ *B. cucurbitae*
- มะม่วง ต้องอบไอน้ำกำจัดแมลงวันผลไม้ นำเข้าได้เพียง 4 ชนิดคือ หนั่งกลางวัน น้ำดอกไม้ พิมเสนแดงและแรด
- มังคุด ต้องผ่าซีกและแช่แข็งที่อุณหภูมิ -17.8 °C เพื่อกำจัดแมลงวันผลไม้ หรือโรคพืชและแมลงอื่นๆ
- การนำเข้ามันฝรั่ง ขมิ้นขาว กระเจี๊ยบ มะพร้าว อ้อย ชิง กล้วย และข้าวโพด ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช และส่วนของพืชที่อยู่ใต้ดินของพืชดังกล่าวจะต้องมีข้อความพิเศษในใบรับรองปลอดศัตรูพืชว่า ปราศจากไส้เดือนฝอย เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคพืช โรคแมลง

ประเทศเกาหลีใต้

ไทยสามารถส่งออกผลไม้สดไปประเทศเกาหลีใต้ได้ 5 ชนิด ได้แก่ ทูเรียน กล้วยหอม มะพร้าว องุ่น สับปะรด ผลไม้อื่นหากจะนำเข้าต้องแปรรูปหรือแช่แข็งในอุณหภูมิ-18 °C และมีใบรับรองสุขอนามัยพืชจากกรมวิชาการเกษตร มาตรการ NTM ที่ผู้ประกอบการเผชิญในการส่งออกผลไม้ไปเกาหลีใต้ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) เช่น ผู้ส่งออกต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวกับโรคพืช แมลง สารตกค้าง และสิ่งเจือปนอื่นๆ ในกรณีของสินค้าเกษตร

GMO จะต้องผ่านการตรวจสอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเกาหลี และให้ติดฉลาก GMOs เป็นต้น สำหรับมาตรการหรือข้อกำหนดเฉพาะสำหรับผักและผลไม้บางชนิด เช่น

- ห้ามนำเข้ามะละกอเนื่องจากตรวจพบแมลงวันทองในผลไม้
- ลำไยอบแห้ง กำหนดให้เป็นส่วนผสมในการปรุงรยา ต้องขออนุญาตจากสมาคมผู้ผลิต

ประเทศออสเตรเลีย

ในกรณีของผลไม้สดไทยสามารถส่งออก ทุเรียนและมะพร้าวอ่อน ไปออสเตรเลีย ส่วนผักสดไทยสามารถส่งออกข้าวโพดอ่อนไปออสเตรเลีย

สำหรับมาตรการ NTM ที่ผู้ประกอบการเผชิญในการส่งออกผักและผลไม้ไปออสเตรเลีย ประกอบด้วย

- มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) เช่น การปฏิบัติตามขั้นตอนกฎระเบียบการนำเข้าและส่งออกผลไม้ของกระทรวงพาณิชย์จีน เรื่องการตรวจโรคพืช แมลงสาบค้ำ และสิ่งเจือปนอื่นๆ
- มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping) เช่น มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด สืบประวัติตั้งแต่ปี 2554-2556
- มาตรการหรือข้อกำหนดเฉพาะสำหรับผักและผลไม้บางชนิด เช่น
 - ให้นำเข้าทุเรียนเฉพาะภาคตะวันออก พร้อมทั้งจำกัดระยะเวลาการส่งออกเพียง 5 เดือน รวมถึงสุ่มผ่าทุเรียน 450 - 600 ลูกเพื่อพิสูจน์หนอนเจาะเมล็ด

ประเทศนิวซีแลนด์

มาตรการ NTM ที่ผู้ประกอบการเผชิญในการส่งออกผลไม้ไปนิวซีแลนด์ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) เช่น ผู้ส่งออกต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวกับโรคพืช แมลง สาบค้ำ และสิ่งเจือปนอื่นๆ ผลผลิตพืชทุกชนิดจะต้องขอใบอนุญาตนำเข้าล่วงหน้า และสำหรับผักและผลไม้ทุกชนิดที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้าต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช การตรวจสอบสารปนเปื้อนไขมันตกค้างฝรั่งเศส เป็นต้น สำหรับมาตรการหรือข้อกำหนดเฉพาะสำหรับผักและผลไม้บางชนิด เช่น อนุญาตให้นำเข้ามะม่วง 4 ชนิด (หนังกลางวัน น้ำดอกไม้ แรด และพิมเสนแดง) เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของแมลงศัตรูพืชที่ติดมากับผลไม้

ตารางที่ 4.15 มาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าผักและผลไม้ของประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์

ประเทศ	ประเภท มาตรการ	ชื่อ มาตรการ	คำอธิบาย	ชนิด สินค้า	อ้างอิง	หมายเหตุ
จีน	QR	Import Prohibition	ห้ามนำเข้าขมพูทับทิมจันทร์จาก ไทย เนื่องจากตรวจพบแมลงวัน ผลไม้ปะปน ทางกรจีนได้แจ้ง เตือนมาหลายครั้งแต่ก็ยังไม่พบอยู่		เอกสาร:กรมเจรจา การค้าระหว่าง ประเทศ 2557	
จีน	Standards	SPS	กำหนดปริมาณสูงสุดของยาปราบ ศัตรูพืช 322 ประเภทที่เหลือ ไว้ในสินค้าเกษตรและอาหาร 10 ประเภท รวมทั้งสิ้น 2,293 รายการ ซึ่งครอบคลุมถึงสินค้า ส่วนใหญ่ที่ประชาชนต้องการในชีวิตประจำวันด้วย		เอกสาร:กรมเจรจา การค้าระหว่าง ประเทศ 2557	
จีน		การขอใบ อนุญาต นำเข้า (Import Permit)	1. ผักผลไม้สดต้องขอใบอนุญาต จากกระทรวงพาณิชย์จีน นำเข้า ใช้เวลา 30 วันทำการโดยมีอายุ ใบอนุญาตนาน 6 เดือน		กรมการค้าต่างประเทศ 2557: http://www.dft.go.th/Portals/0/ContentManagement/Document_Mod682/SPS%20HINA@25570108-0943179164.pdf	
จีน	Standards	SPS	มีขั้นตอนกฎระเบียบการนำเข้า และส่งออกผลไม้ของกระทรวง พาณิชย์จีน เรื่องการตรวจโรคพืช แมลง สารตกค้าง และสิ่งเจือปน อื่นๆ 2. ใบอนุญาตการนำเข้า ขออนุญาตจาก Custom Immigration Quarantine (CIQ) ใช้เวลาประมาณ 30 วัน และมีอายุ 3-6 เดือน		เอกสาร:กรมเจรจา การค้าระหว่าง ประเทศ 2557	

ประเทศ	ประเภท มาตรการ	ชื่อ มาตรการ	คำอธิบาย	ชนิด สินค้า	อ้างอิง	หมายเหตุ
จีน		SPS	การส่งออกผลไม้ ผู้ส่งออกต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนด (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2548) ดังนี้ 1. จดทะเบียนเป็นผู้ส่งออกและทะเบียนโรงคัดบรรจุกับกรมวิชาการเกษตร เพื่อเป็นข้อมูลและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้กรณีพบปัญหาที่ปลายทาง 2. ภาชนะหรือกล่องบรรจุ ต้องระบุข้อความที่กำหนด ดังนี้ - ชื่อบริษัทผู้ส่งออก (Name of exporting company) - ชนิดผลไม้ (Fruit Type) - หมายเลขโรงหีบห่อจดทะเบียน(ทะเบียนโรงคัดบรรจุ) - วันที่บรรจุ (Packing date) - ประเทศปลายทาง- ระบุข้อความเป็นภาษาอังกฤษ หรือภาษาจีน ว่า Export to the Peoples Republic of China 3. การส่งออกผลไม้ ต้องปราศจากโรคแมลง เศษกิ่ง ก้าน ใบ และดิน 4. ต้องไม่พบสาร Methamidophos ในผลไม้ที่ส่งออก 5. ลำไยที่ส่งออกมีข้อกำหนดในการใช้สารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO2) ต้องไม่เกิน 50 ppm. (เนื้อใน) 6. ลำไยและลื่นจีมีก้านยาวไม่เกิน 15 ซม.		กรมการค้าต่างประเทศ 2557 : http://www.dft.go.th/Portals/0/ContentManagement/Document_Mod682/SPS%20CHINA@25570108-0943179164.pdf	ปัจจุบันไทยสามารถส่งออกผลไม้ไปประเทศจีนได้ 23 ชนิด ได้แก่ มะขาม ส้ม ส้มโอ ส้มเขียวหวาน ลองกอง น้อยหน่า มะม่วง มะพร้าว มะละกอ มะเฟือง เงาะ ชมพู่ ขนุน สับปะรด ละมุด กัลยัย เสาวรส ไลยาทุเรียน ลิ้นจี่ มังคุด สลัด และฝรั่ง (นำเข้าได้ทุกด่าน โดยส่วนใหญ่จะนำเข้ารวมทั้งไม่ต้องยื่น Pest Risk Analysis (PRA) ก่อนการนำเข้า ทั้งนี้ ผลไม้จากจีน 5 ชนิด ได้แก่ แอปเปิ้ล สาลี่ องุ่น ส้ม และพุทรา ก็ได้รับสิทธิพิเศษเช่นเดียวกัน
จีน	QR	Import Licensing	ระเบียบการนำเข้าและส่งออกผลไม้ของกระทรวงการค้าต่างประเทศและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Ministry of Foreign Trade and Economic Cooperation: MOFTEC) กำหนดให้ผู้นำเข้าและส่งออกได้จะต้องเป็นผู้ที่มีใบรับรองอนุญาตสำหรับบริษัทธุรกิจจีนที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองชายฝั่งทะเล ต้องมีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่า 5 ล้านหยวน จึงจะสามารถขออนุญาตประกอบการนำเข้า-ส่งออกได้ สำหรับบริษัทธุรกิจที่อยู่ในเมืองอื่นๆ ทุนจดทะเบียนจะลดลงเหลือเพียงไม่ต่ำกว่าล้านหยวน ของแต่ละมณฑล ซึ่งในการขออนุญาตนำเข้าผลไม้ไทยจะนำเข้าและจำหน่ายได้จะต้องผ่านผู้ได้รับอนุญาตดังกล่าว		เอกสาร:กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2557	

ประเทศ	ประเภทมาตรการ	ชื่อมาตรการ	คำอธิบาย	ชนิดสินค้า	อ้างอิง	หมายเหตุ
จีน	Others	Reference Pricing	แม้อัตราภาษีนำเข้าจะลดเหลือศูนย์ตามข้อตกลง FTA แต่จีนยังมีการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากผู้นำเข้าร้อยละ 13 สำหรับผลไม้สดและร้อยละ 17 สำหรับผลไม้แปรรูป 2. การไม่มีความชัดเจนของการเปลี่ยนแปลงราคาประเมินที่หน้าด่านศุลกากร 3. การเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มที่ซ้ำซ้อน เช่น หากต้องการจำหน่ายผลไม้ที่ตลาดเจียงหนาน ก็ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มอีกร้อยละ 13 ทำให้ต้นทุนสูงและเสียเปรียบผลไม้ชนิดเดียวกันของจีน		เอกสาร:กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2557	

ประเทศ	ประเภทมาตรการ	ชื่อมาตรการ	คำอธิบาย	ชนิดสินค้า	อ้างอิง	หมายเหตุ
ญี่ปุ่น		SPS	สินค้าเกษตรและอาหารปัจจุบัน ญี่ปุ่นอนุญาตนำเข้าสินค้า ผลไม้สด 9 ชนิดจากไทย ได้แก่ ทูเรียน กล้วย สับปะรด มะพร้าว มังคุด มะม่วง ส้มโอ สละ และมะขาม โดยต้องมีการควบคุมสารเคมีทางการเกษตร ดังนี้ (1) สารเคมีจำนวน 65 รายการ ที่ไม่จำเป็นต้องกำหนดค่า MRLs เนื่องจากพิจารณาแล้วว่ามีความปลอดภัย (2) สารเคมีที่มีการกำหนดค่า MRLs ชั่วคราวจำนวน 758 รายการ ในจำนวนนั้นมีสารเคมี 16 รายการที่ไม่อนุญาตให้มีการตกค้างหรือห้ามใช้ในอาหาร (3) สารเคมีอื่นๆ ที่ยังไม่ถูกกำหนดค่า MRLs และไม่ปรากฏรายชื่อในข้อ 1-2 กำหนดให้ใช้ค่า MRLs ที่ระดับ 0.01 ppm เป็นมาตรฐานทั่วไป (Uniform Limit) ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยที่ออกโดยกรมวิชาการเกษตรของไทยกำกับมาพร้อมการนำเข้า มีการกำหนดค่าสารตกค้างทางเกษตรตาม Positive List System ต้องผ่านการอบไอน้ำร้อนโดยต้องมีเจ้าหน้าที่กักกันพืชญี่ปุ่นมาควบคุมการอบไอน้ำและลงนามร่วมเจ้าหน้าที่กักกันพืชไทย (กำจัดแมลงวันผลไม้)		เอกสาร:กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2557 และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนภาครัฐไทยในญี่ปุ่น	

ประเทศ	ประเภท มาตรการ	ชื่อ มาตรการ	คำอธิบาย	ชนิด สินค้า	อ้างอิง	หมายเหตุ
ญี่ปุ่น		SPS	ภายใต้ Plant Quarantine Laws ห้ามนำเข้าพืชและผลผลิตพืชที่เป็นที่อยู่อาศัยของแมลงหรือมีโรคพืช และแมลงศัตรูพืชปะปน อนุญาตให้นำเข้าผลไม้สดจากไทยเฉพาะทุเรียน กัลยาดิบ มะพร้าว มะม่วง และ สับปะรด และต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช		http://www.wtothailand.or.th/popup_files/NTB_Japan.doc	
ญี่ปุ่น		SPS	ห้ามนำเข้ามะละกอ มะเขือเทศ แก้วมังกร เนื่องจากเป็นที่อาศัยของศัตรูพืช คือ Bactrocra dosalis และ B. cucurbitae		http://www.wtothailand.or.th/popup_files/NTB_Japan.doc	
ญี่ปุ่น		SPS	มะม่วง(0804500200) ต้องอบไอน้ำกำจัดแมลงวันผลไม้ นำเข้าได้เพียง 4 ชนิดคือ หนังกกลางวัน น้ำดอกไม้ พิมเสนแดงและแรด	มะม่วง HS: 0804500200	http://www.wtothailand.or.th/popup_files/NTB_Japan.doc	
ญี่ปุ่น		SPS	มังคุด(0804500301)ต้องผ่าซีกและแช่แข็งที่อุณหภูมิ -17.8 °C เพื่อกำจัดแมลงวันผลไม้ หรือโรคพืชและแมลงอื่นๆ		http://www.wtothailand.or.th/popup_files/NTB_Japan.doc	
ญี่ปุ่น			การนำเข้ามันฝรั่ง ขมิ้นขาว กระเจียบ มะพร้าว อ้อย ขิง กัลยาดิบ และข้าวโพด ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช และส่วนของพืชที่อยู่ใต้ดินของพืชดังกล่าวจะต้องมีข้อความพิเศษในใบรับรองปลอดศัตรูพืชว่า ปราศจากไส้เดือนฝอย เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคพืช โรคแมลง		http://www.apecthai.org	

ประเทศ	ประเภทมาตรการ	ชื่อมาตรการ	คำอธิบาย	ชนิดสินค้า	อ้างอิง	หมายเหตุ
เกาหลีใต้		SPS	ภายใต้กฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช ห้ามนำเข้าพืชและผลิตผลพืชเป็นที่ยูอาศัยของแมลงหรือมีโรคพืช และแมลงศัตรูพืชปะปนอยู่ โดยที่โรคพืชและแมลงศัตรูพืชนั้นจะต้องไม่เคยมีปรากฏหรือไม่มีการแพร่ระบาดในประเทศเกาหลีใต้ และเป็นศัตรูชนิดร้ายแรงมีความเสี่ยงสูงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตร อนุญาตให้นำเข้าเฉพาะ ทูเรียน กล้วยหอม มะพร้าว องุ่น สับปะรด ผลไม้อื่น หากจะนำเข้าต้องแปรรูปหรือแช่แข็งในอุณหภูมิ-18 °C และมีใบรับรองสุขอนามัยพืชจากกรมวิชาการเกษตร		http://www.wtothailand.or.th/popup_files/NTB_SouthKorea.doc	
เกาหลีใต้		SPS	มะละกอ ห้ามนำเข้าเนื่องจากตรวจพบแมลงวันทองในผลไม้	มะละกอ	http://www.wtothailand.or.th/popup_files/NTB_SouthKorea.doc	
เกาหลีใต้		SPS	ต้องผ่านการตรวจสอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเกาหลี และให้ติดฉลาก GMOs		http://www.wtothailand.or.th/popup_files/NTB_SouthKorea.doc	
เกาหลีใต้		Other	ลำไยอบแห้ง (081090)กำหนดให้เป็นส่วนผสมในการปรุงยา ต้องขออนุญาตจากสมาคมผู้ผลิตยา	ลำไยอบแห้ง HS: 081090	http://www.wtothailand.or.th/popup_files/NTB_SouthKorea.doc	
ออสเตรเลีย		AD	มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด สับปะรด(Antidumping measure on Pineapple fruit, customer and food service industry (FSI) ตั้งแต่ปี 2554-2556		UNCTAD	

ประเทศ	ประเภท มาตรการ	ชื่อ มาตรการ	คำอธิบาย	ชนิด สินค้า	อ้างอิง	หมายเหตุ
ออสเตรเลีย		SPS	ภายใต้กฎหมายเกี่ยวกับการกักกันพืช (Plant Quarantine Laws) ห้ามนำเข้าพืชและผลิตผลพืชที่เป็นที่อยู่อาศัยของแมลงหรือมีโรคพืช และแมลงศัตรูพืชปะปนอยู่ โดยที่โรคพืชและแมลงศัตรูพืชนั้นจะต้องไม่เคยมีปรากฏหรือไม่มีการแพร่ระบาดในประเทศออสเตรเลีย และเป็นศัตรูชนิดร้ายแรงมีความเสี่ยงสูงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตร ดังนั้นจึงห้ามนำเข้าผลไม้ในลักษณะสดยกเว้นทุเรียน และมะพร้าวอ่อน ส่วนการนำเข้าผักสด อนุญาตให้นำเข้าข้าวโพดอ่อน		http://www.apecthai.org	
ออสเตรเลีย			ให้นำเข้าทุเรียนเฉพาะภาคตะวันออก พร้อมทั้งจำกัดระยะเวลาการส่งออกเพียง 5 เดือน รวมถึงสุ่มผ่าทุเรียน 450 - 600 ลูกเพื่อพิสูจน์หนอนเจาะเมล็ด	ทุเรียน HS: 08109 00304	http://www.apecthai.org	
นิวซีแลนด์			อนุญาตให้นำเข้าผักและผลไม้จากไทยได้ ต่อเมื่อมีความตกลงทวิภาคี		http://www.apecthai.org	
นิวซีแลนด์		SPS	ผลิตผลพืชทุกชนิดจะต้องขอใบอนุญาตนำเข้าล่วงหน้า และสำหรับผักและผลไม้ทุกชนิดที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้าต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช		http://www.apecthai.org	
นิวซีแลนด์		SPS	การตรวจสอบสารปนเปื้อนกัมมันตภาพรังสี	ผลไม้	http://www.apecthai.org	
นิวซีแลนด์		SPS	อนุญาตให้นำเข้ามะม่วง 4 ชนิด (หนึ่งกลางวัน น้ำดอกไม้ แรด และ พิมเสนแดง) เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของแมลงศัตรูพืชที่ติดมากับผลไม้	มะม่วง HS: 08045 00200	http://www.apecthai.org	

4.4.2 มาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าข้าวของประเทศที่ศึกษา

ประเทศจีน

- “ฉลากสินค้า” ต้องระบุทั้งชื่อผลิตภัณฑ์ ส่วนผสม รหัสมาตรฐาน (Standard Code) วันที่ผลิต ระยะเวลา/วิธีการเก็บรักษา ชื่อที่อยู่ผู้ผลิต และเลขที่หนังสือรับรองสุขอนามัย เป็นต้น โดยสำนักงาน AQSIQ (General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine of the People’s Republic of China) และ CIQ (China Entry & Exit Inspection and Quarantine Association) จะเป็นหน่วยงานที่ควบคุมและดูแลความถูกต้องของฉลาก
- ซึ่งเดิมถ้าสินค้าระบุฉลากไม่ตรงตามระเบียบที่กำหนดแล้ว สามารถแก้ไขให้ถูกต้องก่อนแล้วส่งเข้าจีนได้ แต่ในอนาคตเมื่อตรวจพบฉลากสินค้าที่ไม่ถูกต้องเงินจะไม่อนุญาตให้แก้ไขอีกต่อไป โดยระเบียบใหม่ดังกล่าวจะใช้กับทุกด่านนำเข้าของจีน
- การตรวจข้าวหอมมะลิไทยยังจะต้องดำเนินการตามกฎหมายดูแลความปลอดภัยในอาหารของประเทศจีนซึ่งกำหนดและดูแลโดยกรมศุลกากร สิ่งที่กรมศุลกากรจะตรวจก็คือความบริสุทธิ์ ปีที่ผลิต ปริมาณสารเคมีตกค้าง ความสะอาดของบรรจุภัณฑ์ ฯลฯ อีกทั้งการรมควันและป้ายสินค้า นอกเหนือจากนี้ สินค้าจะต้องไปรับรองคุณภาพ บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม วันเดือนปีผลิต การหุง และไปรับรองสารเคมีตกค้าง
- มีกฎระเบียบขั้นตอนในการขอโควตานำเข้ายุ่งยาก ต้องเป็นผู้นำเข้าที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลเท่านั้น
- ข้าวต้องได้รับการตรวจสอบคุณภาพจาก หน่วยงานที่รัฐบาลจีนรับรอง ซึ่งปัจจุบันคือบริษัทที่รัฐบาลจีนให้การรับรองในการออกใบตรวจสอบคุณภาพข้าง คือ บริษัท China Certification & Inspection (Group) Co., Ltd (CCIC) หรือ กลุ่มจีนรับรองและตรวจสอบ ซึ่งเป็นเพียงบริษัทเดียวที่ได้รับใบอนุญาตให้สามารถทำการตรวจสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิไทยที่จะส่งออกไปยังประเทศจีน ซึ่งเป็นเพียงบริษัทเดียวที่ได้รับการรับรองจากกองตรวจสอบคุณภาพสินค้าและกักกันโรคแห่งชาติของจีน (General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine of China PRC, AQSIQ) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้สภารัฐมนตรีของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีหน้าที่ตรวจสอบสินค้าเข้า-ออก ทำการกักกันสัตว์และพืช รวมไปถึงการออกใบรับรองสินค้าต่างๆ เมื่อบริษัท CCIC เป็นเพียงบริษัทเดียวที่สามารถออกใบอนุญาตข้าวหอมมะลิไปยังประเทศจีนได้ จึงทำให้มีอำนาจผูกขาด และ กำหนดค่าธรรมเนียมได้สูงเป็นอุปสรรคต่อผู้ส่งออกข้าวหอมมะลิของไทย

ประเทศญี่ปุ่น

- การตรวจสอบสารเคมีตกค้าง สารเคมีที่ไม่มีการกำหนดค่าปริมาณสารตกค้างสูงสุดที่ยอมรับได้ (Maximum Residue Limits: MRLs) จำนวน 208 รายการ และสารเคมีที่มีค่า MRLs 310 รายการ ดำเนินการตรวจสอบโดยห้องปฏิบัติการของประเทศผู้ส่งออกผู้นำเข้าต้องจ่ายเงินค่าประกันการตรวจสอบคุณภาพข้าก่อนการส่งออกจากประเทศต้นทางในอัตรา 1.8 ล้านเยนต่อปริมาณสินค้า 1,000 ตัน
- เจ้าหน้าที่ Ministry of health, Labour and Welfare (MHLW) ทำการสุ่มตรวจสินค้าทุกล็อต ณ ด่านนำเข้าญี่ปุ่น ตัวสารเคมี 98 รายการ
- การปิดฉลาก ต้องระบุชื่อสินค้า ชื่อสายพันธุ์ วันที่สีข้าว ปริมาณบรรจุ ชื่อ ที่อยู่เบอร์โทรศัพท์ของผู้จัดจำหน่าย
- การตรวจสอบย้อนกลับ ผู้ที่ประกอบธุรกิจข้าวและผลิตภัณฑ์ต้องจัดเก็บข้อมูลการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์เป็นเอกสารหรือเป็นแบบอิเล็กทรอนิกส์

ประเทศออสเตรเลีย

- สินค้าจะถูกสุ่มตรวจปริมาณข้าวเปลือก (paddy grain) ตามมาตรฐาน I.S.T.A. (International Seed Testing Association) สินค้าที่มีขนาดมากกว่า 25 กิโลกรัม อาจถูกตรวจสอบได้โดยจะสุ่มตรวจ 2 กิโลกรัม โดยจะต้องไม่มีข้าวเปลือกเกิน 5 เมล็ด/กิโลกรัม หรือ 10 เมล็ด/2 กิโลกรัม
- หากสุ่มตรวจพบเกินกว่าจำนวนที่กำหนด สินค้าจะถูกกักไว้เพื่อปรับเกรดหรือทำความสะอาด (re-graded หรือ cleaned) ณ สถานที่ที่ได้รับการรับรองจาก Australian Quarantine and Inspection Service: AQIS
- สินค้าจะถูกสุ่มตรวจการปนเปื้อนของเมล็ดพืชต่างๆ โดยปริมาณการสุ่มตรวจขึ้นกับดุลยพินิจของ AQIS ซึ่งขึ้นกับความสะอาดของแต่ละชิปเมนต์
- หากผลวิเคราะห์ปรากฏว่าค่าการปนเปื้อนอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้ สินค้าก็จะได้รับการปล่อยอเนียง เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการทำความสะอาด การปรับเกรดหรือการทำลายสินค้าของออสเตรเลีย มีมูลค่าสูง ดังนั้นผู้นำเข้าส่วนใหญ่นิยมเจรจาให้ผู้ส่งออกไทยรับคืนสินค้า (re-export) ไปแทน

4.5 บทบาทของศักร์กรในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

4.5.1 องค์กรในประเทศไทย

สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ²

สำนักงานมาตรฐานและตรวจสอบสินค้าเกษตร (สมก.) ถูกจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2540 เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรของประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มุ่งการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จในการนำเข้าและส่งออกสินค้าเกษตร

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ถูกจัดตั้งขึ้นในปีพ.ศ. 2545 เป็นหน่วยงานระดับกรม ภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจเป็นหน่วยงานกลางด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร ในการกำหนด ตรวจสอบรับรอง ควบคุม และส่งเสริมมาตรฐานสินค้าเกษตร ตั้งแต่ระดับ ไร่นาจนถึงผู้บริโภค ตลอดจนการเจรจาแก้ไขปัญหาทางการค้าเชิงเทคนิค เพื่อปรับปรุงและยกระดับคุณภาพสินค้าเกษตรและอาหารของไทยให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งเพื่อให้มีคุณภาพและความปลอดภัยตามมาตรฐานสากล สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก โดยให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

กรมวิชาการเกษตร

กรมวิชาการเกษตร มีภารกิจเกี่ยวกับพืช โดยศึกษา วิจัยและพัฒนาพืช เครื่องจักรกลการเกษตร และปัจจัยการผลิต ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชสู่กลุ่มเป้าหมายทั้งภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร บริการวิเคราะห์ ทดสอบ ตรวจสอบ รับรองมาตรฐานสินค้าพืช รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับดิน น้ำ ปุ๋ย พืช วัสดุการเกษตร ผลผลิต และผลิตภัณฑ์พืช เพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตพืชเพื่อพัฒนาผลผลิตพืช ให้มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภคตามมาตรฐานสากล และเพื่อให้บริการการส่งออกสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน

กรมการค้าต่างประเทศ

หน่วยงานภายในที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและกำกับการค้ากับต่างประเทศ โดยเฉพาะในสินค้าเกษตรที่ศึกษา เช่น กองมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออก กองบริหารการค้า กองบริหารการค้าสินค้าทั่วไป สำนักมาตรฐานการทางการค้า เป็นต้น

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ³

มีหน้าที่หลักในการศึกษา วิเคราะห์ เสนอแนะนโยบาย และกำหนดท่าทีกลยุทธ์ รวมทั้งประสานนโยบายด้านการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

² ข้อมูลจาก สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ <http://www.acfs.go.th/about.php>

³ ข้อมูลจาก กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ (<http://www.dtn.go.th>)

สมาคมผู้ค้าและส่งออกผลไม้ไทย (Thai Fresh Fruit Traders and Exporters Association)

กลุ่มผู้ส่งออกผลไม้ภาคเหนือได้ร่วมตัวกันก่อตั้งสมาคมและได้ดำเนินการจดทะเบียน ภายใต้ชื่อ สมาคมผู้ค้าและส่งออกผลไม้ไทย มีสมาชิกจำนวนทั้งสิ้น 36 บริษัท ในปี พ.ศ. 2546 ปัจจุบัน คุณไพบูลย์ วงศ์โชติสถิตดำรงตำแหน่งนายกสมาคมฯ วัตถุประสงค์หลักของสมาคม คือ ส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจประเภทที่เกี่ยวกับการค้าและส่งออกผลไม้ไทย โดยสนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิก แก้ไขอุปสรรคข้อขัดข้องต่างๆ รวมทั้งเจรจาทำความเข้าใจกับบุคคลภายนอกเพื่อประโยชน์ร่วมกันในการประกอบวิสาหกิจ รวมทั้งสอดส่องและติดตามความเคลื่อนไหวของตลาดการค้าทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศเกี่ยวกับสินค้าที่สมาชิกประกอบวิสาหกิจ เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่การค้า การเงิน เศรษฐกิจ หรือความมั่นคงของประเทศ

กรรมการข่าว

เป็นองค์กรที่มีบทบาทในการวิจัยและพัฒนาข้าว เสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิต และสร้างความเข้มแข็งให้ชาวนาอย่างยั่งยืน โดยมีภารกิจหลัก คือ

- ศึกษา วิเคราะห์ และเสนอแนะเพื่อจัดนโยบายและยุทธศาสตร์ข้าวของประเทศ รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับความร่วมมือกับต่างประเทศในเรื่องข้าว
- ศึกษา วิจัย ทดลอง และพัฒนาเกี่ยวกับพันธุ์เทคโนโลยีการผลิต การอารักขา วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูป และมาตรฐานข้าว
- ดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุกรรมและคุ้มครองพันธุ์ข้าว
- ดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจสอบ และรับรองมาตรฐานข้าว
- ดำเนินการผลิตและส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าว
- ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่ม การพัฒนาระบบการจัดการสินค้าข้าว การแปรรูปข้าวและผลิตภัณฑ์ และสนับสนุนการตลาดข้าว
- ส่งเสริม สนับสนุน และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต และการจัดการผลผลิตข้าว รวมทั้งอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับข้าว
- ส่งเสริมสนับสนุน และเผยแพร่องค์ความรู้แก่ชาวนาผู้ประกอบการด้านข้าว
- ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรรมการข่าวหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

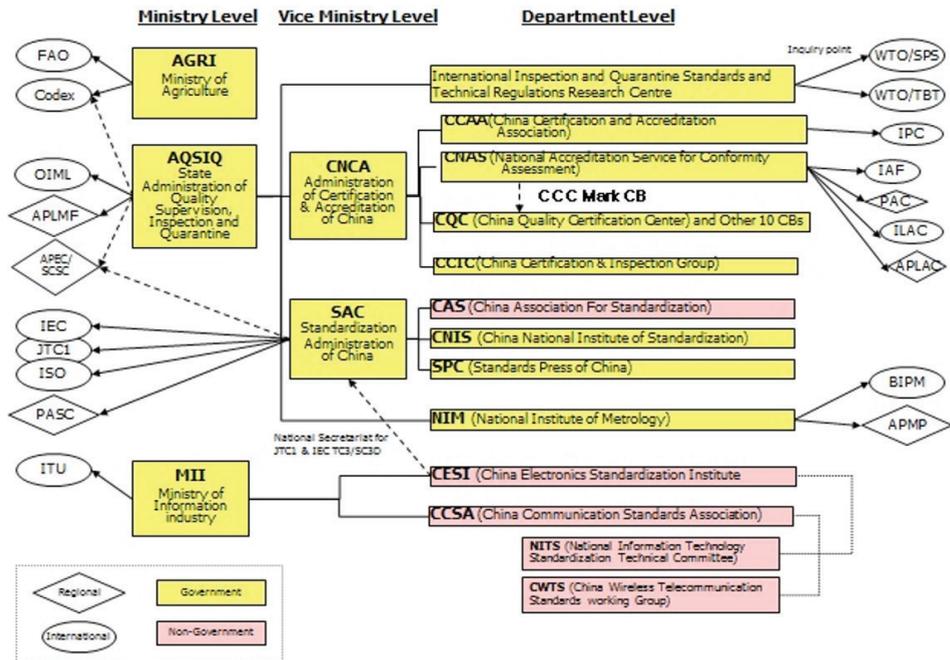
สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย

สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย เป็นหนึ่งในสมาคมการค้าที่เป็นสมาชิกของหอการค้าไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ปัจจุบันมีสมาชิกรวม 193 บริษัท สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีบทบาทในการส่งเสริมผู้สมาชิกผู้ส่งออกข้าวในด้านต่างๆ ด้วยการเป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างสมาชิก ร้องเรียนปัญหาทางการค้าไปสู่ภาครัฐ รวมทั้งร่วมแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องทางการค้า และให้บริการอื่นๆ ต่อสมาชิก นอกจากนั้น สมาคมประสานงานและมีความร่วมมือกับสมาคมการค้าที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น สมาคมชาวนาไทย สมาคมโรงสีข้าวไทยและสมาคมค้าข้าวไทย และร่วมมือ

ในการส่งเสริมข้าวไทย และร่วมมือกับกระทรวงพาณิชย์อย่างใกล้ชิด ในการกำหนดนโยบาย และจัดกิจกรรมระดับชาติสำคัญๆ นอกจากนี้สมาคมฯ ยังมีการรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร และ สถิติเกี่ยวกับอุตสาหกรรมข้าวไทยและข้าวโลก จากแหล่งต่างๆ รวมทั้งจากการประชุมกรรมการ สมาคม เป็นประจำทุกสัปดาห์ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ภาครัฐ และสมาชิก

4.5.2 องค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในจีน

รูปที่ 4.1 องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานและการรับรองสินค้าของจีน

ที่มา: เอกสารประกอบคำบรรยายมาตรฐานและการรับรองของประเทศจีน (Standards and conformity assessment of China)

สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานและการรับรองสินค้าเกษตร และการนำ เข้าสินค้าเกษตร ได้แก่

กระทรวงเกษตร (Ministry of Agriculture of the People’s Republic of China)

ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานอาหารภายในประเทศให้เป็นมาตรฐานสากลตามเจตนารมณ์ของ Codex และรวบรวมข้อมูลด้านการเกษตร โภชนาการ อาหาร ภายใต้ FAO เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไป วิเคราะห์และเผยแพร่ ดังนั้นภาระหน้าที่จึงครอบคลุมตั้งแต่การวางมาตรฐานทางเทคนิค ร่างกฎหมาย

และบทบัญญัติรวมทั้งกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในอาหาร สุขอนามัยพืช สัตว์และคนที่จะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศและตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อถือได้ จัดระเบียบและกำกับดูแลคุณภาพและการรับรองสินค้ารวมทั้งการตรวจสอบและการกำหนดคุณภาพของปัจจัยการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตร เพื่อปกป้องและคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ พืช และสัตว์ภายในประเทศของตนเองในด้านที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงในการบริโภคหรือเสี่ยงต่อโรคที่ติดมากับพืช เช่น ผักและผลไม้ สัตว์และผลิตภัณฑ์รวมทั้งสารเจือปนในอาหาร สารพิษหรือจุลินทรีย์ที่เป็นพาหะนำโรค

กองตรวจสอบคุณภาพสินค้าและกักกันโรคแห่งชาติของจีน (General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine หรือ AQSIQ)

ทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานสินค้า ตรวจสอบสินค้าเข้าออก โดยจะวิเคราะห์ความเสี่ยงและคุณภาพสินค้าพืชและสัตว์ มีหน่วยงาน CIQ (China Inspection and Quarantine) เป็นหน่วยงานในสังกัด AQSIQ ที่มีสาขากระจายอยู่ในมณฑลต่างๆ ทำหน้าที่พิจารณาทั้งคุณภาพสินค้า บรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการขนส่ง ให้เป็นไปตามกฎหมายและเงื่อนไขที่ประเทศจีนกำหนด เพื่อที่จะพิจารณานุญาตให้มีการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าพืชและสัตว์หรือหากไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดจะระงับการนำเข้า

การนำเข้าสินค้าประเภทผลไม้หากเป็นการนำเข้าครั้งแรก หน่วยงานรัฐของไทยต้องส่งรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าดังกล่าวให้กับแผนกตรวจสอบสัตว์และพืชของ AQSIQ ทำการวิเคราะห์ความเสี่ยงเพื่อที่จะพิจารณาว่าจะอนุญาตให้นำเข้าสินค้าดังกล่าวเข้าประเทศจีนได้หรือไม่ เมื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงแล้วต้องทำเรื่องขออนุญาตขอตรวจสอบคุณภาพสินค้านำเข้า โดยยื่นเรื่องทางเว็บไซต์ www.itownnet.cn หลังจากที่ได้รับใบอนุญาตแล้วจึงจะสามารถนำเข้าสินค้าดังกล่าวได้ แต่ทั้งนี้ยังต้องผ่านการตรวจโรคพืชและสัตว์อีกขั้นตอนหนึ่ง โดยบริษัทนำเข้าเงินจะต้องดำเนินการแจ้งและขออนุญาตต่อหน่วยตรวจโรคพืชและสัตว์ (CIQ) ล่วงหน้า 1 เดือน โดยใช้เอกสาร ได้แก่ ใบรับรองแหล่งผลิต (Certificate of producing place) ใบรับรองส่วนผสมอาหาร (Certificate of food ingredients) ใบรับรองสุขอนามัย (Certificate of Hygiene) ใบขนส่งสินค้า สัญญาระหว่างบริษัทนำเข้าและส่งออก ค่าแปลชื่อผลิตภัณฑ์ ส่วนผสม น้ำหนัก วันผลิต วันหมดอายุ การเก็บรักษา และชื่อที่อยู่ของบริษัทจำหน่าย ในจีนเป็นภาษาจีน หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ CIQ จะตรวจสอบสินค้าโดยสุ่มตัวอย่าง หากสินค้าผ่านการตรวจสอบ เจ้าหน้าที่จะออกใบรับรอง (Certificate) ผู้นำเข้ามีหน้าที่ติดฉลากกำกับที่สินค้าที่ได้รับอนุญาตจาก Sanitary Quarantine Service of China และหน่วยงาน Inspection and Administration of Import and Export Food ซึ่งเป็นฉลากที่ระบุส่วนผสม ประเทศผู้ผลิต วันหมดอายุ เป็นภาษาจีนก่อนการจำหน่าย แต่หากพบว่าผลไม้ติดโรคหรือแมลง เจ้าหน้าที่จะใช้สารเคมีกำจัดโรคหรือทำลายสินค้า

คณะกรรมการรับรองและควบคุมระบบแห่งชาติของประชาชน (The Certification and Accreditation Administration of the People's Republic of China, CNCA)

เป็นหน่วยงานของรัฐบาลระดับทบวง ทำหน้าที่ประสานงาน บริหารงาน และกำกับดูแลงานด้านการรับรองและการรับรองระบบงานของประชาชนให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

Standardization Administration of the People's Republic of China (SAC)

เป็นหน่วยงานของรัฐบาลระดับทบวง ที่ได้รับมอบอำนาจโดยตรงจาก State Council แต่ดำเนินงานอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ AQSIQ ทำหน้าที่บริหารงานกิจกรรมต่าง ๆ ในการเป็นศูนย์กลางการบริหารงานด้านการกำหนดมาตรฐาน (centralized administration for standardization) ของประชาชน

4.5.3 องค์การที่เกี่ยวข้องในประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในอาหาร ดังนี้

1. Food Sanitation Act เพื่อป้องกันอันตรายทางด้านสุขอนามัยอันมีสาเหตุมาจากการบริโภคอาหาร โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการ (Ministry of Health, Labour and Welfare: MHLW)

2. Health Promotion Act เพื่อส่งเสริมด้านสุขภาพ เช่น ฉลากโภชนาการ โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงการคุ้มครองผู้บริโภค (Ministry of State for Consumer Affairs)

3. Japanese Agricultural Standard (JAS) มาตรฐานสินค้าเกษตร และกฎหมายว่าด้วยการติดฉลาก แสดงคุณภาพและการกำหนดมาตรฐานของสินค้าเกษตรและป่าไม้ โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง (Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries, MAFF) JAS เป็นระบบการวางมาตรฐานผลิตผลทางเกษตรและมาตรฐานคุณภาพซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงคุณภาพผลิตผลทางเกษตรให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์แก่ผู้บริโภค ระบบ JAS แบ่งออกเป็นสองประเภทดังนี้ ระบบมาตรฐาน JAS และระบบแสดงคุณภาพ

ระบบมาตรฐาน JAS เป็นระบบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ เป็นผู้กำหนดประเภทผลิตผลทางเกษตรที่ต้องอยู่ในบังคับของระบบนี้ โดยมีตัวแทนจากผู้บริโภค ผู้ผลิต ผู้ขนส่ง และผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ร่วมพิจารณามาตรฐานผลิตผลทางการเกษตร และทุก 5 ปี จะมีการพิจารณาทบทวนและปรับปรุงเนื้อหาของกฎหมายดังกล่าวให้เหมาะสม โดยดำเนินการตามมาตรฐานสากล เช่น CODEX เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ซึ่งอยู่ในบังคับตามระบบมาตรฐานนี้ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหาร ผลิตผลทางการเกษตร ป่าไม้ และประมง ผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆ ยกเว้นสุราและเวชภัณฑ์ ปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์ในบังคับ 80 ชนิด ในมาตรฐาน 293 ประเภท

ระบบมาตรฐาน JAS เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องคุณภาพ ส่วนประกอบ คุณสมบัติ และกรรมวิธีการผลิตของผลิตภัณฑ์และกรรมวิธีการผลิตซึ่งเรียกว่า “มาตรฐานเฉพาะ JAS” ไว้ใช้เป็นมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีกรรมวิธีการผลิตและวัตถุดิบในลักษณะพิเศษ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประเภท

เกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปเกษตรอินทรีย์ เช่น แยมสำเร็จรูป เนื้อไก่ (6 รายการจากมาตรฐาน 9 ประเภท)

ผลิตผลทางการเกษตรใดที่ได้รับการพิจารณาว่ามีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานดังกล่าวจะติดป้ายเครื่องหมายดังกล่าวหรือไม่ก็ได้โดยไม่มีข้อจำกัดในการจำหน่าย การแพร่หลายของเครื่องหมายดังกล่าวบนผลิตภัณฑ์ขึ้นอยู่กับความนิยมของผู้บริโภค จึงไม่มีการบังคับให้ต้องติดเครื่องหมายดังกล่าวแต่ประการใด

วิธีการจัดระบบมาตรฐานมี 2 วิธี คือ (1) องค์กรจัดระดับหรือองค์กรกลางในแต่ละจังหวัดเป็นผู้ตรวจสอบและจัดระดับ และ (2) ผู้ผลิตเป็นผู้ตรวจสอบและจัดระดับด้วยตนเองโดยต้องได้รับการอนุมัติจากองค์กรที่ให้การรับรองหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ

โดยวิธีการตรวจสอบเพื่อจัดระดับมาตรฐานดังกล่าวจะแตกต่างกันไปตามประเภทของผลิตผลทางการเกษตรที่รัฐมนตรีเป็นผู้กำหนด โดยทั่วไปจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แต่สำหรับกรณีที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่เข้าลักษณะเฉพาะจะใช้วิธีการตรวจการผลิตจากสถานที่ผลิต

การจัดระดับโดยองค์กรจัดระดับนั้น ผู้ประสงค์จะขอรับการพิจารณาจัดระดับจะต้องยื่นสมัครต่อองค์กรจัดระดับซึ่งได้รับการอนุมัติและรับรองถูกต้องตามระเบียบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ และองค์กรจัดระดับจะใช้วิธีการสุ่มเลือกผลิตภัณฑ์ทั่วไปเพื่อวิเคราะห์ตรวจสอบและติดเครื่องหมายตามระดับการวิเคราะห์

ส่วนการจัดระดับโดยผู้ผลิตนั้น ผู้ผลิตที่ประสงค์จะตรวจสอบและจัดระดับผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง จะต้องยื่นขอรับรองต่อองค์กรให้การรับรองซึ่งได้รับการอนุมัติและรับรองถูกต้องจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ หากองค์กรให้การรับรองตรวจสอบและรับรองว่าผู้ผลิตมีศักยภาพทางเทคนิคตามที่กำหนด ผู้ผลิตก็สามารถตรวจสอบผลิตภัณฑ์ของตนและติดเครื่องหมายดังกล่าวด้วยตนเองได้

นอกจากนี้ นิติบุคคลต่างประเทศยังสามารถดำเนินการจัดระดับหรือให้การรับรองได้หากปฏิบัติตามเงื่อนไขและได้รับการอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ

เมื่อปี ค.ศ. 1999 คณะกรรมการ CODEX ได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการผลิต แปรรูปและแสดงเนื้อหาของผลิตผลทางการเกษตรอินทรีย์ขึ้น จึงได้มีการจัดระเบียบการใช้คำว่า “อินทรีย์” ในผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยระบุคำว่า “อินทรีย์” ได้กับผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการตรวจสอบและรับรองวิธีการผลิตตามมาตรฐานเฉพาะจากองค์กรให้การรับรอง หากผลิตภัณฑ์ใดไม่ผ่านการตรวจสอบดังกล่าวก็ไม่สามารถแสดงข้อความว่าเป็นผลิตผลทางเกษตรอินทรีย์ได้อีกต่อไป

ระบบแสดงคุณภาพ เป็นระบบการแสดงเนื้อหาคุณภาพของผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มทุกประเภทให้แก่ผู้บริโภคเพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค

สำหรับระบบการตรวจสอบ กรณีมาตรฐาน JAS จะมีการตรวจสอบเป็นระยะว่าผู้ผลิตยังคงรักษามาตรฐานการตรวจสอบและจัดระดับให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่องค์กรจัดระดับหรือองค์กรให้การรับรองกำหนดอย่างเหมาะสมหรือไม่ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ สามารถตรวจสอบการดำเนินการขององค์กรดังกล่าวได้อีกด้วยซึ่งผู้ติดเครื่องหมายดังกล่าวก่อให้เกิดความสับสนหรือจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ซึ่งไม่ได้รับการจัดระดับจะต้องรับโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านเยน

กรณีมาตรฐานการส่งออกเนื้อหาด้านคุณภาพ จะมืองค์กรอิสระและองค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพโดยใช้วิธีสุ่มตรวจสินค้าและแจ้งให้ผู้ผลิตแก้ไขปรับปรุงตามแต่กรณี ซึ่งผู้ผลิตที่ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์จะได้รับการแจ้งเตือนในเบื้องต้นจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ หากยังคงฝ่าฝืน จะต้องได้รับคำสั่งให้แก้ไข และหากยังคงฝ่าฝืนอีกจะต้องรับโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท สำหรับกรณีเป็นนิติบุคคลปรับไม่เกินหนึ่งร้อยล้านบาท

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรของญี่ปุ่น ได้แก่

กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง (Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries)

มีแนวคิดหลักในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยของอาหารแปรรูปทางการเกษตร มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพของประชาชน สร้างความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจผลิตผลด้านเกษตรกรรม มีการจัดตั้งกรมความปลอดภัยในการบริโภคเพื่อดูแลด้านความปลอดภัยของสินค้าทางการเกษตร ติดต่อบริษัทและเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการความปลอดภัยของอาหารกับผู้บริโภค ผู้ผลิตและผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอาหาร กรมการเกษตรส่วนท้องถิ่น องค์การระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการสังคม เป็นต้น

เกี่ยวกับการดูแลเรื่องมาตรฐาน กระทรวงฯ ดำเนินการจัดทำมาตรฐานผลิตผลทางการเกษตรบางประเภท (JAS) โดยดำเนินการตรวจสอบและรับรองสินค้าของผู้ประกอบธุรกิจเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค นอกจากนี้ต้องดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้บริโภคทุกระดับในการรู้จักเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อย่างถูกต้อง

คณะกรรมการด้านความปลอดภัยอาหาร (Food Safety Council : FSC)

คณะกรรมการด้านความปลอดภัยอาหาร (Food Safety Council : FSC) เป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่ประเมินความเสี่ยง สืบหาข้อมูล กำหนดมาตรการชั่วคราวหากอาหารมีอันตรายมีผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน และทำหน้าที่แลกเปลี่ยนข้อมูลด้านความเสี่ยงระหว่างหน่วยงานหลักคือ กระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการสังคม (Ministry of Health, Labour and Welfare) และกระทรวงเกษตร ป่าไม้และประมง (Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries) ซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการความเสี่ยงในภาพรวมของประเทศ โดยมีหน่วยงานที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับงานด้านความปลอดภัยอาหารโดยตรงของญี่ปุ่น ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 7 คน และคณะกรรมการเพื่อศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งมีหน้าที่ในการวางนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ เผยแพร่และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานต่างๆ รวมถึงผู้บริโภค ผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน (รูปที่ 4.2 แสดงองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความปลอดภัยทางอาหารของญี่ปุ่น)

รูปที่ 4.2 ความปลอดภัยทางด้านอาหารของญี่ปุ่น

ที่มา : The Food Safety Commission : www.fsc.jp

สำนักงานความปลอดภัยอาหารและคุ้มครองผู้บริโภค (Food Safety and Consumer Affairs Bureau)

บริหารจัดการงานคุ้มครองผู้บริโภค มีหน้าที่ดูแลงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความปลอดภัยของอาหารโดยตรง

สถาบันวิจัยอาหารแห่งชาติ (National Food Research Institute: NFRI)

มีการดำเนินโครงการวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับอาหารที่ทำให้มีการดำเนินชีวิตและสุขภาพที่ดีขึ้น มีความมั่นคงทางด้านอาหาร รวมถึงนวัตกรรมเทคโนโลยีเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

กรมนโยบายคุณภาพชีวิต (Quality of Life Policy Bureau)

ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายพื้นฐานสำหรับใช้เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค โดยมี คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

กระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการ (Ministry of Health, Labor and Welfare: MHLW)

ดูแลด้านความปลอดภัยของอาหารโดยตรง กำหนดและบังคับใช้กฎหมายหรือมาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.5.4 องค์การที่เกี่ยวข้องของประเทศเกาหลีใต้

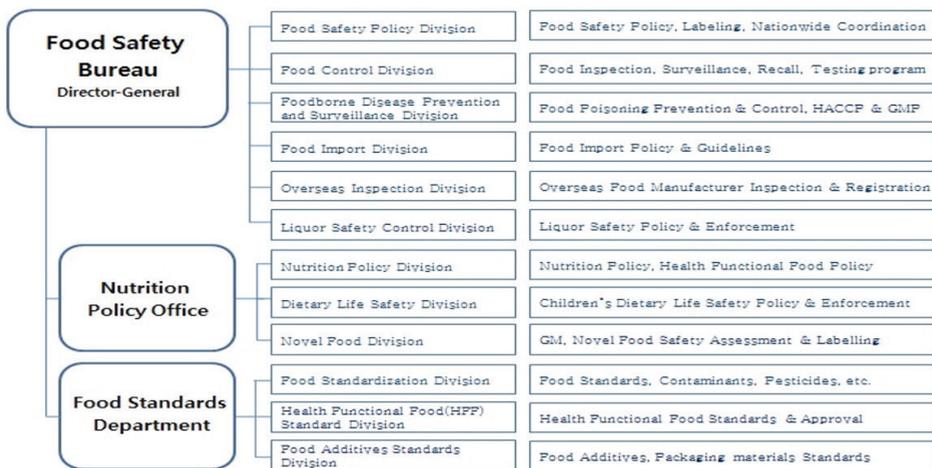
Korean Food and Drug Administration (KFDA)

ทำหน้าที่ตรวจสอบความปลอดภัยของอาหาร ให้การรับรอง ควบคุมมาตรฐานความปลอดภัย และกำกับดูแลความปลอดภัยของอาหารในท้องตลาด มีหน่วยงานในกำกับดูแล เช่น Food Safety Bureau ดูแลความปลอดภัยของอาหาร Nutrition Policy Office และ Food Standards Department (รูปที่ 4.3 แสดงภาพองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลมาตรการทางด้านอาหารของเกาหลีใต้)

กฎหมายที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางด้านอาหาร คือ Food Sanitation Act “กฎหมายการสุขาภิบาลอาหาร” หรือกฎ ระเบียบและมาตรฐานอาหารทั่วไป เพื่อป้องกันอันตรายด้านสุขอนามัยและอันตรายอันมีสาเหตุมาจากอาหาร

รูปที่ 4.3 องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลมาตรการทางด้านอาหารของเกาหลีใต้

Organization chart

ที่มา : <http://www.mfds.go.kr/>

Ministry of Agriculture and Forestry (MAF)

ทำหน้าที่ดูแลมาตรการการนำเข้าและส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศให้ได้ตรงตามมาตรฐาน ควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยด้านสุขอนามัยในผลิตภัณฑ์ เกษตรนำเข้าและส่งออก

National Plant Quarantine Service

การออกใบรับรองสุขอนามัยพืชมิใช่มาตรการบังคับ ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้ส่งออก หรือ เป็นความต้องการ ของประเทศผู้นำเข้าที่ต้องการให้มีใบรับรองสุขอนามัยพืชกำกับไปกับพืช/ผลผลิต พืช เพื่อเป็นการแสดงว่าพืช/ ผลผลิต พืชที่ส่งออกไปนั้นปราศจากศัตรูพืช

สำนักบริการจัดการคุณภาพผลิตภัณฑ์ เกษตรแห่งชาติของเกาหลีใต้ (National Agricultural Product Quality Management Service: NAQS)

ทำหน้าที่สุ่มตรวจเก็บตัวอย่างและทดสอบสินค้าที่วางขายตามท้องตลาด และทำหน้าที่ ประเมินความเสี่ยง risk assessment ตรวจโรคและแมลงที่แฝงมากับผลไม้ที่นำเข้าในประเทศ

The Rural Development Administration (RDA)

ทำหน้าที่ศึกษาวิจัยเทคนิคในการผลิตอาหารให้ปลอดภัยได้มาตรฐาน ควบคุมกำกับดูแล มาตรฐาน ประเมินความเสี่ยง และการให้การศึกษแก่เกษตรกร ขยายเทคนิคและวิธีการผลิตอาหาร ปลอดภัยให้กับเกษตรกร

4.5.5 องค์การที่เกี่ยวข้องของประเทศอินเดีย

Food Safety and Standards Authority of India (FSSAI)

ทำหน้าที่ตรวจสอบอาหารนำเข้าภายใต้ข้อกำหนดของระเบียบความปลอดภัยของอาหารและ มาตรฐานสินค้า กำหนดมาตรฐานในการตรวจสอบความปลอดภัยให้มีความสอดคล้องกันทั้งประเทศ โดย FSSAI ได้ร่วมกับสถาบันวิจัยเทคโนโลยีอาหาร (Central Food Technological Research Institute: CFTRI) กำหนดค่ามาตรฐานของสารปนเปื้อนในอาหารนำเข้าโดยครอบคลุมสินค้าอาหาร ที่หลากหลายรวม 35 ประเภท

Bureau of Indian Standards (BIS)

สำนักมาตรฐานสินค้าของอินเดีย ทำหน้าที่ตรวจสอบมาตรฐานสินค้าภายใต้มาตรฐานสินค้า ของอินเดีย (Indian Quality Standard) และเป็นผู้ออกใบรับรองให้ผู้ผลิต/ผู้ส่งออกจะต้องเป็นผู้ที่ ขึ้นทะเบียนไว้กับ

Department of Agriculture and Cooperation (DAC)

เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรของอินเดีย (The Ministry of Agriculture) และมีสำนักงานตั้งอยู่ในกรุงนิวเดลีทำหน้าที่ประเมินความเสี่ยงศัตรูพืช (Pest Risk Analysis : PRA) ซึ่งจะกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับชนิดของผักและผลไม้ ศัตรูพืช และประเทศต้นทางไว้ (ซึ่งแตกต่างกันไปตามประเทศต้นทาง) ขณะที่ผักและผลไม้ที่ไม่มีชื่ออยู่ในรายการดังกล่าวต้องขออนุญาตจาก DAC โดยการส่งตัวอย่างสินค้าให้ตรวจสอบก่อน เมื่อ DAC อนุญาตแล้วจึงส่งหนังสืออนุญาตไปยังด่านที่รับผิดชอบให้ดำเนินพิธีการศุลกากรต่อไป

หน่วยงานกักกันพืช (Directorate of Plant Quarantine and Storage)

สังกัดกระทรวงเกษตรอินเดีย (The Ministry of Agriculture) ทำหน้าที่ตรวจสอบโรคพืช ระวังการออกใบรับรองสุขอนามัยพืชในสินค้าที่มีการตรวจพบแมลงหรือโรค

4.5.6 องค์การที่เกี่ยวข้องของประเทศออสเตรเลีย

มาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหารของออสเตรเลียที่สำคัญ เช่น ความปลอดภัยด้านอาหาร (Food Safety Standards) อยู่ภายใต้การกำกับของ Australian Quarantine and Inspection Service (AQIS) สังกัดกระทรวงเกษตร ประมง และป่าไม้ (Department of Agriculture, Fisheries and Forestry) ของออสเตรเลีย โดย AQIS ทำหน้าที่ควบคุมความปลอดภัยของอาหารที่นำเข้า ตั้งแต่กระบวนการและกรรมวิธีในการผลิต สถานที่ อุปกรณ์และเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต ภายใต้กฎหมายควบคุมคุณภาพอาหารของออสเตรเลีย คือ Australian Food Standard Code ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการกักกัน (quarantine) และตรวจสอบ (inspection) คุณภาพอาหารนำเข้ามีความเข้มงวด โดยสามารถแบ่งกลุ่มสินค้าที่ต้องตรวจสอบได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มอาหารที่มีความเสี่ยง (Risk Categorised Food) กลุ่มอาหารที่ต้องตรวจสอบอย่างใกล้ชิด (Active Surveillance Category) และกลุ่มอาหารที่เลือกสุ่มตรวจสอบ (Random Surveillance Category) หากพบว่าผู้ส่งออกไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดจะส่งสินค้ากลับหรือทำลาย

หน่วยงานสำคัญที่เกี่ยวข้องได้แก่

กระทรวงเกษตร ประมง และป่าไม้ (Department of Agriculture, Fisheries and Forestry, DAFF)

เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการปกป้องสุขอนามัยพืชและสัตว์ในอุตสาหกรรมอาหาร พัฒนาและดำเนินการนโยบายและโครงการที่ช่วยให้ความมั่นใจกับความปลอดภัยและมั่นคงของผลิตภัณฑ์ การบริหารความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของอาหาร ความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยมี AQIS ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงจัดการควบคุมกักกันสินค้าขาเข้าที่ชายแดนของออสเตรเลีย เพื่อลดความเสี่ยงของศัตรูพืชและโรคแปลกใหม่เข้ามาในประเทศ นอกจากนี้ DAFF ได้ทำงานร่วมกับ

หน่วยงานรัฐและเอกชนอื่นๆ ทั้งระดับประเทศ ระดับท้องถิ่น และองค์กรระหว่างประเทศ ในการปกป้องควบคุม กำจัดศัตรูพืชและสัตว์ และรักษาความมั่นคงทางชีวภาพด้านพืช เช่น Australian Customs and Border Protection Service, Department of Health and Ageing, Food Standards Australia and New Zealand (FSANZ), The Office of the Chief Veterinary Officer, The Office of the Chief Plant Protection Officer, Animal Health Australia (AHA) และ Plant Health Australia (PHA) โดยสองหน่วยงานหลังจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2543 มีการจัดรูปแบบองค์กรเป็นบริษัทเอกชน ซึ่งรัฐบาลร่วมกับภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดตั้งขึ้น ทำหน้าที่ในการวางแผนและกำหนดแนวทางในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัยของพืชและสัตว์ในกรณีฉุกเฉินต่างๆ รวมทั้งร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดการปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ให้หมดสิ้นไป

ในส่วนของผลไม้ที่นักรวบรวมพืช ประมง และป่าไม้ของออสเตรเลียทำหน้าที่ให้การตรวจรับรองผลไม้ที่จะส่งออกไปยังประเทศไทยให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กรมวิชาการเกษตรไทยกำหนด อีกทั้งวางมาตรการกักกันต่อโรคหรือแมลงที่ติดมากับผลไม้นำเข้า เพื่อควบคุมการนำเข้าพืชจากต่างประเทศ รวมทั้งกำหนดมาตรการกักกันสัตว์ที่ชายแดนเพื่อเป็นเครื่องมือส่งเสริมความมั่นคงทางชีวภาพที่สำคัญ โดยเป็นการทำงานร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อจัดการกับการระบาดของโรคติดต่อสัตว์ รวมถึงโรคติดต่อจากสัตว์มายังมนุษย์ด้วย (ข้อมูลจาก <http://www.agriculture.gov.au/>)

หน่วยบริการตรวจสอบและกักกันพืชของออสเตรเลีย (Australian Quarantine and Inspection Service, AQIS)

เป็นหน่วยงานส่วนหนึ่งของกระทรวงเกษตร ประมง และป่าไม้ของออสเตรเลีย (The Australian Government Department of Agriculture, Fisheries and Forestry) หรือ DAFF มีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันโรคและศัตรูของพืช สัตว์และคนที่เข้ามาจากต่างประเทศโดยจัดการควบคุมกักกันที่ชายแดนเพื่อลดความเสี่ยงของศัตรูพืชและโรคที่มีโอกาสติดเข้ามาสู่สินค้านำเข้า พร้อมทั้งตรวจป้องกันอาหารที่นำเข้ามาจำหน่ายจากต่างประเทศให้ได้คุณภาพตรงตามมาตรฐานที่ประเทศออสเตรเลียกำหนดไว้ และจัดให้มีการตรวจสอบและรับรองสินค้านำเข้าและส่งออกเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานนำเข้าและมาตรฐานส่งออก พร้อมทั้งให้บริการข้อมูลผู้ส่งออกเกี่ยวกับมาตรฐานการนำเข้าของประเทศอื่นๆ อีกด้วย มาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหารของออสเตรเลียที่สำคัญ เช่น ความปลอดภัยด้านอาหาร (Food Safety Standards) ก็อยู่ภายใต้การกำกับของ Australian Quarantine and Inspection Service (AQIS)

โดย AQIS ทำหน้าที่ควบคุมความปลอดภัยของอาหารที่นำเข้า ตั้งแต่กระบวนการและกรรมวิธีในการผลิต สถานที่ อุปกรณ์และเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตภายใต้กฎหมายควบคุมคุณภาพอาหารของออสเตรเลีย คือ Australian Food Standard Code ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการกักกัน (quarantine) และตรวจสอบ (inspection) คุณภาพอาหารนำเข้ามีความเข้มงวด โดยสามารถแบ่งกลุ่มสินค้าที่ต้องตรวจสอบได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มอาหารที่มีความเสี่ยง (Risk Categorized Food) กลุ่มอาหารที่ต้องตรวจสอบอย่างใกล้ชิด (Active Surveillance Category) และกลุ่มอาหารที่เลือกกลุ่มตรวจสอบ

(Random Surveillance Category) หากพบว่าผู้ส่งออก ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดจะส่งสินค้ากลับหรือทำลาย

นอกจากนี้ AQIS ทำงานร่วมกันกับองค์กรทั้งภายในและต่างประเทศ เช่น ทำงานร่วมกับ The Australian Customs and Border Protection Service, The Department of Health and Ageing, Food Standards Australia and New Zealand (FSANZ) เพื่อรักษาสถานภาพของสัตว์พืช และสุขภาพของประชาชนในประเทศให้มีความสมดุลและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งรวมไปถึงการสนับสนุนการส่งออกสินค้าออสเตรเลียไปยังนานาประเทศด้วย สำหรับความร่วมมือกับองค์กรในไทย AQIS ดำเนินโครงการร่วมกับกรมวิชาการเกษตร กรมประมง และกรมปศุสัตว์ของไทยในการปรับปรุงระบบวิเคราะห์ความเสี่ยงในการนำเข้าสินค้าเกษตรชนิดต่างๆของไทย ให้สามารถส่งสินค้าเกษตรชนิดต่างๆ เข้าไปยังตลาดในออสเตรเลียได้ตรงตามมาตรฐานการนำเข้า และไม่ถูกกำหนดเป็นข้อต้องห้ามในการนำเข้า

The Australian Customs and Border Protection Service

เป็นหน่วยงานรัฐบาลออสเตรเลียรับผิดชอบในการจัดการการรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงของชายแดนออสเตรเลีย อำนาจความสะอาดการเคลื่อนไหวของคนและสินค้าในการปกป้องความปลอดภัย ความมั่นคง และการค้าของออสเตรเลีย ควบคุมการนำเข้าและส่งออกสินค้าไปและกลับจากประเทศออสเตรเลียโดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมสิ่งของต้องห้าม และการสกัดกั้นของสินค้าที่ผิดกฎหมายและอาจเป็นอันตราย โดยสินค้าที่มาจากต่างประเทศจะมีเจ้าหน้าที่ศุลกากรและเจ้าหน้าที่จาก AQIS ทำการตรวจ ก่อนที่จะถูกปล่อยเข้าประเทศ

Australian Competition and Consumer Commission

เป็นหน่วยงานที่ควบคุมความปลอดภัยของสินค้า ส่วนหน่วยงานที่พัฒนาและเผยแพร่มาตรฐานคือ Standards Australia

หน่วยงานด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของออสเตรเลีย (Bio security Australia)

รับผิดชอบงานทางด้านกำหนดยุทธศาสตร์ระดับประเทศด้านการกักกันพืช และสัตว์เพื่อปกป้องประเทศจากประเด็นปัญหาด้านความไม่มั่นคงดังกล่าว เนื่องจากออสเตรเลียเองเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าเกษตรกรรมที่สำคัญของโลก โดยเฉพาะสินค้าพืชและผลิตภัณฑ์ การดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยงในการนำเข้า (Import Risk Analysis-IRA) ที่หน่วยงานนี้รับผิดชอบจึงเป็นมาตรการสำคัญ มาตรการหนึ่งในการลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้หากมีการอนุญาตให้นำเข้า เพื่อปกป้องพืชและสัตว์ให้ได้รับความมั่นคงปลอดภัยและยังประโยชน์ให้กับเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของมนุษย์

Food Standards Australia New Zealand (FSANZ)

เป็นความร่วมมือกันระหว่างออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ในการจัดตั้งสำนักงานมาตรฐาน

อาหาร (Food Standard Australia New Zealand) ขึ้น เป็นหน่วยงานร่วม 2 ประเทศ มีหน้าที่ คุ้มครองด้านสุขภาพความปลอดภัยตลอดห่วงโซ่ และเป็นองค์กรที่ประเมินความเสี่ยงของสินค้า แต่ละชนิดไว้ล่วงหน้า และจะมีการประชาสัมพันธ์ไว้ในฐานข้อมูลชื่อ Import Conditions Database โดยผู้นำเข้าจะต้องตรวจดูเงื่อนไขในการนำเข้าจากฐานข้อมูลนี้ทาง www.aqis.gov.au

ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ได้ใช้กฎหมายมาตรฐานสินค้าฉบับเดียวกันเรียกว่า Australia New Zealand Food Standards Code ตั้งแต่ 2545 เป็นต้นมา ซึ่งบังคับใช้กับอาหารทุกชนิด ที่ผลิตและจำหน่ายในประเทศทั้งสอง ทั้งนี้ ในกฎหมายฉบับเดียวกัน จะมีบางเรื่องที่ยังบังคับใช้เฉพาะ ในออสเตรเลีย ได้แก่ (1) มาตรฐานความปลอดภัยทางด้านอาหารซึ่งระบุมาตรฐานขั้นต่ำของ ความสะอาดในสถานที่ผลิต เครื่องมือที่ใช้ และวิธีปฏิบัติในการผลิตอาหาร (2) มาตรฐานการผลิตและการแปรรูปของสินค้าประเภทอาหารทะเล เนื้อไก่ เนื้อโค ผลิตภัณฑ์นม และเนยแข็งบางชนิด ซึ่งระบุ มาตรฐานขั้นต่ำของความสะอาดในโรงงานและวิธีแปรรูปของอาหารเหล่านั้น

สินค้าเกษตรและอาหารที่ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์นำเข้าไปจำหน่ายจึงต้องได้มาตรฐาน ตามกฎหมายนี้ด้วย แต่การส่งออกไปประเทศทั้งสองไม่ว่าจะเป็นสินค้าเกษตรหรืออาหาร จะต้องผ่าน ขั้นตอนการ Quarantine ที่ทำนำเข้าเสมอ

Secretariat of the Pacific Community (SPC) และ Plant Protection Service (PPS)

เป็นกลุ่มที่ประสานงานทางด้านการอารักขาพืชของกลุ่มประเทศและอาณานิคมทางแปซิฟิก PPS เน้นหัวข้อเกี่ยวกับการป้องกันและกักกันศัตรูพืชที่ด่านระหว่างประเทศ มีการเตรียมพร้อมเพื่อ ป้องกันและจัดการการระบาดของพืชต่างถิ่นที่เริ่มค้นพบในระยะแรกโดยรวบรวมข้อมูลของศัตรูพืชทาง ด่านป่าไม้การสำรวจติดตามเผ่าละวางตลอดจนการจัดการศัตรูพืช และรายชื่อศัตรูพืชของกลุ่มแปซิฟิก (www.spc.int/pps)

ศูนย์วิจัยการเกษตรนานาชาติ ออสเตรเลีย (Australian Centre for International Agricultural Research, ACIAR)

ก่อตั้งในเดือนมิถุนายน ค.ศ.1982 ตามมติของรัฐสภาประเทศออสเตรเลียโดยมีพันธกิจใน การแก้ไขปัญหาทางการเกษตรให้กับประเทศที่กำลังพัฒนาและสนับสนุนความร่วมมือทางงาน วิจัยด้านการเกษตรระหว่างประเทศออสเตรเลียและประเทศที่กำลังพัฒนาโดยเฉพาะในสาขาวิชาที่ ประเทศออสเตรเลียมีความเชี่ยวชาญพิเศษที่ประเทศคู่ค้าใน ACIAR ควรเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับปัญหา สุขภาพพืชและสัตว์ในประเทศของตน ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา ACIAR ได้ตีพิมพ์คู่มือในการสำรวจศัตรูด้าน ปศุสัตว์และศัตรูด้านการประมง ACIAR ยังได้ให้การช่วยเหลือประเทศที่กำลังพัฒนาในการดำเนินการ สำรวจศัตรูพืชที่เฉพาะเจาะจง ตัวอย่างเช่น การสำรวจแมลงวันผลไม้ในประเทศเอเชียและแปซิฟิก ตอนใต้ การสำรวจแมลงหริ่งขาวในแปซิฟิกตอนใต้และประเทศอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ACIAR ยังไม่เคย ให้ความช่วยเหลือประเทศเหล่านั้นในด้านการพัฒนาความชำนาญทั่วไปในการสำรวจศัตรูพืชการ ผลิตเอกสารคู่มือคำแนะนำการสำรวจศัตรูพืชเล่มนี้ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรการวิจัยและพัฒนา อุตสาหกรรมชนบท (Rural Industries Research and Development Corporation, RIRDC) การ

เผยแพร่วิธีการที่มีผลให้ประเทศออสเตรเลียสามารถเตรียมพร้อมในการป้องกันการรุกรานของศัตรูพืชต่างถิ่นนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งกับองค์กร เมื่อเอกสารคู่มือเล่มนี้ได้ใช้เป็นเอกสารประกอบในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ป้องกันกำจัดศัตรูพืชของประเทศต่างๆในภูมิภาคให้สามารถ

สำนักงานใหญ่ด้านอารักขาพืช

สังกัดในกรมการเกษตร การประมงและป่าไม้ (Department of Agriculture Fisheries and Forestry - DAFF) ของรัฐบาลประเทศออสเตรเลีย เพื่อศึกษาและรายงานสถานภาพของแหล่งพิพิธภัณฑิ์เก็บตัวอย่างแมลงศัตรูพืช และตัวอย่างอัตรังโรคพืช ของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ซึ่ง DAFF และ ASEANET1 ได้ร่วมดำเนินการศึกษาในเรื่องดังกล่าวและรายงาน2สรุปว่า ไม่มีประเทศใดในภูมิภาคเอเชียที่มีศักยภาพเพียงพอในการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับสถานะสุขภาพของพืชเศรษฐกิจ เนื่องจากประเทศเหล่านั้นมีจำนวนตัวอย่างที่ใช้สำหรับอ้างอิงสะสมไว้น้อย แม้ว่าจำนวนตัวอย่างแมลงศัตรูพืชจะมีน้อย แต่ยังมีมากกว่ามีจำนวนตัวอย่างโรคพืช ดังนั้นการให้ทุนและความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อเพิ่มศักยภาพของห้องเก็บตัวอย่างหรือพิพิธภัณฑิ์ตัวอย่างแมลงศัตรูและโรคพืชให้ได้ระดับมาตรฐานสากล จึงเป็นสิ่งที่เป็นโยบายที่ยังต่อประเทศเหล่านั้น

4.5.7 องค์กรที่เกี่ยวข้องประเทศนิวซีแลนด์

New Zealand Food Safety Authority (NZFSA)

ในนิวซีแลนด์ มีกฎหมาย Food Act 1981 ที่บังคับให้การนำเข้าสินค้าอาหารมีความปลอดภัย และได้มาตรฐาน และมี New Zealand Food Safety Authority (NZFSA) จะเป็นองค์กรที่กำหนดประเภทของสินค้าอาหารโดยพิจารณาจากความเสี่ยงในด้านความปลอดภัยในการบริโภค นอกจากนี้ยังมีองค์กรชื่อ Auckland Central Clearing House (ACCH) ซึ่งทำหน้าที่ออกใบอนุญาตนำเข้าสินค้าอาหาร หากมาตรฐานระบุว่าต้องมี Import Permit และมี Public Health Unit ทำหน้าที่ตรวจสอบสินค้าอาหารตามมาตรฐานของ NZFSA

สินค้าอาหารที่ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มที่เรียกว่า High Risk Foods หรือ Prescribed Foods นั้น ผู้นำเข้าจะต้องขอ Import Permit ก่อนนำเข้า โดยสินค้าในกลุ่มนี้แต่ละชนิดจะมีเงื่อนไขการนำเข้าไม่เหมือนกัน เรียกเงื่อนไขว่า Standard Management Rule ดังนั้น ผู้ส่งออกควรจะต้องทำความรู้จักกับ Standard Management Rule ของสินค้าแต่ละชนิดจาก www.nzfsa.govt.nz หน่วยงานที่ควบคุมโดยตรงคือ Standards Council ซึ่งมี Standards New Zealand เป็นหน่วยงานพัฒนาและเผยแพร่ รายละเอียดของมาตรฐานสินค้าจำนวนมากและผู้ที่ต้องการทราบต้องสั่งซื้อเอกสารจากทั้งสองหน่วยงาน ในที่นี้ จะแสดงให้เห็นเพียงภาพรวมของมาตรฐานในตลาดทั้งสองโดยในการอธิบายได้ใช้ระบบของของออสเตรเลียซึ่งใกล้เคียงกับระบบของนิวซีแลนด์ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างปรับปรุง

Ministry of Agriculture and Forestry

เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการปกป้องสุขอนามัยพืชและสัตว์ พัฒนาและดำเนินการนโยบายและโครงการที่สร้างความเชื่อมั่นถึงความปลอดภัยและมั่นคงของอาหาร

New Zealand Food Safety Authority (NZFSA)

ทำหน้าที่ออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้าเกษตรและสินค้าอื่น

Biosecurity New Zealand

ทำหน้าที่ประเมินความเสี่ยงการนำเข้าสินค้าเกษตร ในเรื่องโรคร้ายที่จะติดมากับสินค้านำเข้า

Food Standards Australia New Zealand (FSANZ)

ดูรายละเอียดในหัวข้อที่ 4.5.6 องค์การที่เกี่ยวข้องประเทศประเทศออสเตรเลีย

4.6 ตัวอย่างข้อพิพาทที่เกี่ยวข้อง

ดูข้อมูลเพิ่มเติมในบทที่ 3 หัวข้อ 3.3 และดูข้อมูลประกอบจากสรุปการสัมภาษณ์

การใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดของออสเตรเลียกับผลิตภัณฑ์สับปะรดส่งออกของไทย⁴

ออสเตรเลียเริ่มมีการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (antidumping measures) กับผลิตภัณฑ์สับปะรดไทยบางชนิด (น้ำสับปะรดเข้มข้นและสับปะรดกระป๋อง) ของไทยในปี พ.ศ. 2544 ณ โดยในปี พ.ศ. 2544 บริษัท Golden Circle Limited (GCL) ร้องเรียนกับศุลกากรออสเตรเลียว่า ได้รับผลกระทบจากการทุ่มตลาดจากผลิตภัณฑ์สับปะรดของไทยและอินโดนีเซียจากการขายตัดราคา ส่งผลให้ยอดปริมาณสินค้าที่ขาย ส่วนแบ่งตลาด และกำไรลดลง อีกทั้งยังส่งผลทำให้ความสามารถในการทำกำไรลดลง อย่างไรก็ตามจากการไต่สวนของศุลกากรออสเตรเลีย สรุปว่า ปริมาณการส่งออกน้ำสับปะรดกระป๋องเข้มข้นของอินโดนีเซียในช่วงที่สอบสวน (1 ม.ค. พ.ศ. 2543 ถึง 30 ธันวาคม พ.ศ. 2543 มีปริมาณไม่มากนักจึงไม่ได้ทำการไต่สวนต่อ ในขณะที่ให้ความเห็นว่าผลิตภัณฑ์สับปะรดของไทยได้แก่ น้ำสับปะรดเข้มข้น (พิกัดศุลกากร 2009.40.00 statistical code 20) และสับปะรดในน้ำเชื่อมหรือน้ำบรรจุในภาชนะขนาดน้อยกว่า 1 ลิตร และในภาชนะมากกว่า 1 ลิตร (พิกัดศุลกากร 2008.20.00 statistical code 26 และ 27) มีการทุ่มตลาด สร้างความเสียหายให้กับผู้ผลิตในออสเตรเลีย ศุลกากรออสเตรเลียจึงเสนอให้มีการจัดเก็บภาษีต่อต้านการทุ่มตลาด (anti-dumping duties) สำหรับสินค้าส่งออกของไทยเฉพาะชนิดดังที่ได้กล่าวก่อนหน้า ในลำดับถัดมาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ซึ่งรวมถึงผู้นำเข้าในออสเตรเลีย ผู้ส่งออกไทย ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากสมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูปของประเทศไทย กรมการค้าต่างประเทศของไทย ยื่นคำร้องเพื่อให้มีการทบทวนการใช้มาตรการดังกล่าว โดยโต้แย้งความเห็นของศุลกากรออสเตรเลียในประเด็นต่างๆ ของเขตการทุ่มตลาด ประเด็นด้านข้อเท็จจริงที่จำเป็น สินค้าคล้ายคลึง ผู้ส่งออกที่ชัดเจน มูลค่าปกติ ความเสียหาย ความเชื่อมโยง

⁴ ข้อมูลส่วนใหญ่สรุปจาก Global Trade Alert (2014), Lamond (2006), Hine (2002) และสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ นครซิดนีย์ (2558)

ราคาในกรณีที่ไม่ได้รับผลกระทบ เป็นต้น ในที่สุดออสเตรเลียก็มีการนำมามาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดมาใช้กับผลิตภัณฑ์น้ำสับประดเข้มข้นและสับประรดกระป๋องของไทยในปี พ.ศ. 2544 เป็นเวลา 5 ปี

ในปี พ.ศ. 2549 ออสเตรเลียต่ออายุการใช้มาตรการไปอีก 5 ปี กับสับประรดกระป๋องของไทย (นอกจากนี้ยังมีการใช้มาตรการดังกล่าวกับผลิตภัณฑ์จากจีนและฟิลิปปินส์) แต่ยุติการใช้มาตรการกับน้ำสับประดเข้มข้น ในปี พ.ศ. 2554 ออสเตรเลียต่ออายุการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดกับสับประรดกระป๋องของฟิลิปปินส์และไทยไปอีก 5 ปี (ยกเว้นสินค้าจากบริษัท Thai Pineapple Canning Industry Corp Ltd, TPC) ในอัตราร้อยละ 56 และสินค้าสับประรดกระป๋องชนิด Food Service & Industry (FSI) ที่ส่งออกจากประเทศไทยในอัตราร้อยละ 2-7 สำหรับบริษัท Kuiburi Fruit Canning และร้อยละ 75-80 สำหรับบริษัทอื่น (ยกเว้นสินค้าจาก บริษัท Malee Sampran Public CO.) โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 17 ตุลาคม 2554 ต่อไปอีก 5 ปี

ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2555 ศาลการออสเตรเลียและ Border Protection Service มีการทบทวนการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดกับบริษัท Tipco ผู้ส่งออกไทย หลังจากได้รับคำร้องขอจาก Tipco ให้ทบทวนการใช้มาตรการ และในปี พ.ศ. 2556 ก็มีการทบทวนการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดกับผู้ส่งออกสับประรดกระป๋องของไทยทั้งหมด โดยในช่วงกลางปี พ.ศ. 2556 ออสเตรเลียยังคงยืนยันการใช้มาตรการ บริษัท Tipco Foods Public Company Limited และ Dole Thailand Limited จึงยื่นคำร้องขอให้ทบทวน แต่ในที่สุดออสเตรเลียสรุปให้ยังคงใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดต่อไป โดยในช่วงปลายปี พ.ศ. 2556 ออสเตรเลียยังคงสรุปให้ใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดกับบริษัท Tipco Foods Public Company Limited ต่อไป และในปี พ.ศ. 2557 คณะกรรมการได้สวนมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping Review Panel) เสนอให้มีการทบทวนค่าความแตกต่างมูลค่าปกติ (normal value) สำหรับสินค้าสับประรดกระป๋องที่ส่งออกโดย Dole อย่างไรก็ตามหลังจากนั้นภายในปีเดียวกันกระทรวงอุตสาหกรรมของออสเตรเลียยังคงยืนยันการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดต่อไป ทั้งนี้

นอกจากนี้ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2557 บริษัท Prime product industry ยื่นคำร้องขอเร่งการทบทวนอัตราภาษีตอบโต้การทุ่มตลาดสินค้าสับประรดกระป๋องชนิด Food Service & Industry (FSI) ครอบคลุมพิกัด 2008.20 (Statistical codes 27 และ 28) ที่ส่งออกมาออสเตรเลียจากประเทศไทยจากบริษัท Prime Product Industry ซึ่งเป็นผู้ส่งออกรายใหม่ซึ่งไม่มีอัตราอากรเฉพาะของตนและถูกเรียกเก็บภาษีในอัตราบริษัทอื่นๆ ผลการทบทวนพบว่าคณะกรรมการได้สวนมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดไม่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพียงพอต่อการคำนวณอัตราอากรตอบโต้การทุ่มตลาด เนื่องจากในระหว่างการตรวจสอบไม่มีการนำเข้าสินค้าสับประรดกระป๋องชนิด FSI จากบริษัท Prime Product Industry อย่างไรก็ตามเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2558 รัฐสภาของออสเตรเลียเห็นควรกำหนดภาษีตอบโต้การทุ่มตลาดสินค้าสับประรดกระป๋องชนิด FSI ที่ส่งออกมาออสเตรเลียจากประเทศไทยโดยบริษัท Prime Product Industry ในอัตราร้อยละ 25 ตามเดิม หลังจากนั้น เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2558 บริษัท Prime Product Industry ได้ยื่นคำร้องขอเพื่อทบทวนอัตราภาษีตอบโต้การทุ่มตลาดสินค้าสับประรดกระป๋องชนิด FSI ครอบคลุมพิกัด 2008.20 (Statistical codes 27 และ 28) ที่ส่งออกจากบริษัท Prime product industry จากประเทศไทยมาออสเตรเลียจากประเทศไทย ในวันที่ 8 กันยายน

2558 ศุลกากรออสเตรเลียมีความเห็นว่าราคาส่งออกจากบริษัท Prime Product Industry ตีลดบ ร้อยละ 17.4 จึงไม่เป็นการทุ่มตลาดในช่วงเวลาการตรวจสอบ อัตราภาษีตอบโต้การทุ่มตลาดจะมีผล ต่อบริษัท Prime product industry เมื่อราคาส่งออกต่ำกว่าร้อยละ 17.4 ซึ่งเป็นราคา Floor Price Duty ที่ได้กำหนดไว้ จะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 3 พฤษภาคม 2558 เป็นต้นไป สำหรับสินค้าสับประรด กระป๋องสำหรับขายผู้บริโภคทั่วไปที่ส่งออกโดยบริษัท Prime Product Industry จะถูกเก็บอัตราภาษี ร้อยละ 9.57 ตามเดิม

จะเห็นได้ว่าสำหรับกรณีการเข้ามาตรวจตอบโต้การทุ่มตลาดของออสเตรเลียกับผลิตภัณฑ์ สับประรดของไทยนั้นจะมีการใช้มาตรการกับผลิตภัณฑ์สับประรดบางชนิด และมีการต่ออายุมาตรการมา โดยลำดับ อย่างไรก็ตามบริษัทผู้ส่งออกมีบางรายมีการยื่นคำร้องเพื่อให้มีการทบทวนการเข้ามาตรวจ ดังกล่าว โดยต้องรวบรวมข้อมูลและหลักฐานต่างๆ ไปยื่นต่อคณะกรรมการไต่สวนฯ ซึ่งจะมีการพิจารณา เป็นแต่ละกรณีไป ซึ่งภาครัฐโดยกรมการค้าต่างประเทศของไทยเองก็มีบทบาทในการร่วมยื่นคำร้อง หากมีการโต้แย้งในประเด็นต่างๆ ที่มีการกล่าวหา อย่างไรก็ตามจะเห็นว่าบริษัทที่ยื่นคำร้องเพื่อให้ กรรมการไต่สวนฯ ทบทวนการเข้ามาตรวจจะเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ของไทยที่มีบุคลากรหรือทรัพยากร เพียงพอที่จะดำเนินการยื่นคำร้องได้ หากกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นกับผู้ประกอบการขนาด SMEs ภาครัฐเองอาจต้องเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ในการพิจารณาเกี่ยวกับประเด็นที่ถูกกล่าวหา รวมถึงประเด็นทาง เทคนิคซึ่งรวมถึงตัวเลขต่างๆ ที่ใช้ในการคำนวณที่ทางออสเตรเลียใช้ในการกำหนดอัตราภาษีตอบโต้ การทุ่มตลาด

4.7 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ไปสัมภาษณ์

กลุ่มตัวอย่างที่ไปสัมภาษณ์ประกอบด้วยผู้แทนจากภาครัฐและเอกชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐานสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช สำนักงานมาตรฐานสินค้า เกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)
- (2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งออกมะม่วง ต.โป่งตาลอง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา
- (3) ผู้ประกอบการและตัวแทนจากสมาคมผู้ค้าและส่งออกผลไม้ไทย
- (4) ผู้ประกอบการข้าว (โรงสีข้าว) จ. นครราชสีมา

4.8 ผลสรุปจากการสัมภาษณ์

สรุปการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐานสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)

มาตรฐานสินค้าและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของสินค้าเกษตรปัจจุบันเน้นมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัย พืช (The Application of Sanitary and Phytosanitary Measures : SPS) แบ่งเป็นสุขอนามัย

ซึ่งหมายถึงสุขอนามัยของคนและสัตว์ และสุขอนามัยพืช ซึ่งประเด็นมาตรฐานที่ไม่ใช่ภาษีของสินค้าเกษตรเริ่มมีการหารือกันมากกว่า 20 ปี แต่ได้กำหนดเป็นทางการเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2537 มีการบังคับใช้ความตกลงด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures : SPS) จากการลดกำแพงภาษีลงภายใต้ WTO ประเทศต่างๆ เริ่มมีการนำมาตรการต่างๆ มาใช้เพื่อปกป้องและคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืช ภายในประเทศของตนเอง ในเรื่องของสินค้าเกษตรซึ่งเป็นสินค้า primary product จะเกี่ยวกับความปลอดภัยอาหาร ในเรื่องของสัตว์จะเกี่ยวกับโรคสัตว์ โรคระบาดสัตว์ที่ติดมากับสินค้า เรื่องของพืชจะเกี่ยวกับโรคแมลง

ในเรื่องของอาหารจะมีองค์กร 3 องค์กรกำหนดมาตรการ SPS ซึ่งจะต้องมีข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์รองรับ และกำหนดให้ประเทศสมาชิกใช้มาตรฐานระหว่างประเทศที่กำหนดโดย 3 องค์กรเป็นหลัก คือ

1. คณะกรรมาธิการโครงการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex Alimentarius Commission หรือ ที่เรียกย่อ ๆ ว่า Codex) CODEX ว่าด้วยมาตรฐานความปลอดภัยของอาหาร
2. องค์กรโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (Office International des Epizooties หรือ World Organisation for Animal Health: OIE) OIE ว่าด้วยมาตรฐานการควบคุมโรคของสัตว์ ถ้าหากเกิดโรคระบาดในสัตว์เศรษฐกิจแต่ละประเทศมีการกำหนดมาตรการในการควบคุมโรคระบาดนั้น และการวิจัยโรคที่เป็นมาตรฐานสากล
3. อนุสัญญาอารักขาพืชระหว่างประเทศ (International Plant Protection Convention: IPPC) เป็นเกณฑ์ตัดสินเพื่อคุ้มครองสุขภาพมนุษย์ สุขภาพสัตว์และสุขอนามัยพืช IPPC ว่าด้วยมาตรฐานการอารักขาพืช คือการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อมีโรคระบาดพืช แต่ละประเทศจะมีมาตรการในการกักกันพืช

โดย 3 องค์กรดังกล่าวมีมาก่อน WTO เพื่อสร้างมาตรฐานสากล (Global Standard) ด้านอาหาร ด้านโรคระบาดสัตว์ และโรคพืช ให้แต่ละประเทศเข้าไปเรียนรู้เรื่องมาตรฐานสากล โดยองค์กรทั้ง 3 องค์กรกำหนดให้แต่ละประเทศจะต้องมีหน่วยงานกลาง (Contact point) เป็นศูนย์ประสานงานสำหรับประเทศไทยมีสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) เป็นศูนย์ประสานงานของประเทศไทยกับ Codex, OIE และ IPPC เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงกฎเกณฑ์ต่างๆ มกอช. จะทำหน้าที่ในการเข้าร่วมประชุม และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อจัดเตรียมท่าทีของประเทศไทย ในการเข้าร่วมพิจารณาประเด็นต่างๆ ของทั้ง 3 องค์กร ทั้งนี้การกำหนดท่าทีจะอาศัยข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานสำคัญ รวมทั้งคำนึงถึงประเด็นที่อยู่ในความสนใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งมาตรฐานของทั้ง 3 องค์กรจะเป็นมาตรฐานสากลได้จะต้องเป็นฉันทาคติ (consensus)

หลักการกำหนดมาตรฐาน

1. ก่อนการกำหนดมาตรฐานแต่ละเรื่องจะต้องมีการขอความเห็นจากแต่ละประเทศ โดยให้ศูนย์ประสานงานภายในประเทศทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยปฏิบัติภายในประเทศเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ โดยแต่ละประเทศต้องเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอความเห็น

2. มาตรฐานแต่ละเรื่องที่จะประกาศออกมาของทั้ง 3 องค์กรจะต้องขอความเห็นชอบจากประเทศสมาชิกทุกประเทศ

3. โดยทั่วไปแต่ละประเทศจะกำหนดมาตรฐานเกินกว่า CODEX OIE และ IPPC ไม่ได้ เนื่องจากมาตรฐานของ 3 องค์กรนี้ถูกตั้งเป็น Minimum requirement ถ้าประเทศไหนตั้งเกินหรือเข้มงวดกว่า 3 องค์กรดังกล่าวต้องมีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์รองรับ สำหรับเรื่องของอาหารในสินค้าเกษตร จะมีการกำหนดเกณฑ์เรื่องสารพิษตกค้างซึ่งเป็นข้อกำหนดที่อาศัยงานศึกษาทางวิทยาศาสตร์ โดยแต่ละประเทศจะเสนอข้อมูลเข้าไป ด้านโรคสัตว์ก็ต้องอาศัยข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และศัพท์ทางการแพทย์ ในการระบุโรคและวิธีการในการระมัดระวัง การใช้ยาเพื่อควบคุมโรค และเรื่องพืชจะมีการบัญญัติเรื่องโรค และการวิเคราะห์โรคก่อนที่จะออกมาตรการ เช่น ถ้ามีโรค แมลง วัชพืช ที่ติดมากับสินค้าที่นำเข้า ประเทศผู้นำเข้าสินค้าจะต้องมีการวิเคราะห์และออกมาตรการ

หลักการหรือกระบวนการในการกำหนดมาตรการ

โดยทั่วไปทุกประเทศจะมีหลักการหรือกระบวนการในการกำหนดมาตรการดังนี้

1. ประเมินความเสี่ยงทุกด้าน เพื่อดูผลกระทบของสินค้านำเข้าที่มีต่อประเทศไม่ว่าจะเป็น
 - การประเมินความเสี่ยงด้านกายภาพ คือประเมินตัวสินค้าเอง ว่าพืชหรือสัตว์ ชนิดนั้นเคยเข้ามาในประเทศหรือไม่ ถ้าเข้ามาแล้วมีผลต่อผู้บริโภคภายในประเทศอย่างไร ทำให้เกิดความเจ็บป่วยหรือไม่ ตัวอย่างเช่น ผักของไทย ที่ส่งไปประเทศยุโรปตรวจพบเชื้อจุลินทรีย์ซึ่งเชื่อดังกล่าวไม่เป็นอันตรายกับคนในประเทศแถบเอเชียแต่ผู้บริโภคในประเทศแถบยุโรปต้องเสียเมื่อทานผักชนิดนั้น นั่นจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องมีการประเมินความเสี่ยงของตัวสินค้า
 - การประเมินความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ การประเมินถึงผลกระทบของตัวสินค้านำเข้านั้นต่อการผลิตสินค้าในประเทศ ว่าหากมีการนำเข้ามาจะส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตภายในประเทศ
2. วิเคราะห์ความเสี่ยง ว่าเป็นความเสี่ยงระดับใด โดยจัดระดับความเสี่ยงไว้ 3 ระดับ คือ ความเสี่ยงสูง กลาง และต่ำ เนื่องจากมาตรการที่ใช้กับความเสี่ยงมีหลายมาตรการ และระดับความเสี่ยงต่างกันใช้มาตรการต่างกัน การวิเคราะห์ความเสี่ยงทำโดยกว้างๆ ไม่เฉพาะเจาะจง การวิเคราะห์ความเสี่ยงของสินค้าแต่ละชนิดมีผลออกมาไม่เท่ากันแต่มีหลักการเหมือนกัน
3. การจัดการความเสี่ยง

องค์กรที่ทำหน้าตรวจรับรองมาตรฐานของไทย มีดังนี้

1. มาตรฐานของ CODEX มีสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (Food and Drug Administration) ทำหน้าที่ในการตรวจและรับรองมาตรฐานความปลอดภัยของอาหาร
2. มาตรฐานของ OIE มีกรมปศุสัตว์ทำหน้าที่ในการตรวจและรับรองมาตรฐานการควบคุมโรคของสัตว์

3. มาตรฐานของ IPPC มีกรมวิชาการเกษตรทำหน้าที่ในการตรวจและรับรองมาตรฐานการอารักขาพืช

การกำหนดมาตรฐานสินค้าของไทย

ประเทศไทยใช้มาตรฐานระหว่างประเทศที่กำหนด โดย 3 องค์การ เป็นหลัก แต่ทั้งนี้ระดับความเข้มข้นของการใช้มาตรฐานต้องพิจารณาแยกเป็นการนำเข้าและการส่งออก ซึ่งประเทศไทยเน้นเรื่องการส่งออกเนื่องจากประเทศผู้นำเข้ามีความเข้มงวดในการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทย ทำให้การใช้มาตรฐานต่างๆ ยังอ้างอิงประเทศผู้นำเข้าเพื่อให้สามารถส่งออกสินค้าได้ ส่งผลให้ระดับความเข้มข้นของมาตรฐานในการส่งออกมีความเข้มข้นมาก แต่ยังไม่อ่อนในเรื่องมาตรฐานการนำเข้า สินค้าที่เข้ามาในประเทศได้รับการตรวจเพียงบางชนิดเท่านั้นและความเข้มงวดในการตรวจมีน้อย โดยในอดีตตรวจเฉพาะพืชเศรษฐกิจเนื่องจากสินค้าที่นำเข้ามีความแตกต่างด้านภูมิประเทศที่ใช้ในการเพาะปลูก จึงส่งผลกระทบต่อประเทศไทยน้อย เช่น การนำเข้าแอปเปิ้ลจากสหรัฐอเมริกาซึ่งมีความแตกต่างเรื่องสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศในการเพาะปลูก ดังนั้นจึงลดความกังวลเรื่องโรคระบาด แต่ปัจจุบันเริ่มมีความหลากหลายของแหล่งนำเข้าสินค้า เช่น แอปเปิ้ลปลูกได้ในออสเตรเลีย ดังนั้นแอปเปิ้ลจึงไม่ใช่สินค้าที่นำเข้าจากสหรัฐอเมริกาเพียงแหล่งเดียว แต่นำเข้าได้จากหลายประเทศที่มีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศแบบไทย ดังนั้นความเสี่ยงที่เชื้อโรคที่ติดมากับสินค้านำเข้าจะเจริญเติบโตในประเทศจึงมีสูงขึ้น ในระยะหลังจึงมีการกำหนดหลักการในการตรวจพืชทุกชนิดที่นำเข้าและมีความเข้มงวดในการใช้มาตรฐานต่างๆ เพิ่มสูงขึ้น

มาตรฐานของไทยโดยทั่วไปจะไม่ได้เปรียบเทียบกับประเทศอื่นในประเด็นความเข้มงวด แต่ประเทศไทยจะยึดเอามาตรฐานกลางเป็นจุดยืน และนำมาปรับให้เหมาะสมกับการใช้งานว่าประเทศไทยสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานใดได้บ้าง ทั้งนี้ผู้ส่งออกต้องทราบมาตรฐานของประเทศคู่ค้า ซึ่งแต่ละประเทศมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน ผู้ส่งออกต้องติดตามข้อกำหนดของแต่ละประเทศ หน่วยงานราชการจะมีการเจรจาหลักการใหญ่ที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น ประเทศอินโดนีเซียเปลี่ยนท่าเทียบเรือเป็นตัน โดยหน่วยงานราชการจะมีส่วนช่วยในการเจรจาเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ส่งออก

มาตรฐานของประเทศคู่ค้าแต่ละคู่จะแตกต่างกัน แต่ทั้งนี้ต้องยึดมาตรฐานสากลเป็นหลัก เมื่อต่างประเทศเข้ามาเจรจาการค้า ต้องใช้มาตรฐานสากลของ 3 องค์การเป็นหลัก แต่ในทางปฏิบัติที่จริงขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศ แต่ละคู่ค้าจะเจรจาดกกลางกัน ซึ่งถ้าประเทศคู่ค้าเจรจาดกกลางกันไม่ได้ จะนำเรื่องเข้าสู่ WTO ซึ่งจะเป็นโอกาสให้แต่ละประเทศเจรจา ไกล่เกลี่ย หากไกล่เกลี่ยกันไม่ได้ องค์การ 3 องค์การนี้จะมีการตั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อใช้หลักวิชาการในการตัดสินความถูกต้อง ซึ่งในการเจรจาการค้า หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักคือ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ มกอช. จะมีส่วนร่วมในการเจรจານ้อย แต่จะเชิญผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นกรมวิชาการเกษตร ผู้ผลิต ผู้ค้าเข้ามาปรึกษาหารือ เมื่อมีมาตรฐาน หรือข้อกำหนดใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามา มกอช. จะแจ้งให้ผู้ส่งออกทราบ เช่น เมื่อประเทศญี่ปุ่นจะเปลี่ยนแปลงค่าสารพิษตกค้างในผัก ผลไม้แต่ละชนิด จะมีการแจ้งเตือนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบในเวปไซต์ของมกอช. นอกจากนี้เมื่อ มกอช. รับเรื่องมาตรการใหม่ๆ เข้ามาจะส่งเรื่องให้หน่วยที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นกรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง ในการแก้ไขปัญหา

ในประเทศไทยมีกฎหมายในประเทศ เช่น ในกรณีพีซีพี พ.ร.บ.กักพืช ในสัตว์มี พ.ร.บ. โรคระบาดสัตว์ เพื่อกำหนดมาตรการสินค้าก่อนที่จะนำเข้ามาในประเทศ ทั้งในเรื่องกฎระเบียบ ที่ต้องปฏิบัติ ในเรื่อง SPS นั้นการตรวจที่ด่านมีความสำคัญ เจ้าหน้าที่ด่านจะต้องทราบกฎหมายภายในประเทศ และเข้มงวดในการตรวจ อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปประเทศไทยให้ความสำคัญในการส่งออก ในขณะที่การตรวจสินค้านำเข้ายังมีน้อย ทำให้สินค้าที่เข้ามาอาจส่งผลกระทบต่อการผลิตสินค้าในประเทศ

ประเด็นด้านมาตรฐานสินค้าในประเทศต่างๆ

การค้าไม่ว่าเป็นการส่งออกหรือนำเข้าสินค้านิตใดจะขึ้นอยู่กับภาวะวิเคราะห์ความเสี่ยง การเจรจาพูดคุยกันของภาครัฐด้วยกัน แต่ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ของภาครัฐมีหน้าที่ความรับผิดชอบมากทำให้มีเรื่องกฎกติกากลาง อีกทั้งภาคเอกชนไม่ทราบมาตรการของแต่ละประเทศที่กำหนดจะศึกษามาตรการของแต่ละประเทศเมื่อเกิดปัญหาในการค้าขึ้นแล้ว ปัญหาการเจรจาจึงเป็นประเด็นหลักซึ่งการเจรจาขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งในเรื่องกฎ กติกากลาง และต้องยึดมาตรฐานสากล

ออสเตรเลีย เป็นประเทศที่เข้มงวดเรื่อง SPS และมาตรการการตรวจมากเนื่องจากมีภูมิประเทศเป็นเกาะ

จีน จีนได้เปรียบในเรื่องอำนาจการเจรจาต่อรอง คือปริมาณการนำเข้าสินค้าจากไทยที่น้อยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น จึงไม่เคียดกีดกันมากนักและไม่ยึดหลักมาตรฐานสากล แต่เนื่องจากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดทำให้ยังสามารถทำการค้าได้โดยสะดวก ในกรณีสินค้ามีปัญหาหรือเกิดความไม่เป็นที่ธรรมในการค้าจะเป็นไปได้ยากที่ไทยจะเรียกร้องให้จีนปรับหรือแก้ไข เช่น กรณีชมพูที่ส่งออกไปจีนโดยปกติจะไม่มีปัญหาในการส่งออก แต่จีนเกิดอ้างว่ามีกรณีตรวจพบหนอนชนิดที่ไม่มีในประเทศไทย แม้ว่าทางการไทยได้ส่งเอกสารยืนยัน และดำเนินการต่างๆ ที่ควรทำไปแล้ว แต่อาจเป็นเพราะจีนต้องการนำเข้าชมพูจากบริษัทที่มีการติดต่อกันไว้ จึงอาศัยการดำเนินการของภาครัฐเพื่อช่วยในการกีดกันทางการค้า ซึ่งกรณีแบบนี้เกิดขึ้นกับประเทศจีนเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันจึงมีผู้ซื้อจากจีนเข้ามาตั้งบริษัทรับซื้อในประเทศไทยเพื่อส่งออกไปจีนโดยตรง

ญี่ปุ่น จะมีการกำหนดกฎระเบียบให้ผู้ส่งออกในประเทศไทยต้องปฏิบัติตามเพื่อให้สามารถส่งสินค้าไปญี่ปุ่นได้

ประเด็น NTMs รายสินค้า เช่น

- **กรณี ทูเรียน** จะมีปัญหาเรื่องโรคแมลง แต่ทุเรียนจะส่งออกไปจีนเป็นส่วนใหญ่ซึ่งทางจีนไม่เข้มงวดในการตรวจมากนัก
- **กรณี มะม่วง** กำหนดให้การส่งมะม่วงจากไทยไปญี่ปุ่นต้องมีการอบไอน้ำ ซึ่งเทคนิคในการอบไอน้ำญี่ปุ่นจะเข้ามากำหนดให้ไทยต้องดำเนินการตาม
- **ข้าว** จะมีประเด็นเรื่องสารตกค้างที่เกิดจากการรมเพื่อกำจัดแมลง และเจอแมลงเช่นด้วงอิฐ ในเปรู เวียดนาม ซึ่งไม่ใช่แมลงที่เกิดในประเทศไทย การรมมีการปนเปื้อนเมทิลโบรไมด์สูงมาก 100 ppm ซึ่งการรมผิดวิธีในประเทศจะเจอเมทิลโบรไมด์ในข้าวสูง

แนวทางแก้ไขเมื่อตรวจพบปัญหา

1. การยืนยันโดยการส่งหลักฐานวิชาการว่าปัญหาดังกล่าวไม่ได้เกิดจากไทย เช่น กรณีการตรวจพบแมลงชนิดหนึ่งในเวียดนามจากมะม่วงของไทย ไทยได้ส่งงานวิจัยและข้อมูลไปยืนยันว่าแมลงชนิดนั้นไม่เคยมีในประเทศ ทั้งนี้ใช้ข้อมูลที่อยู่ระหว่างประเทศรวบรวมไว้ โดยจะมีการเรียกข้อมูลจากประเทศไทยไปร่วมพิจารณาด้วย ในระหว่างนี้จะระงับการส่งออก จนกว่าจะมีการวิเคราะห์ความเสี่ยงเสร็จ ซึ่งปัจจุบันมีการวิเคราะห์ DNA ทำให้มีข้อถกเถียงลึกซึ้งขึ้น
2. เมื่อเกิดข้อพิพาทให้ผู้ที่มิอำนาจและมีความรู้เป็นผู้ยืนยัน

ข้อเสนอแนะ

1. ประเทศไทยควรมีการพัฒนากระบวนการตรวจสอบสินค้านำเข้า ในปัจจุบันระบบการตรวจสอบสินค้านำเข้าของไทยยังมีค่อนข้างน้อยไม่ว่าจะเป็นการตรวจโรค ตรวจสอบคุณภาพ และมักไม่ได้มีการตรวจสอบตามมาตรฐานที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วน ซึ่งอาจเกิดจากการขาดผู้ตรวจที่เพียงพอและมีความเข้าใจในเรื่องของข้อกำหนดอย่างแท้จริง ทั้งนี้เมื่อมีการลดภาษีทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนแล้ว ประเด็นเรื่องสุขอนามัยของคนและสัตว์ยังเป็นเรื่องที่ต้องกังวล โดยแต่ละประเทศมีสิทธิกำหนดมาตรการที่เหมาะสม หน่วยงานในประเทศไทยจึงควรมีส่วนร่วมในการร่วมกันวางแผนกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากสินค้านำเข้า
2. ควรมีการพัฒนาการประสานงานกันระหว่างองค์กรภาครัฐด้วยกันและระหว่างรัฐและเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการกำหนดมาตรฐาน การตรวจสอบ และกระบวนการในการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดปัญหานั้น

สรุปการสัมภาษณ์ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งออกมะม่วง ต.โป่งตาลอง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม

แต่เดิมเกษตรกรในพื้นที่ต่างคนต่างปลูกพืชล้มลุก เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง แต่ราคาไม่แน่นอนและประสบปัญหาภัยแล้ง เกษตรกรจึงเริ่มหันมาปลูกมะม่วงซึ่งขายได้ราคาสูงกว่า อีกทั้งมะม่วงเป็นพืชที่ทนต่อสภาพอากาศ มะม่วงพันธุ์ที่นิยมปลูกในพื้นที่ ได้แก่ เขียวเสวย ฟ้าลั่น ทองดี น้ำดอกไม้ แต่มะม่วงน้ำดอกไม้ มีผลผลิตดี เป็นที่ต้องการของตลาดจึงนิยมปลูกกันมากขึ้น ประมาณปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2546 มะม่วงให้ผลมากขึ้น เกษตรกรภายในประเทศประสบกับปัญหาผลผลิตล้นตลาด ผู้นำกลุ่มจึงเริ่มมองหาตลาดภายนอกประเทศเพื่อระบายสินค้า โดยผู้นำกลุ่มและเกษตรกรอีก 2-3 ราย เริ่มดำเนินการทดลองส่งออกผ่านบริษัทส่งออกประมาณ 2-3 ปี โดยจะต้องมีการดำเนินการตามที่บริษัทส่งออกแนะนำหรือกำหนด เช่น ชื้อถุงที่ใช้ห่อมะม่วงซึ่งมีคาร์บอนเพื่อป้องกันแมลงและสารเคมี ตลาดส่งออกรายแรกคือญี่ปุ่น มะม่วงน้ำดอกไม้เป็นพันธุ์หลักที่ตลาดญี่ปุ่นต้องการ

ประมาณปี พ.ศ. 2547 - พ.ศ. 2548 เมื่อทดลองส่งออกแล้วดี แต่ยังคงประสบกับปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ คือ บริษัทรับซื้อกำหนดราคามะม่วงน้ำดอกไม้ที่โลกรัมละ 40 บาท เกษตรกรไม่มีอำนาจ

ต่อรอง ไม่มีการรวมกลุ่ม ราคาที่ได้จึงต่ำเพราะแต่ละรายขายในปริมาณน้อย อีกทั้งมีเกษตรกรบางรายที่ปลูกมะม่วงแล้วมีพ่อค้าคนกลางมาซื้อโดยการเหมาแปลง ซึ่งจะตีราคามะม่วงเป็นราคาต่อแปลงก่อนที่จะมีการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีหน้าที่เพียงการดูแลป้องกันโรค หลังจากมีการตกลงราคากันแล้วพ่อค้าจะนำถุงมาห่อมะม่วง เมื่อถึงช่วงเก็บเกี่ยวพ่อค้าจะนำผลผลิตไปขายเองในท้องตลาดซึ่งได้ราคาดีและยังส่งขายให้บริษัทส่งออกอีกด้วย การตลาดแบบเหมาแปลงพ่อค้าคนกลางจะได้กำไรมาก เกษตรกรไม่มีความรู้เรื่องตลาดจึงถูกพ่อค้าคนกลางเอาเปรียบ ผู้นำกลุ่มจึงได้ชักชวนเกษตรกรที่ขายมะม่วงแบบเหมาแปลงดังกล่าวมารวมกลุ่มและถ่ายทอดเทคนิคการดูแลมะม่วงเพื่อส่งขายต่างประเทศซึ่งได้กำไรกว่าการขายพ่อค้าแบบเหมาแปลง ในปี พ.ศ. 2549 เมื่อมีการรวมกลุ่มอำนาจต่อรองมีมากขึ้น สามารถต่อรองราคามะม่วงได้ที่ที่โลกรัมละ 60 บาท ซึ่งได้ราคาดีกว่าราคาแบบเหมาแปลงแม้จะรวมต้นทุนต่างๆ แล้ว

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ส่งออกมะม่วงมีสมาชิกจำนวน 43 ราย พื้นที่ประมาณ 2000 ไร่ เกษตรกรในพื้นที่เน้นทำการปลูกเพื่อส่งออกเนื่อง ตลาดชัดเจน ราคาดี มีราคาประกันทั้งปี เช่น ถ้าเป็นมะม่วงนอกฤดูมีราคาประกันอยู่ที่ที่โลกรัมละ 90 – 100 บาท ชาวสวนมะม่วงยังรวมตัวกันเป็นสมาคมเรียกว่า สมาคมชาวสวนมะม่วงไทย มีสมาชิกกว่า 30 กลุ่ม

การปลูกมะม่วงของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ส่งออกมะม่วง

ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกมะม่วงนอกฤดูเป็นหลัก คือช่วงเดือนสิงหาคม – ธันวาคม เป็นหลัก และมีบางส่วนปลูกมะม่วงในฤดู คือช่วงเดือนมีนาคม – พฤษภาคม บ้าง แต่ไม่มาซึ่งการปลูกมะม่วงนอกฤดูเริ่มมีการศึกษาและทำมาตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2530 เนื่องจากผลผลิตในฤดูล้นตลาด ทางกลุ่มมีการศึกษากันเอง จึงต้องหาวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยการใช้สารชะลอการเจริญเติบโต เช่น พวาโคลบิวทราโซล ใช้กับมะม่วงโดยฉีดพ่นทางใบ สารดังกล่าวไม่เป็นสารต้องห้าม แต่ทั้งนี้เทคนิคการปลูกมะม่วงนอกฤดูยุ่งยากซับซ้อน เกษตรกรบางรายจึง ไม่ปลูกนอกฤดู

พันธุ์ที่ปลูกในช่วงแรกนิยมปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้เบอร์ 4 แต่ปัจจุบันตลาดต้องการมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของตลาดโดยการเสียบยอดกับมะม่วงพันธุ์เดิม

การปลูกใช้ต้นตอแก้วมาปลูก แล้วเอาตอแก้วมาใช้ในการเสียบยอด เมื่อตาที่เสียบใหม่โตขึ้นจะตัดยอดตอแก้วทิ้ง ในต้นหนึ่งมีหลายพันธุ์ก็ได้ขึ้นอยู่กับการเสียบยอด

ศัตรูของมะม่วง คือ เพลี้ยไฟ การห่อผลมะม่วงป้องกันได้เพียงเปลือยแปง

การกำหนดราคาและการซื้อขายมะม่วงของกลุ่ม

การขายมะม่วงของกลุ่มมีการตกลงราคากันล่วงหน้า การซื้อขายช่วงแรกทำโดยการทำสัญญา ปัจจุบันไม่มีการทำสัญญาแต่จะมีการรับซื้อมะม่วงจากกลุ่มทั้งหมด แต่ทั้งนี้ทางกลุ่มต้องแจ้งปริมาณผลผลิตมะม่วงไปยังบริษัทส่งออกก่อนเพื่อให้บริษัทส่งออกราคาตลาดในช่วงที่มีผลผลิตมาก ขนาดของมะม่วงที่บริษัทรับซื้อจะมีตั้งแต่ 300 – 600 กรัมต่อลูก แล้วไปทำการคัดเลือกขนาดมะม่วงส่งออกตามความต้องการของตลาด เกษตรกรทำหน้าที่คัดแยกเกรด บริษัทส่งออกทำหน้าที่ตัดข้าว ถ้างผิว ฆ่าเชื้อ

และการอุปโภคบริโภคเข้ามาซื้อแมลงวันทองซึ่งญี่ปุ่นมีความเข้มงวดของกระบวนการดังกล่าวมาก ทั้งนี้สมาชิกทุกรายต้องมีการบันทึกทั้งปริมาณสารเคมีที่ใช้ และจำนวนผลผลิตในแต่ละแปลงเพื่อแจ้งปริมาณผลผลิตมะม่วงคร่าวๆ ให้บริษัทส่งออกทราบ บริษัทส่งออกจะเข้ามารับมะม่วงถึงในแปลง

โดยมะม่วงของกลุ่มจะส่งออกร้อยละ 40 -50 ที่เหลือมีตลาดในประเทศรองรับ การรวมตัวเป็นวิสาหกิจมีข้อดี คือ เมื่อมีสมาชิกหลายรายทำให้มีการวางแผนการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด สมาชิกสามารถช่วยเหลือกันในการเก็บเกี่ยว การปลูกรมะม่วงเป็นรายได้หลักของสมาชิกแต่มีการปลูกพืชอื่นๆ บางเป็นรายได้เสริม แหล่งปลูกรมะม่วงในประเทศอื่นๆ คือ บริเวณภาคเหนือตอนล่าง

ขั้นตอนหรือข้อกำหนดที่บริษัทส่งออกกำหนด

1. การท่อมะม่วงด้วยถุงกระดาษที่มีคาร์บอนเคลือบเพื่อป้องกันแมลง เมื่อมีการเก็บเกี่ยวจะนำถุงกระดาษดังกล่าวออก แล้วหุ้มด้วยโฟมเป็นแผ่นกันกระแทกก่อนนำส่งบริษัทส่งออก

2. ควบคุมการนำเข้าฆ่าแมลงและสารเคมีอย่างเข้มข้นตามตารางที่บริษัทส่งออกกำหนดมา โดยในตารางดังกล่าวจะมีสารต้องห้ามที่ห้ามใช้ และสารเคมีที่ใช้ได้ จะมีการระบุเวลาการใช้ว่าใช้ได้ในช่วงใด เช่นใช้ได้ก่อนเก็บเกี่ยวเป็นระยะเวลากี่วัน มีค่า MRL หรือค่าสารเคมีตกค้างได้ในปริมาณไม่เกินเท่าใด ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวเป็นข้อกำหนดที่บริษัทผู้ส่งออกกำกับจากข้อกำหนดของประเทศญี่ปุ่น โดยในช่วงแรกบริษัทจากญี่ปุ่นจะเข้ามาตรวจขั้นตอนการปฏิบัติของแปลงมะม่วงแต่ละแปลงว่าดำเนินการตามข้อกำหนดที่ให้ไว้หรือไม่ และปรับปรุงให้เหมาะสมตามที่บริษัทต้องการ

3. บางรายที่บริษัทไม่มั่นใจเรื่องสารเคมีตกค้างจะมีการสุ่มตรวจ สิ่งสำคัญคือห้ามไม่ให้มีการใช้ยาฆ่าแมลงตามข้อกำหนดของบริษัทส่งออก โดยจะใช้สารเคมีเมื่อมีความจำเป็น แต่จะต้องมีการท่อมะม่วงเป็นอย่างดีทำให้โอกาสที่สารเคมีจะโดนผิวมะม่วงมีน้อย และจะมีการตรวจสอบสารเคมีตกค้างเมื่อเก็บผลผลิตส่งเข้าบริษัทส่งออกแล้ว

4. ต้องมีการขอใบรับรอง คือ GAP จากกรมวิชาการเกษตร หากไม่มีใบรับรองบริษัทส่งออกจะไม่รับซื้อ โดยเกษตรกรหนึ่งคนอาจมีใบ GAP ได้ไม่เกิน 2 ใบ ใบ GAP จะระบุหมายเลขของแต่ละแปลง สามารถระบุแปลงหรือแหล่งที่มาของมะม่วงเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับเมื่อเกิดปัญหาปลายทางทำให้ทราบถึงแหล่งที่มาของมะม่วงดังกล่าว การขอใบ GAP สามารถขอได้ที่กรมวิชาการเกษตร โดยไม่มีค่าใช้จ่าย กล่าวได้ว่าเกษตรกรมีหน้าที่ในการขอ GAP สวนมาตรฐานอื่นๆ บริษัทส่งออกเป็นผู้กำหนด

ขั้นตอนการตรวจ

มีการตรวจในห้อง Lab โดยการใช้สารบางตัวเพื่อหาสารเคมีตกค้างซึ่งเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ค่าใช้จ่ายในการตรวจบริษัทส่งออกจะเป็นผู้รับผิดชอบ กระบวนการในการตรวจ รวมถึงข้อกำหนดต่างๆ ตั้งแต่เริ่มการส่งออกจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาไม่ว่าจะเป็นการกำหนดค่าความเข้มข้นในการใช้สาร สารบางชนิดถูกยกเลิก ห้ามนำสารดังกล่าวมาใช้ หากมีการใช้จะเป็นอันตราย ซึ่งกรมวิชาการเกษตรหรือบริษัทส่งออกจะมีตารางบอกข้อมูลส่งมาให้

ตลาดในแต่ละประเทศมีความเข้มงวดในการตรวจไม่เท่ากัน ประเทศญี่ปุ่นและประเทศในแถบยุโรปจะมีความเข้มงวดในการตรวจมากที่สุด รองลงมาคือเกาหลี ส่วนจีนและรัสเซียการตรวจไม่มีความเข้มงวด แต่จะมีข้อกำหนดอื่นๆ เช่น ในกรณีของจีนมีกฎระเบียบเมืองที่ซับซ้อน แต่ละเมืองมีข้อกำหนดแตกต่างกัน เป็นต้น รวมทั้งระบบการเงิน การจัดสรรงบประมาณเพื่อการส่งออกในแต่ละตลาดจึงต่างกัน ตลาดที่มีความเข้มงวดมากการดูแลระมัดระวังและการคัดเลือกมะม่วงเพื่อการส่งออกในตลาดต้องมีความเข้มงวดตามไปด้วย

เหตุการณ์ที่กลุ่มเจอปัญหาเมื่อนำผลผลิตไปตรวจ

การตรวจเจอสารตกค้างในมะม่วงที่ส่งออกไปญี่ปุ่น คือเป็นสารเคมีที่ผสมในขวดเดียวกัน โดยเกษตรกรไม่ทราบส่วนประกอบของสารเคมีในขวดดังกล่าวว่ามีส่วนผสมของสารต้องห้าม (ไม่ได้ระบุว่าห้ามสารดังกล่าวอยู่ในขวดสารเคมีที่นำมาใช้) ซึ่งบริษัทส่งออกถูกเคลม ตัวสินค้าถูกนำไปทำลาย บริษัทส่งออกจะจ่ายค่าปรับในส่วนนี้ไปให้ก่อนและกลับมาเตือนเกษตรกรให้มีความระมัดระวังมากขึ้นในการใช้และการซื้อยาและสารเคมีมาใช้ แต่ทั้งนี้หากตรวจเจอมากเกษตรกรต้องจ่ายค่าปรับ ทั้งนี้เกษตรกรจึงเสนอว่าภาครัฐควรมีข้อกำหนดให้มีการระบุส่วนประกอบในสารเคมีที่ใช้การเกษตรต่างๆ ให้ครบถ้วน ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกษตรกรต้องประสบปัญหาในลักษณะดังกล่าวอีก

ปัญหาอื่นๆ ที่พบ

1. ปัญหาเรื่องสารเคมีแพร่จากแปลงมะม่วงที่ไม่ได้ปลูกเพื่อการส่งออก และสารเคมีแพร่จากพืชชนิดอื่น เช่น มันสำปะหลัง จึงต้องมีการป้องกันสารเคมีแพร่โดยการเว้นแถวที่อยู่ติดแปลงเหล่านั้นไว้ ไม่เก็บผลผลิตเพื่อส่งออก

2. ปัจจุบันตลาดส่งออกมะม่วงมีมากขึ้น จากตอนแรกส่งออกไปญี่ปุ่นและกลุ่มประเทศแถบยุโรป ปัจจุบันการส่งออกขยายไปสู่จีน เกาหลีใต้ และรัสเซีย มะม่วงของไทยมีชื่อเสียงมากขึ้น ความต้องการเพิ่มมากขึ้น มีทั้งลักษณะการติดต่อโดยตรงกับกลุ่มวิสาหกิจและการติดต่อผ่านบริษัท แต่ทั้งนี้การค้าขายยังคงผ่านบริษัทส่งออกเป็นหลักเนื่องจากกระบวนการส่งออกที่ซับซ้อนทางกลุ่มไม่มีความรู้เพียงพอที่จะทำด้วยตัวเองได้ อย่างไรก็ตามหากรัฐบาลมีการสนับสนุนและทางกลุ่มมีความพร้อมในด้านต่างๆ แล้ว ในอนาคตทางกลุ่มอาจจะสามารถดำเนินการส่งออกโดยตรงได้

3. สารเคมีมีราคาแพงขึ้นต้นทุนในการปลูกมะม่วงจึงสูงขึ้น การรวมกลุ่มช่วยลดต้นทุนในส่วนนี้ได้เพียงบางส่วน โดยการรวมตัวกันซื้อสารเคมี เพื่อที่จะซื้อได้ในปริมาณมากและได้ราคาต่อหน่วยถูกลง นอกจากนี้ยังพบปัญหาการใช้สารเคมีตัวเดิมหลายๆ แผลงอาจเกิดการดีดอียา เช่น เพลี้ยไฟ ซึ่งทำลายมะม่วงตั้งแต่มะม่วงมีขนาดเล็ก ต้องทิ้งมะม่วงทิ้งแปลง เมื่อต้นทุนสูงขึ้นเกษตรกรเป็นผู้แบกรับภาระทั้งหมดไม่สามารถเจรจาต่อรองกับตลาดต่างประเทศได้ หากมะม่วงมีราคาสูงขึ้นบางตลาดจะไม่รับซื้อเช่น เกาหลี

4. การเน่าเสียจากมะม่วงที่ปลายทาง ซึ่งเสียค่าขนส่ง เกษตรกรต้องแบกรับค่าเสียหายส่วนนี้เกษตรกรจึงอยากให้ภาครัฐให้ความรู้ในเรื่องการรักษาคุณภาพของผลผลิต

5. แรงกดดันจากรีพอร์ตในพื้นที่ใกล้เคียงเนื่องจากกลิ่นของสารเคมีที่ใช้ในแปลงมะม่วง

6. ประเทศเพื่อนบ้านลึกลอบนำต้นพันธุ์มะม่วงไปปลูกซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการแข่งขัน การส่งออกในอนาคต ตลาดมะม่วงในเกาหลีของไทยมีมะม่วงจากฟิลิปปินส์เป็นคู่แข่งที่สำคัญ

สรุปการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและตัวแทนสมาคมผู้ค้าและส่งออกผลไม้ไทย

กระบวนการส่งออก

- ส่วนใหญ่ผู้ผลิตผัก ผลไม้ ส่งออกผ่านบริษัทส่งออก เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่สามารถทำการส่งออกได้โดยตรงเนื่องจากขาดทักษะในการเจรจาต่อรอง ไม่มีความรู้ในการส่งออก ที่มีขั้นตอนซับซ้อนและต้นทุนสูง

มาตรฐานสินค้าของไทย

- มาตรฐานที่ไทยกำหนดที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมง เช่น มาตรฐาน GAP และ GMP
- ประเทศไทยยังไม่ได้กำหนดให้ GAP เป็นมาตรฐานบังคับ แต่เป็นการขอการรับรองโดยสมัครใจ
- ผลไม้ไทยเป็นผลไม้ที่มีคุณภาพ ไทยเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ในเอเชีย เพียงแต่ผลไม้ไทย ส่วนใหญ่ขาดการรับรองมาตรฐาน
- ผู้ผลิตเพื่อการส่งออกที่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP จริงๆ มีน้อยหรือบางราย ได้ GAP แล้ว หมาดอายุก็ไม่ดำเนินการต่ออายุเนื่องจากผลไม้ที่ได้หรือ ไม่ได้มาตรฐาน GAP มักจะขายได้ในราคาไม่ต่างกัน จึงไม่มีแรงจูงใจให้เกษตรกรขอรับรองมาตรฐาน GAP ผู้ผลิตจึงมองการขอมาตรฐานเป็นการเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายมาก และยังคงมองว่ากระบวนการในการขอรับรองมาตรฐาน GAP ยุ่งยาก เช่น เวลาที่จะทำการเก็บเกี่ยว ต้องมีการตรวจสอบราคาค้าง สวนผลไม้ขอรับรองมาตรฐาน GAP ในประเทศจึงมีไม่ถึงร้อยละ 10
- มีเพียงบางประเทศเท่านั้นที่กำหนดให้ต้องมี GAP สำหรับผลไม้ส่งออกจากไทย เช่น จีน กำหนดให้ผลไม้ที่นำเข้าภายในประเทศต้องมี GAP แต่ไม่มีการตรวจเข้มงวด เพราะฉะนั้นผลไม้ที่ส่งเข้าไปจึงมีทั้งผลไม้ที่ผสมกันระหว่างผลไม้ที่ได้รับและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP อยู่ในตู้คอนเทนเนอร์เดียวกัน ซึ่งส่วนใหญ่ในตู้คอนเทนเนอร์เดียวกัน อาจมีเพียงผู้ส่งออกรายเดียวที่สินค้าได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ส่วนรายอื่นๆ ที่ส่งสินค้าไปพร้อมๆ อาจยังไม่ได้ได้รับการรับรองมาตรฐาน เป็นต้น
- ในเรื่องการขอรับรองมาตรฐานยังประสบกับปัญหาบางประการ เช่น แม้มีแบบฟอร์มในการตรวจเหมือนกันแต่ผู้ที่เข้ามาตรวจแต่ละคนมีเกณฑ์ในการให้ผ่านต่างกัน ระยะเวลาในการขอรับรองมาตรฐานยังค่อนข้างนาน เป็นต้น

มาตรการทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีของประเทศผู้นำเข้าที่ผู้ส่งออกไทยเผชิญ

ปัจจุบันผู้ส่งออกจะต้องเผชิญกับข้อกำหนดเพิ่มเติมที่ผู้นำเข้ากำหนดทั้งที่เป็นไปเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและปกป้องผู้ผลิตในประเทศ เช่น

ประเทศจีน กำหนดให้ประเทศไทยส่งออกผลไม้ได้ 23 ชนิด โดยผลไม้ที่ส่งออกมาที่สุดคือ ลำไย ทุเรียน มังคุด และกล้วยไข่ ตามลำดับ

- ลำไย ในมุมมองของผู้ประกอบการดูเหมือนว่าเงินกำลังพยายามใช้มาตรการ NTMs ต่างๆ ในการกีดกันการนำเข้าลำไยจากไทย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจีนผลิตลำไยได้เองส่วนหนึ่ง โดยมีข้อกำหนดให้ลำไยต้องผ่านการอบสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ก่อนการส่งออกเพื่อป้องกันการเน่าเสีย ซึ่งไทยเรียกร้องค่าสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ที่ 150 ppm จากเดิมกำหนดค่าสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์มาตรฐานไม่เกิน 30 ppm อย่างไรก็ตามในที่สุดจีนกำหนดให้การใช้สารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ที่ใช้ในการอบลำไยจะต้องอยู่ในระดับมาตรฐานไม่เกิน 50 ppm ตามมาตรฐาน CODEX และก้านไม่เกิน 15 cm อย่างไรก็ตามมุมมองของผู้ส่งออก ค่าสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ 50 ppm ไม่เพียงพอที่จะช่วยคงสภาพลำไยไม่ให้เน่าเสีย ทั้งนี้จีนได้กำหนดค่าระดับมาตรฐานไม่เกิน 50 ppm ดังกล่าวมาเป็นเวลา 7 ปี และใช้มาตรการดังกล่าวในการกีดกันการส่งออกลำไยของไทยมาเรื่อยๆ ปัจจุบันมีการ blacklist บริษัทส่งออกเป็นรายๆ เพราะค่าสารที่เกินมาตรฐาน แต่ยังไม่ blacklist ลำไยจากไทยทั้งประเทศ

คู่แข่งของไทยในตลาดจีน คือ เวียดนาม และอินโดนีเซีย

ประเทศญี่ปุ่น กำหนดให้ประเทศไทยส่งออกผลไม้ได้ 9 ชนิด ได้แก่ มะพร้าวอ่อน กล้วย สับปะรด มะม่วง (5 สายพันธุ์) มังคุด ส้มโอพันธุ์ทองดี ทุเรียน สลัด และมะขามหวาน ลำสุดคือไทยสามารถส่งสับปะรดไปญี่ปุ่นได้ และให้โควตาการส่งออกส้มโอ เป็นเวลา 2 ปีมาแล้ว ปัญหาหรือเงื่อนไขในการส่งออก คือ ญี่ปุ่นกำหนดให้ผลไม้ส่งออกทุกตัวต้องผ่านการอบไอน้ำที่ 50 - 55 องศา เพื่อกำจัดแมลงวันทอง การอบไอน้ำทำให้ผลไม้เน่าเสียได้ง่าย แต่ยังมีเงื่อนไข น้อยกว่าประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้ผลไม้ทุกตัวต้องผ่านการฉายรังสีโคบอลและมีฉลากระบุว่าผลไม้ชนิดนั้นผ่านการฉายรังสี ซึ่งผลไม้จะเน่าเสียได้ง่ายกว่าการอบไอน้ำ ทั้งนี้เนื่องด้วยญี่ปุ่นเป็นนักซื้อและการเจรจาตกลงกันของรัฐบาลต่อรัฐทำให้ญี่ปุ่นไม่ค่อยกีดกันทางการค้ากับไทยมากนัก มีเพียงการจำกัดปริมาณการส่งออกบางชนิดไทยส่งออกได้น้อยกว่าโควตา เช่น กล้วยหอม กล้วยหอมไทยเป็นสายพันธุ์ที่ไม่ทน เปลือกบางคือกล้วยหอมทองซึ่งเน่าเสียง่าย กล้วยที่ส่งออกไปญี่ปุ่นต้องมีสีเขียวคือไม่สุกงอม กล้วยที่มีสีเหลืองจะโดนทำลาย ซึ่งบริษัทต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการทำลาย

ประเทศออสเตรเลีย มีมาตรการการกีดกันและการตรวจที่เข้ม เช่น

- ทุเรียนมีการตรวจครึ่งหนึ่ง ผ่าครึ่งหนึ่ง
- ลำไยต้องห้ามติดใบต้องคลุมหมวกมีห้ามเกิน 1 องศา 18 วัน ถ้าอุณหภูมิสูงขึ้นไป เช่น ขึ้นไปเป็น 3 องศาต้องเริ่มนับวันที่ลงมาเป็น 1 องศาใหม่ ซึ่งจะทำให้สินค้าเน่าไหมหรือถึงแม้สินค้าจะไม่เน่าก็จะต้องมีการตรวจแมลงว่ามีเพลี้ยหรือแมลงวันทองหรือไม่ ซึ่งต้องสุ่ม ไม่ต่ำกว่า 20 - 30%

ส้มโดยการเท นอกจากนี้หากเจอใบไม้ติดมาแม้เพียงใบเดียวต้องรื้อหมด ทุกตะกร้าแล้วจ้างคนมาบรรจุ ลงตะกร้าใหม่ซึ่งค่าบรรจุลงตะกร้าแพงกว่าค่าสินค้า เนื่องจากค่าแรงในออสเตรเลียสูง คือ ชั่วโมงละ 600 บาท โดยเมื่อตรวจเจอปัญหาผู้ส่งออกอาจต้องเลือกที่จะเผาสินค้าทิ้ง เพราะต้นทุนสูงกว่า แล้วส่ง ลีตใหม่ไป บางครั้งผู้ส่งออกอาจมองหาตลาดใหม่เพื่อเลี่ยงมาตรการที่เข้มงวดของออสเตรเลีย เช่น การส่งออกไปจีนแทน หรือส่งออกไปประเทศที่มีความเข้มงวดน้อย ถึงแม้กำไรน้อยแต่ไม่มีความเสี่ยง หรือมีความเสี่ยงน้อย

- น้อยหน้า ออสเตรเลียส่งออกน้อยกว่าเป็นอันดับ 1 ในเอเชียทำให้ต้องบล็อกน้อยกว่านำเข้า อย่างไรก็ตาม 5 ปีที่ผ่านมาไทยสามารถทำตลาดไปในออสเตรเลีย โดยเฉพาะน้อยกว่า จากปากช่อง

ประเทศนิวซีแลนด์ มีมาตรการที่เคร่งครัด และเงื่อนไขมากเช่นเดียวกับประเทศออสเตรเลีย เนื่องด้วยผลไม้ไทยเป็นผลไม้เมืองร้อน มักมีปัญหาเรื่องความคงสภาพ มักนำเข้าง่าย ถ้าหากส่งออกไปแล้วเจอปัญหาอย่าอย่าไม่คุ้ม

ประเทศเกาหลี มีมาตรการกีดกัน คือ ก่อนที่จะส่งสินค้าออกไปได้ เกาหลีจะระบุหลักเกณฑ์ต่างๆ มาก่อน จึงจะส่งผลไม้ไปยังเกาหลีได้

ประเทศอินเดีย ไม่มีมาตรการที่เคร่งครัด เนื่องจากตลาดอินเดียยังด้อยมาตรฐานเมื่อเทียบกับตลาดไทย มีเพียงปัญหาเรื่องการเงินเป็นหลัก ผู้ส่งออกขาดความเชื่อมั่นเรื่องการจ่ายเงินค่าสินค้าของคู่ค้า

การเจรจาการค้า

ด้วยระบบการเจรจา เมื่อมีการเจรจาการค้ารัฐจะคุยกับรัฐ จะไม่เปิดโอกาสให้กับเอกชน เข้าร่วม เช่นประเทศจีนห้ามเอกชนเข้าร่วมเจรจาโดยตรง อินโดนีเซียอนุญาตให้เอกชนเข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ได้บางกรณีถ้าได้รับอนุญาต ดังนั้นสมาคมผู้ค้าและส่งออกผลไม้ไทยจึงไม่มีโอกาสเข้าร่วมโต๊ะเจรจาทางการค้า หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการเจรจาประกอบด้วยกรมเจรจา กรมการค้าต่างประเทศ และกรมส่งเสริมการค้าต่างประเทศ ก่อนที่จะไปเจรจาการค้าต่างประเทศของรัฐ ในอดีตนั้นรัฐจะไม่มีกรศึกษาหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากนักไม่ว่าจะเป็นสมาคมส่งออกผลไม้เอง ดังนั้นปัญหาจึงเกิดสะสมมาจากอดีตที่การเจรจาขาดการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดข้อมูลจากภาคปฏิบัติ เช่น เซ็น MOU กำหนดค่าสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ที่ใช้อบปลาจะต้องอยู่ในระดับมาตรฐานไม่เกิน 50 ppm โดยไม่ถามผู้ประกอบการว่าสามารถทำตามข้อกำหนดต่างๆ ได้หรือไม่ แต่ในระยะหลังภาครัฐมีการหารือกับภาคเอกชนมากขึ้น อย่างไรก็ตามการเจรจาส่วนใหญ่เป็นระดับรัฐต่อรัฐเพื่อกำหนดเงื่อนไขต่อรอง เช่น อาจมีการเจรจาการส่งออกผลไม้ไทยแลกกับการนำเข้าสินค้าอื่นจากประเทศคู่ค้า เป็นต้น ในกรณีของการค้าผลไม้ สำหรับการเจรจาการค้าของอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่มต่างๆ ยังคงค่อนข้างมีปัญหา เนื่องจากอาเซียนยังขาดตัวแทนที่ชัดเจน ไม่มีการรวมตัว สำหรับการรวมตัวกันของอาเซียนเองแม้จะมีการลดอัตราภาษีระหว่างกัน แต่ประเทศสมาชิกยังอาจมีการนำมาตรการ NTMs มา

ใช้เพื่อกระตุ้นทางการค้ามากขึ้น ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะประเทศสมาชิกมีสินค้าคล้ายคลึงกัน จึงมีการนำมาตรการ NTMs มาใช้เพื่อปกป้องผู้ผลิตในประเทศ

สรุปการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการข้าว บริษัทนครราชสีมาสิริโชค จำกัด และบริษัท เอสอาร์ซี ฟู้ดส์ จำกัด

บริษัทนครราชสีมาสิริโชค จำกัด ดำเนินธุรกิจมาเป็นเวลานาน ปัจจุบันสืบทอดกิจการโดยทายาทรุ่นที่ 3 และได้ริเริ่มทำการส่งออกข้าวไปต่างประเทศในปี 2544 ด้วยการแนะนำจากคนใกล้ชิด และด้วยจังหวะโอกาสที่ดีมีลูกค้าเข้ามาติดต่อด้วยตนเอง เนื่องด้วยการส่งออกต่างประเทศมีขั้นตอนยุ่งยาก ซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการตลาด ภาษี การติดต่อสื่อสาร ทางบริษัทจึงทำการจดทะเบียนบริษัทแยกเป็น 2 บริษัท บริษัทนครราชสีมาสิริโชค จำกัด เป็นโรงสีข้าว ส่วนบริษัทเอสอาร์ซี ฟู้ดส์ จำกัดเป็นบริษัทส่งออกข้าวไปต่างประเทศ ตลาดส่งออกรายแรกคือ จีน ฮองกง และขยายตลาดไปยังสหรัฐอเมริกา ล่าสุดบริษัทขยายส่งออกข้าวไปประเทศในแถบตะวันออกกลาง และมีตลาดในแถบยุโรปบ้างเล็กน้อย

ตลาดส่งออกข้าวที่สำคัญของบริษัทในปัจจุบัน คือ สหรัฐอเมริกา ซึ่งบริษัทเริ่มส่งออกไปสหรัฐอเมริกาอีกครั้งหลังจากระงับการส่งออกเป็นเวลา 1 ปีเนื่องจากสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจภายในประเทศสหรัฐอเมริกา บริษัทยังส่งออกข้าวไปจีนบางส่วน

ในแต่ละปีปริมาณผลผลิตข้าวมีเท่าเดิมเปลี่ยนแปลงไม่มากแต่โรงสีมีมากทำให้ต้องแย่งกันซื้อข้าว ราคาข้าวมีราคาตลาดโลกเป็นตัวกำหนด ทุกสัปดาห์จะมีราคาประกาศโดยสมาคมผู้ส่งออกข้าว แม้ราคาข้าวจะไม่แตกต่างกันมากนัก แต่บริษัทข้าวมีการแย่งกันสูงทั้งนี้บริษัทที่มีสภาพคล่องทางการเงินสูงและการให้บริการดี สะดวก รวดเร็วย่อมได้เปรียบ

ข้าวที่บริษัทส่งออกมีหลายชนิดทั้ง ข้าวหอม ข้าวขาว ข้าวเหนียว และข้าวมันซึ่งส่งตามความต้องการของลูกค้าในแถบตะวันออกกลางแต่เนื่องจากบริษัทไม่มีความรู้เรื่องข้าวประเภทนี้ปัจจุบันจึงหยุดการส่งออก แหล่งที่มาของข้าวของบริษัทนั้น บริษัทจะรับซื้อข้าวจากพ่อค้าเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่ซื้อจากชาวนาโดยตรงมีน้อย

บริษัทเป็นทั้งพ่อค้าคนกลางและผู้ส่งออกสู่ปลายทาง ค่าขนส่งจะรวมอยู่ในราคาข้าว การขนส่งจึงเหมือนบริการบริษัทจัดให้กับลูกค้า บริษัทเป็นผู้แบกรับค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ โดยตลาดภายในประเทศของบริษัทคือบริษัทส่งออก และลูกค้ารายย่อยอื่นๆ โดยส่งออก 35% ลูกค้าที่เข้ามาติดต่อดีซื้อข้าวจะให้บริษัทบรรจุข้าวใส่ถุงโดยใช้ยี่ห้อของลูกค้า หรือถ้าลูกค้าไม่มียี่ห้อของสินค้าบริษัทจะทำการช่วยออกแบบตราของสินค้าให้ ซึ่งขนาดของลูกค้าขึ้นอยู่กับขนาดของกำลังการผลิตของบริษัท บริษัทจะไม่มียี่ห้อขายใหญ่ที่ติดต่อดีขายข้าวในปริมาณมากเนื่องจากกำลังการผลิตมีจำกัด บริษัทมียี่ห้อของตนเอง คือ ยี่ห้อศิริมงคล

การส่งออกข้าวนั้น ปัจจุบันในท้องตลาดมีข้าวหลายยี่ห้อซึ่งแต่ละยี่ห้อคุณภาพไม่เท่ากัน การสร้างแบรนด์ข้าวในตลาดไทยและตลาดต่างประเทศมีลักษณะเหมือนกัน คือ บริษัทแต่ละบริษัทมีการสร้างแบรนด์ใหม่ๆ ขึ้นมาเรื่อยๆ

มาตรฐานหรือข้อกำหนดของข้าว

โครงสร้างอาคารต้องเป็นระเบียบ เรียบร้อย ง่ายต่อการทำความสะอาดได้มาตรฐาน GMP มาตรฐาน ISO มาตรฐาน BRC จะมีหรือไม่ก็ได้

ข้อกำหนดในการบรรจุรัฐบาลซึ่งเป็นข้อกำหนดในประเทศกำหนดให้ต้องมีข้าวหอมมะลิ ร้อยละ 92 ส่วนลูกค้าย่างประเทศจะมีการระบุอัตราส่วนที่ต้องการ บางรายต้องการให้มีสัดส่วน ข้าวหอมมะลิต่อข้าวชนิดอื่น 85 : 25

คุณภาพข้าวที่ส่งไปแต่ละประเทศแตกต่างกัน เช่น ข้าวที่ส่งไปจีน สิงคโปร์ ต้องมีคุณภาพดี ลูกค้ายของบริษัทบางรายต้องการการรับรองคุณภาพข้าวและในอีกบางส่วนไม่เรียกร้อง ซึ่งจะมีหรือไม่ก็ไม่เรียกร้องก็ได้ การรับรองคุณภาพข้าวสามารถแยกส่วนได้ โรงงานของบริษัทที่เช่นเดียวกันมีการรับรองคุณภาพข้าวเฉพาะบางส่วน คือบริษัทมีมาตรฐาน GMP รับรองในส่วนของการส่งออก และ โรงบารุงข้าว

เมื่อต่างประเทศมีมาตรการกีดกันทางการค้าใหม่ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกบริษัท ต้องดำเนินการตามบริษัทผู้นำหรือบริษัทใหญ่ๆ บริษัทยังไม่เจอมาตรการกีดกันทางการค้าใหม่ๆ ลูกค้ายังถูกล่อลวงให้บริษัทในเรื่องมาตรฐานสินค้า แต่ทั้งนี้บริษัทได้มีการเตรียมการทำเรื่องมาตรฐาน มาตั้งแต่ปี 2557 เนื่องจากบริษัทมีการขยายโรงงานการผลิตตั้งนั้นจึงมีความสนใจทำมาตรฐาน แต่ในเชิงปฏิบัติยังทำได้ยาก

ประเทศออสเตรเลีย กำหนดให้ต้องมีกรอบตู้ก่อน แล้วจึงใส่ข้าวลงไปและอบใหม่

ในเรื่องแมลงที่พบในข้าวไม่ได้มีการกำหนดให้ต้องปลอดแมลง 100 เปอร์เซ็นต์ แมลงเกิดขึ้นได้ด้วยสภาพอากาศและการฝังตัวในถุงข้าว การรมยาเพื่อกำจัดมอดหรือแมลงในข้าวต้องมีผ้าห่อข้าว ซึ่งขั้นตอนและวิธีการรมยาต้องมีกรอบม บริษัทจะส่งพนักงานไปเรียน โดยมีใบอนุญาตว่าคนรมได้ ผ่านการอบรมเป็นการรับรองความปลอดภัย แต่ทั้งนี้ก็มีข้อกำหนดที่ต้องมีตัวแทนเข้ามาตรวจ ซึ่งลูกค้ายจะส่งตัวแทนที่ได้คัดเลือกหรือตัวแทนที่บริษัทแต่งตั้งเข้ามาตรวจโรงงาน หรือมีการส่งตัวอย่างข้าว ไปตรวจในห้องแล็บ แต่ทั้งนี้หากโรงสีมีการจัดการที่ดีจะป้องกันแมลงได้ในระดับหนึ่ง

ปัญหาที่พบ

โรงสีมีกำลังการผลิตไม่เพียงพอ เนื่องจากการขยายข้าวมีลักษณะเป็นการขยายเชิงปริมาณ และจำนวนลูกค้ายิ่งมีมากขึ้นไม่สามารถขยายกำลังการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ ผู้ประกอบการอาจจะเกิดปัญหาสภาพคล่องทางการเงินเป็นปัญหาการส่งออกที่สำคัญ ปัญหาโครงการ จำนำข้าว ทำให้ข้าวมีราคาสูงขึ้นปริมาณการส่งออกจึงลดลง ส่วนในเรื่องคุณภาพข้าวส่งออกบริษัท ยังคงรักษาคุณภาพข้าวให้อยู่ในเกณฑ์ ส่วนผลกระทบจากข้าวในประเทศ เพื่อนบ้านที่ทะลักเข้าในประเทศนั้นยังติดปัญหาเรื่องคุณภาพและปริมาณข้าวของประเทศเพื่อนบ้านยังน้อย

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาครัฐฯ และ เอกชน ต่อการปรับตัวและแก้ไขปัญหา NTMs ในภาคสินค้าเกษตรจะนำเสนอในบทที่ 7

บทที่ 5

สินค้าปศุสัตว์

บทที่ 5 สินค้าปลอดศุลกากร

การศึกษามาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์จากปศุสัตว์ของประเทศคู่เจรจากับอาเซียนครั้งนี้ จะเน้นศึกษาเฉพาะกรณีการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ (หัวข้อ 5.1) และ ผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร (หัวข้อ 5.2) เท่านั้น เนื่องจากสินค้าทั้งสองรายการนี้ มีมูลค่าการส่งออกไปยังประเทศคู่เจรจาทั้ง 6 ประเทศในมูลค่าที่ค่อนข้างสูง

เนื้อหาในบทนี้จะประกอบด้วยการนำเสนอภาพรวมของการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อไก่และเนื้อสุกร ไปยัง 6 ประเทศที่ศึกษา ตามด้วยมาตรการ NTM ที่พบในประเทศที่ศึกษา บทบาทขององค์กรในประเทศไทยและประเทศที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับมาตรการ NTM รวมทั้งปัญหาที่กลุ่มตัวอย่าง (จากการสัมภาษณ์) เผชิญอยู่ในปัจจุบัน และส่วนสุดท้ายคือข้อเสนอแนะ (หัวข้อ 5.3) สำหรับการพัฒนาศิลค้าปลอดศุลกากรเพื่อการส่งออกไปยัง ประเทศที่ศึกษา

5.1 ผลิตภัณฑ์เนื้อไก่

5.1.1 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อไก่

หากพิจารณามูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ ไปยังประเทศคู่เจรจา 6 ประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2552 – 2557 สำหรับ HS 160232 (สินค้าไก่ปรุงสุก) และ HS 0207 (สินค้าไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง) ดังแสดงในตารางที่ 5.1 และ ตารางที่ 5.2 พบว่า การส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ปรุงสุกมีมูลค่ามากกว่า เนื้อไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง โดยประเทศไทยสามารถส่งออกได้มากในบรรดา 6 ประเทศที่ศึกษา คือ ประเทศญี่ปุ่น (ทั้งสองรายการ) และเกาหลีใต้ (เฉพาะผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูป) อนุกรมการค้า การส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ปรุงสุกไปยังออสเตรเลียและนิวซีแลนด์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว

ส่วนการส่งออกเนื้อไก่สดไปยังประเทศอื่น ที่มีมูลค่าน้อย เนื่องด้วยเหตุผล 2 ประการคือ มาตรการ SPS ที่เกี่ยวกับการปรุงให้สุก (ดังจะกล่าวในหัวข้อถัดไป) และ มาตรการ SPS (ห้ามนำเข้า) ที่เกี่ยวกับการระบาดของโรคไข้หวัดนก

ตารางที่ 5.1 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อไก่แปรรูป (HS 160232)

ประเทศ	มูลค่าการส่งออก HS 160232 (USD)					
	2552	2553	2554	2555	2556	2557
จีน	89	625	34	24,301	24,438	18,500
อินเดีย	892	15,523	880	96	2,966	864
ญี่ปุ่น	670,811,998	741,704,918	925,128,366	1,063,025,119	1,004,275,898	860,268,345
เกาหลีใต้	18,817,306	35,796,119	40,904,067	47,404,818	55,308,865	16,356,817
ออสเตรเลีย	580,157	317,347	98,835	1,888,758	3,549,377	2,752,002
นิวซีแลนด์	-	1,323,024	187,977	1,201,683	1,912,850	696,951

ที่มา: UN comtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 2558

ตารางที่ 5.2 มูลค่าการส่งออกเนื้อไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง (HS 0207)

ประเทศ	มูลค่าการส่งออก HS 0207 (USD)					
	2552	2553	2554	2555	2556	2557
จีน	-	-	167,200	222,569	373	96,721
อินเดีย	-	36,025	30,665	11	3,368	148,666
ญี่ปุ่น	360,000	372,000	515,000	283,000	401,000	173,465,472
เกาหลีใต้	94	320	70	99	-	-
ออสเตรเลีย	21	42	24	25	18	35
นิวซีแลนด์	-	-	-	-	-	-

ที่มา: UN comtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 2558

5.1.2 มาตรการทางภาษีที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ของประเทศที่ศึกษา

มาตรการทางภาษีศุลกากรสำหรับผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ส่งออกไปยังประเทศที่ศึกษา พบว่าแต่ละประเทศคู่ค้ากำหนดอัตราศุลกากรนำเข้าแตกต่างกันไปอย่างมาก โดยอัตราต่ำสุด คือ 0 % และ อัตราสูงสุด คือ 100 % (ตารางที่ 5.3) และยังครอบคลุมสินค้าที่ระดับพิกัดแตกต่างกันอยู่บ้าง

ตารางที่ 5.3 อัตราภาษีศุลกากรนำเข้าของประเทศที่ศึกษา กรณีผลิตภัณฑ์เนื้อไก่

HS	อินเดีย	ญี่ปุ่น	เกาหลีใต้	ออสเตรเลีย	นิวซีแลนด์
0207 (meat and edible meat offal, of poultry, fresh, chilled, or frozen)			Basic Tariff = 30 %	Free	-
020711100 , 020711200,	30 %	-			
020711300, 020714100	100 %	-			
020724000, 020725000, 020726000, 020727100, 020727200,	30 %	MFN Rate = 3 %			
020734000	-	GSP Rate = Free			
020736100	-				
020732200, 020733100, 020733200, 020735200, 020736210, 020736220	-	MFN Rate = 9.60 % GSP Rate = 4.80%			
020741000, 020742000, 020743000, 020744000, 020745000 , 020751000, 020752000, 020753000, 020754000, 020755000, 020760000	30 %	-			
160232 (sausages and similar products of meat, food prepared, of chicken)	30 %	-	-	Free	Free
ช่วงเวลาที่ยกเว้น		ประกาศเมื่อ 1 เมษายน ค.ศ. 2011	2015-01-01 ถึง 2015-12-31	ประกาศเมื่อ 10 มกราคม ค.ศ. 2012	

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

5.1.3 มาตรฐานสินค้าระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เนื้อไก่

มาตรฐานผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ (แปรรูปและปรุงสุกพร้อมรับประทาน) ที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลทั่วไป ได้แก่ (ก) มาตรฐานด้านความปลอดภัยต่อผู้บริโภค (food safety standard) (ข) มาตรฐานคุณภาพอาหาร (food quality standard) (ค) มาตรฐาน SPS ที่เน้นสวัสดิภาพของสัตว์ (ง) มาตรฐานฮาลาล ที่เป็นไปตามหลักการของศาสนาอิสลาม และ (จ) มาตรฐานความปลอดภัยเกี่ยวกับโรคระบาด (Guaranteed Disease Free and Antibiotics & Pesticides Free) เป็นต้น บางมาตรฐานยังครอบคลุม

กิจกรรมตั้งแต่การเลี้ยงไก่ (ฟาร์มแม่พ่อพันธุ์และฟาร์มเพาะเลี้ยงไก่) อาหารสัตว์ และกระบวนการแปรรูปเนื้อไก่

ตัวอย่างเช่น ในกรณีของผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่ สามารถแบ่งระบบมาตรฐานที่เกี่ยวข้องได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ตามกลุ่มสินค้าในห่วงโซ่อุปทาน ได้แก่ (1) มาตรฐานที่เกี่ยวกับอาหารสัตว์ คือ Bio-Security, GMP และ HACCP (2) มาตรฐานที่เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ คือ Bio-Security, GMP, HACCP และ GAP ด้วย และ (3) มาตรฐานที่เกี่ยวกับกระบวนการแปรรูป ปรงสุกพร้อมรับประทาน (การทอด การนึ่ง และการอบ) ได้แก่ Bio-Security, GMP, HACCP, European Standard Approved, Halal และ Food Security (ตารางที่ 5.4) นอกจากนี้มาตรฐานสากลที่มีการใช้ทั่วไปแล้ว (เช่น ISO 9001, HACCP, GMP, และ GAP) บางประเทศยังมีมาตรฐานเฉพาะ เช่น อังกฤษมีมาตรฐาน BRC (British Retail Certification) ด้วย

ด้วยเหตุที่ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่ที่สำคัญ เมื่อประเทศประสบปัญหาใช้หวัดนก (เมื่อต้นปี พ.ศ. 2547) ส่งผลให้ผู้ผลิตผู้ประกอบการไทยหันมาส่งออกเนื้อไก่ปรุงสุกแทน ทั้งนี้กฎระเบียบการนำเข้าสินค้ากลุ่มปศุสัตว์ของประเทศผู้นำเข้าต่างๆ จะมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน แต่ต้องอยู่ภายใต้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS) และมาตรการที่สำคัญคือ มาตรฐานความปลอดภัยเกี่ยวกับโรคระบาด

การผลิตเพื่อการส่งออกนอกจากจะต้องเผชิญกับการประกันคุณภาพการผลิตสำหรับ “ผลิตภัณฑ์” แล้ว ยังต้องเผชิญกับมาตรฐานด้านอื่นๆ ด้วย ซึ่งเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน (management) ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและการจ้างงาน ตัวอย่างเช่น มาตรฐาน ISO14001 (ด้านสิ่งแวดล้อม) มาตรฐานอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน (OHSAS / TIS 18001) มาตรฐานแรงงาน ที่เป็นไปตามพันธกรณีของประเทศไทยต่อองค์การ ILO เป็นต้น (ตารางที่ 5.5) นอกจากนี้ บางบริษัท/โรงงานก็อาจจะออกแบบมาตรฐานการดำเนินงานของตนเองได้ เช่น ระบบการจัดการความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ (CPF Safety Health Environment Management System)

ตารางที่ 5.4 ระบบมาตรฐานการประกันคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไก่

ระบบมาตรฐาน	การผลิตอาหารสัตว์ (Feed mill)	การเพาะพันธุ์และการเพาะเลี้ยง (Farm & Hatchery)	การแปรรูปและปรุงสุก (Processing Plant)
Food Safety Standards	Bio-Security GMP HACCP	Bio-Security GMP HACCP GAP	Bio-Security GMP HACCP European Standard Approved Halal Food Security
Food Quality Standard	ISO 9001	ISO 9001 Animal Welfare Practices Red Tractor Assurance (RTA)	ISO 9001 Animal Welfare Practices Red Tractor Assurance (RTA) BRC Global Standards (BRC)
Guaranteed Disease Free and Antibiotics & Pesticides Free		Pre-catching test : Avian Influenza Newcastle Disease Pesticides Salmonella etc.	Post -catching test : Newcastle Disease Antibiotics Pesticides
ตรวจสอบย้อนกลับได้ 100 %			

ที่มา: สัมภาษณ์ โรงงานแปรรูป (นครราชสีมา) ในเครือบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558

หมายเหตุ: HACCP = Hazardous Analysis and Critical Control Point

GMP = Good Manufacturing Practices

GAP = Good Agricultural Practices

ตารางที่ 5.5 ระบบมาตรฐานการบริหารจัดการของโรงงาน (ผลิตภัณฑ์เนื้อไก่)

ระบบมาตรฐาน	โรงงานอาหารสัตว์	การเพาะเลี้ยง	โรงงานแปรรูป
<p>SHE Policy</p> <ul style="list-style-type: none"> - Safety - Health - Environment 	<p>ระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (ISO 14001)</p> <p>ระบบการจัดการความปลอดภัย-ภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม (CPF SHE MS)</p>	<p>ระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (ISO 14001)</p>	<p>ระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (ISO 14001)</p> <p>ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (OHSAS / TIS 18001)</p> <p>ระบบการจัดการความปลอดภัย-อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม (CPF SHE MS)</p>
มาตรฐานแรงงานไทย	ระบบมาตรฐานแรงงานไทย (มรท.8001-2553)	ระบบมาตรฐานแรงงานไทย (มรท.8001-2553)	ระบบมาตรฐานแรงงานไทย (มรท.8001-2553)

ที่มา: สัมภาษณ์ โรงงานแปรรูป (นครราชสีมา) ในเครือบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558

5.1.4 มาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ของประเทศที่ศึกษา

มาตรการ NTM ที่พบในประเทศที่เลือกศึกษา ที่สำคัญ ได้แก่

(ก) ประเทศญี่ปุ่น กรณีการนำเข้าเนื้อสัตว์แปรรูปและปรุงสุก อาศัยกฎหมายหลายฉบับ เช่น Domestic Animal Infectious Diseases Control Law และ Food Sanitation Law รวมทั้ง Japanese Agricultural Standard Law ที่ระบุว่าต้องมีการส่งเจ้าหน้าที่ของ MAFF เพื่อมาตรวจสอบสินค้าของประเทศผู้ส่งออก ดังเช่น การเดินทางมาตรวจรับรองโรงงานเนื้อไก่และเนื้อหมู แปรรูปในไทย จำนวน 36 แห่ง เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2552 โดยมีโรงงานที่ได้รับการรับรองที่จะครบกำหนด 2 ปี จำนวน 32 แห่ง โรงงานที่ซ่อมปรับปรุงส่วนการแปรรูปด้วยความ ร้อน 2 แห่ง และโรงงานใหม่ 2 แห่ง (แหล่งที่มาของข้อมูล คือ เว็บไซต์กระทรวงพาณิชย์ มิได้แยกว่าเป็นโรงงานแปรรูปเนื้อไก่หรือเนื้อสุกร)

สำหรับมาตรการ TBT ของประเทศญี่ปุ่น คือ การประทับตรา JAS (ซึ่งเป็นมาตรการแบบสมัครใจ) การปิดฉลาก และการระบุประเทศแหล่งกำเนิด กล่าวคือ (1) ต้องปิดฉลากระบุชื่ออาหาร ชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิต (ผู้นำเข้า) วัน เดือนปีที่ผลิต และวิธีการเก็บรักษา ในกรณีที่ใช้สารปรุงแต่งต้องระบุสารปรุงแต่งที่ใช้ทั้งหมด และต้องไม่มีสารปรุงแต่งเจือปนอยู่ในขั้นตอนสุดท้าย และ (2) ต้องปิดฉลากระบุประเทศแหล่งกำเนิด ชื่ออาหาร ส่วนประกอบ ปริมาณ ผู้ผลิต วันบรรจุ และวิธีการเก็บรักษา รวมทั้งต้อง ประทับตรา JAS Mark หลังจากผ่านพิธีการทางศุลกากรแล้ว

(ข) ประเทศเกาหลีใต้ กำหนดมาตรฐานการนำเข้าผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ปรุงสุก ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ปีก ไช้และผลิตภัณฑ์จากไข่ ดังนี้ (1) ต้องได้รับการตรวจสอบและรับรองโรงงานจากสำนักสุขอนามัยสัตว์ของเกาหลีใต้ (2) ต้องผ่านการฆ่าเชื้อด้วยความร้อน (Heat Treatment) (3) ต้องแจ้งการนำเข้าต่อ FDA โดยในเอกสารต้องระบุส่วนประกอบทั้งหมด รวมทั้ง Food Additives โดยเฉพาะส่วนประกอบหลักและ Food Additives ที่มีการกำหนดมาตรฐานต้องระบุสัดส่วนไว้เป็นร้อยละ (4) ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยจากกรมปศุสัตว์ของไทย กำกับมาพร้อมกับการนำเข้า (ทั้งนี้ขั้นตอนการนำเข้าเป็นไปตามขั้นตอนการนำเข้าเนื้อวัวและเนื้อหมูแช่เย็นแช่แข็ง) และ (5) สินค้าเนื้อสัตว์ทุกชนิดที่ปิดฉลากประเทศ ต้นทางประเทศอื่นที่ไม่ใช่เกาหลีใต้ต้อง ผ่านการตรวจสอบมาตรฐานสุขอนามัยโดย NVRS และหากไม่เป็นไปตามมาตรฐานของเกาหลีใต้ สินค้าจะถูกตีกลับ (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553) แม้ว่าโรงงานของไทยที่ได้รับการตรวจสอบและรับรองจากรัฐบาลเกาหลีใต้แล้ว 33 ราย แต่เกาหลีใต้ยังคงห้ามนำเข้าเนื้อไก่แช่เย็นแช่แข็งจากไทย เนื่องจากปัญหาโรคไข้หวัดนก [ข้อมูลเมื่อปี พ.ศ. 2553 จากกรมการค้าต่างประเทศ]

(ค) ประเทศออสเตรเลีย เมื่อ มีนาคม พ.ศ. 2552 อนุญาตให้นำเข้าเนื้อไก่ต้มสุกจาก 3 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา เดนมาร์ก และ ไทย โดยกำหนดให้สินค้าเนื้อไก่แปรรูปและปรุงสุกต้องอยู่ในบรรจุภัณฑ์พร้อมจำหน่าย และติดฉลากผ่านการปรุงสุก ผ่านกระบวนการใช้ความร้อนตามอุณหภูมิที่กำหนด เช่น กำหนดผลิตภัณฑ์เนื้อไก่แปรรูปปรุงสุกให้ต้องต้มที่อุณหภูมิ 75 องศาเซลเซียส เวลา 165 นาที หรือ 80 องศาเซลเซียส ภายในเวลา 125 นาที เพื่อป้องกันเชื้อ IBD (เชื้อไข้หวัดนก) ทั้งนี้ ภาคเอกชนไทยแย้งว่า “คุณภาพอาหาร” ดังกล่าวอาจจะเกินความจำเป็น และไม่สามารถทำได้ในเชิงพาณิชย์¹

Bio-security Australia เปลี่ยนแปลงมาตรการการจัดการเกี่ยวกับไวรัสไข้หวัดนก แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เชื้อรุนแรง (HPNAI) และเชื้อไม่รุนแรง (LPNAI) โดยผลิตภัณฑ์ไก่จากเขตที่พบเชื้อต้องมาจากเนื้อไก่ที่เลี้ยงในพื้นที่ (country of zone) ที่ปลอดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดนกเท่านั้น

(ง) ประเทศนิวซีแลนด์ มีมาตรการเฉกเช่นเดียวกับของออสเตรเลีย สำหรับอาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่ปรุงสุกแล้ว เครื่องปรุงเนื้อสัตว์ (ชนิดผง/แห้ง) มีมาตรการหลายอย่าง เช่น (1) สินค้าอยู่ในบรรจุภัณฑ์พร้อมจำหน่าย (ประกอบด้วยฉลากบอกชื่อสินค้า เครื่องปรุง ชื่อ/ที่อยู่/ประเทศของผู้ผลิต) ในรูปแบบกระป๋องหรือแก้วหรือ Foil (2) สินค้าจะต้องผ่านการปรุงสุกแล้ว (3) สินค้าไม่จำเป็นต้องเก็บโดยใช้ความเย็น (4) สำหรับเนื้อสัตว์ที่มีกระดูกจะต้องผ่านกระบวนการใช้ความร้อนที่อุณหภูมิ 121 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 3 นาที (5) สินค้าจะต้องอยู่ในบรรจุภัณฑ์ดั้งเดิมจากประเทศผู้ส่งออก จนกระทั่งถึงนิวซีแลนด์ ห้ามมีการเปลี่ยนแปลง (6) เอกสารที่ผู้นำเข้าจะต้องแสดงพร้อมกับสินค้าในแต่ละ Consignment ได้แก่ (6.1) เอกสารแสดงชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิต/ผู้ส่งออก รายละเอียดและประเภทของสินค้า (6.2) เป็นภาษาอังกฤษ หรืออาจมีภาษาของประเทศผู้ส่งออกคู่กับภาษาอังกฤษ (6.3) เอกสารทั้งหมดต้องเป็นต้นฉบับ (6.4) ณ จุดตรวจขาเข้า จะมีการสุ่มตรวจสินค้า รวมทั้งจะมีการตรวจสอบเอกสาร

¹ โดยอ้างผลทดสอบจาก veterinary lab agency ของอังกฤษว่า อุณหภูมิดังกล่าวสามารถฆ่าเชื้อ Infectious Bursal Disease Virus (IBD) ได้ ซึ่งผู้ส่งออกไทยไม่สามารถทำตามได้ เพราะเงื่อนไขนั้นไม่เหมาะกับการบริโภค

(จ) ประเทศจีน กำหนดให้สินค้าอาหารสด (รวมทั้งเนื้อสัตว์) ที่วางจำหน่ายจะต้องมีหลักฐานที่สามารถบ่งชี้ได้ว่า สินค้านั้นมาจากแหล่งใด (ระบบตรวจสอบย้อนกลับ Traceability)² นอกจากนี้ยังมีมาตรการเรื่อง เครื่องหมายรับรองมาตรฐานอาหาร (QS Mark) กำหนดให้มีการดำเนินมาตรการที่เข้มงวดตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป สินค้าอาหาร 28 ประเภท³ โดยมีผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ด้วย ซึ่งมีมาตรการที่สำคัญคือ อาหารที่ได้รับอนุญาตให้วางจำหน่ายจะต้องผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงาน State Food and Drug Administration (SFDA) และเมื่อได้รับอนุญาตจะต้องตีพิมพ์เครื่องหมาย QS ลงบนบรรจุภัณฑ์อาหาร⁴

(ฉ) ประเทศอินเดีย ยังไม่พบมาตรการที่ชัดเจน นอกจากการประกาศห้ามนำเข้าผลิตภัณฑ์จากไทยในกรณีเนื่องจากปัญหาใช้หวัดนก

5.1.5 บทบาทขององค์กรในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง (เนื้อไก่)

องค์กรที่เกี่ยวข้องของไทยที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เนื้อไก่เพื่อการส่งออก ที่สำคัญได้แก่

(ก) กรมปศุสัตว์ ในการควบคุมโรคระบาดใช้หวัดนก และการรับรองมาตรฐาน Bio-Security หากประเทศผู้นำเข้าเรียกขอ นอกจากนี้ยังเป็นหน่วยงานกลางในการให้การรับรองมาตรฐานโรงฆ่าและชำแหละไก่ (โดยสำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์) ซึ่งข้อมูล ณ 19 มีนาคม พ.ศ. 2555 มีโรงพักสัตว์ปีก โรงฆ่าสัตว์ปีก และโรงฆ่าสัตว์ปีก (ขจส.2) จำนวนทั้งสิ้น 185 โรงงาน อย่างไรก็ตาม โรงงานเหล่านี้ยังต้องมีการตรวจสอบและกำหนดตามมาตรฐานเพื่อการส่งออกอีกด้วย ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน 24 โรงงานสำหรับโรงฆ่าชำแหละไก่ (chicken slaughterhouse) [ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2556]

(ข) สมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกไทย (Thai Broiler Processing Exporters Association) ตั้งขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนสมาชิกในการส่งออกและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข่าวสารระหว่างสมาชิก ในการพัฒนาอุตสาหกรรม และการกำหนดท่าทีการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

² และกำหนดขอบเขตของการตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยสินค้าอาหารในตลาดไต้หวัน 6 ด้าน ได้แก่ 1) การตรวจสอบการค้าเป็นการของผู้ประกอบการทั้งผู้ผลิตในประเทศและผู้นำเข้า 2) การตรวจสอบความสมบูรณ์ของเอกสารหลักที่เกี่ยวข้องกับตัวสินค้า เช่น เอกสารรับรองคุณภาพและแหล่งที่มาของสินค้า 3) การตรวจสอบคุณภาพของสินค้า 4) การตรวจสอบภาชนะหีบห่อที่ใช้บรรจุสินค้า 5) การตรวจสอบตราสัญลักษณ์และการโฆษณาสินค้า และ 6) การตรวจสอบตลาด โดยการตรวจสอบทั้ง 6 ด้านดังกล่าวจะดำเนินการโดย SAIC (State Administration for Industry and Commerce) ณ ตลาดประเทศจีน ดังนั้น สินค้าที่จะส่งไปจำหน่ายในประเทศจีน ควรจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเก็บรักษาและวิธีการบริโภคอย่างถูกวิธีสำหรับสินค้านั้นๆ [ที่มา: กลุ่มมาตรการ SPS สำนักมาตรการทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ]

³ ได้แก่ ข้าวสาลี ข้าวเจ้า น้ำมันพืช ซีอิ๊วปรุงรส น้ำส้มสายชู ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ ผลิตภัณฑ์นม เครื่องดื่ม น้ำตาลและผงชูรส บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ขนบปิ้งกรอบ อาหารกระป๋อง เครื่องดื่มแช่เย็น อาหารแช่แข็ง ขนบขบเคี้ยว ลูกอม ไวน์องุ่น เปียร์และเหล้า เหล้าเหลืองที่ทำจากธัญพืช ใบชา ผลไม้เชื่อม เมล็ดแตงที่คั่วแล้ว ผลิตภัณฑ์โกโก้ เมล็ดกาแฟที่คั่วแล้ว ผักกาดดอง ผลิตภัณฑ์ไข่ ผลิตภัณฑ์อาหารทะเล และผลิตภัณฑ์แป้ง

⁴ โดยปัจจุบันจีนได้ออกมาตรการสำคัญเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยและคุณภาพของอาหาร 4 ประการ คือ 1) ดำเนินการลงโทษผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าอาหารที่ปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นรวมทั้งไม่ได้มาตรฐานสุขอนามัย 2) ส่งเสริมการตรวจสอบคุณภาพอาหารของโรงงานผลิตอาหารทั่วประเทศ 3) ควบคุมดูแลความเสี่ยงที่อาจเกิดจากพิษในอาหารประเภทต่าง ๆ และ 4) เพิ่มการลงโทษขั้นเด็ดขาดสำหรับสินค้าอาหารที่ละเมิดลิขสิทธิ์และไม่ได้มาตรฐานสุขอนามัย [ที่มา: กลุ่มมาตรการ SPS สำนักมาตรการทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ]

สมาชิกประกอบด้วย (1) บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) (2) บริษัทกรุงเทพฯไร (Bangkok Ranch) จำกัด (มหาชน) (3) บริษัท เบทาโกร ฟู้ดส์ จำกัด (4) Central Poultry Processing จำกัด (5) บริษัท GFPT Nichirei (Thailand) จำกัด (6) บริษัท GFPT จำกัด (มหาชน) (7) บริษัท Golden Foods Siam จำกัด (8) บริษัทแหลมทองผลิตภัณฑ์อาหาร จำกัด (9) บริษัทแหลมทองปอหลทรี (Laemthong Poultry) จำกัด (10) บริษัท พันสีปอหลทรี (Panus Poultry) จำกัด (11) บริษัท ชันฟู้ด อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด (12) บริษัท CARGILL MEATS (THAILAND) LIMITED และไนเครือ และ (13) บริษัท ไทยฟู้ด กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)

(ค) องค์ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานเนื้อไก่ ตามระเบียบของสำนักมาตรฐานสินค้า เกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยการกำหนดมาตรฐาน ดังกล่าวจะอยู่ในรูปของคณะทำงาน ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมการค้า ต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมปศุสัตว์ (สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ และ สำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์) สำนักรับรองมาตรฐานสินค้าและระบบคุณภาพ มกอช. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง (คณะอุตสาหกรรมอาหาร) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (คณะสัตวแพทยศาสตร์) มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ (คณะอุตสาหกรรมเกษตร) สภาอุตสาหกรรม (กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร) สมาคมผู้ผลิต ไก่เพื่อส่งออกไทย และ สมาคมส่งเสริมการเลี้ยงไก่แห่งประเทศไทย

เจตนารมณ์ของการกำหนดมาตรฐานเนื้อไก่ คือ เนื้อไก่เป็นสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ที่ ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตที่สำคัญของโลก ดังนั้น เพื่อให้เนื้อไก่ของไทยเป็นที่ยอมรับในระดับชาติ และระดับสากล เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภคและส่งเสริมการส่งออก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงเห็นสมควรจัดทำมาตรฐานเนื้อไก่ (อ้างอิง ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร แห่งชาติ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ : เนื้อไก่ ลงวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2548 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 122 ตอนที่ 60 ง เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2548)

มาตรฐานคุณภาพขั้นต่ำของเนื้อไก่ (ของไทย) เฉพาะเนื้อสดที่ยังไม่ผ่านกระบวนการแปรรูป ครอบคลุมจากโรงฆ่าสัตว์ถึงการขนส่งสู่ตลาด คือ (ก) เนื้อไก่ตามมาตรฐานต้องผ่านการฆ่าและตัดแต่ง จากโรงฆ่าสัตว์ที่ถูกสุขลักษณะตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือมาตรฐานสินค้าเกษตรและ อาหารแห่งชาติ เรื่อง การปฏิบัติที่ดี สำหรับโรงฆ่าสัตว์ปีก (ข) เนื้อไก่ต้องอยู่ในสภาพสะอาด เนื้อแน่น มีสีสม่ำเสมอตามธรรมชาติ มีรายช้ำและรอยฉีกขาดได้ไม่เกินเกณฑ์การแบ่งชั้นคุณภาพ และปราศจาก กลิ่นที่นำรังเกียจ (ค) ปราศจากสิ่งแปลกปลอมทางกายภาพที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้บริโภค และ (ง) ปราศจากวัตถุเจือปนอาหาร ในกรณีของชนิดและปริมาณของสารพิษตกค้าง สารปนเปื้อน ยา สัตว์ตกค้าง นั้น ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องและข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้า เกษตรและอาหารแห่งชาติ สำหรับด้านสุขลักษณะ การผลิตเนื้อไก่ รวมถึงการบรรจุ การเก็บรักษา และการขนส่ง ต้องปฏิบัติอย่าง ต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะทุกขั้นตอน เพื่อป้องกันการปนเปื้อน ที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค ในกรณีบรรจุเนื้อไก่ในบรรจุภัณฑ์ เนื้อไก่ต้องบรรจุในบรรจุภัณฑ์ ที่สะอาดและปิดมิดชิด ถ้าเป็นบรรจุภัณฑ์พลาสติกต้องมีมาตรฐานตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข

คุณสมบัติของบรรจุภัณฑ์ต้องมีความทนทานต่อการขนส่ง ไม่ฉีกขาดหรือมีรูเมื่อเก็บที่อุณหภูมิต่ำ และสามารถป้องกันการดูดซึมน้ำจากสิ่งแวดล้อม เนื้อไก่ที่บรรจุในบรรจุภัณฑ์แล้ว ให้ปิดเครื่องหมาย ฉลากแสดงรายละเอียดและเก็บรักษาไว้ในห้องเย็นที่สามารถควบคุมอุณหภูมิภายในของเนื้อไก่ไม่สูงกว่า 4 องศาเซลเซียสตลอดเวลา แต่ต้องไม่เกิน 7 วัน พาหนะที่ใช้ในการขนส่งเนื้อไก่ ต้องให้บรรจุภัณฑ์ของเนื้อไก่ต้องไม่สัมผัสพื้น สามารถรักษาคุณภาพเนื้อไก่ไว้ได้ตลอดระยะเวลาขนส่ง สามารถป้องกัน สัตว์พาหะหรือน้ำรั่วซึม และสามารถทำความสะอาดทั้งภายในและภายนอกได้อย่างทั่วถึง ต้องมีการ ติดตั้งระบบความเย็นในบริเวณจัดเก็บบรรจุภัณฑ์ของเนื้อไก่ และสามารถควบคุมอุณหภูมิใจกลาง เนื้อไก่ให้มีอุณหภูมิที่ไม่สูงกว่า 4 องศาเซลเซียสตลอดเวลา ภายหลังจากขนส่งแล้วต้องรีบทำความสะอาดทันทีด้วยน้ำ/หรือใช้ยาฆ่าเชื้อโรคที่ขึ้นทะเบียนไว้กับทางราชการ (อ้างอิง มกอช. 6700 – 2548)

องค์กรที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เนื้อไก่นำเข้า ที่สำคัญได้แก่

(1) ในประเทศเกาหลีใต้ หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานและการนำเข้าผลิตภัณฑ์ สัตว์ปีก คือ Ministry of Food, Agriculture, Forestry and Fisheries (MIFAFF) (english.mifaff.go.kr) กับ National Veterinary Research and Quarantine Service (NVRQS) (www.nvrqs.go.kr) และ Korea Food and Drug Administration (KFDA) (www.kfda.go.kr)

(2) ในประเทศญี่ปุ่น กระทรวงที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานเนื้อสัตว์แปรรูปหรือปรุงสุก คือ Ministry of Health, Labour and Welfare รวมทั้ง Japan Agricultural Standards Association (www.jasnet.or.jp) และ Japan Meat Processors Association (www.niku-kakou.or.jp) ที่ดำเนินการภายใต้กฎหมาย Food Sanitation Law และ JAS (Japanese Agricultural Standard) Law

(3) กรณีประเทศนิวซีแลนด์ หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานและการห้ามนำเข้า ผลิตภัณฑ์สัตว์ปีก คือ Bio-security New Zealand, Ministry of Agriculture and Forestry

(4) ในประเทศออสเตรเลีย หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานและการห้ามนำเข้า ผลิตภัณฑ์สัตว์ปีก คือ และ Bio-security Australia สังกัด Department of Agriculture (ซึ่งเดิม ชื่อ Department of Agriculture, Fisheries, and Forestry) และยังมีหน่วยงานของเอกชนชื่อ Australian Chicken Meat Federation Inc. (ACMF) ซึ่งจัดตั้งขึ้นมาตั้งแต่ ค.ศ. 1964 และ Australian Farm Institute ที่มีบทบาทในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ภายในประเทศ และการควบคุม สิ้นค้านำเข้า ตลอดจนควบคุมการติดเชื้อของสัตว์ (โดยการทำความตกลงร่วมระหว่างรัฐกับเอกชนชื่อว่า Emergency Animal Disease Response Agreement) รวมทั้งการพัฒนาอุตสาหกรรมในชนบท ภายใต้อาณัติความร่วมมือที่เรียกว่า Chicken Meat Program of the Rural Industries R&D Corporation

(5) กรณีประเทศอินเดีย หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานและการห้ามนำเข้า ผลิตภัณฑ์สัตว์ปีก คือ Ministry of Agriculture

(6) ในประเทศจีน หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานและการห้ามนำเข้าผลิตภัณฑ์ สัตว์ปีก คือ Certification and Accreditation Administration of the People's Republic of China (CNCA) ซึ่งดำเนินงานภายใต้กฎหมาย Food Safety Law (2009) และ กฎระเบียบว่าด้วย

Administrative Measures for Inspection and Quarantine of Inbound and Outbound Meat Products (2011) และ General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine (AQSIQ) [ข้อมูลจาก EU SME Centre “Exporting meat products to China, 2013]

5.1.6 ตัวอย่างข้อพิพาทที่เกี่ยวข้อง

ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ที่เกิดขึ้น ยังไม่พบกับกรณีของประเทศคู่ค้าที่ศึกษา แต่หากพิจารณาข้อพิพาทเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ ที่อาจจะเป็นตัวอย่างสำหรับการส่งออกของไทย ก็จะต้องยกกรณีข้อพิพาทระหว่างการส่งออกผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกของจีนไปยังสหรัฐอเมริกา หรือ กรณี United States-Certain Measures Affecting Imports of Poultry from China (WT/DS392/R/Final) ซึ่งเกี่ยวกับการทดสอบความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกในประเทศ ผู้ส่งออกคดีนี้เป็นข้อพิพาทระหว่างจีน (ประเทศผู้ฟ้อง) กับสหรัฐอเมริกา (ประเทศผู้ถูกฟ้อง) โดยเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2552 จีนได้ขอให้องค์การระงับข้อพิพาทตั้งคณะพิจารณา (Panel) เพื่อตัดสิน ข้อพิพาทกรณีการนำเข้าผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกจากจีนสู่ตลาดสหรัฐฯ โดยมีประเทศที่เข้าร่วมในกระบวนการพิจารณาข้อพิพาทในฐานะฝ่ายที่สาม (Third Parties) ประกอบด้วย บราซิล ใต้หวัน สหภาพยุโรป กัวเตมาลา เกาหลี และตุรกี

ประเด็นของข้อพิพาทเกี่ยวกับกฎหมายภายในของสหรัฐฯ ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการตรวจสอบผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกของสหรัฐฯ (Poultry Products Inspection Act) ที่กำหนดให้มีการตรวจสอบความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์อาหารจากทั้งที่จำหน่ายภายในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ โดยให้หน่วยงานควบคุมและตรวจสอบความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety and Inspection Service หรือ FSIS) เป็นผู้พิจารณาอนุมัติการนำเข้าผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกจากประเทศที่ต้องการส่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าว โดยให้ FSIS พิจารณาว่าระบบตรวจสอบของประเทศที่จะส่งออกมีความเท่าเทียม (equivalence) กับระบบตรวจสอบของสหรัฐฯ หรือไม่

เมื่อเดือนเมษายน 2547 จีนได้ขอให้สหรัฐฯ พิจารณาความเท่าเทียมกันของระบบตรวจสอบของจีน โดยในขั้นต้นหน่วยงาน FSIS ของสหรัฐฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า (ก) ระบบตรวจสอบการผลิต และ (ข) ระบบการควบคุมและตรวจสอบการฆ่าสัตว์ปีกของจีนมีความเท่าเทียมกันกับของสหรัฐฯ แต่ต้องรอรับการประเมินเพิ่มเติมก่อน ทั้งนี้ หน่วยงาน FSIS ได้บรรจุให้จีนอยู่ในรายชื่อประเทศที่สามารถนำเข้าผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกสู่สหรัฐฯ ได้

ถึงกระนั้น รัฐบาลสหรัฐฯ มีความห่วงกังวลเกี่ยวกับระบบการควบคุมและตรวจสอบของจีน (อันเป็นผลมาจากกรณีการปนเปื้อนของสารเมลามีนในผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมนมจากประเทศจีน) จึงได้ออกกฎหมายจำกัดการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานของรัฐบาลกลาง ในการจัดทำและดำเนินการตามกฎระเบียบเพื่ออนุมัติการนำเข้าผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกจากจีน ทำให้จีนไม่สามารถนำเข้าผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกสู่ตลาดสหรัฐฯ ได้

เนื่องจาก Section 727 กำหนดให้หน่วยงาน FSIS ต้องจัดทำรายงานเสนอรัฐสภาสหรัฐฯ ถึงผลกระทบของการแก้ไขกฎหมายของจีนว่าด้วยมาตรการควบคุมความปลอดภัยอาหาร และส่งแผนดำเนินการเพื่อรับประกันความปลอดภัยผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกจากจีน โดยให้มีมาตรการตรวจสอบ

กระบวนการควบคุมการผลิต ห้องปฏิบัติการทดสอบ (laboratories) และเครื่องมือในการผลิตของจีน อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ จีนฟ้องร้องสหรัฐอเมริกาว่า กฎหมาย Section 727 ของสหรัฐฯ จำกัดการนำเข้าผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกจากจีน ซึ่งละเมิดกฎระเบียบขององค์การการค้าโลก 3 เรื่อง คือ ความตกลงว่าด้วยการเกษตร (ข้อ 4.2 ว่าด้วยการจำกัดการนำเข้าผลิตภัณฑ์การเกษตร) ความตกลง GATT (ข้อ I:1 ว่าด้วยการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่งโดยทั่วไป และข้อ XI:1 ว่าด้วยข้อห้าม หรือการจำกัดการนำเข้า) และความตกลง SPS ซึ่งอ้างถึงบทบัญญัติ การสนับสนุนมาตรการด้วยพื้นฐานของหลักการวิทยาศาสตร์ (ข้อ 2.2) การไม่ปฏิบัติตามอำเภอใจหรือเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่สามารถอธิบายได้อย่างมีเหตุผลกับสมาชิกซึ่งมีเงื่อนไขอย่างเดียวกัน (arbitrary or unjustifiable discrimination) (ข้อ 2.3) การประเมินค่าความเสี่ยงต่อชีวิตหรือสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ หรือพืช (ข้อ 5.1 และ 5.2) การเลือกปฏิบัติ (ข้อ 5.5) และ วิธีการควบคุม การตรวจและการอนุมัติ โดยปราศจากความล่าช้าที่ไม่จำเป็น (ข้อ 8)

คำตัดสินของคณะพิจารณา เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2553 คณะพิจารณาได้ตัดสิน (Final Report) มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

(1) คณะพิจารณารวมข้อกล่าวหาภายใต้ความตกลงด้านเกษตรเข้ากับข้อกล่าวหาในกรอบความตกลง SPS และตัดสินว่า (ก) Section 727 ของสหรัฐฯ ละเมิดข้อ 2.2 ของความตกลง SPS เพราะสหรัฐฯ ไม่ได้สนับสนุนมาตรการจำกัด หรือข้อห้ามการนำเข้าด้วยหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่พอเพียง และเจาะจง แต่เสนอหลักฐานที่เก็บรวบรวมจากบทความหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์อื่นๆ ซึ่งไม่ได้พิสูจน์ให้เห็นถึงความไม่ปลอดภัยของผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกจากจีน - มาตรการดังกล่าวของสหรัฐฯ ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการประเมินค่าความเสี่ยง ไม่ว่าจะเป็นการประเมินโดยหน่วยงานของสหรัฐฯ หรือองค์กรอื่นๆ จึงละเมิดข้อ 5.1 และ 5.2 (ข) มาตรการดังกล่าวของสหรัฐฯ ไม่สอดคล้องกับข้อ 5.5 และ 2.3 เพราะสหรัฐฯ ใช้มาตรการตรวจสอบผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกจากจีนแตกต่างจากการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันของประเทศอื่นๆ จึงถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ (ค) Section 727 ทำให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการพิจารณาอนุมัติโดยไม่จำเป็น จึงไม่สอดคล้องกับข้อ 8 ว่าด้วยวิธีการควบคุม การตรวจ และการอนุมัติ

(2) Section 727 มีเงื่อนไขในการให้สิทธิพิเศษสำหรับการนำเข้าผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกจากจีน และได้จำกัดการนำเข้าผลิตภัณฑ์ดังกล่าว จึงละเมิดข้อ XI:1 (Import Prohibitions or Restrictions) เพราะรัฐสภาสหรัฐฯ ห้ามไม่ให้ใช้งบประมาณในการดำเนินการ อนุมัติการนำเข้าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจากจีน และ เนื่องจาก Section 727 ละเมิดข้อ 2.2, 2.3, 5.1, และ 5.5 ของความตกลง SPS ข้างต้น จึงถือว่าสหรัฐฯ ไม่ได้สนับสนุนว่า Section 727 มีความสอดคล้องกับข้อ XX(b) ของ GATT ค.ศ. 1994 ว่าด้วยมาตรการที่จำเป็นเพื่อปกป้องชีวิต หรือสุขภาพมนุษย์ สัตว์ หรือพืช

(3) อย่างไรก็ตาม Section 727 ไม่มีผลใช้บังคับอีกต่อไปแล้ว (ยกเลิกโดย Section 743 เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2552) คณะพิจารณาจึงไม่เสนอให้องค์กรระงับข้อพิพาทขอให้สหรัฐฯ แก้ไข Section 727 เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีของสหรัฐฯ ภายใต้ความตกลงที่เกี่ยวข้องข้างต้น

5.1.7 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ไปสัมภาษณ์

ในกรณีของผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่ คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์โรงงานแปรรูปเนื้อไก่ (นครราชสีมา) ของบริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ และ สมาคมผู้ผลิตเนื้อไก่เพื่อส่งออกไทย (Thai Broiler Processing Exporters Association – www.thaipoultry.org)

5.1.8 ปัญหาและผลกระทบที่กลุ่มตัวอย่างเผชิญ

สำหรับผู้ส่งออกไทย (เนื้อสดแช่เย็นแช่แข็ง และผลิตภัณฑ์แปรรูป ปูรงรส) ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งประสบปัญหามาตรการ NTM ดังกล่าวข้างต้นเช่นเดียวกัน และมาตรการสำคัญสำหรับการส่งออกผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่ 2 มาตรการสำคัญ คือ

(ก) มาตรการสวัสดิภาพสัตว์ (animal welfare practices) ที่กระบวนการเลี้ยงและการขนส่ง (เพื่อลดความเครียดของสัตว์) และ

(ข) มาตรการความปลอดภัยด้านอาหาร (food safety) จึงต้องมีการควบคุมการติดเชื้อโรคตั้งแต่ภายในโรงฟัก-โรงเลี้ยง-การขนส่งมายังโรงงานแปรรูป

สำหรับภาระค่าใช้จ่ายในการจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านสวัสดิภาพสัตว์และความปลอดภัยของอาหารนั้น ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีประสบการณ์มานานและสามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายได้ (ส่วนใหญ่เป็นต้นทุนด้านเอกสารการประเมิน การควบคุมคุณภาพการดำเนินงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง)

เนื่องด้วยตลาดญี่ปุ่นเน้นผลิตภัณฑ์เนื้อไก่สด (แช่เย็นแช่แข็ง) ส่วนเกาหลีใต้เน้นผลิตภัณฑ์เนื้อไก่แปรรูปปูรงรส (เช่น ไก่ทอดเทอริยากิ) ดังนั้น มาตรการ NTM ที่เผชิญจึงแตกต่างกัน

อย่างไรก็ดี มาตรการที่ประเทศผู้นำเข้าให้ความสำคัญมาก คือ การควบคุม/การป้องกันใช้หวัดนก แม้ว่าบางโรงงานจะปราศจากปัญหาใช้หวัดนก แต่ก็ยังได้รับผลกระทบจากการถูกระงับคำสั่งซื้อ/ส่งไปยังประเทศปลายทาง จนกว่าสถานการณ์ใช้หวัดนกภายในประเทศจะคลี่คลาย

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการที่ดำเนินการส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ที่มีระดับมาตรฐานความปลอดภัยที่แตกต่างกัน ก็จะทำให้เกิดภาระต้นทุนในการดำเนินงาน ตัวอย่างเช่น การล้างเนื้อไก่สดบนโต๊ะล้าง จะต้องมีการฆ่าเชื้อโรคด้วย อย่างไรก็ตาม มาตรฐานของสหรัฐอเมริกา จะให้ความสำคัญกับสารเคมีที่ใช้ในการฆ่าเชื้อ (และยอมรับสารเคมีตกค้างบนโต๊ะล้างเนื้อได้) ในขณะที่มาตรฐานของสหภาพยุโรป จะกำหนดมิให้มีสารเคมีตกค้าง (จึงต้องมีการล้างน้ำโต๊ะล้างเนื้อไก่ก่อน เพื่อมิให้มีสารเคมีตกค้างเกิน 200 ppm ในขณะที่มาตรฐานของสหรัฐอเมริกา ไม่ต้องล้างน้ำบนโต๊ะล้างเนื้อไก่ก็ได้) เป็นต้น สำหรับเกาหลีใต้นั้น จะมีการควบคุมมาตรฐานเชื้อโรค (จำนวนเชื้อโรค) ค่อนข้างมาก

5.2 ผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร

5.2.1 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร

หากพิจารณามูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร ไปยังประเทศคู่เจรจา 6 ประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2552 – 2557 สำหรับ HS 160241 (ผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรปรุงสุก-ของขาหลัง) HS 160249 (ผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรปรุงสุก-ส่วนอื่นของสัตว์ที่ปรุงแต่งหรือทำไว้ไม่ให้เสีย) และ HS 0203 (สินค้าเนื้อสุกรสดแช่เย็น

แข่ง) ดังแสดงในตารางที่ 5.6 ตารางที่ 5.7 และตารางที่ 5.8 ตามลำดับ พบว่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรปรุงสุกมีมูลค่ามากกว่าเนื้อสุกรสดแช่เย็นแช่แข็ง โดยประเทศที่ไทยสามารถส่งออกได้มากในบรรดา 6 ประเทศที่ศึกษา คือ ประเทศญี่ปุ่น (สองรายการแรก) อย่างไรก็ตาม การส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรปรุงสุกไปยังออสเตรเลียและนิวซีแลนด์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ส่วนการส่งออกเนื้อสุกรสดแช่เย็นแช่แข็งไปยังประเทศอื่น ที่มีมูลค่าน้อย เนื่องด้วยเหตุผล 2 ประการคือ มาตรการ SPS ที่เกี่ยวกับการปรุงให้สุก (ดังจะกล่าวในหัวข้อถัดไป) และ มาตรการ SPS (ห้ามนำเข้า) ที่เกี่ยวกับการระบาดของโรคปากเท้าเปื่อยในสัตว์

ตารางที่ 5.6 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรปรุงสุก-ของชาหลัง (HS 160241)

ประเทศ	มูลค่าการส่งออก HS 160241 (USD)					
	2552	2553	2554	2555	2556	2557
จีน	-	-	-	-	-	-
อินเดีย	-	-	-	-	-	-
ญี่ปุ่น	661,000	616,000	2,702,000	4,370,000	4,426,000	3,287,000
เกาหลีใต้	-	-	-	-	-	-
ออสเตรเลีย	-	-	-	1,000	3,000	3,000
นิวซีแลนด์	-	-	-	-	-	-

ที่มา: UN comtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 2558

ตารางที่ 5.7 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรปรุงสุก-เบคอน (HS 160249)

ประเทศ	มูลค่าการส่งออก HS 160249 (USD)					
	2552	2553	2554	2555	2556	2557
จีน	-	-	-	8,000	-	-
อินเดีย	-	-	-	-	6,000	1,000
ญี่ปุ่น	42,861,000	53,376,000	62,630,000	70,125,000	64,687,000	57,778,000
เกาหลีใต้	-	-	-	-	-	-
ออสเตรเลีย	-	-	23,000	18,000	-	-
นิวซีแลนด์	7,000	3,000	510,000	811,000	262,000	2,000

ที่มา: UN comtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 2558

ตารางที่ 5.8 มูลค่าการส่งออกเนื้อสุกรสดแช่เย็นแช่แข็ง (HS 0203)

ประเทศ	มูลค่าการส่งออก HS 0203 (USD)					
	2552	2553	2554	2555	2556	2557
จีน	-	-	-	-	-	-
อินเดีย	-	6,081	66,804	91,696	34,197	13,521
ญี่ปุ่น	-	-	-	-	-	-
เกาหลีใต้	-	-	-	-	-	-
ออสเตรเลีย	-	-	-	-	-	-
นิวซีแลนด์	-	-	-	-	-	-

ที่มา: UN comtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 2558

5.2.2 มาตรการทางภาษีที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรของประเทศที่ศึกษา

มาตรการทางภาษีศุลกากรสำหรับผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรส่งออกไปยังประเทศที่ศึกษา พบว่าแต่ละประเทศคู่ค้ากำหนดอัตราศุลกากรนำเข้าแตกต่างกันไปอย่างมาก โดยอัตราต่ำสุด คือ 0 % และอัตราสูงสุด คือ 30 % (ตารางที่ 5.9) และยังคงครอบคลุมสินค้าที่ระดับพิกัดแตกต่างกันอยู่บ้าง

5.2.3 มาตรฐานสินค้าระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องของผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร

มาตรฐานผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลทั่วไป เฉกเช่นเดียวกับ มาตรฐานผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น เช่น (ก) มาตรฐาน Codex โดยเน้นเรื่องความปลอดภัยต่อผู้บริโภค เป็นสำคัญ อาทิ Bio-Security, GMP และ HACCP และมาตรฐานของอาหารสัตว์ (ข) มาตรฐาน SPS ที่เน้นสวัสดิภาพของสัตว์ (สุกร) เกี่ยวกับการเลี้ยงสุกร อาทิ Bio-Security, GMP, HACCP GAP และ มาตรการภายใต้ World Animal Health Organization (OIE) ซึ่งควบคุมความปลอดภัยเกี่ยวกับโรคระบาดด้วย และ (ค) มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแปรรูป ปิ้งสุกพร้อมรับประทาน (การทอด การนึ่ง และการอบ) ได้แก่ Bio-Security, GMP, HACCP, European Standard Approved, Halal และ Food Security นอกจากนี้มาตรฐานสากลที่มีการใช้ทั่วไปแล้ว (เช่น ISO 9001, HACCP, GMP, และ GAP) บางประเทศยังมีมาตรฐานเฉพาะ เช่น อังกฤษมีมาตรฐาน BRC (British Retail Certification) ด้วย (ดังแสดงไว้ในตารางที่ 5.4)

ตารางที่ 5.9 อัตราภาษีศุลกากรนำเข้าของประเทศที่ศึกษา กรณีผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร

HS	อินเดีย	เกาหลีใต้	ออสเตรเลีย	นิวซีแลนด์
0203 (Meat of Swine, fresh, chilled or frozen)				
0203110000 (Fresh or chilled: Carcassess and Half-carcassess)	30 %	Basic Tariff, WTO Tariff, ASEAN FTA Tariff = 22.50 %	Free	-
020312000 (Fresh or chilled: Hams, shoulders...)	30 %			-
020319000 (others)	30 %			-
0203210000 (Frozen: Carcassess)	30 %	Basic Tariff, WTO Tariff, ASEAN FTA Tariff = 25 %	Free	-
0203220000 (Frozen: Hams,...)	30 %		Free	-
0203290000 (others)	30 %			-
160241 (other prepared or preserved meat, of swine)				
1602411000 (hams and cuts thereof)	30 %	ASEAN FTA Tariff = 30 % WTO Tariff = 54 %	ทั่วไป 5 % DCS = 4% DCT = 5% (ฮ่องกง สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และ ไต้หวัน)	Normal Tariff = 5 % Preferential Tariff = Free
1602419000	30 %	ASEAN FTA Tariff = 27 %	-	-
1602490000 (other, incl. mixtures)	30 %		ทั่วไป 5 % DCS = 4% DCT = 5% (ฮ่องกง สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และ ไต้หวัน)	Normal Tariff = 5 % Preferential Tariff = Free
ช่วงเวลาที่ใช้บังคับใช้		2015-01-01 ถึง 2015-12-31	ประกาศเมื่อ 10 มกราคม ค.ศ. 2012	

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

5.2.4 มาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรของประเทศที่ศึกษา

(ก) ประเทศญี่ปุ่น การนำเข้าเนื้อสัตว์แปรรูปปรุงสุก เช่น เนื้อหมู และเนื้อวัว ฯลฯ จะต้องผ่านมาตรการดังนี้ (1) โรงงานผู้ผลิตต้องผ่านการตรวจสอบรับรองจากกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง (MAFF) ของญี่ปุ่น (2) ต้องผ่านการตรวจกักกันโรคสัตว์ ณ ด่านนำเข้า โดยมีใบรับรองสุขอนามัยที่ออกโดยกรมปศุสัตว์กำกับมาพร้อมการนำเข้า เมื่อผลตรวจปรากฏว่าปลอดโรค จึงจะนำสินค้าออกจากด่านได้ (3) กำหนดค่า MRL ของสารปรุงแต่งอาหารตาม Food Sanitation Law (4) มี Potassium Nitrate ไม่เกิน 0.07g/kg (5) ต้องติดฉลากระบุชื่อสินค้า ชื่อผู้ผลิต (ผู้นำเข้า) ที่อยู่โรงงานผู้ผลิต (ผู้นำเข้า) วันเดือนปีที่ผลิต และวิธีการเก็บรักษา (6) ต้องติดฉลากอาหารก่อภูมิแพ้ กรณีที่อาหารมีส่วนประกอบของเนื้อหมูและเนื้อวัว (7) สามารถติดเครื่องหมาย JAS Mark ซึ่งเป็นเครื่องหมายแสดงมาตรฐานสินค้าเกษตร ได้ตามความสมัครใจ หากสินค้าเป็นไปตามมาตรฐาน Japanese Agricultural Standard

นอกจากนี้ เนื้อสัตว์ปีกคู่ แปรรูปปรุงสุก ต้มหรืออบไอน้ำร้อนที่อุณหภูมิตั้งแต่ 100 องศาเซลเซียส ทอดในน้ำมันร้อน ซึ่งต้องมีอุณหภูมิตั้งแต่ 70 องศาเซลเซียสขึ้นไปนานอย่างน้อย 1 นาที และหากใช้วิธีอื่นๆ ในการปรุงสุกจะต้องให้อุณหภูมิใจกลางของเนื้อมีระดับตั้งแต่ 70 องศาเซลเซียสขึ้นไปอย่างน้อย 30 นาที เพื่อควบคุมโรคป้าเท้าเปื่อย

ตามกฎหมายของญี่ปุ่น Domestic Animal Infectious Diseases Control Law และ Food Sanitation Law รวมทั้ง Japanese Agricultural Standard Law ระบุว่าต้องมีการส่งเจ้าหน้าที่ของ MAFF เพื่อมาตรวจสอบสินค้าของประเทศผู้ส่งออก ดังที่กล่าวไว้ในกรณีของเนื้อไก่ข้างต้น

สำหรับมาตรการ TBT ของประเทศญี่ปุ่น คือ การประทับตรา JAS (ซึ่งเป็นมาตรการแบบสมัครใจ) การปิดฉลาก และการระบุประเทศแหล่งกำเนิด ซึ่งมีกฎเกณฑ์เช่นเดียวกับกรณีของผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ดังกล่าวแล้วข้างต้น

(ข) ประเทศเกาหลีใต้ ผู้ส่งออกเนื้อสัตว์แช่เย็นแช่แข็งจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและควบคุมโรคระบาดสัตว์ (Livestock Epidemics Prevention & Control Act) และ กฎหมายว่าด้วยการควบคุมวิธีการทางปศุสัตว์ (Livestock Processing Control Act) ข้อมูลในอดีตที่ผ่านมา รัฐบาลเกาหลีใต้ สั่งห้ามนำเข้าสินค้าที่มาจากไทยเนื่องจากปัญหาโรคปากและเท้าเปื่อยและสินค้าเนื้อสัตว์ทุกชนิดที่ปิดฉลากประเทศต้นทางจากประเทศอื่นที่ไม่ใช่เกาหลีใต้ ต้องผ่านการตรวจสอบมาตรฐานสุขอนามัยโดย NVRSQ และหากไม่เป็นไปตามมาตรฐานของเกาหลีใต้สินค้าจะถูกตีกลับ (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553)

นอกจากนี้ กำหนดให้การนำเข้าผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ปีกคู่ แปรรูปปรุงสุก ต้มหรืออบไอน้ำร้อนที่อุณหภูมิตั้งแต่ 100 องศาเซลเซียส ทอดในน้ำมันร้อน และหากใช้วิธีอื่นๆ ในการปรุงสุกจะต้องให้อุณหภูมิใจกลางของเนื้อมีระดับตั้งแต่ 70 องศาเซลเซียส ขึ้นไปอย่างน้อย 30 นาที เพื่อควบคุมโรคปากเท้าเปื่อย

สำหรับมาตรการ SPS อื่นๆที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรและเนื้อวัวแช่เย็นแช่แข็ง ได้แก่ (1) ต้องได้รับการตรวจสอบและรับรองโรงงานจากสำนักสุขอนามัยสัตว์ของเกาหลีใต้ (2) ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยที่ออกโดยกรมปศุสัตว์ของไทยกำกับมาพร้อมกับการนำเข้า (3) ผู้นำเข้าต้องแจ้งการนำเข้า

(จ) ประเทศอินเดีย มีการประกาศห้ามนำเข้าผลิตภัณฑ์เนื้อโค เนื้อสุกร เนื่องจากปัญหาเชื้อโรค Transmissible Spongiform Encephalopathy (TSE) นอกจากนี้ ประชากรของอินเดียส่วนหนึ่งเป็นฮินดู ซึ่งไม่บริโภคเนื้อสัตว์ และอีกส่วนหนึ่งเป็นมุสลิม ซึ่งไม่บริโภคเนื้อสุกร

(ฉ) ประเทศจีน ขณะนี้ยังไม่พบมาตรการที่ชัดเจน เนื่องจากไม่มีการนำเข้าจากไทย เท่าใดนัก

5.2.5 บทบาทองค์กรในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง (เนื้อสุกร)

องค์กรที่เกี่ยวข้องของไทยที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรส่งออก ที่สำคัญได้แก่

(ก) กรมปศุสัตว์ ในการควบคุมโรคระบาดปากเท้าเปื่อย และการรับรองมาตรฐาน Bio-Security หากประเทศผู้นำเข้าเรียกขอ นอกจากนี้ยังเป็นหน่วยงานกลางในการให้การรับรองมาตรฐานโรงฆ่าและชำแหละเนื้อสุกร (โดยสำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์) ซึ่งข้อมูล ณ 19 มีนาคม พ.ศ. 2555 มีโรงพักสัตว์ โรงฆ่าสัตว์ และโรงฆ่าสัตว์ (ขจส.2) จำพวกสุกรอย่างเดียวจำนวนทั้งสิ้น 580 โรงงาน และจำพวกสุกร-โค-กระบือ จำนวนทั้งสิ้น 222 โรงงาน อย่างไรก็ตามโรงงานเหล่านี้ยังต้องมีการตรวจสอบและกำหนดมาตรฐานเพื่อการส่งออกอีกด้วย เช่น ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2557 โรงฆ่าชำแหละสุกรมาตรฐานเพื่อส่งออก มีทั้งสิ้น 8 โรงงาน และ โรงตัดแต่งสุกรมาตรฐานส่งออก 1 โรงงาน [ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สมาคมผู้ผลิตและแปรรูปสุกรเพื่อการส่งออก]

(ข) สมาคมผู้ผลิตและแปรรูปสุกรเพื่อการส่งออก (Swine Producers and Processors for Exporting Association) มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ได้แก่ (1) ส่งเสริมการทำฟาร์มเลี้ยงสุกร การผลิตสุกร และ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสุกรเพื่อส่งออก (2) สนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิกแก้ไขอุปสรรคข้อขัดข้องต่างๆ (3) แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกันในทางวิชาการ ข่าวสารการค้า ตลอดจนการวิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงแปรรูปสุกร (4) ส่งเสริมคุณภาพและปรับปรุงพันธุ์ พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสุกร ให้ได้มาตรฐานดี ตลอดจนวิจัยและปรับปรุงการผลิตและการค้าให้ได้ผลดียิ่งขึ้น และ (5) ส่งเสริมการผลิตให้มีปริมาณเพียงพอแก่ ความต้องการของตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ สมาชิกของสมาคมฯ ประกอบด้วย (1) บริษัท อุตสาหกรรมอาหาร ส.ขอนแก่น จำกัด (มหาชน) (2) บริษัท เบทาโกร ฟู้ดส์ จำกัด (3) บริษัท เบทาโกร เซฟตี้ มีท แพคกิ้ง จำกัด (4) บริษัท พันธุ์สุกร ไทย-เดนมาร์ก จำกัด (มหาชน) (5) บริษัท ซี. เอส. จี. จำกัด (6) บริษัท กรุงเทพฯ อาหารสัตว์ จำกัด (7) บริษัท เซนทาโก ฟาร์ม จำกัด (8) บริษัท เฟรชมีทโพรเซสซิง จำกัด (9) บริษัท ไทย เอส.พี.เอฟ. โปรดักส์ จำกัด และ (10) บริษัท แหลมทองไฮบริด จำกัด

(ค) องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานเนื้อสุกร ตามระเบียบของสำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกำหนดมาตรฐานดังกล่าวจะอยู่ในรูปของคณะทำงาน ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมการค้าต่างประเทศ กรมปศุสัตว์ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักมาตรฐานสินค้าและระบบคุณภาพ มกอช. มหาวิทยาลัย-เกษตรศาสตร์ (คณะเกษตรและ คณะอุตสาหกรรมเกษตร) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (คณะสัตวแพทยศาสตร์) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (คณะอุตสาหกรรมเกษตร) สัตวแพทยสภา สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร) ผู้ผลิตและแปรรูปสุกรเพื่อการส่งออก สมาคมสัตว์บาล

แห่งประเทศไทย และ ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ

เจตนารมณ์ของการกำหนดมาตรฐานเนื้อสุกร คือ เนื้อสุกรเป็นสินค้าปศุสัตว์ที่ได้รับความนิยมในการบริโภคในประเทศ อีกทั้งมีศักยภาพในการเป็นสินค้าเพื่อการส่งออกในอนาคต เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภคและให้เกิดมาตรฐาน กระทั่งทรวงฯ จึงเห็นสมควรจัดทำมาตรฐานเนื้อสุกรขึ้น (อ้างอิง ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ : เนื้อสุกร ลงวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2547 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 121 ตอนพิเศษ 120 ง เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2547)

มาตรฐานคุณภาพขั้นต่ำของเนื้อสุกร (ของไทย) เฉพาะเนื้อสดที่ยังไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปครอบคลุมจากโรงฆ่าสัตว์ถึงการขนส่งสู่ตลาด คือ (ก) อยู่ในสภาพปกติ สะอาด ไม่มีกลิ่นผิดปกติกลิ่นแปลกปลอม หรือกลิ่นไม่พึงประสงค์ และต้องไม่มีรอยฟอกขาว รอยขีดข่วน หรือ แผลหนอง (ข) มีสีชมพูปนเทาถึงชมพูเข้ม โดยตรวจดูที่กล้ามเนื้อสันนอก (ค) มีความเป็นกรดต่างไม่ต่ำกว่า 5.7 หลังฆ่า 1 ชั่วโมง และ/หรือ มีความเป็นกรดต่างไม่เกิน 6.2 หลังฆ่า 24 ชั่วโมง โดยวัดที่กล้ามเนื้อ (ง) มีปริมาณไขมันแทรกในกล้ามเนื้อ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง และ น้อย โดยการทดสอบด้วยการตรวจพินิจ (จ) ปราศจากไวรัสของโรคติดเชื้อและพยาธิต่างๆ (ฉ) ปราศจากพยาธิในเนื้อ และ (ช) ปราศจากสิ่งแปลกปลอมที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ในกรณีของชนิดและปริมาณของสารพิษตกค้าง สารปนเปื้อน ยาสัตว์ตกค้าง นั้น ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องและข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ สำหรับด้านสุขลักษณะ การผลิตเนื้อสุกรต้องปฏิบัติตามอย่างถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค โดยให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติเรื่อง การปฏิบัติที่ดีสำหรับโรงฆ่าสุกร ในกรณีที่มีการบรรจุเนื้อสุกรในบรรจุภัณฑ์ เนื้อสุกรต้องบรรจุในบรรจุภัณฑ์ที่สะอาดและปิดมิดชิดเพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากภายนอก มีความทนทานต่อการขนส่งและสามารถป้องกันการดูซึมของกลิ่นได้ เนื้อสุกรที่บรรจุในบรรจุภัณฑ์แล้ว ต้องเก็บให้มีอุณหภูมิภายในของเนื้อไม่สูงกว่า 10 องศาเซลเซียสตลอดเวลา แต่ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมง หรือ มีอุณหภูมิ 0 – 4 องศาเซลเซียสตลอดเวลา แต่ต้องไม่เกิน 7 วัน เนื้อสุกรต้องเก็บไม่ให้ปนเปื้อน กลิ่น จากแหล่งและสภาพแวดล้อม เนื้อสุกรต้องถูกเก็บในภาชนะหรือวัสดุที่ทนทานต่อการฉีกขาดและเป็นรู เมื่อเก็บรักษาในที่อุณหภูมิต่ำ พาหนะที่ใช้ในการขนส่งเนื้อสุกร ต้องออกแบบเฉพาะ โดยเนื้อสุกรต้องไม่สัมผัสพื้นสามารถป้องกันสัตว์พาหน่น้ำเชื้อหรือน้ำเข้าสู่บริเวณจัดเก็บเนื้อสุกรได้ สามารถทำความสะอาดทั้งภายในและภายนอกได้อย่างทั่วถึง ต้องมีการติดตั้งระบบความเย็นในบริเวณจัดเก็บบรรจุภัณฑ์ของเนื้อสุกร และสามารถควบคุมอุณหภูมิตามที่กล่าวข้างต้น ภายหลังการขนส่งแล้วต้องรีบทำความสะอาดทันทีด้วยน้ำ/หรือใช้ยาฆ่าเชื้อโรคที่ขึ้นทะเบียนไว้กับทางราชการ (อ้างอิง มกอช. 6000 – 2547)

องค์กรที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรนำเข้า ที่สำคัญได้แก่

(1) ประเทศเกาหลีใต้ กระทรวงที่กำกับดูแลเรื่องการตรวจสอบย้อนกลับของเนื้อสุกรที่ขายในตลาด คือ Ministry of Agriculture, Food and Rural Affairs สำหรับการกำหนดมาตรการด้าน SPS คือ Ministry of Food, Agriculture, Forestry and Fisheries (MIFAFF) (english.mifaff.

go.kr) และ National Veterinary Research and Quarantine Service (NVRQS) (www.nvrqs.go.kr)

(2) ประเทศญี่ปุ่น กระทรวงที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานเนื้อสัตว์แปรรูปหรือปรุงสุก คือ Ministry of Health, Labour and Welfare รวมทั้ง Japan Agricultural Standards Association (www.jasnet.or.jp) ตลอดจน Japan Meat Processors Association (www.niku-kakou.or.jp) ที่ดำเนินการภายใต้กฎหมาย Food Sanitation Law และ JAS (Japanese Agricultural Standard) Law

(3) ประเทศนิวซีแลนด์ หน่วยงานมาตรฐานอาหาร คือ Food Standards Australia New Zealand (FSANZ) และ Bio-security New Zealand, Ministry of Agriculture and Forestry

(4) ประเทศออสเตรเลีย หน่วยงานมาตรฐานอาหาร คือ Bio-security Australia สังกัด Department of Agriculture และ FSANZ (www.foodstandards.gov.au)

(5) ประเทศอินเดีย หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานและการห้ามนำเข้า คือ Ministry of Agriculture

(6) ประเทศจีน หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานและการห้ามนำเข้าผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ (สุกร) เป็นหน่วยงานเดียวกับกรณีของเนื้อไก่ คือ Certification and Accreditation Administration of the People's Republic of China (CNCA) ดังกล่าวข้างต้น

5.2.6 ตัวอย่างข้อพิพาทที่เกี่ยวข้อง

ข้อพิพาทสำหรับการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรของไทยไปยังประเทศที่ศึกษา ยังไม่ปรากฏในปัจจุบัน แต่มีกรณีศึกษาสำหรับการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อโคของสหรัฐอเมริกาไปยังเกาหลีใต้ (Korea – Measures Affecting Imports of Fresh, Chilled, and Frozen Beef) และประสบปัญหามาตรการการนำเข้าของเกาหลีใต้ จนเกิดเป็นข้อพิพาท

เกาหลีใต้มีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์ เช่น Livestock Act, Customs Duties Act, Foreign Trade Act, Act on Distribution and Price Stabilization of Agricultural and Fishery Products, International Trade Act, Regulations Concerning Sales of Imported Beef ตลอดจนกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าผลิตภัณฑ์เนื้อโค เช่น Operational Guidelines for Imported Beef, Simultaneous Buy/Sell (SBS) System, Guidelines Concerning Registration and Operation of Specialized Imported Beef Stores, Notification and Operation Procedures for Imported Red Meat Stores, Livestock Products Marketing Organization (LPMO) Notice No. 217 และ Ministry of Agriculture and Forestry (MAF) Notice 98-40

ปัญหาข้อพิพาทมีสาเหตุมาจาก 4 ประการ ได้แก่

(1) ระบบการค้าปลีก (retail distribution system) ที่มีการเลือกปฏิบัติระหว่างสินค้าที่นำเข้าจากสหรัฐอเมริกา กับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ โดยสินค้าที่นำเข้าจะต้องวางจำหน่ายในช่องทางพิเศษสำหรับสินค้านำเข้าเท่านั้น (discriminates against imports of U.S. beef by

requiring that it be sold through restrictive distribution channels and only in specialized import stores) โดยร้านจำหน่ายสินค้าเนื้อโคนำเข้านี้ ก็ไม่สามารถนำเข้าเนื้อโคเกาหลีมาวางจำหน่ายเช่นกัน

(2) ระเบียบของเกาหลีใต้ก็ยังกำหนดให้ราคานำเข้าเนื้อโคสูงกว่าราคาขายภายในถึงร้อยละ 40 เมื่อปี ค.ศ. 1997 และร้อยละ 20 เมื่อปี ค.ศ. 1998 (“markup” on imports of U.S. beef) และ

(3) ภายใต้โควตาการนำเข้า ระเบียบของเกาหลีใต้ยังกำหนดเงื่อนไขต่างๆ ในการนำเข้าด้วย เช่น การจัดสรรโควตาดำเนินการล่าช้า การกำหนดราคาขั้นต่ำของสินค้านำเข้า (minimum import prices) ฯลฯ จนเป็นเหตุให้การใช้สิทธิประโยชน์ในเรื่องโควตานำเข้าน้อยกว่าที่ควรจะเป็น (under-filling of the beef import quota)

(4) รัฐบาลเกาหลีใต้มีมาตรการสนับสนุนการเพาะเลี้ยงโค (domestic support for its cattle industry) ซึ่งคาดว่าจะมีจำนวนเงินที่สูงกว่าที่กฎขององค์การการค้าโลกได้ตกลงกันไว้ ภายใต้ Aggregate Measurement of Support (AMS) under the Agreement on Agriculture

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น สหรัฐอเมริกาจึงฟ้องว่า เกาหลีใต้ดำเนินการภายในประเทศที่ขัดกับกฎของ GATT 1994 (ข้อ 2, 3, 10, 11 และ 17) และ ความตกลงทางการค้าด้วยสินค้าการเกษตร (ข้อ 3, 4, 6, และ 7) กับความตกลงว่าด้วยการนำเข้าและการให้ใบอนุญาตนำเข้า (Agreement on Import Licensing Procedures) (ข้อ 1 และ 3)

เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1999 รัฐบาลสหรัฐอเมริกา ขอปรึกษาหารือกับรัฐบาลเกาหลีใต้ (ภายใต้กฎของ Disputes Settlement) โดยมีออสเตรเลีย แคนาดา และ นิวซีแลนด์ เข้าร่วมหารือด้วย (WT/DS161/1) การประชุมหารือเกิดขึ้นในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1999 แต่ผลของการหารือไม่เกิดมรรคผลแต่ประการใด สหรัฐอเมริกา จึงได้ยื่นคำร้องต่อคณะพิจารณา (Panel Body) เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1999

ผลการพิจารณาของคณะพิจารณา และของคณะอุทธรณ์สรุปได้ว่า (WT/DS161/R หรือ WT/DS169/R เมื่อวันที่ 31 July 2000 และ WT/DS161/AB/R หรือ WT/DS169/AB/R เมื่อวันที่ 11 December 2000) มีดังนี้ (1) การกำหนดราคา “mark-up” นั้น เปรียบเสมือนกับการเพิ่มอัตราศุลกากรนำเข้า (price mark-up applied to imports through the SBS system that is additional to the tariff) (2) การกำหนดช่องทางจำหน่ายเฉพาะสินค้านำเข้าเท่านั้น รวมทั้ง การจำหน่ายผลิตภัณฑ์เนื้อโคที่ต้องผ่าน “คนกลาง หรือ Super-group Membership” และ การจัดสรรโควตานำเข้ากับองค์กรต่างๆภายในประเทศ เปรียบเสมือนการกีดกันทางการค้าเช่นกัน (3) การกำหนด ราคาขั้นต่ำสำหรับสินค้านำเข้า ก็เปรียบเสมือนการแบ่งแยกสินค้าที่เหมือนกัน (like product) ออกจากกันโดยตั้งใจ (4) การระบุให้ผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์เนื้อโคต้องดำเนินการจัดเก็บข้อมูลที่เข้มงวดกว่าผู้ซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อโคในประเทศ และ การบังคับให้ติดฉลากบนผลิตภัณฑ์เนื้อโคเฉพาะสินค้านำเข้า เป็นการขัดกับข้อ 3 (4) ของ GATT และ (5) คณะพิจารณาระบุว่า การอุดหนุนภาคปศุสัตว์ภายในประเทศ เป็นจำนวนที่เกินกว่าที่ควรจะเป็น (exceeded the de minimis level) และมากกว่าที่เกาหลีใต้ได้ให้คำมั่นสัญญาไว้ในขณะที่คณะอุทธรณ์ระบุว่าเกณฑ์การคำนวณเงินอุดหนุนของคณะพิจารณาไม่เหมาะสม จึงได้คำนวณใหม่ และพบว่าไม่สามารถสรุปได้ว่าเงินอุดหนุนดังกล่าวสูงกว่าที่เกาหลีใต้ให้คำมั่นสัญญาไว้

5.2.7 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ไปสัมภาษณ์

ในกรณีของผลิตภัณฑ์จากเนื้อหมู คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์สมาคมผู้ผลิตและแปรรูปเนื้อสุกรเพื่อการส่งออก (Swine Producers and Processors for Exporting Association – www.thaiswine.org)

5.2.8 ปัญหาและผลกระทบที่กลุ่มตัวอย่างเผชิญ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สมาคมผู้ผลิตและแปรรูปเนื้อสุกรเพื่อการส่งออก พบว่า

- (1) ประเทศเกาหลีใต้ เน้นตรวจสอบ/ควบคุมโรคปากเท้าเปื่อย
- (2) ประเทศญี่ปุ่น ประเทศไทยมีโควตาการส่งออก (tariff-quota) จำนวน 1,200 ตันต่อปี แต่ก็ยังต้องใช้มาตรฐานการปรุงสุก 70 องศา เช่นกัน
- (3) ประเทศญี่ปุ่นมีมาตรการควบคุมราคาเนื้อหมูในประเทศ (กำหนดราคากลาง หรือ Gate Price) เพื่อคุ้มครองผู้ผลิตภายในประเทศ กล่าวคือ หากราคาเนื้อหมูนำเข้าต่ำ ก็จะมีการเก็บภาษีนำเข้าเพิ่มขึ้น เพื่อให้ราคานำเข้า เท่ากับราคากลาง (ที่กำหนดภายในประเทศ)
- (4) ประเทศอินเดีย ยังมีการจัดเก็บภาษีนำเข้าอยู่
- (5) ปัญหาและอุปสรรคในการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร นอกจากปัญหาโรคปากและเท้าเปื่อย (FMD) ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวแล้ว ยังประสบปัญหามาตรการ SPS ของประเทศคู่ค้า และ มาตรฐานเนื้อสุกรของไทย (รวมทั้งฟาร์มเลี้ยงสุกร และโรงงานชำแหละเนื้อสุกร) ที่บางฟาร์มและบางโรงงานชำแหละเนื้อสุกรยังไม่ได้มาตรฐานสากลหรือยังไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานในประเทศคู่ค้า
- (6) ในกรณีที่เกิดปัญหาโรคปากและเท้าเปื่อยของสุกร หน่วยงานในประเทศค้าจะดำเนินการตรวจสอบและประกาศการปลอดโรค (ระดับประเทศ) เป็นระยะๆ ซึ่งเป็นการประเมินระดับประเทศ มิใช่การประเมินระดับฟาร์มหรือโรงงาน ดังนั้น ปัญหาการส่งออกของโรงงานแปรรูปเนื้อสุกร ก็จะได้รับผลกระทบตามไปด้วย และถ้าหากประเทศคู่แข่ง ประกาศเป็นประเทศปลอดโรคปากและเท้าเปื่อยได้เร็วกว่าประเทศไทย สถานการณ์การส่งออกของไทยก็จะได้รับผลกระทบซ้ำเติม (โอกาสในการส่งออกช้ากว่าประเทศคู่แข่ง)
- (7) การส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร คิดเป็นเพียงร้อยละ 1 ของปริมาณการผลิตทั้งประเทศ (ส่งออกประมาณ 17-18 พันตัน จากปริมาณการผลิตทั้งหมด 1,200 พันตัน ในช่วงปี พ.ศ. 2556 - 2557) โดยมีมูลค่าการส่งออกคิดเป็น 3,400 – 3,500 ล้านบาทต่อปี
- (8) สำหรับการส่งออกของไทยไปยังประเทศสมาชิกอาเซียน พบว่า ส่วนใหญ่ส่งออก “สุกรมีชีวิต” ไปยัง สปป.ลาว และกัมพูชา (มากกว่า 200,000 ตัว) ส่วนการส่งออกไปยังสิงคโปร์ จะเป็นเนื้อสุกรปรุงสุก
- (9) โรงงานผลิตเนื้อสุกร ปัจจุบันมีจำนวน 8 โรงงาน และได้รับการรับรองจากกรมปศุสัตว์ และควบคุมการผลิตโดยกรมปศุสัตว์ โดยได้รับมาตรฐาน GMP, HACCP, ISO 14001 ส่วนโรงงานแปรรูปเนื้อสุกร ปัจจุบันมีจำนวน 28 โรงงาน ได้รับมาตรฐานโรงงานและควบคุมการผลิตโดยกรมปศุสัตว์ การบริหารจัดการผลิตที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และการบริหารคุณภาพความปลอดภัยตามมาตรฐานโลก และคุณภาพสินค้าตามมาตรฐาน GMP, HACCP, ISO 14001 สำหรับผลิตภัณฑ์อาหาร

สัตว์ของไทย มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ได้มาตรฐานโลก และมีการบริหารคุณภาพความปลอดภัยของสินค้า (ตามมาตรฐาน GMP และ ISO) และ ฟาร์มสุกรเพื่อการส่งออกหลายแห่งมีระบบโรงเรือน อุปกรณ์ และการจัดการฟาร์มที่เหมาะสมทันสมัย ได้มาตรฐานโลก มีมาตรการการป้องกันโรค และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ระบบโรงเรือนแบบปิด (EVAP) ระบบก๊าซชีวภาพ และ ระบบควบคุมการผลิต GAP

(10) ประเด็นเร่งด่วนในการพัฒนาความพร้อมของไทยในการส่งออกไปยังตลาดอาเซียน และตลาดอื่นๆ เช่น การปราบโรคระบาด เช่น โรคปากและเท้าเปื่อย การเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงสุกรให้มีคุณภาพ ผลผลิตสูง และลดต้นทุน (ราคาสุกรมีชีวิตของไทย ประมาณ 65 บาทต่อกิโลกรัม ขณะที่ประเทศเวียดนาม ประมาณ 60 บาท/กก. และมาเลเซีย 66 บาท/กก. – ข้อมูลเมื่อปี 2556) การพัฒนาระบบการขนส่งและการจำหน่ายในประเทศให้ถูกสุขลักษณะ การจัดระบบประกันคุณภาพด้านความปลอดภัยจากโรคสุกรด้วยมาตรการความปลอดภัยทางชีวภาพ (bio-security) เป็นต้น

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาครัฐฯ และ เอกชน ต่อการปรับตัวและแก้ไขปัญหา NTMs ในภาคปศุสัตว์จะนำเสนอในบทที่ 7

บทที่ 6

สินค้าประมง

บทที่ 6 สินค้าประมง

การศึกษามาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์จากประมงของประเทศคู่เจรจา กับอาเซียนครั้งนี้จะเน้นศึกษาเฉพาะกรณีการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลา (หัวข้อ 6.1) และผลิตภัณฑ์กุ้ง (หัวข้อ 6.2) เท่านั้น เนื่องจากสินค้าทั้งสองรายการนี้ มีมูลค่าการส่งออกไปยังประเทศคู่เจรจา ทั้ง 6 ประเทศในมูลค่าที่ค่อนข้างสูง

เนื้อหาในบทนี้จะประกอบด้วยการนำเสนอภาพรวมของการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลาและกุ้ง ไปยัง 6 ประเทศที่ศึกษา ตามด้วยมาตรการทางภาษีสศุลกากร และมาตรการ NTM ที่พบในประเทศที่ศึกษา บทบาทขององค์กรในประเทศไทยและประเทศที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับมาตรการ NTM รวมทั้ง ตัวอย่างข้อพิพาทที่เกี่ยวข้อง กับปัญหาที่กลุ่มตัวอย่าง (จากการสัมภาษณ์) เผชิญอยู่ในปัจจุบัน และ ส่วนสุดท้ายคือข้อเสนอแนะ(หัวข้อ 6.3) สำหรับการพัฒนาสินค้าประมงเพื่อการส่งออกไปยังประเทศที่ศึกษา

6.1 ผลิตภัณฑ์ปลาทูน่า

6.1.1 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลา

หากพิจารณามูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลา ไปยังประเทศคู่เจรจา 6 ประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2552 – 2557 สำหรับ HS 160414 (ปลาทูน่า สลัดปีก และโบนิต์ที่ปรุงแต่งหรือทำให้เสีย) ดังแสดงในตารางที่ 6.1 พบว่า ประเทศญี่ปุ่นและออสเตรเลียมีการนำเข้าที่สูงกว่าประเทศอื่นในบรรดา 6 ประเทศที่ศึกษา ในขณะที่ประเทศที่มีประชากรสูง เช่น จีนและอินเดีย กลับมีมูลค่าการส่งออกที่น้อย สาเหตุเป็นเพราะรสนิยมและอุปสรรคทางด้านภาษี(ดังจะกล่าวในหัวข้อถัดไป) ในขณะที่มูลค่าการส่งออกไปยังประเทศเกาหลีใต้ก็ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับประเทศญี่ปุ่น อุปสรรคอย่างหนึ่งเป็นเพราะภาษีและมาตรการ NTM (ดังจะกล่าวในหัวข้อถัดไป)

ตารางที่ 6.1 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลา (HS 160414)

ประเทศ	มูลค่าการส่งออก HS 160414 (USD)					
	2552	2553	2554	2555	2556	2557
จีน	1,607,689	3,971,022	8,197,242	5,477,002	9,673,193	8,949,627
อินเดีย	170,740	122,470	51,848	199,543	151,218	436,014
ญี่ปุ่น	127,197,829	120,186,403	172,532,226	18,800,231	202,156,636	180,832,324
เกาหลีใต้	1,400,516	828,656	4,543,924	2,968,467	4,589,163	-
ออสเตรเลีย	127,846,811	161,003,306	202,049,651	237,935,354	235,538,590	216,816,725
นิวซีแลนด์	16,459,917	19,288,833	21,079,180	24,060,526	22,657,975	25,234,921

ที่มา: UN comtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 2558

6.1.2 มาตรการทางภาษีที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกผลิตภัณฑ์ประมงกับประเทศที่ศึกษา
ประเทศออสเตรเลีย ไทยและออสเตรเลียมีความตกลงทางการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ดังนั้นจึงไม่มีการเรียกเก็บภาษีรวมถึงผลิตภัณฑ์ประมง

ประเทศนิวซีแลนด์ ไทยและนิวซีแลนด์มีความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด (New Zealand–Thailand Closer Economic Partnership Agreement) สำหรับสินค้าประมงนั้นอัตราภาษีคือศูนย์

ประเทศอินเดีย ไทยและอินเดียมีความตกลงเขตการค้าเสรีซึ่งประเทศไทยและประเทศอินเดียสามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีได้ภายใต้กรอบความตกลง 2 กรอบหลักคือ

- (1) ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย (Thailand-India Free Trade Agreement: TIFA)
- (2) ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย (ASEAN-India Free Trade Agreement: AIFTA)

โดยสินค้าบางอย่างนั้นจะปลอดภาษี อย่างไรก็ตามสินค้าประมงนั้นไม่ได้อยู่ภายใต้กรอบความตกลงเขตการค้าเสรีและอัตราภาษีที่พบนั้นค่อนข้างสูงคือ 30%

ประเทศเกาหลีใต้ ไทยและเกาหลีใต้มีความตกลงทางการค้า ซึ่งลงนามไว้ตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน 2504 อย่างไรก็ตามประเทศเกาหลีใต้มีความต้องการปกป้องอุตสาหกรรมภายในและเกาหลีใต้ได้ประกาศใช้อัตราภาษีปรับปรุงสูงมาก (Adjustment duty) โดยสินค้าประมง เช่น กุ้งนั้นภาษีปกติคือร้อยละ 20 อาจถูกเรียกเก็บที่ร้อยละ 50 ได้หรือปลาหมึกแช่แข็งซึ่งภาษีปกติคือร้อยละ 10 อาจถูกปรับเป็นร้อยละ 22 ได้

ประเทศญี่ปุ่น ไทยและญี่ปุ่นมีความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นระหว่างไทยและญี่ปุ่น (Japan–Thailand Economic Partnership Agreement: JTEPA) โดยกลไกหลักในการเปิดตลาดตามความตกลง JTEPA คือการลดภาษีอากร ยกเลิกภาษีอากร หรือกำหนด

โควตาพิเศษ สำหรับสินค้าประมงอัตรากาซี GSP (Generalized System of Preferences) ซึ่งเป็นระบบการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรจากประเทศที่พัฒนาแล้วสู่ประเทศที่กำลังพัฒนาในกรณีนี้คือจากญี่ปุ่นสู่ไทย โดยสินค้าประมง อัตรากาซี GSP อยู่ที่ร้อยละ 0-9 แล้วแต่ประเภท

ประเทศจีน ไทยและจีนมีกรอบความตกลงในเรื่องเขตการค้าเสรีอาเซียน – จีน (ASEAN-China Free Trade Agreement: ACFTA) ซึ่งอาเซียนและจีนได้ลงนามไว้เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2545 และครอบคลุมเรื่องการเปิดเสรีการค้าสินค้า การค้าบริการ การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ สำหรับสินค้าประมงในปัจจุบัน อัตรากาซีนำเข้าสินค้าประมงพิกัด 03 และพิกัด 16 ของไทยและจีนทุกรายการภายใต้ FTA อาเซียน – จีน คือร้อยละ 0 โดยอัตรากาซีสินค้าพิกัด 03 เป็นร้อยละ 0 มาตั้งแต่ 1 มกราคม 2553 ส่วนพิกัด 16 เป็นร้อยละ 0 มาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2555

6.1.3 มาตรฐานสินค้าระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ปลาทูน่า

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลทั่วไป ได้แก่ (ก) มาตรฐานด้านความปลอดภัยต่อผู้บริโภค (food safety standard) (ข) มาตรฐานคุณภาพอาหาร (food quality standard) (ค) มาตรฐานความปลอดภัยเกี่ยวกับโรคระบาด (Guaranteed Disease Free and Antibiotics & Pesticides Free) เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น มาตรฐานทางเคมี โดยค่ามาตรฐานทางเคมีที่มีการกำหนดในแต่ละประเทศนั้น มีความเชื่อมโยงกับความปลอดภัยต่อการนำมาบริโภค หากผลิตภัณฑ์ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจะมีผลให้สินค้าถูกกักกันหรือมีการปฏิเสธการนำเข้าได้ อีกทั้งข้อกำหนดและกฎระเบียบของค่ามาตรฐานนั้นมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์โลกตลอดเวลาซึ่งส่วนหนึ่งอาจมองได้ว่าเป็นการปรับเปลี่ยนในด้านการกีดกันแต่อีกส่วนหนึ่งอาจเป็นความกังวลอย่างแท้จริงของประเทศนั้น ๆ อย่างไรก็ตามเพราะเกณฑ์มีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อย ๆ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงผู้ส่งออกจึงควรติดตามเพื่อให้ข้อมูลนั้นทันสมัยตลอดเวลา

6.1.4 มาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าของประเทศที่ศึกษา

มาตรการ NTM ที่พบในประเทศที่เลือกศึกษา ที่สำคัญ ได้แก่

ประเทศญี่ปุ่น กรณีการนำเข้าผลิตภัณฑ์ประมงประเภทปลา ญี่ปุ่นได้กำหนดรายการของสารเคมีไม่ว่าจะเป็นในรูปของยาปฏิชีวนะ สารเติมแต่งอาหาร สารเคมีตกค้างหรือโลหะหนัก โดยจะกำหนดค่าสูงสุดที่ยอมรับได้ไว้ ข้อมูลจากกรมประมงปี 2558 ระบุรายการของสารเคมีเหล่านี้และค่าสูงสุดสำหรับผลิตภัณฑ์ประมงประเภทปลาไว้ดังนี้

ตารางที่ 6.2 มาตรฐานทางเคมีของประเทศญี่ปุ่นสำหรับผลิตภัณฑ์ปลา

ประเภท	รายการ	ค่าสูงสุดที่ยอมรับได้
ยาปฏิชีวนะสารเคมีตกค้าง	Oxytetracycline	0.2 ppm
	Chloramphenicol	0.5 ppb
	Nitrofurans metabolites	1.0 ppb
	Oxolinic acid	0.05 ppm
	Malachite green and Leuco-alachite green	2.0 ppb
	Difloxacin	300 ppb
	Enrofloxacin	100 ppb
	Flumequine	500 ppb
	Sarafloxacin	30 ppb
	Danofloxacin	100 ppb
สารเติมแต่งอาหาร	EDTA	250 ppm
	Sorbic acid	2,000 ppm
โลหะหนัก	Mercury	0.4 ppm

ที่มา: รวบรวมโดยนักวิจัย

สำหรับมาตรฐานทางจุลชีววิทยา (Microbiological Requirements) ประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดรายการและเกณฑ์ในการตรวจและให้ผ่านหรือไม่ผ่านสำหรับผลิตภัณฑ์ประมงประเภทปลาไว้ดังนี้

ตารางที่ 6.3 มาตรฐานทางจุลชีววิทยาของประเทศญี่ปุ่นสำหรับผลิตภัณฑ์ปลา

TVC/g	Coliform MPN/g	<i>Vibrio parahaemolyticus</i> MPN/g	<i>Salmonella</i> /25g	<i>V. cholerae</i> /25g
น้อยกว่า 1.0×10^5	Negative	Negative	n = 5 c = 0 m = 0	n = 5 c = 0 m = 0

ที่มา: รวบรวมโดยนักวิจัย

โดยที่ n คือจำนวนหน่วยตัวอย่างที่สุ่มขึ้นมา m คือจำนวนสูงสุดของแบคทีเรียที่นับได้และยังถือว่าสินค้ามีคุณภาพดีอยู่ และ c คือจำนวนสูงสุดที่ยอมรับได้ของหน่วยตัวอย่างที่มีแบคทีเรียซึ่งต้องมีค่าน้อยกว่า m จากตัวเลขในตารางข้างบน จำนวนหน่วยตัวอย่างที่สุ่มขึ้นมาคือ 5 และจะต้องไม่ตรวจพบแบคทีเรียอยู่เลย

สำหรับผลิตภัณฑ์ประเภทปลาทุ่นกระป๋อง (รวมถึงปลากระป๋องประเภทอื่น เช่น แมคคาเรล กระป๋อง แซลมอนกระป๋อง) จะต้องมีการรับรองสุขอนามัยโดย CA ที่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐบาลญี่ปุ่น และมีฉลากที่ระบุว่ามี กุ้ง ลีออสเตอร์ และปู เป็นส่วนผสมของอาหารเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานฉลากสำหรับอาหารที่มีสารก่อภูมิแพ้

สำหรับมาตรการอุปสรรคทางการค้าด้านเทคนิค (TBT) ของประเทศญี่ปุ่น คือ การประทับตรา JAS (ซึ่งเป็นมาตรการแบบสมัครใจ) การปิดฉลาก และ การระบุประเทศแหล่งกำเนิด กล่าวคือ (1) ต้องปิดฉลากระบุชื่ออาหาร ชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิต (ผู้นำเข้า) วัน เดือนปีที่ผลิต และวิธีการเก็บรักษา และ (2) ต้องปิดฉลากระบุประเทศแหล่งกำเนิด ชื่ออาหาร ส่วนประกอบ ปริมาณ ผู้ผลิต วันบรรจุ และวิธีการเก็บรักษา รวมทั้งต้อง ประทับตรา JAS Mark หลังจากผ่านพิธีการทางศุลกากรแล้ว เนื่องจากคนญี่ปุ่นตั้งมาตรฐานในด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไวสูง ในกรณีที่ฉลากหรือข้อมูลบางส่วนบนฉลากมีความไม่ชัดเจนพอ (ซึ่งอาจจะไม่เป็นปัญหาสำหรับการนำเข้าประเทศอื่น) ก็อาจเป็นปัญหาต่อการนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่ประเทศญี่ปุ่นได้ (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ)

ประเทศเกาหลีใต้ ข้อมูลจากกองตรวจสอบรับรองมาตรฐานคุณภาพสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ กรมประมง ปี 2554 ระบุว่ากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ของไทย ได้จัดทำ ข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยด้านสุขอนามัยในผลิตภัณฑ์ประมงนำเข้าและส่งออกกับกระทรวงพาณิชย์และกิจการประมงแห่งสาธารณรัฐเกาหลี เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2549 โดยผลิตภัณฑ์ภายใต้ข้อตกลงนี้คือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำสดและมีชีวิต ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำที่มีการแปรรูปโดยไม่ใช้สารปรุงแต่งหรือวัตถุพิษอื่นยกเว้นเกลือแต่ไม่รวมผลิตภัณฑ์บรรจุกระป๋องและสินค้าแช่แข็งแปรรูป โดยมีข้อปฏิบัติ ดังนี้

1. สินค้าที่จะส่งออกต้องผลิตจากสถานประกอบการแปรรูป (สำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูป) หรือสถานบรรจุ (สำหรับสัตว์น้ำสดและมีชีวิต) ที่ผ่านการตรวจรับรองสุขลักษณะและอยู่ในบัญชีรายชื่อที่กรมประมงแจ้งเกาหลีทราบแล้ว

2. ต้องมีใบรับรองสุขอนามัย (Health certificate) ประกอบการนำเข้าสินค้าที่ระบุในข้อ 1 ทุกรุ่น

3. บรรจุภัณฑ์ของสินค้าต้องระบุชื่อสินค้า ประเทศที่ผลิต วันที่ผลิต ชื่อโรงงานผู้ผลิตและหมายเลขรับรองโรงงาน

4. ประเทศเกาหลีใต้จะระงับการนำเข้าผลิตภัณฑ์ทุกรายการของโรงงานหากตรวจพบว่าผลิตภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐาน และจะยกเลิกคำสั่งระงับการนำเข้า เมื่อได้รับผลการสืบหาสาเหตุและมาตรการป้องกันการเกิดปัญหาซ้ำที่มีประสิทธิภาพแล้ว

สำหรับมาตรฐานทางเคมี เกาหลีใต้ได้กำหนดรายการของสารเคมีไม่ว่าจะเป็นในรูปของยาปฏิชีวนะหรือรายการของสารเคมี โดยจะกำหนดค่ามาตรฐานไว้ ข้อมูลจากกรมประมงปี 2558 ระบุรายการของสารเคมีและค่าสูงสุดที่ยอมรับได้สำหรับผลิตภัณฑ์ประมงประเภทปลาไว้ดังนี้

ตารางที่ 6.4 มาตรฐานทางเคมีของประเทศเกาหลีใต้สำหรับผลิตภัณฑ์ปลา

รายการ	ค่าสูงสุดที่ยอมรับได้
ปรอท	0.5 mg/kg
Methyl Mercury	1.0 mg/kg
ตะกั่ว	0.5 mg/kg
MRLs สำหรับยาปฏิชีวนะ (Oxytetracycline, Chlortetracycline, Tetracycline)	0.2 mg/kg (จำนวนรวมของทั้งหมด)
Doxycycline	0.05 mg/kg
Spiramycin	0.2 mg/kg
Flumequine (ฟลูมิควิน)	0.5 mg/kg
Enrofloxacin (เอนโรฟลอกซาซิน) and Ciprofloxacin (ไซโปรฟลอกซาซิน)	0.1 mg/kg (จำนวนรวมของทั้ง 2 รายการ)
Amoxicillin (อะม็อกซิซิลิน)	0.05 mg/kg
Ampicillin (แอมพิซิลลิน)	0.05 mg/kg
Norfloxacin (นอร์ฟลอกซาซิน)	ND
Ofloxacin	ND
Pefloxacin	ND
Lincomycin	0.1 mg/kg

รายการ	ค่าสูงสุดที่ยอมรับได้
Praziquantel	0.02 mg/kg
Thiamphenicol	0.05 mg/kg
Omethoprim	0.1 mg/kg
Melamine (เมลามีน)	2.5 mg/kg
Radioactivity ¹³¹ Cs	300 Bq/kg
¹³⁴ Cs + ¹³⁷ Cs	100 Bq/kg
Tar pigment	ND
Sulfur Dioxide (ซัลเฟอร์ไดออกไซด์)	0.030 g/kg
Carbon monoxide (คาร์บอนมอนอกไซด์) (CO)	200 ug/kg
Benzopyrene (เบนโซไพเร็น)	2.0 ug/kg
Histamine (ฮิสตามีน)	200 mg/kg
PCBs	0.3 mg/kg
ยาที่ไม่ควรตรวจพบในอาหาร: Nitrofurans (Furazolidone, Furaladone, Nitrofurazone, Nitrofurantoin, Nitrovin) and its metabolite	ND
Chloramphenicol (คลอแรมเฟนิคอล)	ND
Malachite green and its metabolites	ND
Diethylstilbestrol (DES)	ND
Dimetridazole (ไดเมทไรดาโซล)	ND
Clenbuterol	ND
Vancomycin	ND
Thiouracil	ND
Colchicine (โคลชิซิน)	ND
Pyrimethamine	ND
Medroxyprogesterone Acetate (MPA)	ND
Crystal Violet	ND

ที่มา: รวบรวมโดยนักวิจัย

นอกจากนี้ยังมีประเด็นมาตรการ IUU ของ EU เรื่องการออกใบรับรอง catch certificate จากประเทศต้นทาง

ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ มีความคล้ายคลึงกันโดยทั้งสองประเทศนั้นใช้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ (Food Standard Code) เดียวกันโดยร่วมกันกำหนดขึ้นภายใต้หน่วยงาน Food Standards Australia New Zealand (FSANZ) ยกเว้นแต่ผลิตภัณฑ์ที่นิวซีแลนด์มีข้อกำหนดเฉพาะ (ได้แก่ หอยสองฝา ปลาชนิด ปลาแซลมอน) ประเทศไทยสามารถส่งออกผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำไปออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ได้ โดยไม่มีเงื่อนไขเฉพาะและไม่ต้องใช้ใบรับรองสุขภาพ (Health Certificate) ประกอบการนำเข้า สำหรับ FSANZ นั้น เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2558 ที่ผ่านมา หน่วยงานนี้ได้มีการปรับปรุงกฎระเบียบมาตรฐานด้านอาหารและได้ออกตีพิมพ์อย่างเป็นทางการในราชกิจจานุเบกษาซึ่งผ่านการขอความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องรวม 2 รอบ คือ พฤษภาคม 2556 และ กรกฎาคม 2557 โดยมีมติเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีที่มีส่วนเกี่ยวข้องเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2557 รายละเอียดข้อเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังไม่มีการปรับปรุงเนื้อหารายละเอียดทั้งหมด เป็นเพียงการปรับปรุงในส่วนของบริษัทที่ 1 (อาหารทั่วไป) และบริษัทที่ 2 (มาตรฐานประเภทสินค้าอาหาร) ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในส่วนอื่น ๆ ต่อไปภายหลัง โดยเหตุผลที่มีการเปลี่ยนแปลงคือเพื่อเพิ่มความชัดเจนสำหรับกฎเกณฑ์การปฏิบัติ และประเด็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ ข้อปฏิบัติสำหรับวัตถุดิบอาหาร สารช่วยในกระบวนการผลิต และสารช่วยทางคุณค่าโภชนาการ และต้องมีกรชี้แจง ระบุความจำเพาะของผลิตภัณฑ์ เช่น มีวัตถุเพื่อขายเป็นสินค้าโดยตรง หรือเป็นสารที่ได้รับอนุญาตเฉพาะ เช่น การเติมเป็นสารเติมแต่งอาหาร โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวของกฎระเบียบจะมีผลบังคับใช้วันที่ 1 มีนาคม 2559 เป็นต้นไป

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ พบว่าไม่มี NTMs ที่ผู้ประกอบการถือว่าเป็นอุปสรรคแต่อย่างใดในการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าไปยังประเทศออสเตรเลียโดยผู้ประกอบการให้เหตุผลว่าอาจเป็นเพราะมากกว่า 70% ของผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าที่วางขายอยู่ในออสเตรเลียนั้นมาจากประเทศไทย ถ้ามีการกีดกันขึ้นอาจเป็นปัญหาให้เกิดการขาดแคลนขึ้นได้ (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ)

อย่างไรก็ตามทั้งสองประเทศมีมาตรฐานทางเคมีเดียวกันโดยรายการของสารเคมีและค่าสูงสุดของสารตกค้างนั้น (Maximum residue limit (MRL)) มีดังนี้ (ข้อมูลจากกรมประมง ปี 2558)

ตารางที่ 6.5 มาตรฐานทางเคมีของประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์สำหรับผลิตภัณฑ์ปลา

ประเภท	รายการ	ค่าสูงสุดที่ยอมรับได้
ยาปฏิชีวนะสารเคมีตกค้าง	Oxytetracycline	T0.2 mg/kg
	Benzocaine	0.05 mg/kg
	Florfenicol	T0.5 mg/kg
	Oxolinic acid	0.05 ppm
	Isoeugenol	100 mg/kg
	Malachite green and leuco- malachite green (only Australia)	2.0 ppb
ยัตถุเจือปนอาหาร	Fluoroquinolone : Ciprofloxacin Ofloxacin Gatifloxacin Enrofloxacin Levofloxacin Moxifloxacin Norfloxacin Sarafloxacin	ผลรวมไม่เกิน 2.0 ppb
	Ascorbic acid and sodium, calcium and potassium ascorbates	400 mg/kg
	Erythorbic acid and sodium erythorbate	GMP
	โซเดียม โปแตสเซียม แคลเซียมฟอสเฟต Pyrophosphates Triphosphates โพลีฟอสเฟต	GMP
	ซิลเฟอไรโดออกไซด์และโซเดียมและโพแทสเซียมซิลไฟต์	30 mg/kg
	Calcium disodium EDTA	250 mg/kg
	Amaranth	300 mg/kg
	Annatto extracts	10 mg/kg

ประเภท	รายการ	ค่าสูงสุดที่ยอมรับได้
	Sorbic acid and sodium, potassium and calcium sorbates	2,500 mg/kg
	Benzoic acid and sodium, potassium and calcium benzoates	2,500 mg/kg
	Ethyl lauroyl arginate	400 mg/kg
สารปนเปื้อนโลหะ	Arsenic (inorganic)	2.0 mg/kg
	ตะกั่ว	0.5 mg/kg
	ปรอท	0.5-1.0 mg/kg (ค่าเฉลี่ย)
	ดีบุก	250 mg/kg
สารปนเปื้อนไฮโดรคาร์บอน	Acrylonitrile	0.02 mg/kg
	Polychlorinated biphenyls, total	0.5 mg/kg
	Vinyl chloride	0.01 mg/kg
สารพิษตามธรรมชาติ	Histamine	200 mg/kg

ที่มา: รวบรวมโดยนักวิจัย

ประเทศจีน โรงงานหรือสถานบรรจุกินที่จะส่งผลิตภัณฑ์ประมงเข้าไปจำหน่ายยังประเทศจีน ต้องผ่านการรับรองสุขลักษณะตามมาตรฐานกรมประมง และกรมประมงได้แจ้งรายชื่อให้สาธารณรัฐประชาชนจีนทราบและต้องมีใบรับรองสุขอนามัยประกอบการส่งออกทุกรุ่นตามมาตรา 65 ของกฎหมายความปลอดภัยอาหาร (Food Safety Law) ของจีน (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่มีนาคม 2552) ผู้ส่งออกและตัวแทนผู้ส่งออกอาหารประเภทเนื้อสัตว์ สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ และน้ำมันพืช สำหรับบริโภคสู่สาธารณรัฐประชาชนจีนถูกกำหนดให้ต้องลงบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับ ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร อีเมล และประเภทสินค้าส่งออกต่อสำนักงานควบคุมคุณภาพตรวจสอบกักกันโรคแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine of the People's Republic of China :AQSIQ)

สำหรับมาตรฐานทางเคมี ประเทศจีนได้กำหนดรายการของสารเคมีไม่ว่าจะเป็นในรูปของ ยาปฏิชีวนะวัตถุเจือปนอาหารสารชีวพิษ (สำหรับสัตว์น้ำประเภทอื่น) โลหะหนัก โดยจะกำหนดค่าสูงสุดที่ยอมรับได้ไว้ ข้อมูลจากกรมประมงปี 2558 ระบุรายการของสารเคมีและค่าสูงสุดสำหรับผลิตภัณฑ์ประมงประเภทปลาไว้ดังนี้

ตารางที่ 6.6 มาตรฐานทางเคมีของประเทศจีนสำหรับผลิตภัณฑ์ปลา

ประเภท	รายการ	ค่าสูงสุดที่ยอมรับได้
โลหะหนัก	แคดเมียม	0.1 ppm , 0.2 ppm (ปลากระป๋อง)
	ตะกั่ว	0.5 ppm
	ปรอท	0.5 ppm
	Histamine	100 ppm
	TVB-N	20-30 mg %

ที่มา: รวบรวมโดยนักวิจัย

ประเทศอินเดีย ยังไม่พบมาตรการที่ชัดเจนจากแหล่งเอกสารต่าง ๆ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะ รสนิยมในการบริโภค และจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ สิ่งที่ผู้ประกอบการกังวลและเห็นว่าเป็น ปัญหาต่อการส่งออกไปยังอินเดียนั้นไม่ใช่เรื่อง NTMs แต่เป็นอุปสรรคทางด้านภาษีและเป็นไปได้ว่า ด้วยเหตุที่ภาษีสูงนี้จึงมีปัญหาในด้านการลักลอบนำเข้าผลิตภัณฑ์ประมง เช่น ปลาทูน่ากระป๋องตาม เขตชายแดนเพราะปริมาณการส่งออกไปยังประเทศอินเดียตามข้อมูลที่บันทึกทางราชการนั้นค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับขนาดของประชากรของประเทศอินเดีย แต่สินค้าที่ปริมาณการได้จากของที่เห็นวางขาย อยู่ตามท้องตลาดนั้นมียากกว่าปริมาณการนำเข้า (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ)

6.1.5 บทบาทขององค์กรในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง (ปลา)

องค์กรที่เกี่ยวข้องของไทยที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ประมงประเภทปลาเพื่อการส่งออก ที่สำคัญได้แก่

(i) กรมประมง เป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำการศึกษา วิจัย ค้นคว้าและทดลองเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การบำรุงพันธุ์สัตว์น้ำ การรวบรวมข้อมูล สถิติ ความรู้เกี่ยวกับการประมง การพัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์การประมง ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ อุตสาหกรรมสัตว์น้ำ รวมทั้งการสำรวจแหล่งประมง หรือวิชาการทุกสาขาวิชาการของประมง ตลอดจนการส่งเสริมและเผยแพร่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การจับสัตว์น้ำ งานอาชีพการประมงอื่น ๆ และการควบคุมกิจการประมงให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อกำหนดระหว่างประเทศ ข้อมูลที่ใช้ในบทนี้หลายส่วนมาจากเว็บไซต์ของกรมประมง

(ii) สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานและพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรของประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และมุ่งเน้นการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จในการนำเข้าและส่งออกสินค้าเกษตร ซึ่งการจัดตั้งหน่วยงานนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ในฐานะผู้ร่วมก่อตั้งร่วมกับประเทศอื่นๆ อีก 80 ประเทศ เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2537 มีการบังคับใช้ความตกลงด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) ที่กำหนดกติกาให้ประเทศต่างๆ ใช้มาตรการด้านมาตรฐานและความปลอดภัยอาหาร ควบคุมการส่งออกนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหาร

(iii) สมาพันธ์ผู้ผลิตสินค้าประมงไทย เป็นการรวมตัวกันของสมาคมประมง 8 สมาคม ประกอบด้วย (1) สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย (2) สมาคมกุ้งไทย (3) สมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป (4) สมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย (5) สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย (6) สมาคมผู้ผลิตปลาป่นไทย (7) สมาคมการประมงนอกน่านน้ำไทย และ (8) สมาคมการประมงแห่งประเทศไทยและการเข้าร่วมของบริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) หรือ ซีพีเอฟ เพื่อประกาศจุดยืนให้สังคมรับรู้ถึงการเดินหน้าอย่างจริงจังโดยการแสดงเจตนารมณ์ร่วมกันในการหยุดการทำธุรกิจและไม่สนับสนุนผู้ประกอบการไทยที่ใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ/แรงงานทาส และการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ตลอดโซ่อุตสาหกรรม

(iv) สมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย เกิดขึ้นจากการที่ผู้ประกอบการเห็นถึงประโยชน์ในการร่วมมือกันในการแลกเปลี่ยนข่าวสารทั้งในด้านการผลิตและการตลาด เมื่อการส่งออกสินค้าทูน่ากระป๋องได้มีการขยายตัวเติบโตมากขึ้น อีกทั้งประเด็นปัญหา อุปสรรคจากกฎระเบียบในการค้าระหว่างประเทศได้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ สมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทยจึงถูกก่อตั้งขึ้นเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีบริษัทที่เข้าร่วมในการก่อตั้งสมาคม 16 บริษัท คือ (1) บริษัท ไทยรวมสินพัฒนาอุตสาหกรรม จำกัด (2) บริษัท ไทยยูเนียนโพรเซสโปรดักส์ จำกัด (มหาชน) (3) บริษัท สงขลาแคนนิ่ง จำกัด (มหาชน) (4) บริษัท ยูนิคอร์น จำกัด (มหาชน) (5) บริษัท ไอ.เอส.เอ.แวลู จำกัด (6) บริษัท เซ้าท์อีสต์เอเชียแพคเกจจิ้งแอนด์แคนนิ่ง จำกัด (7) บริษัท โชติวัฒน์อุตสาหกรรมการผลิต จำกัด (8) บริษัท พัทยาฟู้ดอินดัสตรี จำกัด (9) บริษัท เอส.เค.ฟู้ดส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (10) บริษัท ทรอปปิคอลแคนนิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (11) บริษัท อาร์.เอส.แคนเนอร์รี่ จำกัด (12) บริษัท โกลเด้นไฟร์ซ แคนนิ่ง จำกัด (13) บริษัท เอส.พี.เอ. อินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด กรุ๊ป จำกัด (14) บริษัท เอ็ม เอ็ม พี อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (15) บริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด (16) บริษัท เอเชียัน อะไลอันซ์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด

(v) สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2511 โดยเมื่อเริ่มก่อตั้งใช้ชื่อว่าสมาคมผู้ค้าสัตว์น้ำไทย มีสมาชิกเมื่อแรกเริ่มประมาณ 7 บริษัท หลังจากได้ดำเนินกิจการมาชั่วระยะเวลาหนึ่งได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นสมาคมผู้ค้าผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำและอาหารแช่เยือกแข็งไทย เมื่อ พ.ศ. 2526 ต่อมาการส่งออกสินค้าแช่แข็งเริ่มมีความหลากหลายมากขึ้นและสมาชิกได้ผลิตสินค้าสัตว์น้ำอย่างเดียวจึงได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นสมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทยเมื่อ พ.ศ. 2536 โดยบทบาท

ของสมาคมฯ จะเน้นในการให้บริการสมาชิกในด้านข้อมูลข่าวสาร ระเบียบกฎหมายของประเทศต่าง ๆ การแก้ปัญหามาชิกในเรื่องกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาเจ้าหน้าที่ของบริษัท ที่เป็นสมาชิก การจัดสัมมนา และประชุมต่าง ๆ การเข้าไปมีบทบาทในการประชุมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมของสมาชิก

(vi) สมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป หรือ TFPA ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2513 โดยต้องการที่จะทำให้อุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปของประเทศไทยมีความแข็งแกร่งขึ้น ปัจจุบันสมาคมมีสมาชิกร่วม 200 ราย โดยคณะกรรมการบริหารมาจากการเลือกตั้งโดยสมาชิกและมีวาระ 2 ปี ปัจจุบันสมาคมมีบทบาทสำคัญในการช่วยและแนะนำด้านการกำหนดกฎระเบียบและมาตรฐานอาหารในระดับนานาชาติ

(vii) สมาคมผู้ผลิตปลาปนไทย เปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2524 โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือการสนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิกแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ทั้งในด้านของวัตถุดิบ การผลิต การตลาด ตลอดจนได้ให้ความสำคัญทางด้านวิชาการ การพัฒนาสินค้าและการวิจัยต่าง ๆ รวมถึงการเจรจาทำความเข้าใจกับบุคคลภายนอกเพื่อประโยชน์ร่วมกันในการประกอบวิสาหกิจของสมาชิก ตลอดจนติดตามความเคลื่อนไหวของตลาดการค้าปลาปนทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกการประกอบธุรกิจ ในปัจจุบันสมาคมฯ มีสมาชิกทั้งหมดทั่วประเทศ 116 ราย ซึ่งแบ่งสมาชิกออกเป็น 2 ประเภท คือสมาชิกสามัญที่เป็นโรงงานผู้ผลิตปลาปน 69 ราย สมาชิกสมทบที่เป็นผู้ค้า นำเข้าและส่งออก และประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องอีก 47 ราย

(viii) สมาคมการประมงน่านน้ำไทย ก่อตั้งเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2529 โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจของสมาชิกที่เกี่ยวกับการประมงน่านน้ำไทย และสนับสนุนช่วยเหลือสมาชิกในการแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ระหว่างสมาชิก รวมทั้งความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐบาลในการส่งเสริมการพัฒนาการประมงน่านน้ำไทยให้อยู่ในมาตรฐานที่ดี

สมาชิกของสมาคมมี 2 ประเภท คือ ประเภทสามัญและวิสามัญ โดยสมาชิกประเภทสามัญประกอบไปด้วย (1) นิติบุคคล ที่ประกอบวิสาหกิจเกี่ยวกับการทำประมงน่านน้ำไทย จำนวน 20 บริษัท (2) บุคคลธรรมดา (เจ้าของเรือประมง) จำนวน 283 ลำ โดยจำแนกตามประเทศได้ดังนี้ (1) เมียนมาร์ 47 ลำ (2) อิหร่าน 2 ลำ (3) ทะเลหลวง 8 ลำ (มหาสมุทรอินเดีย) (4) อินโดนีเซีย 132 ลำ และ (5) ปาปัวนิวกินี 94 ลำ ส่วนสมาชิกประเภทวิสามัญคือนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาที่ประกอบวิสาหกิจในทางการค้าอุตสาหกรรมหรือการเงินเกี่ยวเนื่องกับประมงจำนวน 2 บริษัท

องค์กรที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ประมงประเภทปลา ที่สำคัญได้แก่

(1) ประเทศเกาหลีใต้ หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานและการนำเข้าผลิตภัณฑ์ประมง คือ Ministry for Food, Agriculture, Forestry and Fisheries (MIFAFF) และ Korea Food&Drug Administration (KFDA)

(2) ประเทศญี่ปุ่น หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานและการนำเข้าผลิตภัณฑ์ประมง คือ Ministry of Health Labour and Welfare (MHLW) (website ของ MHLW <http://www.mhlw>.)

go.jp/english/topics/foodsafety/index.html) และ กระทรวงเกษตร ป่าไม้และประมง (Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries: MAFF website คือ <http://www.maff.go.jp/e/role/index.html>) โดยหน้าที่สำคัญของกระทรวงนี้คือกำหนดมาตรฐานที่มีคุณภาพให้กับสินค้าจำพวกผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับอาหาร ดูแลตลาดสินค้าและการขายอาหาร

(3) ประเทศนิวซีแลนด์ หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานและการนำเข้าผลิตภัณฑ์ประมง คือ New Zealand Food Safety Authority (NZFSA) (website ของ NZFSA <http://www.nzfsa.govt.nz>) Bio-security New Zealand ในกรณีของปลาชนิด และกระทรวงประมง (The Ministry of Fisheries: MFish) ซึ่งมีหน้าที่ทำให้เกิดความมั่นใจว่าจะทำให้การประมงเกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน ทั้งยังเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ เสริมสร้างและพัฒนาทรัพยากรประมงของประเทศนิวซีแลนด์

(4) ประเทศออสเตรเลีย หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานและการนำเข้าผลิตภัณฑ์ประมง คือ Australian Quarantine and Inspection Service (AQIS: website ของ AQIS คือ <http://www.australianimportpermit.com/understanding-australian-quarantine-inspections>) และ Bio-security Australia (BA: website ของ BA คือ <http://www.daff.gov.au/ba>) สังกัด Department of Agriculture (ซึ่งเดิมชื่อ Department of Agriculture, Fisheries, and Forestry) โดย AQIS เป็นหน่วยงานของรัฐบาลออสเตรเลียที่รับผิดชอบต่อการบังคับใช้ Australian quarantine laws และยังเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบสัตว์ พืชและ human quarantine border controls และ AQIS ยังต้องบริหารและจัดการอาหารที่นำเข้ามาในประเทศออสเตรเลียให้มีคุณสมบัติตรงตาม Australia's Quarantine Standards and the Food Standards Code

(5) ประเทศอินเดีย หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานและการนำเข้าผลิตภัณฑ์ประมง คือ Department of Animal Husbandry, Dairying & Fisheries, Ministry of Agriculture (web site คือ <http://dahd.nic.in/dahd/default.aspx>) นอกจากนี้ยังมี Fishery Survey of India (FSI) ซึ่งเป็นสถาบันประมงที่สำคัญในประเทศอินเดีย ความรับผิดชอบหลักคือสำรวจและประเมินทรัพยากรประมงใน Exclusive Economic Zone (EEZ) และทำการจัดการทรัพยากรประมงทะเล

(6) ประเทศจีน หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรฐานและการนำเข้าผลิตภัณฑ์ประมง คือสำนักงานควบคุมคุณภาพตรวจสอบกักกันโรคแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine of the People's Republic of China (AQSIQ): website คือ <http://english.aqsic.gov.cn/>) นอกจากนี้ยังมีสำนักงานบริหารการรับรองสินค้าและระบบคุณภาพแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (Certification and Accreditation Administration of the People's Republic of China (CNCA)) นอกจากนี้ยังมี กระทรวงเกษตร (The Ministry of Agriculture: MOA) ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ที่ต้องรับผิดชอบภาคเกษตรกรรม และปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเกษตร ประมง การคุ้มครองผู้บริโภค และดูแลเรื่องสวัสดิภาพของสัตว์

6.1.6 กฎแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin)

การที่สินค้าส่งออกจะได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีศุลกากรหรือไม่นั้นอาจต้องพิจารณาถึงกฎแหล่งกำเนิดสินค้า เนื่องจากวัตถุประสงค์สำหรับผลิตภัณฑ์ทูน่านั้นไทยต้องจัดหาจากการซื้อ คำถามที่ตามมาคือจะทำให้เกิดปัญหาใด ๆ ขึ้นหรือไม่ในด้านกฎแหล่งกำเนิดสินค้าเมื่อผู้ประกอบการไทยส่งสินค้าไปขายยังประเทศต่าง ๆ ซึ่งกฎนี้จะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ ข้อมูลจาก web site ของกรมประมงระบุถึงกฎแหล่งกำเนิดสินค้าสำหรับแต่ละประเทศไว้ดังต่อไปนี้

ญี่ปุ่น

1. วัตถุดิบต้องได้จากเรือธงไทย/ภาคี
2. เจ้าของเรือประมง จะต้องมีส่วนสัญชาติไทย/ภาคีไม่น้อยกว่าร้อยละ 50
3. จำนวนลูกเรือ จะต้องเป็นสัญชาติไทยหรืออาเซียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75
4. สินค้าประมงสดและแปรรูปเบื้องต้น (พิกัด 03) จะต้องเป็น wholly obtained กล่าวคือสัตว์น้ำจะต้องจับภายในน่านน้ำหรือนอกน่านน้ำโดยเรือจะต้องเป็นไปตามกฎข้อ 1 2 3 จึงจะได้แหล่งกำเนิดสินค้า
5. สินค้าประมงแปรรูป (พิกัด 16) จะต้องเป็นวัตถุดิบที่ได้ wholly obtained แต่กลุ่มสินค้าประมงที่จะได้แหล่งกำเนิดสินค้าโดยมีเงื่อนไขเพิ่มเติม คือ กลุ่มทูน่ากระป๋องและทูน่าปรุงแต่ง (1604.14) สามารถนำเข้าทูน่าสด แช่แข็ง จากเรือประมงที่จดทะเบียนในกลุ่มประเทศสมาชิก IOTC (Ideal Ocean Tuna Commission) อันประกอบไปด้วย เช่น ออสเตรเลีย จีน EU (ฝรั่งเศส อิตาลี โปรตุเกส สเปน อังกฤษ) อินเดีย อินโดนีเซีย อิหร่าน ญี่ปุ่น เกาหลี มาเลเซีย ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา ไทย เป็นต้น และกลุ่มชาร์ตัน (1604.13) แมคเคอเรล (1604.15) ปลาอื่น ๆ ปรุงแต่ง (1604.20) และกุ้งปรุงแต่ง (1605.20) สามารถนำเข้าวัตถุดิบจากกลุ่มประเทศอาเซียนได้

เกาหลีใต้

สำหรับประเทศเกาหลีใต้ วัตถุดิบจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการกำหนดเกณฑ์การได้ถิ่นกำเนิด โดยหากสามารถผลิตทั้งหมดหรือได้มาซึ่งวัตถุดิบทั้งหมดภายในประเทศ (wholly produced/obtained) จะถือว่ามิถิ่นกำเนิดภายใต้ Asean-Korea FTA (AKFTA) แต่ในกรณีที่ไม่สามารถผลิตโดยใช้วัตถุดิบต้นทางในประเทศทั้งหมด AKFTA เปิดโอกาสให้ผู้ส่งออกในประเทศภาคีสามารถนำเข้าวัตถุดิบที่ได้ถิ่นกำเนิดจากประเทศสมาชิกอาเซียนและเกาหลีเพื่อสะสมถิ่นกำเนิดสินค้าได้ทุกกลุ่มสินค้า ซึ่งการที่เกาหลีใต้เปิดช่องทางนี้ไว้อาจทำให้เกิดความร่วมมือในการผลิตสินค้านี้ระหว่างผู้ประกอบการในแต่ละประเทศที่เป็นภาคี AKFTA และยังเปิดโอกาสให้กิจการขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพของประเทศภาคี AKFTA ขยายการลงทุนระหว่างกันเพื่อผลิตชิ้นส่วนหรือแปรรูปสินค้าและจะนำไปสู่การผลิตสินค้าสำเร็จรูปได้ในท้ายสุด

ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์

กฎแหล่งกำเนิดสินค้าของสองประเทศนี้มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งสรุปออกมาได้ดังนี้

1. สินค้าที่ได้จากธรรมชาติหรือสินค้าที่กำเนิดหรือผลิตโดยใช้วัตถุดิบในประเทศไทยหรือออสเตรเลียทั้งหมด (wholly obtained goods) ซึ่งปลาและสัตว์น้ำประเภทยังมีชีวิต หุ้มแข็งที่จับได้ภายในอาณาเขตทางทะเล (territorial sea) หรือพื้นที่เขตทางทะเลห่างออกไปจากอาณาเขตทางทะเล (maritime zone) โดยเรือที่ติดธงของประเทศนั้น
2. สินค้าที่จับได้โดยคณะบุคคลหรือบุคคลของประเทศนั้นจากท้องทะเล หรือพื้นดินที่อยู่ภายใต้ท้องทะเลของอาณาเขตดินแดนหรือบริเวณไหล่ทวีปของประเทศนั้น ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องกฎหมายทะเล
3. สินค้าที่ใช้วัตถุดิบที่มีถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศหนึ่งของคู่ภาคีและใช้ในการผลิตสินค้าในอีกประเทศหนึ่ง ให้ถือว่าวัตถุดิบนั้นมีถิ่นกำเนิดสินค้าในประเทศนั้นด้วย เช่น ถ้าไทยนำเข้าปลาทูน่าจากประเทศออสเตรเลียมาเพื่อผลิตปลาทูน่ากระป๋องในประเทศไทยให้ถือว่าวัตถุดิบนั้นเป็นวัตถุดิบของไทยด้วย

6.1.7 ตัวอย่างข้อพิพาทที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนเอกสาร ไม่พบข้อพิพาทกับประเทศคู่ค้าที่สนใจ 6 ประเทศสำหรับสินค้าประมงประเภทปลา

6.1.8 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ไปสัมภาษณ์

ในกรณีของผลิตภัณฑ์ประมงประเภทปลา คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์ บมจ.ไทยยูเนียน โพรเซ่น โปรดักส์ หรือ บริษัท TUF ซึ่งเป็นบริษัทประมงชั้นนำในระดับโลกและมีผลิตภัณฑ์ประมงหลากหลายชนิดโดยปลาทูน่าเป็นผลิตภัณฑ์ประมงที่สำคัญของบริษัทรวมถึงยังมีผลิตภัณฑ์ด้านอื่น เช่น เบเกอร์รี่และอาหารสัตว์ ส่วนสมาคมที่เกี่ยวข้องคณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารของสมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย สมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป สมาคมการประมงนอกน่านน้ำไทย สมาคมผู้ผลิตปลาป่นไทยและสมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทยโดยสมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทยนั้นเป็นการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ส่วนสมาคมอื่น ๆ ที่กล่าวมาเป็นการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า

6.1.9 ปัญหาและผลกระทบที่กลุ่มตัวอย่างเผชิญ

สำหรับประเทศญี่ปุ่นและเกาหลี ผู้ส่งออกไทยไม่พบปัญหาด้าน NTMs ที่ถือว่าเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการส่งออก โดยประเทศไทยมีส่วนแบ่งตลาดเกินร้อยละ 50 จากตลาดนำเข้าทูน่าของญี่ปุ่น แต่การที่ผู้บริโภคของทั้งสองประเทศมีลักษณะที่คล้ายกันคือมีความเป็นชาตินิยมและเลือกที่จะบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ผลิตภายในประเทศโดยเชื่อว่ามีความปลอดภัยสูงกว่า ถึงแม้ว่าเมื่อรวมภาษีเข้าไปแล้วราคาของผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าที่ส่งออกไปจากประเทศไทยจะยังมีราคาต่ำกว่าผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าที่ผลิตภายในประเทศญี่ปุ่น ผู้บริโภคญี่ปุ่นก็ยังนิยมที่จะซื้อของที่ผลิตภายในประเทศอยู่นั่นเอง ดังนั้นถึงแม้จะไม่มีปัญหาทางด้านการกีดกันทางการค้าที่ชัดเจน แต่ด้วยความนิยมที่จะบริโภคสินค้าที่ผลิตภายใน

ประเทศนี้เอง ผู้ส่งออกไทยก็ยังเหมือนกับพบการกีดกันที่มาจากความเป็นชาตินิยมของผู้บริโภคอยู่ สำหรับประเทศญี่ปุ่นมีการกำหนด rule of origin ว่าถ้าภาษีจะเป็นร้อยละ 0 ต้องเป็นปลาที่มาจาก ญี่ปุ่นเอง ซึ่งผู้ประกอบการเห็นว่าเป็น NTMs แต่ไม่ถือเป็นอุปสรรคสำคัญแต่อย่างใด สำหรับประเทศ เกาหลี ไม่เจอ NTMs ที่ถือเป็นอุปสรรคแต่อุปสรรคสำคัญสำหรับการส่งออกของไทยคือเรื่องภาษี ในขณะที่วัตถุประสงค์ในการผลิตผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าของไทยนั้นส่วนหนึ่งซื้อมาจากเกาหลี

สำหรับประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ผู้ส่งออกไทยไม่พบปัญหาทั้งทางด้าน NTMs และ ปัญหาทางด้านภาษี เหตุผลหนึ่งที่ไม่มีการกีดกันในทั้งสองด้านนั้นอาจเป็นเพราะมากกว่า 70% ของ ผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าที่วางขายอยู่ในท้องตลาดนั้นส่งออกไปจากประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการ ผลิตผลิตภัณฑ์ปลาทูน่านั้นเป็นแบบการเน้นใช้แรงงานโดยเฉพาะกระบวนการทำความสะอาดที่จะต้อง เอาล้างปลาออก หลังจากที่โรงงานที่ผลิตภายในประเทศออสเตรเลียนั้นปิดตัวไปเพราะสู้ปัญหาค่าแรง ที่สูงไม่ไหว ตลาดสำหรับการส่งออกจากประเทศอื่นรวมถึงประเทศไทยจึงขยายตัวขึ้น ดังนั้นหากมีการ กีดกันไม่ว่าจะด้านภาษีหรือ NTMs อาจทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนสำหรับการบริโภคในระยะสั้น ตามมาได้ อีกทั้งไทยและออสเตรเลียมี FTA จึงไม่มีภาษีซึ่งรวมถึงสินค้าประมงด้วย

สำหรับประเทศจีนและอินเดียซึ่งเป็นประเทศที่มีประชากรจำนวนมาก ผู้ส่งออกไม่พบ ปัญหาทางด้าน NTMs แต่การบริโภคปลาทูน่าของทั้งสองประเทศนั้นค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับการ บริโภคปลาทูน่าของสหรัฐฯ ปัญหาที่ผู้ส่งออกกังวลนั้นไม่ใช่ด้าน NTMs แต่เป็นปัญหาด้านภาษีโดย เฉพาะประเทศอินเดียซึ่งผู้ส่งออกต้องเจอภาษีจากหลายส่วน ปัญหาที่ตามมาคือการลักลอบนำเข้า สินค้าเพื่อหลีกเลี่ยงภาษี จากการประมาณการของผลิตภัณฑ์ปลาทูน่ากระป๋องของไทยที่วางขายอยู่ ตามท้องตลาดที่อินเดีย พบว่ามีค่ามากกว่าปริมาณการส่งออกไปยังประเทศอินเดียตามข้อมูลที่บันทึก ไว้โดยทางราชการ สำหรับประเทศจีนนั้นผู้ส่งออกเห็นว่าไม่มีปัญหาทั้งทางด้านภาษีและ NTMs แต่เป็น เพราะคนจีนยังไม่รู้จักปลาทูน่าดีพอว่าเป็นแหล่งโปรตีนที่มีไขมันต่ำ ดังนั้นการส่งออกไปยังประเทศจีน จึงมีแค่นั้นในส่วนหัวเมืองใหญ่ ๆ และยังมีปริมาณน้อยเมื่อเทียบกับขนาดของประชากร ทั้งสองประเทศนั้น เป็นแหล่งวัตถุประสงค์สำหรับการผลิตผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าของไทยโดยประเทศไทยนำเข้าวัตถุดิบจาก ทั้งสองประเทศมากกว่าการส่งออกไปสู่สองประเทศ (เช่นเดียวกับเกาหลีใต้) อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการ มีความเห็นว่าไทยควรพยายามส่งออกไปที่จีนให้มากขึ้นเพราะเศรษฐกิจจีนมีการเจริญเติบโตและ ตลาดมีขนาดใหญ่โดยอาจจะต้องทำการส่งเสริมให้คนจีนรู้จักกับสินค้าไทยให้มากขึ้นเหมือนกับที่ทำ ในยุโรปเมื่อในอดีต และในการส่งเสริมสินค้านั้นควรเน้นหรือส่งเสริมสิ่งที่วัฒนธรรมของคนจีนชื่นชอบ

ปัญหาที่มาจาก NGOs เรื่องความยั่งยืนของสายพันธุ์ปลาจากการทำประมง

ปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้ส่งออกเผชิญคือปัญหาที่มาจาก NGOs ในเรื่องความยั่งยืน (sustainability) ของสายพันธุ์ปลาจากการทำประมง โดยองค์กรเช่นกรีนพีซจะส่งแบบสอบถาม (ไม่เป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณชน) ไปยังเจ้าของแบรนด์ต่าง ๆ โดยมีคำถามเกี่ยวกับนโยบายทางด้านความ ยั่งยืนในการทำประมงและจากคำตอบที่ได้รับกลับมา กรีนพีซจะจัดทำรายงานออกสู่สาธารณชนและมี ลำดับของแบรนด์ต่าง ๆ ในด้านความยั่งยืนของสายพันธุ์ปลาในการทำประมง ซึ่งผลในรายงานนี้ อาจส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการ/บริษัทที่ได้รับลำดับที่ไม่ดีได้ สิ่งหนึ่งที่จะทำให้อันดับดีขึ้นได้นั้น

ก็คือผู้ประกอบการ/บริษัทจะต้องให้ supplier ทำตามเกณฑ์ที่กรีนพีซกำหนดไว้ ปัญหาสำหรับผู้ประกอบการคือเกณฑ์บางอย่างที่กรีนพีซต้องการนั้นเป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติเช่น ต้องไม่มีการจับโค่นสัตว์ชนิดอื่น เช่น เต่าทะเล ปลาโลมา หรือจับโดยที่ไม่มีผลกระทบต่อปลาที่ยังไม่โตเต็มที่ ปลาสายพันธุ์อื่น ซึ่งการทำตามเกณฑ์บางอย่างเช่น การทำ proline fishing หรือการตกด้วยเบ็ดที่ละตัวนั้น ถึงแม้จะหลีกเลี่ยงปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาได้แต่อาจทำให้ต้นทุนสูงขึ้นถึงกว่า 50% ปัญหาที่น่าจะตามมาอีกอย่างหนึ่งหากทำตามเกณฑ์ที่กรีนพีซต้องการก็คือปริมาณปลาที่ได้อาจไม่เพียงพอต่อความต้องการในการบริโภคซึ่งจะมีผลให้ราคาสูงขึ้นและส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคตามมา

ปัญหาด้านแรงงาน

ข่าวหรือรายงานเกี่ยวกับแรงงานประมงที่ผิดกฎหมายอาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจเพราะห้าง/ร้านค้าในหลาย ๆ ประเทศให้ความสำคัญต่อเรื่องนี้ ดังนั้นปัญหาด้านแรงงานผิดกฎหมายจึงเสมือนเป็นหนึ่งในมาตรการที่หลาย ๆ ประเทศใช้ในการเลือกที่จะซื้อหรือไม่ซื้อสินค้าจากประเทศไทยด้วย การที่ประเทศสหรัฐอเมริกาจัดให้ประเทศไทยอยู่ในกลุ่ม Tier 3 ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ เช่น การได้สัมปทานในการทำประมงในต่างประเทศ เช่น อินโดนีเซีย ทำได้ยากลำบากขึ้นเมื่อภาคประมงไทยมีปัญหาด้านการค้ามนุษย์ หรือการที่ไทยถูกจัดให้อยู่ในกลุ่ม Tier 3 ทำให้ห้าง/ร้านค้าในต่างประเทศขาดความมั่นใจในผลิตภัณฑ์จากประเทศไทยและอาจส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการได้ เพราะมีกฎที่ระบุว่าห้างที่มีกำลังซื้อใหญ่ ๆ จะต้องทำตามรัฐบาลในกรณีที่รัฐบาลตัดสินใจที่จะไม่ให้มีการซื้อขาย โดยผู้มีอำนาจตัดสินใจสูงสุดคือประธานาธิบดี ในกรณีของประเทศไทยนั้นประธานาธิบดีโอบามายังยอมให้มีการซื้อขายกันได้อยู่ ดังนั้นเอกชนระหว่างสองประเทศจึงยังมีการค้าขายกันอยู่ได้ถึงแม้ว่าภาพลักษณ์โดยรวมของประเทศนั้นจะมมีปัญหาในด้านแรงงานประมงที่ผิดกฎหมายแต่ผู้ประกอบการบางรายที่มีการเตรียมตัวดีพอและมีความพยายามในการทำให้ supply chain ของเขาถูกต้องตามกฎหมายอยู่แล้ว เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นสามารถเข้าชี้แจงแก้ต่างต่อห้าง/ร้านค้าต่าง ๆ ในต่างประเทศได้ ผู้ประกอบการเหล่านี้อาจไม่ได้รับผลกระทบมากนัก ต่อการที่ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ใน Tier 3 แต่สำหรับผู้ประกอบการที่ไม่ได้เตรียมตัวดีพอหรือไม่สามารถชี้แจงต่อห้าง/ร้านค้าในประเทศต่าง ๆ ได้ ก็จะได้รับผลกระทบต่อการที่ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ Tier 3 อย่างไรก็ตามในกรณีที่ประธานาธิบดีโอบามาตัดสินใจห้ามไม่ให้มีการซื้อขายขึ้น (counterfactual) ต่อให้ผู้ประกอบการภายในประเทศเตรียมตัวดีพออย่างไรก็จะต้องได้รับผลกระทบเพราะจะไม่มีการซื้อขายเกิดขึ้นได้ ดังนั้นการที่ประเทศมีปัญหาทางด้านภาพลักษณ์ในด้านแรงงานประมงที่ผิดกฎหมายซึ่งอาจเกิดจากผู้ประกอบการบางส่วน ไม่ใช่ทั้งหมด แต่จะทำให้เกิดสภาพภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการทั้งหมดได้ ซึ่งภาครัฐบาลเองก็เห็นความสำคัญและกำลังดำเนินการแก้ไขปัญหายูในขณะนี้ สำหรับปัญหาแรงงานประมงผิดกฎหมายนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขาดแคลนแรงงานในภาคประมงซึ่งโดยหลักการแล้วปัญหานี้สามารถแก้ไขได้ถ้ากลไกราคาสามารถทำงานได้โดยปกติ สาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานบนเรือไม่พอกับความต้องการนั้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะจำนวนเรือของไทยนั้นไม่มาก ไม่มีการควบคุม และอีกส่วนหนึ่งมาจากการปรับค่าแรงขั้นต่ำเป็น 300 บาท/วัน โดยก่อนหน้านี้ค่าแรงสำหรับคนทำงานบนเรือจะสูงกว่าคนทำงานบนบกพอสมควร พอมีการปรับค่าแรงขั้นต่ำเป็น 300 บาท แรงงานจึงเลือกที่จะทำงาน

บนบกมากขึ้นเพราะงานสบายกว่า สะดวกมากกว่าในการที่จะเดินทางไปในที่ต่าง ๆ และมีความเสี่ยงน้อยกว่า ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานบนเรือ ส่วนการที่ผู้ประกอบการ/เจ้าของเรือไม่สามารถให้ค่าแรงที่สูงใจคนให้มาทำงานบนเรือได้มากพอนั้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะราคาสินค้าประมงมีการควบคุมอยู่ทำให้รายได้ที่ได้ไม่สะท้อนถึงข้อเท็จจริงเหล่านี้ และอีกส่วนหนึ่งมาจากความต้องการทำในการกำไรของผู้ประกอบการเอง และเมื่อแรงงานไทยเลือกที่จะไม่ทำงานบนเรือ ทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานผู้ประกอบการก็แก้ปัญหาโดยการจ้างแรงงานต่างด้าวแทนซึ่งทำให้มีปัญหาแรงงานผิดกฎหมายตามมา อย่างไรก็ตาม งานศึกษาในอนาคตอาจต้องพิจารณาว่าปัญหาด้านแรงงานผิดกฎหมายนั้น (รวมทั้งการทำประมงผิดกฎหมาย) มีความเหมาะสมหรือไม่ที่จะถือเป็นส่วนหนึ่งในเรื่อง NTMs เพราะจะเห็นว่าบางประเทศก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้ก็แต่บางประเทศโดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วให้ความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้มาก สำหรับงานศึกษานี้เนื่องจากปัญหานี้มีหลายประเทศที่ให้ความสำคัญและใช้เป็นปัจจัยในการกำหนดว่าจะซื้อหรือไม่ซื้อสินค้าประมงจากประเทศไทย คณะนักวิจัยจึงได้รวมการวิเคราะห์ในส่วนนี้ไว้และถือเป็นส่วนหนึ่งของ NTMs

ปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมายสากล

เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านแรงงานผิดกฎหมาย ผู้ประกอบการเห็นว่าหากประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายสากลที่ดีขึ้น มีความโปร่งใส และเจ้าหน้าที่รัฐไม่หย่อนยานในการทำงานปัญหาแรงงานผิดกฎหมายที่เผชิญอยู่ขณะนี้ก็จะอาจจะไม่มีหรือถ้ามีก็คงไม่อยู่ในระดับที่รุนแรง

ปัญหาหลักคือภาษี

ปัญหาหลักที่ผู้ประกอบการกังวลนั้นไม่ใช่ NTMs แต่เป็นมาตรการทางด้านภาษี ซึ่งส่งผลชัดเจนว่ากระทบต่อผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการเห็นว่าหากสามารถเจรจาให้ลดภาษีลงได้ในระดับหนึ่งที่ดีสุดเหตุผลผลกว่าที่เป็นอยู่ ไม่จำเป็นต้องลดลงต่ำมากหรือไม่เลย เช่น กรณีของ EU หากลดลงจาก 24% เป็น 15-18% ก็จะเป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยแต่ในขณะเดียวกันผู้ประกอบการก็เข้าใจว่าเป็นการยากที่รัฐบาลจะเจรจาให้เกิดขึ้นได้ เพราะส่วนหนึ่งเป็นเรื่องการเมืองภายใน EU โดยผู้ประกอบการภายในกลุ่ม EU เช่น สเปน มีอำนาจในการต่อรองสูงและต้องการให้คงอัตราภาษีที่สูงไว้ปกป้องกิจการของตนและกำจัดคู่แข่งทางการค้า

6.2 ผลกระทบที่กึ่ง

6.2.1 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กึ่ง

หากพิจารณามูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กึ่ง ไปยังประเทศคู่เจรจา 6 ประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2552 – 2557 สำหรับ HS 160520 (กึ่งที่ปรุงแต่งหรือทำไว้ไม่ให้เสีย) ดังแสดงในตารางที่ 6.7 พบว่าในบรรดา 6 ประเทศคู่ค้าที่สนใจ ไทยสามารถส่งออกให้แก่ประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด รองลงมาคือเกาหลีใต้ในขณะที่ประเทศที่มีประชากรสูง เช่น จีนและอินเดีย มูลค่าที่ไทยสามารถส่งออกได้นั้นค่อนข้างน้อย สำหรับประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ มูลค่าการส่งออกของกึ่งนั้นค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับปลา เหตุผลหนึ่งนั้นเกี่ยวกับมาตรการ SPS ที่เกี่ยวกับการปรุงให้สุก (ดังจะกล่าวในหัวข้อถัดไป)

ตารางที่ 6.7 มูลค่าการส่งออกกุ้ง (HS 160520)

ประเทศ	มูลค่าการส่งออก HS 160520 (USD)					
	2552	2553	2554	2555	2556	2557
จีน	2,478,505	3,181,520	3,181,520	3,168,074	6,145,193	2,533,112
อินเดีย	107,936	54,671	-	-	38,727	1,636
ญี่ปุ่น	292,180,027	318,431,659	427,377,493	469,637,517	406,049,304	308,056,839
เกาหลีใต้	11,681,597	15,936,366	24,290,393	24,635,950	18,891,481	22,498,989
ออสเตรเลีย	5,455,222	44,982,026	54,625,373	60,873,148	39,938,596	42,160,047
นิวซีแลนด์	5,899,103	7,536,776	7,850,235	10,188,929	6,851,651	5,125,275

ที่มา: UN comtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 2558

6.2.2 มาตรฐานสินค้าระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องของผลิตภัณฑ์กุ้ง

มาตรฐานผลิตภัณฑ์กุ้งแช่แข็งที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลทั่วไป ได้แก่ (ก) มาตรฐานด้านความปลอดภัยต่อผู้บริโภค (food safety standard) (ข) มาตรฐานคุณภาพอาหาร (food quality standard) (ค) มาตรฐานฮาลาล ที่เป็นไปตามหลักการของศาสนาอิสลาม เป็นต้น

ในกรณีของผลิตภัณฑ์กุ้งแช่แข็งระบบมาตรฐานที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ตามกลุ่มสินค้าในห่วงโซ่อุปทาน ได้แก่

(1) มาตรฐานที่เกี่ยวกับอาหารสัตว์ เช่น การผลิตกุ้งของไทยส่วนใหญ่มาจากการเพาะเลี้ยง และอาหารกุ้งส่วนหนึ่งนั้นมาจากปลาปน แต่เมื่อสหภาพยุโรปใช้มาตรการห้ามนำเข้าสินค้าประมงที่มาจากการทำประมงผิดกฎหมาย (Illegal Unreported and Unregulated (IUU) Fishing) ก็ส่งผลกระทบต่อไทย ทำให้ต้องมีการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อมาตรการดังกล่าว เช่น กรมประมงใช้ระบบรับรองการใช้ปลาเปิดสำหรับการผลิตอาหารสัตว์น้ำรวมทั้งผลักดันให้มีการใช้ปลาเปิดที่ได้จากการทำประมงที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมาเป็นวัตถุดิบ ส่วนของภาคเอกชน เช่น บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหาร หรือ ซีพีเอฟได้มีการวางมาตรการเพื่อจัดการซัพพลายเชนตามหลักสากล ภายใต้นโยบายการจัดการอย่างยั่งยืน มีการประกาศใช้แผนดำเนินการ 10 ประการ ตามแนวทางสนับสนุนการประมงอย่างยั่งยืน (CPF Fish Fight Ten-Point-Plan) ซึ่งกำหนดว่าจะหยุดใช้ปลาปนเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ภายในปี ค.ศ. 2021 ซึ่งการเดินนำไปสู่แผนดังกล่าวจะมีการยกระดับมาตรฐานโรงงานปลาปน การผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบ IUU ตลอดจนการวิจัยพัฒนาวัตถุดิบทดแทนโปรตีน เพื่อลดการใช้ปลาปนลง เป็นลำดับควบคู่ไปกับการเร่งงานวิจัยโปรตีนจากพืชมาทดแทนโปรตีนจากสัตว์ ซึ่งการปรับตัวเหล่านี้ทำให้ต้นทุนการเลี้ยงนั้นสูงขึ้น

(2) มาตรฐานที่เกี่ยวกับการเลี้ยงหรือการจับกุ้ง เช่น หากประเทศไทยยังไม่เข้มงวดในการดำเนินการขจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ตามระเบียบ IUU ซึ่งส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน

และแรงงาน กรณีนี้ทำให้ไทยตกอยู่ในสถานะประเทศที่ถูกจับตาเป็นพิเศษ ซึ่งถือเป็นมาตรการกีดกันทางการค้าระยะสั้น เพราะสหภาพยุโรปได้ให้ใบเหลืองแก่ประเทศไทยเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมาและให้เวลาอีก 6 เดือนกับประเทศไทยในการปลดใบเหลืองโดยทั้งภาครัฐและเอกชนต้องปรับปรุงวิธีการตรวจสอบและกฎหมายให้มีความเข้มข้นและเข้มแข็งในการบังคับใช้ให้มากขึ้นและให้สอดคล้องกับข้อเรียกร้องตามมาตรฐานสากลและประเทศผู้นำเข้า หลังจากระยะเวลาดังกล่าว หากไทยไม่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าจะมีการปรับปรุงไปในทางที่ดีขึ้นจนเป็นที่น่าพอใจแล้ว อยู่จะมีการประกาศ ระเบียบการนำเข้าสินค้าประมงของไทยได้ในที่สุด ซึ่งในกรณีรัฐบาลไทยกำลังดำเนินการเพื่อให้ไทยรอดจากการระงับการนำเข้าสินค้าประมงของไทยจากประเทศเหล่านี้ เช่น พ.ร.บ. แรงงานประมงทะเลซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติแรงงานทางทะเลเมื่อเร็ว ๆ นี้ โดยสาระสำคัญของร่างกฎหมายคือ การห้ามการจ้างแรงงานประมงประจำเรือที่อายุต่ำกว่า 16 ปี และกำหนดห้ามเจ้าของเรือให้คนประจำเรือที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ ทำงานที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือความปลอดภัย การกำหนดให้เจ้าของเรือมีภาระในการดูแลจ้างเพิ่มขึ้น โดยจะต้องมีการจัดหาที่อยู่อาศัย และการกำหนดเวลาทำงาน วันพักผ่อน รวมถึงดูแลค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับบ้านของแรงงานเหล่านั้นด้วย นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้เจ้าของเรือจัดทำข้อตกลงการจ้างงานของคนประจำเรือ โดยเก็บไว้บนเรือและให้ไว้กับคนประจำเรือ และกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับคนประจำเรือเพื่อให้ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม และในส่วนของผู้จัดหางานแรงงานประมงนั้นกฎหมายกำหนดให้ ผู้ขออนุญาตจัดหางานต้องวางหลักประกันเพื่อความปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดหางาน และกำหนดห้ามผู้รับใบอนุญาตจัดหางานเรียกหรือรับค่าบริการหรือค่าใช้จ่ายจากคนหางานเพื่อไปทำงานเป็นคนประจำเรือ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการบางรายนั้นไม่เห็นด้วยในหลายองค์ประกอบโดยเฉพาะในส่วนที่ว่าร่างกฎหมายจะมีผลต่อผู้ประกอบการซึ่งไม่ได้ทำการส่งออกไปด้วยและองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างของร่างกฎหมายนี้ไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เป็นจริงได้

(3) มาตรฐานที่เกี่ยวกับกระบวนการแปรรูป เช่น การใช้มาตรฐานการผลิตและมาตรฐานความปลอดภัยที่มีระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) ที่เข้มงวด รวมทั้งการกำหนดมาตรการทางสิ่งแวดล้อมของกุ้ง ซึ่งทางกรมประมงได้มีการกำหนดให้เกษตรกร (ปอดิน) ปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (Good Agriculture Practice: GAP) เพื่อผลิตให้กุ้งมีคุณภาพปลอดภัยต่อผู้บริโภค นอกจากนี้ ยังมีการควบคุมในส่วนของโรงงานแปรรูป โดยนำหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต (General Manufacturing Practice - GMP) มาบังคับใช้เป็นกฎหมาย โดยกำหนดไว้ในประกาศกระทรวงสาธารณสุข โดยให้สถานผลิตอาหารในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิทต้องผ่านเกณฑ์ GMP และสำหรับในส่วน ขององค์การอาหารและยา (อย.) เริ่มใช้กฎหมายกับสถานประกอบการผลิตอาหารให้ต้องได้รับ มาตรฐานระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤติที่ต้องควบคุม (Hazard Analysis Critical Control Point: HACCP) เป็นต้น

สำหรับมาตรฐานการดำเนินงาน (management) ที่เกี่ยวข้อง มาตรฐานการดำเนินงานที่ต้องคำนึงถึง เช่น ISO 9001 ระบบการบริหารงานคุณภาพมาตรฐานสากลและ ISO 14001 ระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ของสถาบัน United Kingdom Accreditation Service (UKAS) ซึ่งเป็นมาตรฐานการดำเนินงานที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและการจ้างงาน มาตรฐานอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการ

ทำงาน (OHSAS / TIS 18001) มาตรฐานแรงงาน ที่เป็นไปตามพันธกรณีของประเทศไทยต่อองค์การ ILO เป็นต้น นอกจากนี้ บางบริษัท/โรงงานที่มีขนาดใหญ่ก็อาจจะออกแบบมาตรฐานการดำเนินงานของตนเองได้ เช่น ระบบการจัดการความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ (CPF Safety Health Environment Management System) หรือ กระบวนการแปรรูปโดยการนำมาทำตามกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐานของ บมจ.ไทยยูเนี่ยน โฟรเซน โปรตักส์และการผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพระดับโลก เช่น ISO 9001, ISO 14001, ISO/IEC 17025, U.S. Food and Drug Administration (FDA), เครื่องหมาย ฮาลาล จากสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย, South African Bureau of Standards (SABS), Best Aquaculture Practices จากสถาบัน Aquaculture Certification Council, Inc. มาตรฐานรับรองกระบวนการเพาะเลี้ยงและแปรรูปกุ้ง ครอบคลุมทั้งโรงเพาะฟักอนุบาลลูกกุ้ง ฟาร์มกุ้ง และโรงงานแปรรูปกุ้ง โดยเน้นเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม ความใส่ใจกับความปลอดภัยของสินค้าอาหารและความสามารถตรวจสอบย้อนกลับของสินค้าได้ Woolworths Quality Assurance (WQA) จาก Woolworths Limited ประเทศออสเตรเลีย มาตรฐานการประกันคุณภาพผลิตภัณฑ์ ซึ่งถือเป็น Global Food Safety Standards and International Retailing Best Practice

6.2.3 มาตรการ NTM ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าผลิตภัณฑ์กุ้งของประเทศที่ศึกษา

ประเทศญี่ปุ่น โดยทั่วไปโรงงานสามารถส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นได้โดยไม่ต้องมีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่กรมประมงรับรอง และไม่ต้องใช้ใบรับรองสุขอนามัยประกอบการนำเข้า แต่สำหรับ

สินค้ากุ้งจากการเพาะเลี้ยง กระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการ (Ministry of Health Labour and Welfare: MHLW) ของญี่ปุ่นจะสุ่มตรวจยาปฏิชีวนะและสารเคมีตกค้างในอัตราร้อยละ 30 ของกุ้งที่นำเข้าทั้งหมดและหากตรวจพบการตกค้างเกินมาตรฐาน จะดำเนินการกักกันและสุ่มตรวจทุกรุ่น โดยรายการของสารเคมีไม่ว่าจะเป็นในรูปของยาปฏิชีวนะ สารเคมีตกค้างจะกำหนดค่าสูงสุดที่ยอมรับได้ไว้ ซึ่งสารเคมีและค่าสูงสุดนี้ใกล้เคียงกับกรณีของปลา (ตารางที่ 6.2) แต่จะมีความแตกต่างกันบ้างในบางสาร ข้อมูลจากกรมประมงปี 2558 ระบุนโยบายของสารเคมีเหล่านี้และค่าสูงสุดที่ยอมรับได้สำหรับผลิตภัณฑ์ประมงประเภทกุ้งไว้ดังนี้

ตารางที่ 6.8 มาตรฐานทางเคมีของประเทศญี่ปุ่นสำหรับผลิตภัณฑ์กุ้ง

ประเภท	รายการ	ค่าสูงสุดที่ยอมรับได้
ยาปฏิชีวนะสารเคมีตกค้าง	Oxytetracycline	0.2 ppm
	Chloramphenicol	0.5 ppb
	Nitrofurans metabolites	1.0 ppb
	Malachite green and Leuco-malachite green	2. 0 ppb
	Difloxacin	300 ppb
	Enrofloxacin	100 ppb
	Flumequine	500 ppb
	Sarafloxacin	30 ppb
	Danofloxacin	100 ppb

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ประเทศเกาหลีใต้ มีข้อปฏิบัติเดียวกับกรณีของปลาเพียงแต่เพิ่มเติมว่า กรณีกุ้งเพาะเลี้ยงสด แช่เย็นหรือมีชีวิต ต้องมาจากฟาร์มที่ได้รับการรับรอง GAP หรือ CoC เท่านั้น

สำหรับมาตรฐานทางเคมี เกาหลีใต้ได้กำหนดรายการของสารเคมีไม่ว่าจะเป็นในรูปของยาปฏิชีวนะหรือรายการของสารเคมี โดยจะกำหนดค่ามาตรฐานไว้ ข้อมูลจากกรมประมงปี 2558 ระบุรายการของสารเคมีและค่ามาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์ประมงประเภทกุ้งไว้ดังนี้

ตารางที่ 6.9 มาตรฐานทางเคมีของประเทศเกาหลีใต้สำหรับผลิตภัณฑ์กุ้ง

รายการ	ค่าสูงสุดที่ยอมรับได้
ตะกั่ว	1.0 mg/kg
Cadmium (แคดเมียม)	1.0 mg/kg
MRLs สำหรับยาปฏิชีวนะ (Oxytetracycline, Chlortetracycline, Tetracycline)	0.2 mg/kg (จำนวนรวมของทั้ง 3 รายการ)
Spiramycin	0.2 mg/kg
Flumequine (ฟลูมิควิน)	0.5 mg/kg
Enrofloxacin (เอนโรฟลอกซาซิน) and Ciprofloxacin (ไซโปรฟลอกซาซิน)	0.1 mg/kg (จำนวนรวมของทั้ง 2 รายการ)
Amoxicillin (อะม็อกซิซิลิน)	0.05 mg/kg
Ampicillin (แอมปีซิลิน)	0.05 mg/kg
Norfloxacin (นอร์ฟลอกซาซิน)	ND
Ofloxacin	ND
Pefloxacin	ND
Lincomycin	0.1 mg/kg
Colistin	0.15 mg/kg
Erythromycin (อีริโทรมัยซิน)	0.2 mg/kg
Difloxacin	0.3 mg/kg
Florfenicol	0.1 mg/kg
Neomycin (นีโอมัยซิน)	0.5 mg/kg
Trimethoprim	0.05 mg/kg
Melamine (เมลามีน)	2.5 mg/kg
Tar Pigment	ND
Sulfur Dioxide (ซัลเฟอร์ไดออกไซด์)	0.10 g/kg
Benzopyrene (เบนโซไพเร็น)	5.0 ug/kg

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ประเทศออสเตรเลีย มีการควบคุมสุขอนามัยและความปลอดภัยของอาหารโดยมีข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. สำหรับสินค้ากุ้ง (และปลาแซลมอน) โรงงานจะต้องอยู่ในบัญชีรายชื่อที่กรมประมงให้การรับรองและดำเนินการตามความตกลงเฉพาะ จึงจะส่งออกไปยังประเทศออสเตรเลียได้ โดยด้านนำเข้า (Australian Quarantine and Inspection Service: AQIS) จะกักสินค้าเพื่อสุ่มตรวจ ร้อยเปอร์เซ็นต์ และผู้นำเข้าเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการตรวจ หากผลการตรวจสินค้านั้นผ่านจึงจะอนุญาตให้นำเข้าได้

2. ในกรณีที่โรงงานมีรายชื่ออยู่ในบัญชีออสเตรเลีย และมีใบรับรองสุขอนามัย (health certificate) จากกรมประมงประกอบการนำเข้า สามารถส่งสินค้าเข้าไปจำหน่ายได้ โดยจะถูกสุ่มตรวจประมาณ 5 % ของสินค้าทั้งหมด (สุ่ม 1 จาก 20 ตู้)

3. กรณีที่สินค้ามีปัญหาหรือผลการตรวจไม่ผ่าน จะมีผลต่อการนำเข้าในครั้งต่อไป โดยสินค้าจะถูกสุ่ม 5 รุ่นติดต่อกัน (เฉพาะผลิตภัณฑ์) และถ้าผลผ่านทั้งหมดจึงจะกลับเข้าสู่ระบบสุ่มตัวอย่างตามปกติโดยอัตโนมัติ

สำหรับการควบคุมโรคจากกุ้ง ประเทศออสเตรเลียกำหนดมาตรการการควบคุมโรคสัตว์น้ำที่อาจติดมากับผลิตภัณฑ์นำเข้าซึ่งแยกสำหรับกุ้งดิบ/สดและกุ้งปรุงสุก ดังนี้ (ข้อมูลจาก กองตรวจสอบรับรองมาตรฐานคุณภาพสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ กรมประมง)

1. กุ้งดิบ/กุ้งสด ต้องมาจากประเทศหรือเขตที่ปลอดจากโรค ตัวแดงดวงขาว (White spot disease virus: WSSV) ไวรัสหัวเหลือง (Yellow-head virus: YHV) และทอราซินโดรม (Taura syndrome virus: TSV) หรือเด็ดหัวและแกะเปลือกให้เหลือปล้องสุดท้ายและหางและสุ่มตรวจโรคที่ปลายทางทุกรุ่น (แต่ถ้ามาจากประเทศหรือเขตที่ออสเตรเลียรู้ว่าปลอดโรค ก็ไม่ต้องสุ่มตรวจทุกรุ่น) หรือต้องผ่านกระบวนการแปรรูปขั้นสูงที่เด็ดหัวและแกะเปลือกให้เหลือปล้องสุดท้ายและหางแล้วและทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- ซุปแช่แข็งนมปัง
- Marinated แบบเปียกโดยต้องมี marinate ไม่น้อยกว่า 12% ของน้ำหนักผลิตภัณฑ์ทั้งหมด
- Marinated แบบแห้งโดยผลิตภัณฑ์ต้องซุบ marinate ทั้งหมดอย่างชัดเจน
- Marinated และเสียบไม้โดยผลิตภัณฑ์ต้องซุบ marinate ทั้งหมดอย่างชัดเจน
- ผลิตภัณฑ์ เช่น dumpling, spring roll, samosa, roll, ball, dimsum
- สำหรับกุ้งดิบ/สด ที่ไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปขั้นสูง ต้องระบุที่ภาชนะบรรจุว่า “for human consumption only – not to be used as bait or feed for aquatic animals”
- ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยประกอบการนำเข้าทุกรุ่น ซึ่งต้องรับรองว่า
- ผลิตภัณฑ์เหมาะต่อการบริโภค
- ผลิตภัณฑ์ได้แปรรูปและตรวจสอบในโรงงานที่ผ่านการรับรองจากกรมประมง
- ผลิตภัณฑ์ปลอดจากโรคติดต่อที่ตรวจพบได้ทางสายตา

2. กุ้งสุก ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยประกอบการนำเข้าทุกรุ่นและต้องรับรองว่า
 - ผลิตภัณฑ์เหมาะต่อการบริโภค
 - ผลิตภัณฑ์ได้แปรรูป และตรวจสอบในโรงงานที่ผ่านการรับรองจากกรมประมง และผ่านกระบวนการทำให้สุก โดยมี holding time ที่อุณหภูมิใจกลางกุ้ง 70 องศาเซลเซียสอย่างน้อย 11 วินาที
 - สำหรับข้อกำหนดของกุ้งสุกนั้น ตัวแทนจากสมาคมแช่เยือกแข็งเห็นว่าไม่เหมาะสมกับการส่งออกของประเทศไทยไปยังออสเตรเลียเพราะข้อกำหนดนี้ทำให้กุ้งที่ผ่านการปรุงสุกตามเกณฑ์มีรสชาติด้อยลง เพราะผลิตภัณฑ์กุ้งจากไทยจะสุกภายในเวลาไม่กี่วินาทีและมีรสชาติที่ดีแล้ว แต่หากใช้เวลาตามที่กำหนด กุ้งจะสุกมากเกินไปและเนื้อจะแห้งเกินไป ซึ่งพอแช่แข็งแล้วก็ยิ่งทำให้เนื้อกุ้งแห้งลงไปอีกและทำให้กุ้งเสียรสชาติไป และอาจมีผลต่อการเลือกที่จะบริโภคของผู้บริโภคได้ (ข้อมูลจากการรับฟังความเห็นในการประชุมกลุ่มเฉพาะและจากผู้ประกอบการ)
 - สำหรับมาตรฐานทางเคมี ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ใช้มาตรฐานเดียวกันโดยรายการของสารเคมีและเกณฑ์ของสารตกค้างนั้นมีดังนี้ (ข้อมูลจากกรมประมง ปี 2558)

ตารางที่ 6.10 มาตรฐานทางเคมีของประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์สำหรับผลิตภัณฑ์กุ้ง

ประเภท	รายการ	ค่าสูงสุดที่ยอมรับได้
ยาปฏิชีวนะสารเคมีตกค้าง	Nitrofurantol metabolites (only Australia)	AOZ = 1.0 ppb, AMOZ = 1.0 ppb, AHD = 1.0 ppb, SEM = 1.0 ppb
	Quinolone	ผลรวมของ Flumequin และ Oxolinic acid ไม่ควรเกิน 2.0 ppb
	Fluoroquinolone : Ciprofloxacin Ofloxacin Gatifloxacin Enrofloxacin Levofloxacin Moxifloxacin Norfloxacin Sarafloxacin	ผลรวมไม่เกิน 2.0 ppb
วัตถุเจือปนอาหาร	Ascorbic acid and sodium, calcium and potassium ascorbates	400 mg/kg
	Erythorbic acid and sodium erythorbate	GMP
	ซิลเฟอไรโดออกไซด์และโซเดียมและโพแทสเซียมซิลไฟต์	30 mg/kg (กุ้งปรุงสุก) 100 mg/kg (กุ้งดิบ)

ประเภท	รายการ	ค่าสูงสุดที่ยอมรับได้
	Citric acid and sodium, potassium, calcium and ammonium citrates	GMP
	Sodium carbonates	GMP
	Magnesium carbonates	GMP
	4-hexylresorcinol	GMP
สารปนเปื้อนโลหะ	Arsenic (inorganic)	2.0 mg/kg
	ปรอท	0.5-1.0 mg/kg (ค่าเฉลี่ย)
	ดีบุก	250 mg/kg
สารปนเปื้อนอโลหะ	Acrylonitrile	0.02 mg/kg
	Vinyl chloride	0.01 mg/kg

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ประเทศนิวซีแลนด์ โดยทั่วไปประเทศไทยสามารถส่งออกผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำไปนิวซีแลนด์ได้โดยไม่มีเงื่อนไขเฉพาะและไม่ต้องใช้ใบรับรองสุขอนามัย (Health Certificate) ประกอบการนำเข้า โดยนิวซีแลนด์ใช้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ (Food Standard Code) เหมือนกับออสเตรเลียซึ่งทั้งสองประเทศร่วมกันกำหนดขึ้นภายใต้หน่วยงาน Food Standards Australia New Zealand (FSANZ) เหมือนกับในกรณีของปลา แต่ยกเว้นผลิตภัณฑ์ที่นิวซีแลนด์มีข้อกำหนดเฉพาะคือ หอยสองฝา ปลาชนิดและปลาแซลมอน

สำหรับมาตรฐานทางเคมีนั้นประเทศนิวซีแลนด์ใช้เกณฑ์เดียวกับประเทศออสเตรเลีย และเป็นไปตามตารางด้านบน (เว้นแต่จะกำหนดเป็นอย่างอื่น)

ประเทศอินเดีย ยังไม่พบมาตรการที่ชัดเจนจากแหล่งเอกสารต่าง ๆ โดยผู้ประกอบการให้ความเห็นว่าส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะระสนิยมในการบริโภค การที่ประชากรไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการบริโภคอาหารประมงอาจทำให้ไม่ต้องกำหนดมาตรการในการกีดกันออกมา

ประเทศจีน กำหนดให้ใช้ข้อปฏิบัติในการส่งออกสินค้าประมงเดียวกับกรณีของผลิตภัณฑ์ปลาปัญหาอย่างหนึ่งที่ผู้ส่งออกกล่าวถึงคือการที่ประเทศจีนเป็นประเทศใหญ่ ประกอบด้วยหลายมณฑล ทำให้กฎระเบียบและมาตรการการนำเข้าของจีนในระดับมณฑลหรือระดับท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่แน่นอนและซ้ำซ้อน นอกจากนี้ในแต่ละมณฑลหรือท้องถิ่นอาจมีข้อกำหนดปลีกย่อยเพิ่มเติม เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษในการเทียบท่าของเรือสินค้า ทำให้เป็นอุปสรรคต่อผู้ประกอบการในการส่งสินค้าไปยังประเทศจีน ส่วนการนำเข้าวัตถุดิบสัตว์น้ำจากจีนก็มีปัญหาเรื่องคุณภาพ

สำหรับมาตรฐานทางเคมีข้อมูลจากกรมประมงปี 2558 ระบุรายการของสารเคมีและค่าสูงสุดที่ยอมรับได้สำหรับผลิตภัณฑ์ประมงประเภทกุ้งสำหรับประเทศจีนไว้ดังนี้

ตารางที่ 6.11 มาตรฐานทางเคมีของประเทศไทยสำหรับผลิตภัณฑ์กุ้ง

ประเภท	รายการ	ค่าสูงสุดที่ยอมรับได้
โลหะหนัก	แคดเมียม	0.5 ppm
	ตะกั่ว	0.5 ppm
ดัชนีคุณภาพ	TVB-N	20-30 mg %

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

6.2.4 บทบาทองค์กรในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง (กุ้ง)

ข้อมูลในส่วนนี้มีความคล้ายคลึงกับข้อมูลที่ให้ไว้ในหัวข้อ 6.1.5. กล่าวคือองค์กรในประเทศหลัก ๆ ก็จะมีกรมประมงและสมาคมต่าง ๆ แต่จะมีที่เพิ่มเติมขึ้นมาคือสมาคมกุ้งไทยซึ่งมีรายละเอียดโดยย่อต่อไปนี้

สมาคมกุ้งไทย เดิมมีชื่อว่า สมาคมผู้เลี้ยงผู้ผลิตและผู้ส่งออกกุ้งกุลาดำ เพราะกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งเป็นผู้จัดตั้งขึ้น โดยมีแนวคิดที่จะประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอุตสาหกรรม เมื่อมีการดำเนินกิจกรรมไปได้ระยะเวลาหนึ่ง สมาคมฯ เห็นว่าควรมีการประสานงานและดำเนินการกิจกรรมให้ครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำและด้วยเหตุที่อุตสาหกรรมกุ้งไทย ได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิต และการแปรรูปเพื่อส่งออกสินค้ากุ้ง ภาคเกษตรกรผู้เลี้ยงและผู้ส่งออกกุ้งไทย ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญอุตสาหกรรมกุ้ง และต้องการพัฒนาให้ธุรกิจกุ้งดำเนินอยู่ได้และมีความเจริญอย่างยั่งยืน จึงได้จัดตั้งสมาคมกุ้งไทยขึ้น โดยจดทะเบียนเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2541

สมาคมจะเป็นแกนนำในการประสานความเข้าใจในทุกภาคส่วนของอุตสาหกรรมกุ้งของไทย เพราะอุตสาหกรรมนี้มีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก และมีการผลิตเป็นลักษณะแยกส่วน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการสื่อสารและประสานข้อมูลให้ทุกฝ่ายรับทราบข้อมูลอย่างทั่วถึงพร้อมกัน เพื่อให้สามารถพัฒนาและปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สมาคมกุ้งไทยประกอบด้วยสมาชิกที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของอุตสาหกรรม ทั้งในส่วนภาคการผลิต (ต้นน้ำ) ตั้งแต่ โรงเพาะฟัก ฟาร์มเลี้ยง ไปจนถึงภาคแปรรูปและส่งออก (ปลายน้ำ) สมาคมมีหน้าที่ประสานความเข้าใจในทุกภาคส่วนของอุตสาหกรรมกุ้งไทย รวมทั้งภาครัฐและเอกชน มีหน้าที่ติดตาม รวบรวม ประมวล วิเคราะห์ ข่าวสาร ข้อมูล มาตรการและกฎระเบียบทางการค้า และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรม ให้รับทราบโดยทั่วกันและทันต่อเหตุการณ์ อีกทั้งยังต้องติดตามและเฝ้าระวังมาตรการกีดกันทางการค้า ที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมกุ้งจากประเทศคู่ค้า และต่อสู้ร่วมกับภาครัฐ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทางการค้าจากประเทศคู่ค้าเป็นตัวแทนอุตสาหกรรมในการร้องเรียนปัญหาการผลิตในอุตสาหกรรมต่อภาครัฐ เพื่อให้ได้รับการแก้ไข อย่างทันท่วงทีผลักดันให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมในแนวทางที่สอดคล้องกับสถานการณ์ กฎระเบียบมาตรฐาน และความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของตลาดโลก

สำหรับข้อมูลขององค์กรในต่างประเทศคู่ค้าที่สนใจนั้นเหมือนกับข้อมูลที่ให้ในหัวข้อ 6.1.5 เพราะส่วนใหญ่จะไม่แยกระหว่างปลากับกุ้ง แต่จะคิดเป็นผลิตภัณฑ์ประมงแทน

6.2.5 ตัวอย่างข้อพิพาทที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนเอกสาร ไม่พบข้อพิพาทกับประเทศคู่ค้าที่สนใจ 6 ประเทศสำหรับสินค้าประมงประเภทกุ้ง แต่พบข้อพิพาทซึ่งเกิดขึ้นมานานแล้วกับประเทศสหรัฐอเมริกา

6.2.6 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ไปสัมภาษณ์

ในกรณีของผลิตภัณฑ์จากกุ้ง คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์ บริษัท สยามคานาเดียน ฟู้ดส์ จำกัด ซึ่งผู้ก่อตั้งเป็นคนแคนาดาแต่สำนักงานใหญ่นั้นตั้งอยู่ที่ประเทศไทยและกุ้งเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งของบริษัทนี้ ส่วนสมาคมที่เกี่ยวข้องคณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารของสมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูปและสมาคมการประมงนอกน่านน้ำไทย สมาคมผู้ผลิตปลาป่นไทยและสมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย

6.2.7 ปัญหาและผลกระทบที่กลุ่มตัวอย่างเผชิญ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า

(1) ประเทศเกาหลีใต้ มีเกณฑ์ในการตรวจที่มากเกินไป ทั้ง ๆ ที่ยังต้องพึ่งพาการนำเข้าเพื่อการบริโภคสำหรับผลิตภัณฑ์ประมง และมีเทคนิคในการกำหนดมาตรการกีดกันบางอย่างที่ถูกผลักดันให้ออกโดยผู้ประกอบการภายในประเทศ เช่น การตรวจจับ GMO ของข้าวโพดแทนโดยข้าวโพดนั้นเป็นส่วนผสมหนึ่งของขนมปังที่ซบตัวกุ้งซึ่งส่วนใหญ่จะมี GMO อยู่ เป็นผลให้กุ้งซบแป้งที่ส่งออกไม่ผ่านการตรวจสอบ และการที่บริษัทซีพีไปตั้งโรงงานที่เกาหลีใต้ ทำให้ผู้ประกอบการรายอื่นไม่ค่อยได้ส่งออกไปที่เกาหลีใต้นัก

(2) ประเทศญี่ปุ่นมีการตรวจยาปฏิชีวนะแต่ไม่ค่อยมีปัญหาต่อประเทศไทย เพราะประเทศไทยไม่ได้ใช้สารที่ประเทศญี่ปุ่นกังวลเป็นอย่างมากเหล่านั้น อย่างไรก็ตามการที่ผู้บริโภคญี่ปุ่นให้นำหนักต่อผลิตภัณฑ์ที่ผลิตภายในประเทศมากกว่า ทำให้ผลิตภัณฑ์นำเข้าจากต่างประเทศไม่เป็นที่สนใจซึ่งเสมือนกับเป็นการกีดกันแบบหนึ่งจากความเป็นชาตินิยม

(3) ประเทศออสเตรเลีย เกณฑ์ในการตรวจยาปฏิชีวนะบางตัวนั้น ผู้ประกอบการเห็นว่ารุนแรงเกินไปและไม่ค่อยสมเหตุสมผลเพราะเป็นยาปฏิชีวนะที่คนใช้กันและการใช้แต่ละครั้งนั้นในคนนั้นใช้ในปริมาณที่มากกว่าที่เกณฑ์กำหนดไว้มาก ผู้ประกอบการเห็นว่าเกณฑ์เหล่านี้ถือเป็นการกีดกันทางการค้าได้ หรือเกณฑ์ที่กำหนดว่าในกระบวนการทำให้กุ้งสุก โดยมี holding time ที่อุณหภูมิใจกลางกุ้ง 70 องศาเซลเซียส อย่างน้อย 11 วินาที ซึ่งทำให้รสชาติของกุ้งนั้นเสียไป ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์จากไทยไม่ได้รับความนิยมนเท่าที่ควร

(4) ปัญหาที่มาจากการใช้ยาปฏิชีวนะในระดับฟาร์ม ผู้เลี้ยงกุ้งรายย่อยอาจยังไม่ทราบ ว่ากุ้งที่เลี้ยงอยู่จะส่งออกไปยังประเทศใด ในบางกรณีผู้ผลิตรายย่อยมีแรงจูงใจที่จะใช้ยาปฏิชีวนะบางตัวถึงแม้ว่าเขาอาจรู้ว่ายาวานั้นจะทำให้เกิดปัญหาได้หากถูกตรวจพบสำหรับบางประเทศ เพราะ

ในกรณีที่เกิดปัญหา เช่น กุ้งไม่สบาย หากไม่ใช่ยาปฏิชีวนะดังกล่าว กุ้งที่เลี้ยงอยู่อาจตายลงได้และทำให้ผู้เลี้ยงต้องประสบปัญหาการขาดทุนทันที แต่หากใช้ยาปฏิชีวนะแล้วกุ้งรอด เขาสามารถขายได้และอาจไม่เป็นที่กังวลต่อเขานักในฐานะผู้เลี้ยงว่าจะมีปัญหาตามมาในภายหลังหรือไม่ โดยเฉพาะถ้าระบบตรวจสอบย้อนกลับได้นั้นยังไม่ดีพอ

(5) ปัญหาทางด้านแรงงาน เป็นปัญหาระดับชาติที่ภาครัฐต้องเป็นหลักในการแก้ไข และหากยังดำเนินการล่าช้าอาจส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อการค้าและการส่งออกเพราะหลาย ๆ ประเทศให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ ปัญหาแรงงานที่สำคัญสำหรับภาคประมงคือการที่แรงงานเปลี่ยนงานบ่อย เช่น ผู้ประกอบการ/เจ้าของเรือแจ้งไปทางศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว (ONE STOP SERVICE) ว่าต้องการแรงงาน 20 คน นัดกันจะมาลงเรือ 20 คนมีการจ่ายเงินล่วงหน้า พอถึงเวลามาแค่ 15 คน เพราะบางส่วนเปลี่ยนใจไปทำงานที่อื่น ในกรณีนี้ส่วนใหญ่แล้วเรือจะออกไม่ได้เพราะคนงานไม่มีพอสร้างความเสียหายตามมา ปัญหาแรงงานผิดกฎหมายอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่น เช่น ปัญหาแรงงานเด็ก ปัญหาอาชญากรรมได้หากไม่มีมาตรการในการรองรับที่ดีพอ การที่เด็กไม่สามารถเข้าเรียนหนังสือได้ ต้องอยู่กับผู้ปกครองในโรงงานหรือสถานประกอบการ อาจทำให้เขากลายเป็นแรงงานเด็กไปโดยสมัครใจหรือไม่สมัครใจหรือถูกเหมารวมว่าเป็นแรงงานเด็กในกรณีที่มีคนมาตรวจสอบหรือสังเกตการณ์ แต่ผู้ประกอบการเห็นว่าหลังจากมีการเปิด AEC สถานการณ์ด้านแรงงานน่าจะดีขึ้น เพราะแรงงานจะมีอิสระและความเสรีมากขึ้นในการหางาน ไม่ต้องผ่านระบบนายหน้า ซึ่งจะช่วยในเรื่องแรงงานประมงที่ผิดกฎหมายด้วย

(6) ปัญหาด้านการรวมตัวของประเทศอาเซียนในการเจรจาต่อรอง ในเวทีประชุม Codex ประเทศในอาเซียนยังไม่สามารถพูดออกมาในนามของอาเซียนได้ (ซึ่งแตกต่างจาก EU) ทำให้น้ำหนักในการเจรจาต่อรองนั้นลดลง และอาเซียนเองยังไม่มีความเห็นร่วมกันในหลายเรื่อง เช่น การขอลดภาษีสินค้ายังต้องยื่นข้อเสนอเป็นรายประเทศ ผู้ประกอบการให้ความเห็นว่าสาเหตุหนึ่งเป็นเพราะแต่ละประเทศมีประเด็นที่แตกต่างกันและในบางรายสินค้า ประเทศในอาเซียนเป็นคู่แข่งกันจึงมีความขัดแย้งในผลประโยชน์กันอยู่ ทำให้ไม่สามารถร่วมมือกันได้อย่างจริงจัง

(7) ปัญหาการทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกันของเครื่องหมายฮาลาล นอกเหนือจาก 6 ประเทศที่ศึกษา ปัญหาหนึ่งที่ผู้ประกอบการกังวลคือการที่ยังไม่มีความเป็นมาตรฐานเดียวกันของเครื่องหมายฮาลาล เช่น ฮาลาลของมาเลเซียหรือฮาลาลของอินโดนีเซียนั้นแตกต่างจากฮาลาลของไทย ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการส่งออก และยังมีค่าตรวจรับรองต่อปีที่ค่อนข้างแพงซึ่งอาจเป็นปัญหาต่อผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กได้ ผู้ประกอบการเห็นว่าหากจะส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางส่งออกอาหารฮาลาล จะต้องทำเครื่องหมายฮาลาลให้มีมาตรฐานเดียวกันก่อนและต้องแก้ปัญหาเรื่องค่าตรวจรับรองต่อปีที่ค่อนข้างแพง

(8) ปัญหาที่ผู้ประกอบการกังวลเป็นหลักนั้นไม่ใช่ NTMs แต่เป็นมาตรการทางด้านภาษี โดยผู้ประกอบการเห็นว่าสิ่งที่กำหนดขึ้นมาในด้าน NTMs นั้นหลายอย่างได้ผ่านกระบวนการทางการทูต มีการเจรจาต่อรองมาแล้ว และสำหรับเกณฑ์บางอย่างเช่น เรื่องการไม่ใช้แรงงานประมงที่ผิดกฎหมายนั้น ผู้ประกอบการเห็นด้วยว่าควรจะมี เพราะส่วนหนึ่งเป็นเหตุผลทางด้านมนุษยธรรม และการที่เอกชนสามารถทำตามมาตรฐานเหล่านั้นได้เป็นการส่งสัญญาณว่ามีความพร้อมในการแข่งขันและ

ในขณะเดียวกันก็เป็นการยกระดับตัวเองขึ้นมา สำหรับอุปสรรคจากภาษีนั้น ผู้ประกอบการเห็นว่าหากสามารถเจรจาให้ลดภาษีลงได้ในระดับหนึ่งที่ดีสุดสมผลกว่าที่เป็นอยู่ในบางประเทศ ก็จะเป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยแต่ผู้ประกอบการก็เข้าใจว่าเป็นการยากที่จะทำแบบนั้นได้

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาครัฐฯ และ เอกชน ต่อการปรับตัวและแก้ไขปัญหานา NTMs ในภาคการประมงจะนำเสนอในบทที่ 7

บทที่ 7

บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

บทที่ 7

บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในบทที่ 7 นี้จะทำการกล่าวถึงบทสรุปของแต่ละหมวดสินค้าที่ได้กล่าวไปในบทที่ 4 บทที่ 5 และ บทที่ 6 พร้อมทั้งนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ประกอบการและภาครัฐของไทยจากผลกระทบของมาตรการ NTMs

7.1 สินค้าเกษตร (ผลไม้ และ ข้าว)

7.1.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเจรจาการค้า ความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนไทย และการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

แม้องค์กรภาครัฐไทยจะมีกลไกในการเจรจาการค้ากับประเทศผู้นำเข้าต่างๆ และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นบ้าง อย่างไรก็ตามเอกชนบางส่วนยังมองว่าการรับฟังความคิดเห็นบางครั้งอาจยังไม่ครอบคลุมทั้งในด้านผู้ให้ความเห็นและประเด็นพิจารณาหารือ ทั้งในกรณีก่อนมีการเจรจาเพื่อนำผลไม้ชนิดใหม่เพิ่มเติมจากรายการเก่าเข้าไปขายในประเทศต่างๆ รวมถึงเมื่อประเทศผู้นำเข้าอยู่ในกระบวนการการกำหนดกฎเกณฑ์ใหม่ หรือเมื่อมีปัญหาข้อพิพาทเกิดขึ้น ดังนั้นในด้านการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ภาครัฐ (กรมเจรจาการค้า กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ควรส่งเสริมให้ภาคเอกชน (เช่น ตัวแทนจากสมาคมการค้าต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในกรณีของผู้ประกอบการรายใหญ่และระดับ SME และตัวแทนเกษตรกร) เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ภาคเอกชนสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกและประเมินผลกระทบจากการเจรจาทางการค้าต่างๆ เพื่อให้ผู้แทนการเจรจาการค้ามีความพร้อมในการเจรจา

7.1.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการและการตรวจสอบสินค้าของประเทศผู้นำเข้าและการรับรองมาตรฐานของไทย

ในการกำหนดมาตรการการนำเข้าผลไม้ของบางประเทศนั้นอาจเกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือความตั้งใจในการกำหนดมาตรการเพื่อปกป้องผู้ผลิตในประเทศ เช่น การเตือนหรือห้ามนำเข้าผลไม้บางชนิดจากโรคหรือแมลงผลไม้ ทั้งที่โรคดังกล่าวอาจเป็นโรคที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอื่นที่ไกลออกไปจากประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับผลไม้ส่งออกของไทยเป็นจำนวนมาก ดังนั้นภาครัฐควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของการกำหนดและบังคับใช้มาตรการของประเทศผู้นำเข้า รวมทั้งหารือกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งในเรื่องการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบและการบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเหมาะสม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศประจำกรุงปักกิ่ง ประเทศจีน รวบรวมศึกษามาตรการของจีน สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศประจำกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ศึกษามาตรการของประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศประจำกรุงแคนเบอร์รา ประเทศออสเตรเลีย ศึกษามาตรการของประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ สำหรับในกรณีของประเทศอินเดีย ไม่มีสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ จึงเสนอให้สำนักงาน

พาณิชย์ ณ นครมุมไบ ประเทศอินเดีย ศึกษามาตรการของอินเดีย และเพื่อให้การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรมีความทันสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) อาจต้องมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับมาตรการสากลที่ใช้ในรายสินค้า รวมถึงประสานงานกับสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรในต่างประเทศดังที่ได้เสนอไปก่อนหน้านี้ในการศึกษามาตรการใหม่ๆ ที่ประเทศต่างๆ นำมาใช้กับสินค้าเกษตรที่ประเทศนั้นๆ นำเข้าทั้งจากไทยและประเทศอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรในไทยได้อย่างเหมาะสมและทัน่วงที่ต่อไป

นอกจากนี้แล้วกระบวนการในการรับรองสินค้าของไทย ในบางครั้งยังล่าช้าและความสอดคล้องกันของการตรวจแต่ละรอบหรือผู้ตรวจคนละกลุ่มได้ผลต่างกันแม้สินค้าจะมีลักษณะเหมือนกันก็ตาม ซึ่งอาจเกิดจากปัญหาความชำนาญการของผู้ตรวจ หรือเทคนิคการตรวจที่ต่างกัน กรมวิชาการเกษตรควรมีการพัฒนาการบริการตรวจรับรองสินค้าเกษตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยควรพัฒนาให้มีบุคลากรด้านการตรวจสอบสินค้าเกษตรให้เพียงพอและให้ความเข้าใจข้อกำหนดอย่างแท้จริง นอกจากนี้อาจพิจารณาให้ภาคเอกชนที่มีศักยภาพและสามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดเข้ามาเป็นผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับความต้องการในการตรวจรับรองที่มีมากขึ้น โดยเฉพาะจากการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารไทยไปต่างประเทศ โดยในปัจจุบันสำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติได้อนุญาตให้ภาคเอกชนเป็นผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตรจำนวน 6 ราย ได้แก่บริษัท โกลบอล เซอร์ติฟิเคชัน เซอร์วิส จำกัด บริษัท เอเจเอริจิส ตรีลส์ จำกัด บริษัท เอสจีเอส (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท ทูพ นอร์ด (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท บูโร เวอร์ทิส เซอทิฟิเคชัน (ประเทศไทย) จำกัด และ บริษัท ห้องปฏิบัติการกลาง (ประเทศไทย) จำกัด หรือเซ็นทรัลแล็บจึงควรมีการประเมินผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการตรวจสอบทั้ง 6 ราย ว่าดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ และหากยังไม่เพียงพอควรพิจารณาเพิ่มจำนวนผู้ประกอบการตรวจสอบเอกชน

7.1.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการส่งออกสินค้าสินค้าโดยการจัดทำประวัติบริษัทผู้ส่งออก

ในการส่งสินค้าเกษตรออกไปยังต่างประเทศ หากสินค้าของผู้ส่งออกไทยรายใดรายหนึ่งมีปัญหาไม่ได้มาตรฐานตามกฎหมายที่ประเทศผู้นำเข้ากำหนด ประเทศผู้นำเข้าอาจมีการส่งกลับสินค้าดังกล่าวของผู้ส่งออกทุกรายที่ส่งมาในตู้คอนเทนเนอร์เดียวกัน หรือในบางกรณีอาจต้องมีการทำลายสินค้าดังกล่าวทั้งเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ผู้นำเข้าจึงอาจจะเหมารวมว่าสินค้าจากประเทศไทยกำลังมีปัญหา ส่งผลกระทบต่อส่งออกสินค้าประเภทอื่นๆ ของผู้ส่งออกรายอื่นที่มาจากประเทศไทย ภาครัฐฯ จึงควรมีระบบในการให้ข้อมูลกับผู้ส่งออกที่ได้มาตรฐาน และให้โทษกับบริษัทส่งออกที่ไม่ได้มาตรฐาน โดยการจัดทำฐานข้อมูลประวัติการส่งออกของแต่ละบริษัทว่าเคยมีปัญหาลินค้าถูกตีกลับ หรือ ส่งสินค้าไม่ได้มาตรฐาน บ่อยครั้งเพียงใด เพื่อให้ ผู้นำเข้าสามารถตรวจสอบประวัติการส่งออกได้โดยเจ้าภาพในการจัดทำประวัติผู้ส่งออกรายใด อาจเป็นกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ แต่อาจต้องมีคณะกรรมการร่วมจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตัวแทนจากสมาคมผู้ส่งออกสินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ระบบเช่นนี้จะส่งเสริมให้

บริษัทผู้ส่งออกที่ไม่ได้มาตรฐานพยายามปรับปรุงการส่งออกของตนให้ดีขึ้นเนื่องจากจะมีผลต่อชื่อเสียงของบริษัทที่ผู้นำเข้าสามารถตรวจสอบได้โดยง่าย

7.1.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันการเอาเปรียบจากผู้นำเข้า

ปัจจุบัน มีนักธุรกิจชาวต่างชาติโดยเฉพาะจีนเข้ามาตั้งบริษัทในประเทศไทยเพื่อรับซื้อผลไม้จากเกษตรกรโดยตรงส่งไปขายในประเทศต่างๆ (ในกรณีของผู้ประกอบการจีนอาจส่งสินค้ามาขายที่ประเทศจีน บางรายเป็นตัวแทนนำเข้าสินค้าดังกล่าวในจีนอยู่แล้ว) โดยผู้ประกอบการชาวต่างชาติมักให้ราคารับซื้อผลผลิตสูงกว่าผู้ประกอบการไทย ซึ่งหากผู้ประกอบการไทยไม่สามารถแข่งขันในเรื่องของราคารับซื้อได้ ในระยะยาวเมื่อผู้ประกอบการไทยไม่สามารถดำเนินการต่อได้ ผู้ประกอบการต่างชาติอาจกลายเป็นผู้ผูกขาดการรับซื้อ อาจจตุรคาร์รับซื้อกับเกษตรกรไทยต่อไปได้ ดังนั้นภาครัฐ (กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์) ควรมีการตรวจสอบการดำเนินการรับซื้อของผู้ประกอบการต่างชาติว่าเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ภาครัฐกำหนดหรือไม่ โดยเฉพาะกฎเกณฑ์ภายใต้กฎหมายแข่งขันทางการค้า เช่น มีการดำเนินการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการผูกขาดตลาดรับซื้อสินค้าหรือไม่ นอกจากนี้แล้วปัจจุบันบริษัทที่สามารถออกใบรับรองสินค้าข้าวหอมมะลิที่จะส่งออกไปยังประเทศจีนมีเพียงบริษัทเดียวที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลจีน ทำให้เกิดอำนาจผูกขาด ประเทศไทยควรทำการเจรจาเพื่อให้ประเทศจีนยอมรับใบอนุญาตในการนำเข้าจากหน่วยงานของประเทศไทยเพิ่มเติม

7.1.5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตสินค้าเกษตร

ปัจจุบันประเทศไทยมักไม่ค่อยเข้มงวดในเรื่องการตรวจสอบสินค้าเกษตรนำเข้าจากต่างประเทศมากนัก ทำให้เกิดความเสี่ยงที่จะเกิดโรคระบาด หรือ ปัญหาแมลงที่ปนเปื้อนมากับผลไม้นำเข้าที่นำเข้าจากต่างประเทศ และส่งผลต่อการผลิตสินค้าเกษตรของไทย กรมวิชาการเกษตร จึงควรเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบผลไม้นำเข้าให้มากขึ้น นอกจากนี้บ่อยครั้งที่เกษตรกรต้องประสบปัญหาสินค้าที่มีสารพิษที่ห้ามใช้ตกค้างโดยไม่รู้ตัว เนื่องจากสารเคมีที่ใช้ทั่วไปไม่มีการระบุองค์ประกอบสารเคมีทั้งหมดที่ฉลากสารเคมีดังกล่าว หรืออาจเป็นผลจากการที่เกษตรกรอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียงมีการใช้สารต้องห้ามดังกล่าวแล้วมีการแพร่ไปยังแปลงของเกษตรกรที่ส่งออก เมื่อนำผลผลิตไปตรวจอาจพบว่าผลผลิตมีการเจือปนของสารต้องห้ามดังกล่าว ในการนี้ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ควรมีการกำหนดการระบุองค์ประกอบสารเคมีในตัวสารเคมีต่างๆ ที่ใช้ในการเกษตรให้ครบถ้วน เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาสารพิษต้องห้ามตกค้างในผลไม้เพราะเกษตรกรใช้สารตัวหนึ่งโดยไม่ทราบว่ามีส่วนประกอบของสารต้องห้ามอยู่

ปัญหาด้านการผลิตอีกประการหนึ่ง คือ ปริมาณสินค้าเกษตรที่ได้คุณภาพมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของประเทศผู้นำเข้า นอกจากนี้เกษตรกรบางรายซึ่งเป็นเกษตรกรรายเล็ก ไม่มีอำนาจตลาดในการซื้อวัตถุดิบหรือต่อรองราคาสินค้า รวมถึงขาดความรู้ความเข้าใจในการเตรียมผลผลิตที่เหมาะสมเพื่อการส่งออก การวางแผนการผลิต และการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการผลิตจึงมีความจำเป็น กรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถรวมกลุ่มกันซื้อวัตถุดิบได้ในราคาถูก รวมถึงบริหารจัดการผลผลิตสินค้าของ

กลุ่มออกสู่ตลาดได้อย่างเหมาะสม และยังเป็นประโยชน์ต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเกษตรกรในกลุ่มอีกด้วย

7.1.6 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเปิดตลาดสินค้าใหม่

โดยทั่วไปเกษตรกรจะทำการส่งออกผ่านบริษัทส่งออกดังนั้นการทำตลาดผลไม้ไทยในประเทศผู้นำเข้าจึงมักเป็นหน้าที่ของบริษัทส่งออกและองค์กรภาครัฐไทยในการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ผลไม้ไทยในประเทศผู้นำเข้า ในกรณีที่ผู้บริโภคในประเทศผู้นำเข้ามีรสนิยมใหม่ๆ ในการบริโภค หรือมีการเปลี่ยนแปลงรสนิยมในการบริโภค ข้อมูลทางการตลาดเกี่ยวกับการบริโภคผลไม้ของประเทศผู้นำเข้าจึงมีความจำเป็น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เกษตรกรมักไม่ได้เข้าถึงมากนัก ซึ่งบางครั้งเมื่อได้ตัดสินใจลงทุนไปแล้วอาจไม่สามารถเปลี่ยนชนิดหรือพันธุ์ผลไม้ที่ปลูกได้ง่ายนัก ดังนั้นสำนักที่ปรึกษาการเกษตรในต่างประเทศ จะต้องทำหน้าที่ในการทำวิจัยตลาดผลไม้ในประเทศ ผู้นำเข้าผลไม้หลักๆ ของไทยมากขึ้น และจะต้องทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ผลไม้ของไทยตามงานแสดงสินค้าต่างๆ และในโอกาสต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเตรียมความพร้อมการส่งออกได้ตลอดห่วงโซ่อุปทาน เนื่องจากในการส่งออกสินค้าชนิดใหม่ๆ จะต้องมีการเจรจาเพื่อเปิดตลาดสินค้าใหม่ๆ และจะต้องมีการเตรียมความพร้อม ทั้งกระบวนการผลิต และการส่งออก เพื่อให้ได้มาตรฐานส่งออกตามที่ประเทศผู้นำเข้าต้องการ ดังนั้นองค์กรที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องจึงต้องร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชน คือ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และสมาคมผู้ค้าและผู้ส่งออกผลไม้ไทย

7.2 สินค้าอุปโภคบริโภค (เนื้อหมู และ เนื้อไก่)

7.2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับโลกและมาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการ NTMs โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก

เนื่องด้วยผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อไก่และเนื้อสุกรส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ (ดังปรากฏในรายนามของสมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออก) เพราะมีปัจจัยกำหนดขนาดของกิจการที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ (1) การควบคุมคุณภาพการผลิต ต้องอาศัยการลงทุนด้านเทคโนโลยีและจำนวนบุคลากรมากกว่าปกติ (2) การพัฒนาคุณภาพสินค้า (ผลิตภัณฑ์ปรุงสุก/แปรรูป) ต้องอาศัยการลงทุนทางด้านวิจัยและการทดสอบผลิตภัณฑ์ และ (3) การควบคุมกระบวนการผลิตให้เป็นไปตามมาตรการ SPS ด้านการป้องกันเชื้อโรค และสารตกค้าง และด้านสวัสดิภาพสัตว์

ด้วยเหตุนี้ ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ที่จะดำเนินกิจการด้านการส่งออกไปยังประเทศสำคัญ เช่น สหภาพยุโรป และ ญี่ปุ่น ย่อมต้องอาศัยความเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการรายใหญ่ดังกล่าว หรือ อาจจะกล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการขนาดกลางและเล็กในกรณีผลิตภัณฑ์ เนื้อไก่และเนื้อสุกรส่งออกนั้น มีจำนวนค่อนข้างน้อย

ดังนั้น โลกและมาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการ NTMs โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก จึงต้องอาศัยความร่วมมือกับผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีความพร้อมในทุกด้าน และในอนาคต กล่าวคือ ผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะมีบทบาทในด้านการเชื่อมโยงห่วงโซ่การผลิต (supply chain) มากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องด้วยปัจจัยทางการตลาด

(ด้านผู้บริโภค) ที่ต้องการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และดูแลสุขภาพสัตว์ ตลอดจนกิจกรรมด้าน CSR มากขึ้น ซึ่งจะผลักดันให้ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ต้องหันมาใส่ใจปรับปรุงคุณภาพการเพาะเลี้ยง/โรงฆ่า/โรงชำแหละ/เกษตรกร/ชุมชน/สิ่งแวดล้อม มากขึ้นนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ ภาครัฐควรต้องสร้างกลไกและมาตรการในการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ เข้ามามีบทบาทมากขึ้น อาทิ การรับรองกิจกรรม CSR สำหรับผู้ประกอบการที่ให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคในการพัฒนาคุณภาพการเลี้ยงสัตว์และการป้องกันเชื้อโรคให้แก่เกษตรกรรายเล็ก (ที่ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อการส่งออกโดยแท้) หรือ โรงฆ่า/ชำแหละเนื้อสัตว์ระดับท้องถิ่น (ที่มีได้อยู่ใกล้โรงงานเท่านั้น) เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้สำหรับเกษตรกรในด้านความปลอดภัยอาหาร (Food Safety & Hygiene) และด้านมาตรฐาน GAP และ GMP และเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพสินค้าให้แก่ผู้บริโภคในระดับท้องถิ่น/จังหวัดต่างๆ ซึ่งอาจจะสามารถพัฒนาเป็นผู้ผลิตเพื่อการส่งออกในระดับชายแดนได้อย่างมีคุณภาพในอนาคต

กลไกและมาตรการความช่วยเหลือดังกล่าว อาจจะประกอบด้วย

(1) การลดหย่อนภาษีทางด้านธุรกิจ (เช่น ภาษีเงินได้นิติบุคคล) เช่น การคิดค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนกิจการของแต่ละตำบล/อำเภอ/จังหวัด เป็นจำนวน 2 เท่าของรายจ่าย เป็นต้น โดยมีแนวคิดเดียวกับการคิดหักลดค่าใช้จ่ายในการบำรุงการศึกษา/การบริจาคเพื่อศาสนกิจ/การกำจัดน้ำเสียในโรงงาน

มาตรการนี้จะต้องเป็นผลมาจากความเห็นชอบร่วมกันระหว่าง กรมปศุสัตว์ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) และ กรมสรรพสามิต (กระทรวงการคลัง)

(2) มาตรการกึ่งบังคับสำหรับผู้ผลิตเพื่อการส่งออก ที่ต้องรับภาระในการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยของโรงเลี้ยง/โรงฆ่า/โรงชำแหละ/ตลาดสด ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริโภคภายในประเทศเกิดความตระหนักถึง ความปลอดภัยทางด้านอาหาร ให้มากขึ้น อันจะส่งผลต่อความเต็มใจจ่ายเพิ่มมากขึ้น (ยินดีซื้อสินค้าราคาสูงขึ้น) เพื่อคุณภาพอาหารที่ดี

มาตรการนี้จะต้องเป็นผลมาจากความเห็นชอบร่วมกันระหว่าง กรมปศุสัตว์ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และ กรมอนามัย (กระทรวงสาธารณสุข) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (กระทรวงมหาดไทย) ฯลฯ

(3) มาตรการสมัครใจ สำหรับผู้ผลิตเพื่อการส่งออก ที่จะร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด ในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านมาตรการ SPS และ มาตรการ TBT เพื่อให้ผู้ผลิตขนาดกลางและเล็ก รวมทั้ง เกษตรกรในระดับจังหวัด รับทราบถึงความสำคัญ มิใช่เพียงเพื่อการผลิตภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาเป็นสินค้าสำหรับการส่งออก (ระหว่างจังหวัด ระหว่างชายแดน) และ การเป็นสายโซ่อุปทานในการส่งออกไปยังตลาดนอกอาเซียน ได้อีกด้วย

ทั้งนี้ ผู้ที่จะได้รับประโยชน์จะเป็นทั้งผู้ผลิตเพื่อการส่งออกเองที่จะช่วยป้องกันปัญหาโรคติดต่อ (ไข้หวัดนก ปากเท้าเปื่อย ฯลฯ) ภายในจังหวัดและข้ามจังหวัด และ ผู้บริโภคในประเทศผู้ผลิตขนาดกลางและเล็ก รวมทั้ง เกษตรกร ก็จะได้ประโยชน์ด้วยเช่นเดียวกัน

มาตรการสมัครใจเช่นนี้ จะสัมฤทธิ์ผลหากภาครัฐเข้ามาสนับสนุนอย่างจริงจัง และหลาย

หน่วยงานต้องเห็นพ้องกันและร่วมกันออกมาตรการสนับสนุน เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีมาตรการในระดับจังหวัด (สำนักงานเกษตรจังหวัด กรมปศุสัตว์ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด – ดูแลเรื่องคุณภาพน้ำจากแหล่งกำเนิด) กระทรวงอุตสาหกรรม (กรมโรงงานอุตสาหกรรม และสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม) กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย และ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา) กระทรวงพาณิชย์ (กรมการค้าภายใน และ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) และ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) ที่มีเป้าประสงค์จะให้หน่วยธุรกิจภายใต้ตลาดหลักทรัพย์คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (และสิ่งแวดล้อม) เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

7.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการพัฒนาคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ของไทยให้ได้ตามมาตรฐานของประเทศผู้นำเข้า

(1) พัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้ถูกสุขลักษณะ / เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

เนื่องด้วยในอนาคตประเทศไทยพัฒนาแล้วหลายประเทศเล็งเห็นว่า ปัญหาบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์อาหารปรุงสุกและแปรรูปที่มีอยู่จำนวนมากในขณะนี้ จะกลายเป็นปัญหาในการจัดการขยะครัวเรือนมากขึ้น ดังนั้นเชื่อว่าในอนาคต ประเทศเหล่านี้จะส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา รูปแบบหรือส่วนผสมของบรรจุภัณฑ์จะเป็นไปในทิศทางของการใช้วัสดุชีวภาพทางเกษตร (Bio-packaging) มากขึ้น หรือการย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ (Bio-degradable) หรือ การใช้พลาสติกที่ย่อยสลายได้ด้วยตนเอง (Compostable Plastic) มากขึ้น เป็นต้น หรือ บรรจุภัณฑ์อาหารที่ใช้แล้วจะต้องมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่น เป็นวัสดุชีวภาพเพื่อการเผาเป็นเชื้อเพลิง เป็นต้น

มาตรการด้านบรรจุภัณฑ์ ในปัจจุบันยังอยู่ในขั้นของความสมัครใจ ซึ่งในอนาคตอาจจะมีการพัฒนาเป็นมาตรการบังคับได้ และอาจจะกลายเป็นมาตรการ TBT อีกประเภทหนึ่งก็ได้

(2) พัฒนาระบบการขนส่ง

เนื่องด้วยประเทศไทยพัฒนาแล้วที่เป็นคู่เจรจาของไทยและอาเซียน มีพันธกรณีในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ในอนาคต เช่น ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และ นิวซีแลนด์ ส่วนประเทศจีนและเกาหลีใต้ ก็มีให้คำมั่นสัญญาว่าจะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภายในประเทศ ด้วยความมุ่งมั่นในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับโลก อาจจะทำให้ประเทศพัฒนาแล้วบางประเทศหิบบกการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการผลิตของสินค้านำเข้าด้วยเช่นกัน เช่น การร้องขอให้ผู้ส่งออกจัดทำรายงานการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (carbon footprint report) หรือ การติดฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (carbon footprint label) เป็นต้น

การขนส่งเป็นต้นเหตุหนึ่งของการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ดังนั้น การลดระยะทางการขนส่งลงได้ ก็อาจจะช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงได้เช่นกัน (เช่น การขนส่งจากโรงเลี้ยงสัตว์ – โรงงานแปรรูป – เขตศุลกากรเพื่อการส่งออก) ผวนกับปัจจัยทางด้านสุขอนามัยในการผลิตสินค้าแปรรูป

เนื้อไก่และเนื้อสุกร ทำให้ระบบการขนส่งจะต้องมีมาตรการความปลอดภัยของสัตว์และปลอดภัยโรค อีกรด้วย

แม้ว่าผู้ผลิตขนาดใหญ่จะสามารถควบคุมมาตรฐานความปลอดภัยค่อนข้างสูงได้ แต่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กยังไม่สามารถพัฒนามาตรฐานให้เทียบเท่าได้ (แต่ก็ได้มาตรฐานสากล เช่น มาตรฐาน World Organization of Animal Health) ส่วนผู้ผลิตที่ตอบสนองตลาดภายในประเทศ ก็อาจจะใส่ใจเรื่องนี้ค่อนข้างน้อย (รวมทั้งผู้บริโภคด้วย) แม้ว่าประเทศไทยจะมีการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับพาหนะในการขนส่งสินค้าเนื้อไก่และเนื้อสุกรก็ตาม

ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎระเบียบด้านสวัสดิภาพสัตว์ ระหว่างการขนส่ง ที่ดูแลโดยหลายหน่วยงาน เช่น ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง “กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรการปฏิบัติที่ดีทางด้านสวัสดิการสัตว์ การขนส่งสัตว์ทางบก” (มกษ. 9034 – 2553) (พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 – อาศัย พ.ร.บ. มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551) ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วย “การคุ้มครองและดูแล สวัสดิภาพสัตว์ปีก ระหว่างการขนส่ง พ.ศ. 2542” กับ ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วย “การคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพสุกร ระหว่างการขนส่ง พ.ศ. 2544” (อาศัย พ.ร.บ. โรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499)

แต่กระนั้น กฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการขนส่งที่คำนึงถึงการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ยังไม่มี และการกำหนดเขตการเลี้ยงสัตว์ ยังไม่มีการพิจารณาอย่างจริงจังว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้อง กำหนด Zoning หรือไม่

อย่างไรก็ดี มาตรการ NTM ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต อาจจะมีความ “การปล่อยก๊าซเรือนกระจก” ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง และ “สวัสดิภาพของสัตว์ในระหว่างการขนส่ง” ได้โดยเฉพาอย่างยิ่งในสภาพที่ประเทศไทยอาจจะเผชิญกับอุณหภูมิของโลกที่เพิ่มขึ้น และความแปรปรวนของสภาพอากาศ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของสัตว์ระหว่างการขนส่ง

(3) พัฒนาระบบสวัสดิภาพสัตว์

ในทำนองเดียวกัน และสืบเนื่องจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่อาจจะทำให้ผู้ประกอบการของไทยจะต้องพัฒนาระบบสวัสดิภาพสัตว์ที่แตกต่างไปจากระบบสากล (ที่ยังไม่มีมิติของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือที่แต่ละประเทศเผชิญปัญหาโลกร้อนแตกต่างกัน)

ระบบสวัสดิภาพสัตว์ จะครอบคลุมทั้ง การเลี้ยง การขนส่ง และการฆ่า/ชำแหละ (หรือตั้งแต่ฟาร์ม การขนส่ง และ โรงเชือด/ฆ่า) โดยมีมาตรฐานสากลที่เรียกว่า OIE Standards เป็นเกณฑ์สำหรับประเทศไทย กรมปศุสัตว์ได้ออกระเบียบว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลสวัสดิภาพสัตว์ 5 ฉบับ ได้แก่ สำหรับสุกร ณ สถานที่เลี้ยง (พ.ศ. 2544) สำหรับสุกรระหว่างการขนส่ง (พ.ศ. 2544) สำหรับ สัตว์ปีก ณ สถานที่เลี้ยง (พ.ศ. 2554) สำหรับสัตว์ปีก ระหว่างการขนส่ง (พ.ศ. 2554) และ สัตว์ปีก ขณะทำให้อยู่หรือการฆ่า (พ.ศ. 2554) โดยมีมาตรการที่สำคัญคือ การตรวจดูแลสวัสดิภาพสัตว์ (สัตว์ป่วย บาดเจ็บ พิการ) สภาพแวดล้อมโรงเรือนระบบปิด และ การขนส่ง

อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก และของประเทศไทย อาจจะนำไปสู่ ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคตสำหรับภาคปศุสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นอัตราการเกิดโรค โรคชนิดใหม่ การเกิดโรคอุบัติซ้ำ และ สวัสดิภาพของสัตว์ระหว่างการขนส่ง ฯลฯ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อการพัฒนา

ระบบสวัสดิภาพสัตว์ที่ต้องสอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกและของไทย ประเทศคู่ค้า อาจจะมีการพัฒนามาตรฐานสวัสดิภาพสัตว์ที่เข้มงวดมากกว่าเดิม หรือเปลี่ยนแปลงมาตรฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้วยเช่นกันนั้นหมายความว่า มาตรฐาน SPS อาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยน และ ผู้ประกอบการไทยก็จะต้องมีการปรับตัวเป็นระยะๆ

ผู้ผลิต/เกษตรกรขนาดกลางและขนาดเล็ก อาจประสบปัญหาในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น เนื่องจากอาจจะต้องลงทุนในการเลี้ยงสัตว์ปีกและสุกรมากขึ้น เพื่อมิให้เกิดโรคระบาดและเจ็บป่วย อันเนื่องจากภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง (ในมิติระยะยาว) หรือสภาพอากาศแปรปรวน (ในมิติระยะสั้น) การจัดทำโรงเรือนแบบปิดสำหรับผู้ประกอบการขนาดเล็กอาจจะไม่คุ้มทุน ดังนั้น ภาครัฐควรจะต้องมีการเตรียมการรับมือในประเด็นการพัฒนาสวัสดิภาพสัตว์ ดังนี้ (ก) การวิจัยและพัฒนา ร่วมกับผู้ประกอบการรายใหญ่ (ข) การวิจัยและพัฒนาในระดับฟาร์มขนาดเล็ก ร่วมกับเกษตรกร และ (ค) การวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพอากาศของไทย เป็นต้น

7.2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับกลยุทธ์ในการเจรจาการค้ากับประเทศคู่ค้า

(1) การร่วมพัฒนาระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (carbon footprint, water footprint, ecological footprint) และ สวัสดิภาพสัตว์ ในระดับจังหวัด

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 7.2.2 หากประเทศไทยจัดทำรายงานและมีตัวชี้วัดความสำเร็จในมิติต่างๆ ได้ ก็จะเป็นประโยชน์ในการเจรจาการค้าระหว่างประเทศคู่ค้าที่สำคัญ เช่น ญี่ปุ่น (ที่ให้ความสนใจกับการพัฒนาและคุ้มครองเกษตรกรรายย่อยของตน) และหากความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ในประเทศไทย ประสบความสำเร็จ (อย่างน้อย 1 เรื่องตามที่เสนอข้างต้น) ก็อาจจะเรียกความสนใจจากรัฐบาลญี่ปุ่น (และประเทศพัฒนาแล้วอื่นๆ เช่น สหภาพยุโรป) ในประเด็นที่ว่า การส่งออกสินค้าของไทยนั้นได้สร้าง “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ในประเทศไทย ดังนั้น การนำเข้าสินค้าจากประเทศไทย ย่อมเป็นการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้เช่นกัน

ดังเช่น กรณีที่กรมปศุสัตว์จัดทำ “เขตปลอดโรคปากและเท้าเปื่อย” ในพื้นที่ 8 จังหวัด ซึ่งถ้าประสบความสำเร็จ ก็จะเป็นปัจจัยส่งเสริมการขยายตัวของการส่งออกเนื้อสุกรสดและเนื้อสุกรแปรรูปปรุงสุกได้ (ข้อมูลจากการรับฟังความเห็นในการประชุมกลุ่มเฉพาะ เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2558)

และหากมีการพัฒนาโรงฆ่าและขนาดกลางและรายย่อยให้ได้มาตรฐานส่งออก ก็จะทำให้โรงงานแปรรูปสามารถรับซื้อเนื้อสุกรจากหลายแหล่งทั่วประเทศได้ อันจะเป็นการพัฒนามาตรฐานฟาร์มและมาตรฐานสินค้าไปพร้อมกัน ซึ่งจะส่งผลประโยชน์ต่อผู้บริโภคและชุมชนใกล้เคียง (ข้อมูลจากการรับฟังความเห็นในการประชุมกลุ่มเฉพาะ เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2558)

(2) การจัดทำ Mutual Recognition Agreement (MRA) ระดับทวิภาคี

ตัวอย่างหนึ่งของการดำเนินการเจรจาระดับทวิภาคี คือ ข้อเสนอของสมาคมผู้ผลิตและแปรรูปสุกรเพื่อการส่งออก ต่อการเจรจาภายใต้กรอบ JTEPA ให้เพิ่มปริมาณโควตาส่งออกเนื้อสุกรแปรรูปปรุงสุก ใน 2 ประเด็น (ข้อเสนอนี้มีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551) คือ

- (ก) เดิมญี่ปุ่นให้โควตาส่งออก พิกัด HS 160241090 (แฮม) และ พิกัด HS160249290 (เบคอน) แก่ประเทศไทย จำนวนรวมปีละ 1,200 ตัน เป็นเวลา 10 ปี โดยเสียอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 16 (จากอัตราปกติ ร้อยละ 20) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา

ขณะนี้ จะใกล้เวลาที่สิทธิพิเศษนี้จะสิ้นสุดลง ทางสมาคมฯ จึงมีข้อเสนอให้ยังคงรักษาสหสิทธิพิเศษด้านโควตาและอัตราภาษีนำเข้าเช่นเดิม และขอเพิ่มโควตาเป็น 12,000 ตันต่อปี ภายในระยะเวลา 5 ปี (ซึ่งค่อยๆ เพิ่มปริมาณโควตานำเข้าจาก 4,000 ตัน ในปีแรก เป็น 6,000 ตัน, 8,000 ตัน, 10,000 ตัน และ 12,000 ตัน ในปีถัดๆ มา

- (ข) ขอเพิ่มรายการสินค้าสินค้าเนื้อสุกรแปรรูปอีก 2 พิกัด เพื่อให้ได้รับสิทธิพิเศษภาษีลดทอน คือ พิกัด HS 160242090 โดยขอลดภาษีนำเข้าจากเดิมร้อยละ 20 เหลือร้อยละ 16 และ พิกัด HS160100000 (ไส้กรอกและผลิตภัณฑ์ที่คล้ายกัน ทำจากเนื้อสัตว์) โดยขอลดภาษีนำเข้าจากเดิมร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 6

ทั้งนี้ การจัดทำข้อเสนอในการขยายปริมาณโควตาและการเพิ่มรายการสินค้าเพื่อให้ได้รับสิทธิพิเศษนั้น มีเหตุผล 4 ประการ คือ

ประการแรก ปริมาณโควตา 1,200 ตันนั้น น้อยกว่าปริมาณที่ผู้ผลิตไทยส่งออกได้จริง (ประมาณปีละ 14,000 - 15,000 ตัน) จึงทำให้โควตานี้ไม่เพียงพอที่จะแบ่งสรรให้ผู้ส่งออกที่มีมากกว่า 20 บริษัทได้ (บางบริษัทเป็นสมาชิกของสมาคมฯ) มูลค่าการส่งออกไปประเทศญี่ปุ่น ของพิกัด HS 160241090 (ผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร - แฮม) และ HS 160249 (ผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร - เบคอน) ในช่วงปี พ.ศ. 2552 - 2557 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด

ตารางที่ 7.1 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรปรุงสุกไปประเทศญี่ปุ่น

พิกัด HS	มูลค่าการส่งออก ไปยังประเทศญี่ปุ่น (USD)					
	2552	2553	2554	2555	2556	2557
160241	661,000	616,000	2,702,000	4,370,000	4,426,000	3,287,000
16024110000	229,000	383,000	2,468,000	-	-	-
16024190000	432,000	234,000	219,000	4,365,000	4,382,000	3,251,000
160249	42,861,000	53,376,000	62,630,000	70,125,000	64,687,000	57,778,000
00011942061	-	-	-	-	-	-
00091942061	-	-	-	-	184,000	569,000
00019942061	1,629,000	7,005,000	5,587,000	20,606,000	19,101,000	19,876,000
00099942061	41,204	46,642	56,807,000	49,497,000	44,505,000	36,848,000

ที่มา: UN comtrade (<http://comtrade.un.org/>) สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 2558

ประการที่สอง พิกัด HS 160100000 (ไส้กรอกและผลิตภัณฑ์ที่คล้ายกันทำจากเนื้อสัตว์) นั้น เดิมไม่ได้อยู่ในพิกัดของเนื้อสุกร แต่ผู้ผลิตแจ้งว่าสินค้าที่ส่งออกในพิกัดนี้ทำจากเนื้อสุกร

ประการที่สาม ญีปุ่นมีความต้องการบริโภคเนื้อสุกรจำนวนมาก และผู้ประกอบการที่ผลิตเนื้อสุกรแปรรูปส่งออกไปญี่ปุ่นส่วนใหญ่ก็เป็นผู้ลงทุนจากญี่ปุ่น การลดภาษีนำเข้าเนื้อสุกรแปรรูปจากไทยจะช่วยขยายความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการไทยและญี่ปุ่น และเพื่อให้ผู้บริโภคญี่ปุ่นได้บริโภคสินค้าเนื้อสุกรที่ได้มาตรฐาน ถูกสุขอนามัย ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

ประการที่สี่ ปริมาณโควตาการส่งออกเนื้อสุกรแปรรูปและปรุงแต่งนั้น มีจำนวนน้อยเกินกว่าปริมาณการส่งออกที่มีการส่งไปยังประเทศญี่ปุ่น ทำให้เกิดปัญหาในการจัดสรรโควตาที่อาจจะทำให้ผู้ส่งออกบางรายไม่มีโอกาสได้รับสิทธิประโยชน์นั้น กล่าวคือ

การจัดสรรโควตาการส่งออกนั้น จะเป็นหน้าที่ของ คณะกรรมการนโยบายพัฒนาสุกรและผลิตภัณฑ์ โดยกฎเกณฑ์การจัดสรรโควตาจะประกาศใช้เป็นประจำ ไป ดังเช่น ในปี พ.ศ. 2557 คณะกรรมการฯ ได้มีมติจัดสรรโควตาเนื้อสุกรแปรรูปภายใต้กรอบ JTEPA ให้ดำเนินการเปิดตลาดครั้งเดียว จำนวน 1,200 ตัน และใช้วิธียื่นขอตามลำดับก่อนหลัง (First Come First Serve) ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับที่เคยปฏิบัติมาในปี พ.ศ. 2556 พร้อมทำหนังสือแจ้งให้ทราบถึงแนวทางบริหารโควตาเนื้อสุกรแปรรูป ประจำปี 2557 แก่ผู้ประกอบการที่มีโรงงานหรือผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้รับการรับรองการส่งออกไปประเทศญี่ปุ่นตามข้อกำหนดของกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง (MITI) ของประเทศญี่ปุ่น (ดำเนินการโดยหน่วยงานสุขอนามัยของญี่ปุ่น) รวมถึงตามทะเบียน EST ของกรมปศุสัตว์ เพื่อให้ผู้ประกอบการจะได้ยืนยันให้กรมปศุสัตว์ภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งทางกรมปศุสัตว์จะดำเนินการแจ้งกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ดำเนินการออกประกาศต่อไป

จากนั้นผู้ประกอบการจะต้องดำเนินการด้านเอกสารต่างๆ เช่น คำขอหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (Certificate of Origin : Form JTEPA) และหนังสือรับรองแสดงการได้รับสิทธิในการยกเว้นภาษีทั้งหมดหรือบางส่วน (Certificate of Tariff Rate Quota) ที่จัดพิมพ์ขึ้นโดยกรมการค้าต่างประเทศ (ตามประกาศของกรมการค้าต่างประเทศ) พร้อมเอกสารหลักฐาน เป็นต้น

ปัจจุบันมีจำนวนผู้ส่งออกหรือโรงงานแปรรูปเนื้อสุกรปรุงแต่งที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานของญี่ปุ่นประมาณ 20 ราย

ผู้ส่งออกรายใดดำเนินการขอรับสิทธิโควตากับกรมการค้าต่างประเทศก่อน ก็จะได้รับการจัดสรรสิทธิก่อน หรือ ตามลำดับก่อนหลัง (First Come, First Serve) ตามกำลังความสามารถในการส่งออก หรือปริมาณการสั่งซื้อของลูกค้าในญี่ปุ่น โดยปริมาณที่กรมการค้าจะออกหนังสือรับรองปริมาณรวม ตามประกาศของกรมการค้าต่างประเทศ

โดยในปี พ.ศ. 2554 ผู้ส่งออกไทยขอยื่นใช้สิทธิปริมาณโควตา 1,194.93 ตัน จากปริมาณโควตา 1,200 ตัน (ใช้สิทธิร้อยละ 99.58) [ข้อมูลจากเว็บไซต์ของกรมการค้าต่างประเทศ เมื่อเมษายน 2555]

การจัดสรรโควตาการส่งออกดังกล่าวนี้ เป็นกติกาที่ยอมรับของกลุ่มผู้ส่งออก แต่ก็ทำให้ผู้ส่งออกบางรายไม่ได้รับสิทธิดังกล่าว (เพราะไม่สามารถดำเนินการตามระเบียบของกรมการค้าต่างประเทศได้ทันการ) ประกอบกับปริมาณการส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นโดยเฉลี่ยของไทยประมาณ

10,000 ต้นต่อปี ด้วยเหตุนี้ ทางสมาคมฯ จึงได้พยายามผลักดันให้มีการขยายปริมาณโควตาดังกล่าว เป็น 12,000 ต้นต่อปี เพื่อจกได้สอดคล้องกับความเป็นจริง และเปิดโอกาสให้ผู้ส่งออกได้รับสิทธิประโยชน์โดยถ้วนหน้า

อย่างไรก็ดี ข้อเสนอดังกล่าวนี้ ทางรัฐบาลญี่ปุ่นจะรับหรือไม่นั้น ยังต้องสังเกตการณ์ต่อไป เนื่องจากการเจรจาภายใต้กรอบ JTEPA รัฐบาลญี่ปุ่นมักเชิญตัวแทนจากภาคอุตสาหกรรมมาประชุม ส่วนตัวแทนจากภาคเกษตร แทบไม่มี จึงทำให้ประเด็นการเจรจาสินค้าเกษตร ไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร (ข้อมูลจากการรับฟังความเห็นในการประชุมกลุ่มเฉพาะ เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2558)

7.3 สินค้าประมง (ผลิตภัณฑ์ปลาทูน่า และ กุ้ง)

7.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการลดผลกระทบที่เกิดจากมาตรการ NTMs ต่อผู้ประกอบการ

เกณฑ์บางอย่างที่ถูกกำหนดไว้ในบางประเทศนั้นไม่ค่อยสมเหตุสมผล เช่น เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะที่กำหนดค่าไว้้น้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณที่คนใช้ การที่มีเกณฑ์ดังกล่าวอยู่ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกของผู้ประกอบการ ถึงแม้ว่าแต่ละประเทศจะมีสิทธิในการกำหนดเกณฑ์ที่เห็นว่าเหมาะสม แต่ในกรณีที่เห็นชัดว่าไม่สมเหตุสมผลและถือเป็นการกีดกันนี้ หากมีการเจรจาให้ลดเกณฑ์ดังกล่าวได้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ส่งออก ซึ่งการเจรจาในระดับนี้ต้องอาศัยภาครัฐเป็นหลัก เพราะเอกชนรายบุคคลนั้นไม่สามารถทำได้ อย่างไรก็ตามการจะเจรจาให้อีกประเทศหนึ่งลดเกณฑ์เหล่านี้ลงอาจจะไม่ใช่เรื่องง่ายในทางปฏิบัติ ประเทศคู่กรณีควรมีอะไรบางอย่างในการต่อรองหรือแลกเปลี่ยนความเป็นไปได้อีกด้านหนึ่งคือการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ทำให้การเลี้ยงกุ้งนั้นไม่จำเป็นต้องใช้ยาปฏิชีวนะที่อยู่ในข้อกำหนดเหล่านั้น ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้สำหรับเอกชนรายย่อยนั้นแทบจะเป็นไปไม่ได้เลย เพราะขาดแคลนเงินทุนและบุคลากรที่มีความรู้ในด้านนี้ ภาครัฐหรือเอกชนรายใหญ่จำเป็นต้องเป็นหลักในการส่งเสริมงานวิจัยเหล่านี้ซึ่งส่วนหนึ่งกระจายอยู่ตามมหาวิทยาลัยต่างๆ หรือมีการส่งเสริมให้ภาคเอกชนไปใช้บริการของอุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทยซึ่งมีศูนย์วิจัยแห่งชาติตั้งอยู่ถึง 4 ศูนย์และถือเป็นนิคมวิจัยสำหรับเอกชนแห่งแรกภายใต้การดูแลของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) โดยภารกิจหลักคือการสร้างนวัตกรรมและการวิจัยและพัฒนาในภาคเอกชน

ในระยะสั้น หากยังไม่สามารถหลีกเลี่ยงเกณฑ์เหล่านี้ได้ สิ่งที่ควรส่งเสริมให้มีคือการที่กรมประมงสามารถระบุได้ว่าปัญหานั้นเกิดขึ้นที่ระดับฟาร์มใดหรือระบบตรวจสอบย้อนกลับได้ และความสมบูรณ์ขึ้นของข้อมูล เช่น หากผู้ผลิตรายย่อยู้ก่อนข้างแน่นอนว่าตลาดของกุ้งที่เลี้ยงอยู่นั้นน่าจะเป็นที่ใด เขาน่าจะมีเหตุผลมากขึ้นในการตัดสินใจใช้ยาปฏิชีวนะบางตัว และหากผู้ประกอบการสามารถตามย้อนกลับได้ในกรณีที่เกิดปัญหาว่ามาจากฟาร์มใด ก็สามารถสร้างแรงจูงใจและการลงโทษที่เหมาะสมในระดับย่อยได้

7.3.2 ข้อเสนอแนะในเรื่องความยั่งยืนของสายพันธุ์สัตว์น้ำโดยคำนึงถึงความต้องการในการบริโภคของผู้บริโภคด้วย

ความยั่งยืนของสายพันธุ์สัตว์น้ำเป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง แต่สิ่งที่ต้องคำนึงถึงด้วยพร้อมกันคือความต้องการในการบริโภคของผู้บริโภค การให้น้ำหนักไปด้านใดด้านหนึ่งโดยละเลยอีกด้านอาจ

ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาได้ในกรณีที่ NGOs รมรคในเรื่องความยั่งยืนของสายพันธุ์สัตว์น้ำนั้นเป็นเรื่องที่ดีในหลักการและคงยากที่จะให้ NGOs ปรับเปลี่ยนเกณฑ์ดังกล่าวเพราะเขาอาจไม่สนใจที่จะต่อรองหรือแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในทางธุรกิจ สิ่งที่น่าจะทำให้มากกว่าคือภาครัฐโดยกระทรวงพาณิชย์และเอกชนโดยเฉพาะเอกชนรายใหญ่ ๆ ควรจะรวมตัวกันทำให้ผู้บริโภคตระหนักว่าเกณฑ์บางอย่างที่ NGOs กำหนดไว้นั้นเป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติ และหากปฏิบัติตามนั้นอาจทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนอาหารขึ้นได้ ความตระหนักเหล่านี้สามารถส่งผลต่อพฤติกรรมในการเลือกบริโภคสินค้าของผู้บริโภค ซึ่งข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้นเหล่านี้จะสะท้อนออกมาในพฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภคในระบบตลาดเสรีและมีความสมเหตุสมผลมากขึ้น หรือในกรณีที่ต้องการปฏิบัติตามเกณฑ์นั้น อาจต้องส่งเสริมในเรื่องอื่น เช่น หากจะส่งเสริมให้ใช้ใบในการตกปลาจริง รัฐก็ควรจูงใจให้มีการออกเรือเปิดต้นแบบมาให้ชาวประมงทดลองใช้ก่อนที่จะเลือกให้ผลิตในแบบนี้ๆ เลย ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการง่ายขึ้นในอนาคตเมื่อต้องมีการเปลี่ยนแปลง หรือมีการบำรุงรักษา เช่น กองเรือเปิดของใต้หวันซึ่งมีมาตรฐานเดียวกันหมด ในกรณีนี้ผลที่น่าจะตามมาคือปริมาณปลาที่จับได้จะลดลง ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น แต่ผู้บริโภคและห้าง/ร้านค้าจะมีความมั่นใจในผลิตภัณฑ์มากขึ้น ราคาสินค้าจะสูงขึ้นซึ่งในแง่รายได้แล้วอาจจะชดเชยกับปริมาณที่ลดลงได้ในระดับหนึ่ง (ขึ้นอยู่กับค่าความยืดหยุ่นต่อราคา)

7.3.3 ข้อเสนอแนะในการจัดให้มีการตรวจสอบ (สุ่มหรือสมัครใจ) ในมาตรฐานเดียวกับที่ต่างประเทศใช้

เหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ประกอบการรายใหญ่ได้เปรียบรายย่อยในการส่งออกเพราะมีความพร้อมและทำตามมาตรฐานที่สูงกว่าได้ ในกรณีที่เกิดปัญหาขึ้น ผู้ประกอบการรายใหญ่สามารถเข้าชี้แจงต่อประเทศคู่ค้าต่างๆ ได้ถึงมาตรการที่ดำเนินการอยู่แล้วที่ผ่านมาตรฐานหรือการที่เขาผ่านระบบการตรวจสอบที่เป็นที่ยอมรับในสากล ทำให้ยังคงสามารถส่งออกได้แม้ว่าจะมีปัญหากฎเกณฑ์โดยรวมอยู่ เช่น ปัญหาแรงงานผิดกฎหมายของประเทศไทย ในกรณีของอาหารสำเร็จรูปมีหลายแบรนด์ของผู้ประกอบการรายใหญ่ของไทยที่มีมาตรฐานในระดับโลก จึงไม่น่าเป็นที่กังวลใด ๆ ในเรื่องมาตรฐานสำหรับผู้ประกอบการเหล่านี้ แต่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กอาจทำไม่ได้ตามนั้น ดังนั้นหากภาครัฐโดยอาจจะต้องเป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพาณิชย์ และภาคเอกชน สามารถพัฒนาระบบตรวจสอบที่เป็นมาตรฐานเดียวกับที่ต่างประเทศใช้และมีการยอมรับกันในวงกว้างได้ ก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กภายในประเทศ ปัญหาในทางปฏิบัติอย่างหนึ่งคือเอกชนแต่ละแห่งในประเทศคู่ค้านั้นอาจต้องการเกณฑ์ที่แตกต่างกัน กฎเกณฑ์มีความหลากหลายมาก และเป็นไปได้ว่าเกณฑ์บางอย่างนั้นอาจจะขัดแย้งกัน สิ่งหนึ่งที่ได้คิดคือการพิจารณาเกณฑ์มาตรฐานที่ส่วนใหญ่ใช้กันและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยหลังจากที่มีระบบตรวจสอบที่เป็นมาตรฐานนี้แล้ว อาจจะใช้ความสมัครใจเป็นหลัก กล่าวคือ ผู้ประกอบการที่คิดว่าตัวเองมีความพร้อม ก็สามารถร้องขอให้มีการตรวจสอบเพื่อจะได้รับการรับรองมาตรฐานบางอย่างที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต หรืออาจจะเป็นการสุ่มตรวจสอบซึ่งในกรณีนี้ผู้ประกอบการรายใดๆ ก็มีสิทธิที่จะโดนสุ่มขึ้นมาในการตรวจสอบ ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการมีข้อมูลและมีแรงจูงใจมากขึ้นในการพัฒนาตัวเองให้ได้มาตรฐาน ระบบตรวจสอบดังกล่าวน่าจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งภาครัฐและเอกชนและประโยชน์ที่จะได้รับนั้นน่าจะมีค่าสูงกว่าต้นทุนในการพัฒนาให้เกิดขึ้น

7.3.4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้เหนือกว่าผลิตภัณฑ์ภายในประเทศที่จะส่งออกนั้นๆ

ปัญหาหนึ่งของผู้ส่งออกก็คือการที่ผู้บริโภคในต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่นหรือเกาหลีใต้ เชื่อว่าผลิตภัณฑ์ภายในประเทศนั้นมีคุณภาพสูงกว่าผลิตภัณฑ์นำเข้าจากต่างประเทศ ดังนั้นถึงแม้ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศจะมีราคาที่สูงกว่าผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าจากต่างประเทศเมื่อรวมภาษีแล้ว ผู้บริโภคก็ยังเลือกที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเป็นหลักอยู่ดี ซึ่งความเชื่อนี้ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากความเป็นชาตินิยมของผู้บริโภคซึ่งยากที่จะเปลี่ยนแปลง แต่อีกส่วนหนึ่งนั้นน่าจะเป็นข้อเท็จจริง กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์ประมงที่ผลิตภายในประเทศนั้นอาจมีคุณภาพสูงกว่าผลิตภัณฑ์ประมงที่นำเข้าจริง ข้อเสนอแนะหนึ่งก็คือการพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์ประมงที่จะส่งออกไปยังประเทศเหล่านี้มีคุณภาพที่เหนือกว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตภายในประเทศ เพราะถ้าพัฒนาได้แค่ทัดเทียมกันและขายในราคาสุทธิที่ใกล้เคียงกันก็ยังไม่สามารถขยายตลาดได้อยู่ดี เพราะหากผู้บริโภคภายในประเทศมีความเป็นชาตินิยมอยู่ ถึงแม้ว่าผลิตภัณฑ์ที่จะส่งออกไปยังประเทศนั้นมีคุณภาพทัดเทียมกันและราคาสำหรับผู้บริโภคมีความใกล้เคียงกัน ผู้บริโภคภายในประเทศก็จะเลือกผลิตภัณฑ์ที่ผลิตภายในประเทศเป็นหลักอยู่ดี ดังนั้นผลิตภัณฑ์ที่จะส่งออกไปนั้นต้องมีคุณภาพเหนือกว่า หากทำได้ตามข้อเสนอนี้ได้ก็จะเป็นการยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตภายในประเทศไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและจะเป็นผลต่อการขยายไปตลาดอื่นๆ ด้วย ความเป็นไปได้หนึ่งที่จะช่วยทำให้การพัฒนานี้เกิดขึ้นก็คือการส่งเสริมงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้สำหรับเอกชนรายย่อยนั้นเป็นไปได้ยากเพราะขาดแคลนเงินทุนและบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญในด้านเหล่านี้ ภาครัฐโดยเฉพาะกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีหรือเอกชนรายใหญ่จำเป็นต้องเป็นหลักในการส่งเสริมงานวิจัยเหล่านี้ซึ่งส่วนหนึ่งกระจายอยู่ตามมหาวิทยาลัยต่างๆ รวมถึงการณรงค์ให้ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กใช้สินค้าวิจัยของไทย เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทยซึ่งมีศูนย์วิจัยแห่งชาติตั้งอยู่ถึง 4 ศูนย์ และมีความต้องการในการส่งเสริมและสนับสนุนภาคเอกชนในการสร้างความสามารถในการแข่งขันอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามหากต้นทุนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออกให้มีคุณภาพเหนือกว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตภายในประเทศนั้นๆ มีค่าสูงมาก อาจต้องพิจารณาความเป็นไปได้ในทางเศรษฐศาสตร์ว่าควรจะพัฒนาให้เกิดขึ้นหรือไม่

7.3.5 ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาแรงงานประมงผิดกฎหมาย

ปัญหาแรงงานผิดกฎหมายในกิจการประมงนั้นเป็นปัญหาในระดับชาติที่ยืดเยื้อมานานและเป็นที่รับรู้กันอย่างแพร่หลายในระดับระหว่างประเทศ ในการที่จะแก้ปัญหาในระดับนี้ ภาครัฐต้องเป็นผู้นำหลักและสิ่งที่ไม่ควรทำอย่างหนึ่งคือการปิดบังข้อมูลกับประชาชนภายในประเทศ ในขณะที่ต่างประเทศนั้นสามารถรับรู้ข้อมูลด้านนี้ได้โดยปกติ เพราะข้อมูลที่ผู้บริโภคภายในประเทศรับรู้ได้อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในการบริโภคของเขาได้ และสามารถเป็นพลังสำคัญหนึ่งในการผลักดันให้มีการแก้ปัญหาตามมาทั้งในและนอกระบบตลาด เช่น เมื่อผู้บริโภครู้ว่าสินค้าบางตัวนั้นมีปัญหาแล้วเลือกที่จะไม่บริโภคหรือไม่สนับสนุนสินค้าตัวที่มีปัญหานั้นก็จะส่งผลกระทบต่อราคาและพฤติกรรมของผู้ผลิต/ผู้ประกอบการได้ในที่สุด ซึ่งหากผู้ประกอบการรู้ว่าสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมารซื้อของผู้บริโภค

คืออะไรและต้องการที่จะอยู่รอดเขาจะต้องปรับพฤติกรรมตาม ในกรณีนี้ความพยายามที่จะปิดบังข้อมูลไม่ช่วยแก้ปัญหาแต่อย่างใดแต่จะทำให้เกิดผลเสียมากกว่าได้ อย่างไรก็ตามข้อมูลที่เผยแพร่จำเป็นต้องถูกต้องและมาจากแหล่งที่ตรวจสอบและเชื่อถือได้ ส่วนข้อมูลที่บิดเบือนหรือข่าวที่มีการนำเสนอความจริงเพียงบางส่วนนั้น จำเป็นต้องมีการกำจัดออกไปหรือแก้ไขเสียโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องทำการปกป้องรักษาชื่อเสียงของตัวเอง

อย่างไรก็ตาม ในกรณีนี้รัฐบาลไทยเองก็ได้ดำเนินการในการแก้ไขปัญหาย่างจริงจังอยู่ในขณะนี้ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมก็คือ (1) การทำให้ประชาชนทั้งในและต่างประเทศตระหนักและเชื่อมั่นถึงความยั่งยืนและความต่อเนื่องในการแก้ปัญหา เพราะปัญหานี้มีมานานแล้วและจากประสบการณ์ที่ผ่านมาสิ่งที่น่ากังวลคือการไม่มีทางออกของปัญหาในระยะยาว และความไม่ต่อเนื่องในการแก้ปัญหา เสมือนกับว่า เมื่อมีข่าวที่เป็นที่รับรู้กันในระดับวงกว้างขึ้นมา รัฐบาลก็จะออกมาแก้ปัญหาเป็นครั้งๆไป (2) การบังคับใช้กฎหมายจะต้องทำให้ดีขึ้น มีความโปร่งใส และเจ้าหน้าที่รัฐต้องไม่ห่อหุ้มงานในการทำงาน

ปัญหาแรงงานผิดกฎหมายนั้นควรมีการแก้ไขทั้งระบบ คือ ตั้งแต่การที่คนต่างชาตินั้นจะเข้ามาทำงานในประเทศไทย แต่ที่ประเทศไทยพยายามทำอยู่คือทำให้แรงงานที่เข้ามาอยู่แล้วนั้นมีความถูกต้องชอบธรรม เช่น พาไปทำบัตร ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ผู้ประกอบการรายหนึ่งเสนอแนะว่าความเป็นไปได้หนึ่งคือเจ้าของเรือประมงจะรู้ว่าเรือแต่ละลำของตนนั้นต้องการใช้คนจำนวนเท่าใดก็ให้ไปขึ้นทะเบียนกับทางกรมจัดหางานขอโควตาใช้แรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนเท่าที่คน จากนั้นสถานทูตหรือกระทรวงแรงงานก็จะแจ้งไปว่ามีความต้องการแรงงานต่างชาติ ประเทศใด ค่าแรงเท่าใด และมีคุณสมบัติอะไรบ้าง จากนั้นบริษัทจัดหาคนที่ประเทศเหล่านั้นซึ่งสามารถส่งออกแรงงานได้ตาม MOU ก็จะจัดหาแรงงานที่มีคุณสมบัติในจำนวนดังกล่าวส่งมา ซึ่งเมื่อแรงงานต่างชาติเหล่านี้เข้ามาในไทย ก็จะอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ/เจ้าของเรือต่างๆ กรมจัดหางานก็ต้องออกบัตรให้ถูกต้องไม่เป็นแรงงานเถื่อน ถ้าแรงงานหายหรือเกิดอะไรขึ้นกับแรงงาน ผู้ประกอบการ/เจ้าของเรือจะต้องเป็นคนดูแลและรับผิดชอบ โดยการบริหารจัดการภายในอาจมีความยืดหยุ่นได้ในระดับหนึ่ง เช่น หากแรงงานไม่อยากอยู่เรือลำหนึ่งเพราะ ไม่พอใจไตเรือ ก็อาจจะย้ายให้ไปอยู่ลำอื่น หรือในกรณีที่ไม่ต้องการทำแล้ว เจ้าของเรือก็ต้องส่งเขากลับไปประเทศต้นทาง ห้ามอยู่ในประเทศไทย หากแรงงานนั้นหนีไปก็เป็นที่หน้าของเจ้าของเรือที่จะต้องไปแจ้งความที่สถานีตำรวจและกรมจัดหางานว่าแรงงานได้หนีไป วิธีนี้จะทำให้ภาครัฐเองมีข้อมูลแรงงานที่ถูกต้องแม่นยำขึ้น เป็นการช่วยลดปัญหาอาชญากรรมและช่วยในเรื่องความมั่นคงได้ แต่ที่ทำอยู่ในปัจจุบันก็คือมีการที่แรงงานบางส่วนเข้ามาอย่างไม่ถูกต้องแล้วก็พยายามทำให้ถูกต้องโดยการพาไปจดทะเบียน ทำบัตร แล้วแรงงานก็มีการหนีหายไปบ้างย้ายที่ทำงาน/ย้ายโรงงานบ้าง ซึ่งติดตามไม่ได้

ส่วนเรื่องการขาดแคลนแรงงานโดยเฉพาะในตำแหน่งสำคัญ เช่น ไต้เรือ ซึ่งมีข้อกำหนดว่าจะต้องเป็นคนไทยนั้น ผู้ประกอบการทุกรายเห็นด้วยว่าจะต้องให้คนไทยทำ และปัญหานี้สามารถแก้ไขได้ถ้าผู้ประกอบการสามารถให้ค่าแรงที่สูงพอที่จะจูงใจให้คนมาทำหน้าที่นี้ได้ ซึ่งปัญหานี้เชื่อมโยงกับแรงงานผิดกฎหมาย สาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานบนเรือมีไม่พอกับความต้องการนั้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะจำนวนเรือของไทยนั้นมีมาก ไม่มีการควบคุม และอีกส่วนหนึ่งมาจากการปรับค่าแรงขั้นต่ำเป็น

300 บาท/วัน โดยก่อนหน้านั้นค่าแรงสำหรับคนทำงานบนเรือจะสูงกว่าคนทำงานบนบกพอสมควร มีการปรับค่าแรงขั้นต่ำเป็น 300 บาท แรงงานก็เลือกที่จะทำงานบนบกมากขึ้นเพราะงานบนเรือนั้นหนักกว่าและมีความเสี่ยงมากกว่า ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานบนเรือ ส่วนการที่ผู้ประกอบการ/เจ้าของเรือไม่สามารถให้ค่าแรงที่จูงใจคนให้มาทำงานบนเรือได้มากพอนั้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะราคาสินค้าประมงมีการควบคุมอยู่ ทำให้รายได้ที่ได้ไม่สะท้อนถึงข้อเท็จจริงเหล่านี้ และอีกส่วนหนึ่งมาจากความต้องการในการทำการค้าของผู้ประกอบการเอง และเมื่อแรงงานไทยเลือกที่จะไม่ทำงานบนเรือ ทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานผู้ประกอบการก็แก้ปัญหาโดยการจ้างแรงงานต่างด้าวแทน

อีกส่วนหนึ่งที่เกี่ยวเนื่องกับปัญหาแรงงานผิดกฎหมายและมีผลต่อการได้และคงอยู่ของใบเหลืองจาก EU คือความไม่ชัดเจนของกฎหมายประมงไทย มีมาตรการควบคุม/กฎหมายรองรับต่างๆ ที่ยังไม่มีแผนแม่บท และเมื่อแผนแม่บทหรือแผนการจัดการประมงทะเลออกมาก็ไม่สอดคล้องกัน ในขณะนี้แผนแม่บทนั้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องพิจารณาต่อไปว่ามีกฎหมายรองรับใดที่ไม่สอดคล้องกัน และทำการแก้ไข ปัญหาหลักอีกประการหนึ่งที่ทำให้ต่างประเทศยังไม่ไว้วางใจประเทศไทยคือการที่ไทยยังไม่มีมาตรการที่ชัดเจนในการไปช่วยเหลือชาวประมงที่ประสบปัญหา เพราะเรือประมาณ 3,000 ลำที่มีปัญหา (มีอาชญาบัตร แต่เครื่องมือไม่ตรงกับที่ระบุไว้ ซึ่งเป็นมาตั้งแต่ปี 2539) ไม่สามารถทำประมงได้ ในขณะนี้ประเทศไทยยังควบคุมห้ามไม่ให้เรือเหล่านี้ดำเนินการได้จากกรณีที่รัฐบาลทหารแต่ในอนาคตเมื่อรัฐบาลทหารหมดอำนาจไปแล้ว ในขณะที่เรือกว่า 3,000 ลำนี้ยังอยู่และมีเครื่องมือทำการประมงอยู่ ก็อาจจะลักลอบออกไปทำการประมงได้ สุดท้ายก็จะควบคุมไม่ได้เช่นเดิม ด้วยสาเหตุดังกล่าวจึงเป็นไปได้สูงว่าประเทศไทยจะไม่หลุดจากใบเหลืองค่อนข้างแน่นอน ทางแก้ไขนั้นมีหลายวิธี เช่น ถ้าเป็นเรือเหล็กก็ตัดทำลายทิ้งหรือซื้ออาชญาบัตรคืนแล้วถอดเครื่องมือประมงออกและนำเรือไปทำเป็นเรือสินค้าแทน โดยอาจนำไปใช้ประโยชน์ทางการทูต หรือจ้างไปทำ stock assessment ซึ่งวิธีเหล่านี้เป็นวิธีที่ต่างประเทศใช้เป็นที่ยอมรับได้

มาตรการเยียวยาที่ภาครัฐออกมาใหม่ส่วนใหญ่จะเป็นมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการ เช่น โครงการพักชำระหนี้และปรับโครงสร้างหนี้เพื่อช่วยเหลือเรื่องภาระหนี้สิน การออกโครงการสินเชื่อพิเศษ 1,000 ล้านบาทเพื่อช่วยเหลือชาวประมง ซึ่งกำหนดดอกเบี้ยต่ำ (4% ต่อปี) และมีระยะเวลาปลอดชำระหนี้เงินต้นในช่วงแรก ซึ่งมาตรการเหล่านี้อาจส่งผลดีต่อการแก้ปัญหาแรงงานประมงผิดกฎหมายได้ตามมา สำหรับการเยียวยาแรงงานประมงผิดกฎหมายโดยตรงนั้น รัฐบาลมีกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ซึ่งถูกจัดตั้งโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยผู้เสียหายสามารถยื่นขอรับความช่วยเหลือได้ โดยจะมีค่าใช้จ่ายในการครองชีพและค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ไม่เกินวงเงินที่กำหนดและจำนวนครั้งสูงสุดที่ช่วยได้ต่อปี เช่น 3,000 บาทต่อครั้งสำหรับค่าครองชีพและช่วยได้ไม่เกิน 3 ครั้งต่อราย/ต่อปี รวมทั้งผลประโยชน์ในรูปแบบอื่นที่เป็นเงินและสิ่งของ ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายในการส่งกลับไปยังประเทศเดิมหรือภูมิภาคของ ผู้เสียหาย ซึ่งขนาดของผลประโยชน์ที่กำหนดไว้นั้นไม่น้อยเกินไป สามารถเยียวยาแรงงานผิดกฎหมายได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ไม่มากจนกระทั่งรัฐจะต้องกังวลว่าจะมีแรงงานบางส่วนเลือกที่จะเข้ามาอยู่ในกลุ่มผู้เสียหายเพื่อที่จะได้รับผลประโยชน์นี้ อย่างไรก็ตามการยื่นขอรับความช่วยเหลือนั้นมีข้อกำหนดว่าผู้ยื่นคำขอมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในเขตจังหวัดใดก็ให้ยื่นที่จังหวัดนั้นๆ และหลักฐานประกอบการ

ยื่นขอรับความช่วยเหลือนั้นคือสำคัญสำหรับประชาชนหรือสำมะเนชเป็นบ้านในเขตจังหวัดที่ขอรับการช่วยเหลือ ซึ่งไม่น่าจะเป็นอุปสรรคแต่อย่างใดสำหรับผู้เสียหายที่เป็นคนไทย แต่อาจเป็นอุปสรรคในการยื่นขอรับความช่วยเหลือกับแรงงานผิดกฎหมายชาวต่างชาติซึ่งอาจไม่รู้ภาษาไทยหรือไม่รู้ว่าตนเองมีสิทธิในการยื่นขอรับความช่วยเหลือนี้หรือไม่ ดังนั้นการใช้เงินจากกองทุนนี้จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นหากมีการปรับเกณฑ์ให้ครอบคลุมมากขึ้นหรือระบุให้ชัดเจนว่าผู้ยื่นคือผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างชาติ

ในการที่จะแก้ปัญหาหนี้ การจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบและใช้ประโยชน์ได้เป็นสิ่งที่จะต้องทำที่ผ่านมารัฐบาลไม่รู้ด้วยซ้ำว่าจำนวนที่แท้จริงของปัญหานั้นมีมากน้อยแค่ไหน ทำได้เพียงแค่ประมาณการ แต่ในปัจจุบันการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบก็เกิดขึ้นแล้วซึ่งถือเป็นสัญญาณที่ดี อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาดังกล่าวต้องทำทั้งระบบและคำนึงถึงปัญหาอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบรวมถึงเหตุผลในด้านแรงจูงใจบางอย่างที่ต้องสมเหตุสมผล ไม่ให้นำหนักไปในด้านใดด้านหนึ่งมากเกินไปและอาจต้องใช้ความร่วมมือในระดับระหว่างประเทศด้วย

อย่างไรก็ตาม งานศึกษาในอนาคตอาจต้องพิจารณาว่าปัญหาด้านแรงงานผิดกฎหมายนั้นแท้จริงแล้วควรจะเป็นส่วนหนึ่งในเรื่อง NTMs หรือไม่ สำหรับงานศึกษานี้เนื่องจากปัญหามีหลายประเทศที่ให้ความสำคัญและใช้เป็นปัจจัยในการกำหนดว่าจะซื้อหรือไม่ซื้อสินค้าประมงจากประเทศไทย คณะนักวิจัยจึงได้รวมการวิเคราะห์ในส่วนนี้ไว้ด้วยและถือเป็นส่วนหนึ่งของ NTMs

7.3.6 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำประมง

ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าประมงเป็นอันดับสามของโลก แต่ประสิทธิภาพในการทำประมงของไทยนั้นยังไม่สูงนัก เทคโนโลยีที่เรือประมงไทยใช้อย่างกว้างไกลกับต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่มาก เช่น เรือใหญ่ไทยลากปลาได้ 300 ตันใช้เวลาประมาณ 1-1.5 เดือนและใช้คนกว่า 20 คน ในขณะที่เรืออเมริกาลากปลาได้ 3,000 ตันในเวลาเพียง 15 วันและใช้คนแค่ 9 คน การที่ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกประมงเป็นอันดับสามของโลกได้นั้นอาศัยปริมาณเป็นสำคัญ ไม่ใช่เรื่องประสิทธิภาพในการทำประมง ในระยะสั้นสิ่งที่ทำได้คือการปรับใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ในโลกขณะนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำประมงของไทย ซึ่งในระยะสั้นการที่เราสามารถปรับใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำประมงของไทยก็จะเป็นการช่วยลดปัญหาจากมาตรการการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีได้ทางหนึ่ง เพราะเทคโนโลยีเหล่านี้เป็นที่ยอมรับกันในระดับสากลและส่วนหนึ่งเป็นการลดจำนวนการใช้แรงงานลงแต่เพิ่มประสิทธิภาพของแรงงานแทน ในระยะยาวสิ่งที่ควรทำคือการปรับปรุงพัฒนาทั้งทางด้านเทคโนโลยีและทักษะของแรงงานโดยเป็นความร่วมมือกันระหว่างภาคเอกชน ศูนย์วิจัยในสถานศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยและภาครัฐโดยหน่วยงานของภาครัฐที่เป็นหลักควรเป็นสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีให้ดีขึ้นและหน่วยงานนี้เป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระและความคล่องตัวสูง ไม่ติดกับกฎระเบียบการปฏิบัติของราชการ และเป็นองค์กรที่รวบรวมบุคลากรที่มีความชำนาญในการปฏิบัติการกิจต่างๆ ในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศให้เจริญก้าวหน้าอยู่แล้ว ดังนั้นการพัฒนาเทคโนโลยีจะเกิดได้ง่ายขึ้นในองค์กรลักษณะนี้ ในระยะยาวเทคโนโลยีและทักษะแรงงานที่สูงขึ้นจะทำให้ประสิทธิภาพในการทำประมงของไทยนั้นดีขึ้นและทำให้เกิดความยั่งยืนในการทำประมง

ប្រណិបតន៍

อ้างอิง

- Cadot, O., M. Malouche, and S. Saez. 2012. **Streamlining Non-tariff Measures: A Toolkit for Policy Makers**. Washington, D.C.: World Bank Group.
- Global Trade Alert .2014. **Australia: Extension of antidumping duty on imports of pineapple fruit (food service and industry) from Thailand**. [Online]. Available: <http://www.globaltradealert.org/measure/australia-extension-antidumping-duty-imports-pineapple-fruit-food-service-and-industry-thail>
- Gourdon, J. and A. Nicita. 2012. **NTMs: Interpreting the New Data**. In O. Cadot and M. Malouche, eds, **Non-tariff Measures: a Fresh Look at Trade Policy's New Frontier**. Washington, D.C.: Center for Economic Policy Research and World Bank.
- Hine, G. 2002. **Review Of A Ministerial Decision To Publish Dumping Duty Notices Under Subsections 269tg(1) And 269tg(2) Of The Customs Act 1901 In Relation To Imports Of Pineapple Juice Concentrate And Pineapple Fruit From Thailand**. [Online]. Available: <http://www.adreviewpanel.gov.au/PastReviews/Pages/20020215PineappleJuiceFruitThailand.aspx>
- Lamond, S. 2006. **Pineapple anti-dumping extension**. [Online]. Available: <http://www.abc.net.au/site-archive/rural/qld/content/2006/s1765860.htm>
- UNCTAD. 2010. **Non-tariff Measures: Evidence from Selected Developing Countries and Future Research Agenda**. *Developing Countries in International Trade Studies*. Geneva: UNCTAD.
- UNCTAD. 2012. **Classification of Non-tariff Measures**. February. Downloadable: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ditctab20122_en.pdf
- UNCTAD. 2013. **Economic and policy issues for developing countries**. *Developing Countries in International Trade Studies*. Geneva: UNCTAD.
- UNCTAD. 2014. **Non-tariff Measures by country** .UNCTAD-TRAINS database. [Online]. Available: <http://wits.worldbank.org/faqs.html>

กรมการค้าต่างประเทศ. 2555. ข้อมูลมาตรการที่มีใช้ภาษี (NTMs) ของต่างประเทศ.

ค้นข้อมูล 12 ธันวาคม 2557, จากกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เว็บไซต์ : <http://www.dft.go.th/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%81.aspx>

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. 2555. รายงานการศึกษาผลกระทบจากการเปิดตลาดการค้าเสรี ภายใต้กรอบ อาเซียน+3 และอาเซียน+6 และแนวทางการเจรจาที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย, รายงานฉบับสมบูรณ์. จากกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เว็บไซต์ : http://www.dtn.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=8482:-3-6-&catid=7:-m-s&Itemid=90

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. 2556. ข้อมูลมาตรการที่มีใช้ภาษี (NTMs) ของต่างประเทศ. ค้นข้อมูล 12 ธันวาคม 2557, จากกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เว็บไซต์ : <http://www.dtn.go.th/>

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. 2557. ข้อมูลมาตรการที่มีใช้ภาษี (NTMs) ของต่างประเทศ. ค้นข้อมูล 12 ธันวาคม 2557, จากกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เว็บไซต์ : http://www.dtn.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=8595

สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงโซล. 2557. มาตรการกีดกันทางการค้าของรัฐบาลเกาหลีใต้: มาตรการที่มีใช้ภาษี (NTB). ค้นข้อมูล 12 ธันวาคม 2557, จากสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงโซล เว็บไซต์ : [http://www.thaiembassy.org/seoul/th/business/3439/38851-มาตรการที่มีใช้ภาษี-\(NTB\).html](http://www.thaiembassy.org/seoul/th/business/3439/38851-มาตรการที่มีใช้ภาษี-(NTB).html)

สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ นครซิดนีย์. 2558. รายงานความคืบหน้ากรณีออสเตรเลียกำหนดมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดสินค้าจากไทย เว็บไซต์: http://www.ditp.go.th/contents_attach/135744/135744.pdf

สำนักมาตรการทางการค้า. 2556. มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและสัตว์ (Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน. วันที่ค้นข้อมูล 12 ธันวาคม 2557, จาก กรมการค้าต่างประเทศ เว็บไซต์: <http://www.dtn.go.th/index.php>

สำนักมาตรการทางการค้า. 2556. เขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย. วันที่ค้นข้อมูล 12 ธันวาคม 2557, จาก กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ เว็บไซต์: http://eoffice.alro.go.th/ASEAN/html/document/FTA/Trade_Negotiations/Thailand-India.pdf

הכשרות

ภาคผนวก ก

สรุปการสัมภาษณ์ผู้แทนจาก สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำกรุงโตเกียว และ สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ประจำนครโอซากา

บทบาทของสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศและสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

สำนักงานเกษตรเป็นตัวแทนของกระทรวงเกษตร ในการประสานกับทางภาครัฐของญี่ปุ่น ทั้งที่เกี่ยวกับเรื่อง มาตรการ SPS มาตรการการนำเข้าสินค้าต่างๆ ข้อตกลงทางเทคนิคต่างๆ รวมถึงส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการ และการฝึกอบรมต่างๆ และการประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรไทยในญี่ปุ่น

สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ มีบทบาทในการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์สินค้าไทยในญี่ปุ่น โดยประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนไทยและภาครัฐและเอกชนญี่ปุ่น

ในกรณีที่สินค้าที่ส่งจากไทยไปญี่ปุ่นมีปัญหา สำนักงานส่งเสริมการค้าจะรายงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หากมีปัญหาทางเทคนิคจะมีการรายงานมายังสำนักงานเกษตรฯ แล้วทางสำนักงานฯ จะส่งเรื่องไปให้กระทรวงเกษตร เพื่อหารือหาแนวทางในการแก้ไขต่อไป

ความเห็นเกี่ยวกับมาตรการ NTMs ที่ญี่ปุ่นใช้กับสินค้าเกษตร ปศุสัตว์ และประมงของไทย และประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

โดยทั่วไปญี่ปุ่นจะเน้นการใช้มาตรการเพื่อเป็นประโยชน์กับผู้บริโภคมากกว่าการใช้มาตรการเพื่อปกป้องผู้ผลิตในประเทศ และใช้ข้อกำหนดต่างๆ ตามมาตรฐานสากล รวมถึงจะมีการหารือหรือแจ้งให้ทราบล่วงหน้าก่อนจะมีการนำมาตรการมาใช้ อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปญี่ปุ่นมีการตรวจสอบสินค้านำเข้าที่ค่อนข้างเข้มงวดสำหรับประเด็นเรื่อง NTMs เกี่ยวกับการใช้แรงงานในการผลิตสินค้ายังคงไม่เป็นปัญหามากนัก แต่เริ่มให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ดังนั้นโดยทั่วไปปัญหาที่ผู้ส่งออกไทยเผชิญจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องการกำหนดมาตรฐานการนำเข้าสินค้าของญี่ปุ่น (เพราะญี่ปุ่นดำเนินการตามหลักสากล) แต่จะเป็นในเรื่องของการจัดการด้านอุปทานของไทย ในการผลิตสินค้าให้มีปริมาณเพียงพอและได้คุณภาพตามความต้องการของผู้บริโภคญี่ปุ่น

สำหรับการติดต่อธุรกิจกับญี่ปุ่นนั้น โดยทั่วไปญี่ปุ่นจะชอบทำธุรกิจกับชาวญี่ปุ่นเองมากกว่าชาวต่างชาติ หากสินค้ามีราคาและคุณภาพระดับเดียวกัน ในกรณีที่ติดต่อธุรกิจกับต่างชาตินั้นหากการดำเนินธุรกิจไม่มีปัญหาใด ชาวญี่ปุ่นจะนิยมติดต่อกับคู่ค้ารายเดิมเป็นหลักมากกว่าการเปลี่ยนไปนำเข้าจากผู้ส่งออกรายอื่น แม้ผู้ค้ารายอื่นจะให้ราคาต่ำกว่าคู่ค้ารายเดิมบ้าง

ประเด็นเฉพาะสินค้า

สินค้าเกษตร (ผักผลไม้)

สำหรับผลไม้ ในขณะที่ไทยสามารถส่งผลไม้สดไปญี่ปุ่นได้ 9 ชนิด คือ มะพร้าวอ่อน กล้วย สับปะรด มะม่วง (5 สายพันธุ์) มังคุด ส้มโอพันธุ์ทองดี ทูเรียน สลัด และมะขามหวาน

ในกรณีที่ต้องการเพิ่มชนิดผลไม้สดที่สามารถส่งออกไปญี่ปุ่นได้ จะต้องมีการหารือกันระหว่าง

สองประเทศ โดยต้องดูทั้งด้านอุปสงค์หรือความต้องการสินค้าของญี่ปุ่น และด้านอุปทานของไทยว่าสามารถผลิตสินค้าได้ตามปริมาณและคุณภาพที่ญี่ปุ่นต้องการหรือไม่ รวมถึงประเด็นเรื่องการรับรองมาตรฐานที่ประเทศญี่ปุ่นกำหนด

โดยทั่วไปญี่ปุ่นจะเน้นการใช้มาตรการเพื่อเป็นประโยชน์กับผู้บริโภคมากกว่าการใช้มาตรการเพื่อปกป้องผู้ผลิตในประเทศ สำหรับมาตรการ NTMs ที่เกี่ยวข้องกับผลไม้ในส่วนใหญ่มักจะเป็นเรื่องของการป้องกันแมลง สารพิษตกค้าง การรักษาคุณภาพผลไม้ (เช่น การอบไอน้ำมะม่วง) ซึ่งข้อกำหนดบางประการทำให้ผู้ผลิตหรือผู้ส่งออกมีต้นทุนสูงขึ้น นอกจากนี้ญี่ปุ่นมีการตรวจตาข่ายเข้มงวดเมื่อเทียบกับประเทศผู้นำเข้าอื่นๆ แต่ก็เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ปัญหาอีกประการหนึ่งคือในกรณีที่มีการตรวจพบว่าสินค้าของผู้ส่งออกบางรายมีปัญหา อาจส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออกรายอื่น (เช่น สินค้าไม่รับนำเข้าสินค้าที่ส่งมาในตู้คอนเทนเนอร์เดียวกัน แม้จะมาจากผู้ส่งออกต่างรายกัน)

ในด้านรสนิยมผู้บริโภคนั้นในอดีตผู้บริโภคญี่ปุ่นจะมีรสนิยมค่อนข้างสูง บริโภคแต่ของคุณภาพสูง แต่ในระยะหลังเมื่อภาวะเศรษฐกิจค่อนข้างชะลอตัว ดังนั้นการบริโภคของผู้บริโภคญี่ปุ่นบางกลุ่มมีการปรับระดับมาตรฐานการบริโภคลงมาบ้าง อีกนัยหนึ่งคือมีกลุ่มผู้บริโภคต่างระดับ แต่ยังคงถือว่ามีความต้องการบริโภคของมีคุณภาพดี (เมื่อเทียบกับตลาดผู้นำเข้าอื่นๆ) เน้นการตั้งราคาเหมาะสมกับคุณภาพ อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปการส่งผลไม้ไปญี่ปุ่นจะได้ราคาค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับตลาดนำเข้าอื่นๆ สำหรับภาพลักษณ์ผลไม้ไทยในญี่ปุ่นนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละสินค้า เช่น ในกรณีของมะม่วง ตามรสนิยมของผู้บริโภคที่คุ้นเคยกับมะม่วงดั้งเดิมของญี่ปุ่น จะมองว่ามะม่วงจากญี่ปุ่นเองมีคุณภาพดีที่สุด จึงมีราคาแพงที่สุด รองลงมาคือมะม่วงจากไต้หวันที่มีลักษณะคล้ายมะม่วงจากญี่ปุ่น ถัดมาคือมะม่วงจากไทยและฟิลิปปินส์ ตามลำดับ

ประเด็นหลักสำหรับการส่งออกผลไม้ไปญี่ปุ่นจะเป็นเรื่องการจัดการอุปทาน คือ ความสม่ำเสมอในการส่งผลผลิตออกตลาด และคุณภาพของผลไม้ (เช่น ขนาด ความหวาน) ดังนั้นข้อเสนอหลักของผู้สัสมิทธิไทยจึงเกี่ยวกับการส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพผลไม้ให้ได้ตามมาตรฐานที่ญี่ปุ่นกำหนด รวมถึงการส่งเสริมการจัดการเพื่อให้สามารถส่งออกผลไม้ได้อย่างสม่ำเสมอไม่ขาดช่วง นอกจากนี้ควรส่งเสริมการทำวิจัยตลาดเพื่อให้เข้าใจความต้องการและรสนิยมการบริโภคของญี่ปุ่น จึงจะสามารถส่งเสริมการส่งออกผลไม้ไปญี่ปุ่นได้ตรงจุด

สินค้าเกษตร (ข้าว)

ข้าวถือเป็นหนึ่งในสินค้าที่ญี่ปุ่นให้ความสำคัญในการปกป้องผู้ผลิต การนำเข้าข้าวของญี่ปุ่นมีการกำหนดระดับอัตราภาษีที่สูงอยู่แล้ว ทางญี่ปุ่นจึงไม่ได้นำมาตราการ NTMs มาใช้ในการกำหนดการนำเข้าข้าวมากนัก อีกทั้งข้าวไทยและญี่ปุ่นมีลักษณะแตกต่างกันมาก หากเป็นการบริโภคในชีวิตประจำวันผู้บริโภคญี่ปุ่นยังคงนิยมบริโภคข้าวญี่ปุ่นเองมากกว่า เว้นเสียแต่รับประทานอาหารไทยหรือไปทานอาหารที่ร้านอาหารไทย จึงจะบริโภคข้าวไทย นอกจากนี้โดยทั่วไปข้าวไทยจะถือว่ามีความแพง กลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุมากเช่นอายุ 70 - 80 จะมองว่าข้าวไทยเป็นข้าวที่ไม่ค่อยมีคุณภาพ อาจเป็นเพราะเคยบริโภคข้าวที่ไทยส่งไปช่วยในช่วงสงคราม ในขณะที่กลุ่มคนที่อาจจะบริโภคข้าวไทยคือกลุ่มคนวัยทำงานอายุ 30 - 50 ปี

สินค้าประมง

ยังไม่มีแนวโน้มจะมีปัญหาเรื่องการนำมาตรการ NTMs มาใช้มากนัก เพราะญี่ปุ่นเองก็เผชิญกับปัญหาการส่งสินค้าประมงออกไปขายยังประเทศในแถบยุโรปเช่นกัน แต่เริ่มให้ความสำคัญกับ NTMs ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ภาคผนวก ข

สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

โครงการวิจัยแนวทางการลดมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช่ภาษี (Non-Tariff Measures)

สินค้าเกษตร ปศุสัตว์และประมง ในกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน + 6

(จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์)

วันศุกร์ที่ 12 มิถุนายน 2558 เวลา 09.00 - 12.00 น.

ณ ห้องประชุมใหญ่ ชั้น 5 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

คณะผู้วิจัยได้จัดให้มีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังปัญหา อุปสรรค และ รับฟังข้อเสนอแนะ ในการปรับตัวกับปัญหาการกีดกันการส่งออกสินค้าเกษตร ประมง และ ปศุสัตว์ จากผู้ประกอบการ และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายงานและสรุปผลการประชุม ดังต่อไปนี้

รายนามผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย

1. คุณ พนมพร ทิพย์นภาภัทร ผู้จัดการทั่วไป บริษัท เอ็มไทย อินเตอร์เทรด (2001)
2. คุณ ทรรคนีย์ ปรัชญาบำรุง ผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐานสุขอนามัยพืช สำนักงาน มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)
3. คุณ ปรรธนา เกิดบัว นักวิชาการเกษตรชำนาญการ กรมการข้าว
4. คุณ วราภรณ์ แพรประเสริฐ นักวิชาการประมง สมาคมประมงแห่งประเทศไทย
5. คุณ ประเสริฐ นิมิตรชัย Export Sales Manager บริษัท คิบุเน (ไทยแลนด์) จำกัด
6. คุณ วาสนา ตรงใจจริง เจ้าหน้าที่มาตรฐานและกฎระเบียบอุตสาหกรรม ฝ่ายบริการข้อมูลวิชาการ สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย
7. คุณ พีรวัฒน์ น้อยทรัพย์ เจ้าหน้าที่ สมาคมผู้ผลิตและแปรรูปสุกรฯ
8. คุณ มานัส กิจประเสริฐ สมาคมโรงสีข้าวไทย
9. คุณ วานิสสา เสียรล นักวิจัยอิสระ
10. คุณ คมศักดิ์ สว่างไสว นักวิจัยอิสระ

สรุปการประชุมกลุ่มย่อย

1. สินค้าผลไม้

● ความต้องการผลไม้ไทยในตลาดจีนมีมากแต่ขณะเดียวกันก็มีข้อกำหนดและมาตรฐานมากเช่นกัน ปัญหาหลักที่พบในการส่งออก คือ ปัญหาการส่งผลไม้สด เช่น ลำไย ทูเรียน ซึ่งจะเจอปัญหาในเรื่องข้อกำหนด และกฎหมายที่มีมากและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มาตรฐานนำเข้ามีการเปลี่ยนแปลงทุกครั้งที่ส่งออกและโดยมักจะไม่มีการแจ้งล่วงหน้า อีกทั้งยังถูกกีดกันจากพ่อค้าคนกลางและตลาดภายในที่ซับซ้อน ตัวอย่างเช่น ข้อกำหนดเรื่อง สารซัลเฟอร์ตกค้างในลำไยที่ทางการจีนจะประกาศลดลงอยู่ตลอดเวลา จาก 150 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม ต่อมาลดลงเหลือเพียง 50 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม และปัจจุบันกำหนดให้เหลือเพียง 30 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม อย่างไรก็ตามจากการทดลองซื้อลำไยของจีนเพื่อนำมาตรวจสอบตรวจตกค้างพบว่าค่าซัลเฟอร์สูงตกค้างสูงถึง 2000 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม แต่กลับสามารถจำหน่ายได้ในประเทศจีน จึงสะท้อนให้เห็นว่าไม่ได้มีการกำหนดมาตรฐานที่เคร่งครัดสำหรับสินค้าที่ผลิตและขายภายในประเทศจีนเอง ตรงกันข้ามกับสินค้านำเข้าจากต่างประเทศกำหนดให้มีมาตรฐานที่สูงกว่าจึงจัดได้ว่าเป็นการกีดกันทางการค้า

● เมื่อมีข้อกำหนดและขั้นตอนการตรวจคุณภาพสินค้ามาก ในกรณีที่สินค้าไม่ผ่านมาตรฐานที่กำหนด ผู้ซื้อก็มีอำนาจต่อรองมากขึ้น มูลค่าสินค้าจะลดลงกว่าราคาที่ได้ตกลงกันเอาไว้เนื่องจากไม่คุ้มค่าที่จะรับสินค้าคืน ปัญหาเหล่านี้ทำให้ยอดการส่งออกผลไม้ของไทยลดลง

● การลดลงของยอดการส่งออกผลไม้ของบริษัทส่งออกไทยส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการที่พ่อค้าจากประเทศจีนที่เข้ามาซื้อเหมาสวนผลผลิตจากเกษตรกรโดยตรง ส่งผลให้บริษัทผู้ส่งออกไทยที่ไม่มีเงินทุนมากพอได้รับผลกระทบในการซื้อผลไม้เพื่อส่งออก อีกทั้งบริษัทจีนที่เข้ามารับซื้อผลไม้จากชาวสวนในลักษณะดังกล่าวมีใบอนุญาต (license) ที่ทางการจีนรับรองให้เป็นผู้นำเข้าผลไม้ จึงไม่ต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบมาตรฐานอีกครั้งเมื่อนำเข้าประเทศจีน ในทางกลับกันบริษัทส่งออกของไทยต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่ทางประเทศจีนกำหนดอย่างเคร่งครัด

● ผลผลิตผลไม้ของประเทศไทยไม่มีความแน่นอนอันเนื่องมาจากปัญหาสภาพภูมิอากาศที่ไม่เหมาะสมในบางปีทำให้ผลไม้สดไทยออกผลผลิตน้อยหรือล่าช้ากว่าที่กำหนด บริษัทผู้ส่งออกไม่มีผลไม่ขายตามความต้องการของตลาดต่างประเทศได้

● เมื่อการส่งผลไม้ไปยังประเทศที่มีข้อกำหนดทางการค้ามาก เช่น จีน ผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับตัวมองหาตลาดใหม่ๆ เนื่องจากไม่เห็นโอกาสและทิศทางในการที่จะเติบโตในตลาดจีนอีกต่อไป หากจีนมีมาตรการกีดกันทางการค้าดังกล่าวข้างต้น ผู้ประกอบการจะต้องพยายามให้ความใส่ใจในเรื่องของคุณภาพของผลผลิต เพื่อแสวงหาตลาดใหม่ที่มีความสำคัญกับคุณภาพของสินค้า นอกจากนี้ภาคเอกชนพยายามร่วมมือกันผ่านสมาคมส่งออกผลไม้ไทยเพื่อเป็นพลังเสียงของภาคเกษตรกรเพื่อไปเจรจาต่อกับภาครัฐแต่ยังไม่ได้รับการตอบรับที่เป็นรูปธรรม

● ในประเทศจีน มีการลักลอบนำเข้าแบรนด์สินค้าของบริษัทไทยไปจดทะเบียนทำให้บริษัทไทยไม่สามารถขายสินค้าในชื่อของบริษัทตนเองได้ เนื่องจากจะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์เครื่องหมายการค้า ผู้ส่งออกควรจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในแต่ละประเทศที่ส่งออกไป

2. ข้าว

- ปัจจุบันพบว่าบริษัทจีนเข้ามาตั้งฐานเพื่อรับซื้อผลผลิตเองในไทยเพื่อส่งออกไปยังประเทศจีนเองโดยตรง ทำให้บริษัทส่งออกข้าวของไทยถูกแย่งส่วนแบ่งตลาด เนื่องจากบริษัทจีนจะสามารถส่งออกข้าวไปยังประเทศจีนได้ง่ายกว่าบริษัทของไทย ทั้งนี้การจดทะเบียนตั้งบริษัทในประเทศไทยทำได้ง่ายจึงมีพ่อค้าชาวจีนเข้ามาจดทะเบียนตั้งบริษัทในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามประเทศไทยมีข้อกำหนดว่าบริษัทผู้ส่งออกข้าวไปต่างประเทศจะต้องเป็นสมาชิกสมาคมโรงสีข้าวไทย หรือ สมาคมส่งออกข้าวไทย ซึ่งการจะเป็นสมาชิกสมาคมส่งออกข้าวไทยมีค่าธรรมเนียมแรกเข้า 20,000 บาท ในขณะที่ค่าธรรมเนียมแรกเข้าของสมาคมโรงสีข้าวไทยจะถูกกว่าทำให้บริษัทต่างชาติและผู้ที่ต้องการส่งออกเข้ามาจดทะเบียนกับสมาคมโรงสีข้าวไทยเป็นจำนวนมาก ทางสมาคมจึงมีข้อกำหนดให้ผู้ที่มีมาจดทะเบียนต้องเข้ามาชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับบริษัท ซึ่งตลอดหกเดือนที่ผ่านมาจากการชักผู้จดทะเบียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีนที่มีความประสงค์จดทะเบียนเพื่อเป็นผู้ค้า trader

- ผู้ประกอบการส่งออกข้าวมีความเห็นว่าประเทศไทยไม่ค่อยเคร่งครัดกับการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมากนัก ตรงกันข้ามกับการส่งออกที่มีขั้นตอนการส่งออกที่ซับซ้อน เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกของประเทศไทย ที่ต้องผ่านหน่วยงานของรัฐฯ มากมายกว่าที่จะส่งออกได้ เช่น กระทรวงพาณิชย์ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตร หอการค้าไทย เป็นต้น ทำให้สินค้าจากต่างประเทศหลักเข้ามาในประเทศไทยได้ง่าย

- ประเทศจีนมีโควตาการนำเข้าข้าวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมและอุดหนุนข้าวในประเทศ พ่อค้าจากประเทศจีนที่นำข้าวจากต่างประเทศเข้าไปในประเทศจะต้องซื้อข้าวเปลือกภายในประเทศด้วยราคาที่สูงเพื่อให้ได้โควตานำเข้า พ่อค้าชาวจีนยอมขาดทุนในการซื้อข้าวเปลือกในประเทศด้วยราคาแพงเพื่อนำเข้าข้าวราคาถูกของไทย การส่งออกข้าวไปจีนมีปัญหาเรื่องเงินไม่ค่อยรับมอบเนื่องด้วยข้าวไทยมีความขึ้นเกินกำหนด ทำให้เงินปฏิเสธการรับซื้อหรือรับซื้อในราคาต่ำ

- ปัญหาการสำหรับผู้ส่งออกข้าวล่าสุด คือ หน่วยงาน AQSIQ ของจีนได้ แจ้งผ่านทูตพาณิชย์ของกระทรวงเกษตรมายังกรมวิชาการเกษตรว่า ผู้ที่จะส่งออกข้าวไปยังจีนต้องทำมาตรฐานสุขอนามัยแล้วส่งเอกสารขึ้นทะเบียนโรงงานไปเพื่อนำไปขึ้นทะเบียนที่ประเทศจีน ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยไม่ได้มีการเจรจากับประเทศจีนเกี่ยวกับข้อกำหนดดังกล่าว เนื่องจากระยะเวลาที่กระชั้นชิด หากผู้ประกอบการไม่ยื่นเอกสารภายในกำหนดซึ่งหมดเขตภายใน 12 มิถุนายน 2558 ทางการเงินจะไม่รับข้าวที่จะส่งไปจีนในเดือนสิงหาคมนี้ ซึ่งผู้ประกอบการส่งออกข้าวไทยมีความต้องการให้ส่วนราชการของไทย คือ กรมวิชาการเกษตรเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบ ซึ่งมาตรการที่ทางการจีนกำหนดมาไม่มีการเจรจาก่อนแต่กำหนดให้ผู้ประกอบการไทยต้องทำตาม แสดงถึงการขาดอำนาจต่อรองของไทย ส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออกของไทยอาจ อีกทั้งต้องแบกรับค่าใช้จ่ายในการเข้ามาตรวจสอบของตัวแทนจากจีน ผู้ประกอบการรายย่อยไม่อาจแบกรับต้นทุนในส่วนนี้

- ปัจจุบันหน่วยงานที่สามารถรับรองมาตรฐานสินค้าของเงินในประเทศไทย มีเพียงหน่วยงานเดียวคือ CCIC ทำให้เกิดอำนาจผูกขาดทำให้ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบสูง ในทางตรงกันข้ามประเทศจีนไม่ได้เข้มงวดกับการนำเข้าข้าวผ่านทางชายแดน เช่น จากเวียดนาม หรือ เขมร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าข้าวจากประเทศดังกล่าวมีราคาที่ถูกกว่า

- ปัจจุบันรัฐบาลกำลังดำเนินการให้มีมาตรฐานโรงสีข้าว ซึ่งทางผู้ประกอบการโรงสีข้าวเห็นว่าไม่เหมาะสม เนื่องจากข้าวที่เข้าโรงสีจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่ทำการส่งออก หากจะกำหนดมาตรฐานควรกำหนดมาตรฐานสินค้าข้าวที่ส่งออกมากกว่า

- ผู้ประกอบการส่งออกข้าว ต้องการให้ภาครัฐให้ความสำคัญกับการเจรจาต่อรองในระดับนานาชาติ ควรมีข้อมูลที่พร้อม มีผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมที่ไปเจรจา และไม่ควรรยอมรับข้อเสนอที่ประเทศไทยต้องเสียเปรียบมากเกินไป

3. สินค้าประมง

- ปัญหาการส่งสินค้าประมงในช่วงที่ผ่านมาเกิดจากปัญหาวัตถุดิบขาดแคลน และยังเกิดการกีดกันในเรื่องของปัญหาแรงงาน IUU และการตัดสิทธิ์ GSP สินค้าประมงที่ส่งออกจะไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องของเล็กๆน้อยๆ แต่จะมีปัญหาในเรื่องของภาพลักษณ์ใหญ่ๆ

- ออสตราเลียมีข้อกำหนดเกี่ยวกับกุ้งปรุงสุก เนื่องจากกุ้งสามารถทำให้สุกได้ภายในไม่กี่วินาที จึงจะมีความอร่อย แต่ข้อกำหนดที่ต้องต้มกุ้งเป็นระยะเวลาานาน ทำให้เนื้อกุ้งแห้ง เมื่อนำไปแช่แข็งเนื้อก็จะยิ่งเพิ่มความแห้งขึ้นอีก ส่งผลให้กุ้งจากประเทศไทยไม่อร่อย และส่งออกได้น้อย

- สินค้าประมงแปรรูปพร้อมรับประทาน ประเภทปลา มีคู่แข่งที่สำคัญคือ บริษัทประเทศจีนที่เข้ามาซื้อวัตถุดิบในประเทศไทยแล้วส่งออกไปยังประเทศจีนเอง แต่บริษัทจีนเน้นทำสินค้าที่มีราคาถูกลง แต่คุณภาพไม่ดี ซึ่งในระยะยาวผู้บริโภคก็จะให้ความสำคัญกับเรื่องคุณภาพมากกว่าราคา

- สมาคมประมงแห่งประเทศไทยได้พยายามประสานความร่วมมือกับกรมประมง และกองทัพเรือในการดูแลแก้ปัญหาการป้องกันการค้ำมนุษย์ เพื่อแก้ปัญหาในการส่งออกอันเนื่องมาจากปัญหาแรงงาน IUU

4. สินค้าปศุสัตว์

- สมาคมผู้ผลิตและแปรรูปสุกรเน้นในเรื่องของผู้ประกอบการแปรรูปสุกรส่งออก ปัจจุบันมีตลาดส่งออกหลัก คือ ฮองกงและญี่ปุ่น โดยส่งออกเนื้อสุกรสดไปยังฮองกง และ เนื้อสุกรปรุงสุกไปยังญี่ปุ่น

- ตลาดฮองกงมีคู่แข่งที่สำคัญคือ จีน เมื่อก่อนสมาคมเคยส่งออกเนื้อสุกรสดได้เฉลี่ยปีละ 2,000-3,000 ตัน แต่ช่วงหลังส่งออกได้ไม่ถึง 1,000 ตัน เนื่องจากจีนตั้งโรงงานผลิตเนื้อสุกรสด แกวเงินเงินบริเวณชายแดนติดกับฮองกง ทำให้ได้เปรียบด้านต้นทุนค่าขนส่งที่ถูกลงและความสดของเนื้อสุกรสดที่สดกว่า เพราะใช้เวลาในการขนส่งไม่มากเมื่อเทียบกับการขนส่งจากประเทศไทยที่ต้องใช้เวลาถึงสองสามวัน ทางเครื่องบินซึ่งมีค่าขนส่งสูง

- ตลาดญี่ปุ่นสมาคมฯ ส่งออกไปเฉลี่ยปีละ 14,000-15,000 ตัน ซึ่งญี่ปุ่นให้โควตาภายใต้ JTEPA จำนวน 1,200 ตันต่อปี ให้แค่สองฟกิดเท่านั้น โดยลดภาษีนำเข้าให้จาก 20% เหลือ 16% ให้โดยต้องขออนุญาตผ่าน JTEPA เสียก่อน เงื่อนไขมีระยะทั้งหมด 10 ปี ซึ่งตอนนี้ได้เข้าสู่ปีที่ 8 แล้วที่ผ่านมามีการส่งออกเต็มเกินโควตาตลอด ปัจจุบันจึงพยายามผลักดันให้ภาครัฐช่วยเจรจาเพื่อขยายโควตาจาก 1,200 ตันเป็น 12,000 ตัน โดยขอโควตาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ปีละ 4,000-5,000 ตัน นอกจากนี้

นี้ยังขอขยายพิภพเพิ่มขึ้นอีกสองพิภพ ซึ่งเป็นสินค้าประเภทไส้กรอก ซึ่งสมาคมผลิตเป็นจำนวนมาก ภาษีของไส้กรอกปัจจุบันอยู่ที่ 10% ขอลดเหลือ 6%

- ปัญหาด้านสุขอนามัยของสินค้าเนื้อหมู คือ เรื่องโรคปากและเท้าเปื่อย เป็นปัญหาหลักที่ทำให้ไม่สามารถขยายตลาดส่งออกได้ ไม่ว่าจะเป็นประเทศเกาหลีใต้หรือยุโรป สมาคมฯ พยายามส่งออกเนื้อสุกรปรุงสุกไปยุโรป แต่ติดปัญหาเรื่องโรคปากและเท้าเปื่อย เช่นเดียวกับเกาหลีใต้ แต่ประเทศญี่ปุ่นยอมนำเข้าเนื้อสุกรปรุงสุกจากประเทศไทย และมีมาตรฐานสินค้าที่เหมาะสม กล่าวคือ การต้มกำหนดให้ใช้อุณหภูมิ 70 องศา แค่ 1-2 นาที เท่านั้น แต่ในขณะที่ประเทศกำหนดให้ต้องใช้เวลาลงถึง 30 นาที

- กรมปศุสัตว์อยู่ระหว่างการดำเนินการจัดทำเขตปลอดโรคปากและเท้าเปื่อย ในพื้นที่เขตของ 8 จังหวัด ซึ่งหากประสบความสำเร็จ ก็จะสามารถขยายการส่งออกเนื้อสุกรสด รวมทั้งเนื้อสุกรปรุงสุกเพิ่มขึ้นด้วย

- ปัจจุบันโรงงานที่มีมาตรฐานฆ่าแล่สุกรมีอยู่ไม่มาก หากต้องการขยายการส่งออก ก็จะต้องมีการยกระดับมาตรฐานโรงฆ่าและขนาดกลางและขนาดเล็กให้ได้มาตรฐานในการส่งออกด้วยเพื่อรองรับกำลังการผลิตที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากโรงฆ่าจะจำเป็นต้องเป็นแหล่งป้องกันโรคติดต่อให้กับสินค้าที่นำเนื้อสัตว์ไปแปรรูปด้วย

5. ประเด็นอื่นๆ จากที่ประชุม

- ในเวทีการค้าโลกมีกติกากาทางการค้าอยู่ แต่ประเทศไทยมองเรื่องการส่งออกเป็นสำคัญ จึงมองเห็นมาตรการต่างๆ ที่ต่างประเทศนำมาใช้เป็นเรื่องของการกีดกันทางการค้า แต่กติกากาการค้าโลกระบุว่าประเทศแต่ละประเทศมีสิทธิ์ที่จะสามารถมีมาตรการเพื่อป้องกันตนเองได้ เช่น มาตรการ SPS เป็นมาตรการเพื่อป้องกันด้านสุขอนามัย การกำหนดมาตรการต่างๆ ในแต่ละประเทศต้องมีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนและประเทศนั้นๆ ก็ต้องทำตามมาตรการที่ตนเองกำหนด

- ตัวแทนจากประเทศไทยที่เข้าไปเจรจาในแต่ละอุตสาหกรรม ในบางครั้งไม่มีความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมนั้นๆ โดยตรง และ ยังขาดการประสานความร่วมมือกันระหว่างภาคเอกชนและภาครัฐในการเจรจาในเวทีต่างๆ

- ประเทศไทยควรมีกุญแจในการเน้นคุณลักษณะพิเศษในตัวสินค้าไทยเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน การมีมาตรฐานบังคับอาจเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกีดกันทางการค้าและแสดงให้ต่างประเทศเห็นถึงความเข้มงวดของมาตรฐานสินค้าของไทย เช่น การรมผักผลไม้กำลังเป็นมาตรฐานบังคับผู้ประกอบการในประเทศต้องเข้ามาขออนุญาตภาครัฐในการดำเนินการ

- อย่างไรก็ตามมาตรฐานบังคับของสินค้าเกษตรในทางปฏิบัติทำให้ประสบความสำเร็จได้ยาก เนื่องจากไม่มีแรงจูงใจที่ชัดเจนให้ผู้ส่งออกหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทำตาม การตรวจให้เป็นไปตามที่กำหนดทำได้ยาก อีกทั้งเพิ่มต้นทุนให้ภาคเอกชน ระบบการตรวจยังมีข้อจำกัด ทำให้การตรวจมาตรฐานมีความล่าช้า ส่งผลกระทบต่อการส่งออก

- ในการปรับปรุงมาตรฐานสินค้าขึ้นมาใหม่นอกจากภาครัฐจะต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว จำเป็นที่จะต้องเชื่อมโยงความรู้และความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างภาครัฐและ

ภาคเอกชน ภาครัฐจำเป็นต้องศึกษาของกำหนดของมาตรฐานสินค้าใหม่ๆ และสามารถแนะนำความรู้ทางวิชาการให้กับภาคเอกชนเพื่อการปรับตัวให้ได้

- ในการทำมาตรฐานสินค้าผู้ประกอบการมีความเห็นว่า ควรทำมาตรฐานที่แตกต่างกันระหว่างมาตรฐานเพื่อการส่งออก กับมาตรฐานสำหรับขายในประเทศ ความพยายามที่จะทำให้มาตรฐานเป็นมาตรฐานเพื่อการส่งออก จะทำให้เกิดต้นทุนกับผู้ประกอบการโดยใช้เหตุ

International Institute for
Trade and Development
สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)

อาคารวิทย์พัฒนา ชั้น 8 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาซอย 12 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน
กรุงเทพฯ 10330

โทรศัพท์ : 66+ (0) 2216 1894-7

โทรสาร : 66+ (0) 2216 1898-9

อีเมลล์ : info@itd.or.th

เว็บไซต์ : www.itd.or.th

www.itd.or.th